Antonio Muñoz Molina

IARNA LA LISABONA

EDITURA FUNDAȚIEI CULTURALE ROMÂNE

Antonio Muñoz Molina

IARNA LA LISABONA

roman

Traducere și prefață de
Ileana Mihăilă

EDITURA FUNDAȚIEI CULTURALE ROMÂNE
1994

PREFAȚĂ

În peisajul cultural al României anilor '80, evoluția dramatică a politicii editoriale a sistemului comunist a generat un fenomen ale cărui urmări își continuă reverberațiile și în prezent, marcând indiscutabil acest final de mileniu în spațiu nostru. O foame de lectură s-a adăugat celorlalte privațiuni care marcau dureros universul mental al cititorului român, pe care lungi perioade benefice racordări noastre la alte spații culturale îl obișnuiseră cu prezența în librăriile și bibliotecile noastre a tot ce stârnea interes dincolo de granițele țării. Îngustarea permanentă în cele patru decenii ale epocii comuniste a importului de carte străină – supusă restricțiilor conjugate ale barierelor ideologice și ale costurilor în valută liber - convertibilă – s-a răsfrânt și asupra posibilităților de noi traduceri. Totuși, această ultimă libertate – a informației cât mai la zi – s-a văzut finalmente zădărnicită de tirajele tot mai reduse – "confidențiale" – care au transformat cartea într-un obiect de contrabandă. Alături de alte bunuri de consum râvnite și imposibile, cartea străină a coborât din rafturi pe tarabe improvizate în talciocurile unde puteau fi găsite – la prețurile cuvenite – ultimele traduceri în limba română despre care librăriile deseori nici nu mai știau. Aceasta a transformat actul lecturii într-un lux inutil, în

rândul tuturor delicitilor cărora ar fi trebuit – treptat – să le pierdem amintirea.

Cât de puternic a fost sentimentul acestei privaţiuni, s-a văzut în cei trei ani care s-au scurs din decembrie 1989. Zeci de case editoriale, mii de titluri de cărţi – multe reeditări, dar şi foarte multe cărţi noi – încearcă să răspundă cât mai repede şi cât mai bine unei cereri de carte care abia dacă a început să iasă din panică, e drept, înlocuind-o – ca urmare a evoluţiei economiei de piaţă – cu teama costurilor tot mai mari.

Dacă sub aspectul cantităţii producţia de carte a României începe să se apropie de un anume echilibru dintre cerere şi ofertă, va rămâne încă multă vreme deschisă problema calităţii, care, finalmente, va departaja valorile de non-valori, în acel proces benefic experimentat de multă vreme în Apus.

Această deschidere spre lectură are loc într-un moment în care cultura occidentală experimentează noi forme de creaţie a căror menire nu este alta decât refacerea unui nou pact între scriitor şi cititor, ca urmare a eşecului în planul comunicării a ultimelor valuri ale literaturii de avangardă. Post-modernismul – încă în căutarea unei identităţi ferme – reprezintă, de fapt, la nivelul actului de creaţie, momentul realizării unei noi sinteze între gustul publicului şi calităţile tehnice remarcabile ale literaturii ultimelor decenii. Dezechilibrul dintre naraţiune şi discurs care a marcat lungi serii de romane experimentale – interesul creatorului conturându-se asupra artei cuvântului, în timp ce lectorul suporta fără plăcere dispariţia treptată a acţiunii şi a eroilor – a sfârşit prin a genera o repunere în discuţie a fundamentelor înseşi ale actului creator, în vederea unei mai bune încadrări a operei literare în îndelung-definitul orizont de aşteptare al publicului.

Marele succes al romanului sud-american în Europa a fost explicat tocmai prin faptul că el îndeplinea – după opinia lui Umberto Eco – "o funcţie ludică şi hedonistă pe care proza

autohtonă o pierduseră din vedere". Post-modernismul avea să fie identificat de Eco cu recursul la ironie şi la plăcere ca elemente constructive ale noului tip de text. La acestea se adaugă "lipsa de inocenţă. Scriitorul astăzi nu mai este un inocent, ştie că mai există şi alte cărţi. Dar nici cititorul nu mai este. Nu te mai poţi juca cu cititorul, prefăcându-te că această carte este cea dintâi care s-a scris. De aceea unica soluţie este să joci cinstit, pornind de la această lipsă de inocenţă. Creativitatea se transformă, poate, în metacreativitate, însă..." (Prefaţa autorului la traducerea în spaniolă a *Numelui trandafirului* în 1980). Recursul la tradiţia literară ca material de construcţie pentru o nouă literatură: procedeul nu este nou, romanii şi-l asumau deja în mod programatic şi pragmatic în momentul creării unei literaturi latine fără complexe de originalitate în faţa capodoperelor eline, sprijinind succesul receptării pe recunoaşterea modelelor.

În cunoscutul text *The Progress of the Romance* al Clarei Reeve (1785) se defineau deja într-o manieră pertinentă cele două tipuri "pure" de naraţiune, cel care se inspiră din ceea ce este – sau ar putea fi – viaţa reală şi cel ce-şi caută obiectul în nemaiîntâmplat sau în greu de crezut, în fantastic. Ambele "posibile narative" îşi găsesc ilustrări în proza europeană contemporană, în combinaţii complexe din care nu lipseşte recursul la ceea ce Eco numea metacreativitate sau, cu un termen mai familiar nouă, intertextualitate. Dincolo, însă, de aceste aspecte mai mult sau mai puţin originale ale noului val al prozei post-moderniste, rămâne înscrisă acea necesitate pe care Henry James o preciza încă de-acum aproape un secol: "singura obligaţie pe care de la bun început i-o putem pretinde unui roman, fără să riscăm să fim acuzaţi că procedăm în chip arbitrar, este să fie interesant. (...) Este singura care îmi trece prin minte".

Dintotdeauna, traducerile literare au avut – mărturisit sau nu – un dublu scop: recreativ şi procreativ. Termenul de *recreere*

trebuie luat într-un dublu sens: acela de rescriere, de recompunere în materialul concret al unei limbi a operei literare, dar şi cel de recreere a cititorului, căruia să-i poată oferi plăcerea lecturii – şi aici intervine selecţia operată de editor şi de traducător, al cărei rezultat concret este cartea însăşi, în unicitatea ei. Cel de-al doilea scop este tot creativ, dar pe termen lung: oferindu-se scriitorilor naţionali o serie cât mai bogată de opere remarcabile spre lectură, ele se pot transforma în acel punct mişcător cu care începe însuşi actul creaţiei. Şi, ca să revenim la exemple glorioase, istoria literaturii latine începe... cu traducerea *Odiseei*, bună lecţie de modestie şi probitate literară, în acord perfect cu viziunea pe care Umberto Eco o propune asupra post-modernismului.

De ce literatura spaniolă azi la noi? În spaţiul european, dincolo de cunoscutele teorii ale ariilor laterale şi ale romanităţii, Spania oferă serioase subiecte de meditaţie cititorului român. Un context istoric, asemănător, chiar dacă marcat politic de semn contrar, a plasat cultura spaniolă (nu mai puţin, întreaga ei existenţă socială), într-un sistem de coordonate care, deşi pare paradoxal la prima vedere, ne sunt mai familiare nouă decât vecinilor ei geografici şi istoric mult mai apropiaţi – Franţa, Italia, Anglia, Germania. Evoluţia literaturii spaniole după moartea lui Franco, în 1975, în condiţiile trecerii atât la o viaţă politică democratică cât şi la o integrare economică într-o Europă de care fusese de patru decenii destul de izolată, prezintă asemănări foarte interesante nu numai cu ce se scrie azi în România, ci şi cu ce s-ar putea scrie şi s-ar cere scris, mai precis, cu ceea ce s-ar putea înscrie în coordonatele orizontului nostru de aşteptare. Cei cincisprezece ani pe care experienţa spaniolă îi are în plus faţă de epoca de tranziţie a Românici pot aduce înaintea cititorului român o serie de cărţi remarcabile atât prin calităţile lor literare incontestabile cât şi prin subiectele abordate, de o mare varietate, urmărind atât valorifica-

ţea subiectelor proprii, cât şi racordarea la temele de larg interes apusean.

O scurtă trecere în revistă în această perspectivă a câtorva date definitorii pentru noua proză spaniolă – în care se înscrie şi romanul care urmează, el nefiind decât primul dintr-o serie pe care Editura Fundaţiei Culturale Române o va pune în lunile următoare la îndemâna cititorului român – va servi, poate, actului lecturii, nu în sensul unei nedorite schematizări, ci întru lămurirea unor sensuri a căror racordare la istorie şi societate este inevitabilă.

Spania contemporană este nu numai moştenitoarea întregului complex de situaţii generate de războiul civil (1936-1939) şi de regimul autoritar al generalului Franco ci şi, în planul ideilor, al unei iluzii generatoare de tulburătoare asemănări cu ţările comuniste şi, în special poate, cu România: lunga lui supravieţuire, vreme de aproape patru decenii, s-a suprapus peste încrederea dramatică cu care largi pături de opozanţi, în exil sau nu, i-au aşteptat sfârşitul, încă din primii săi ani. Refacerea ruptului interne a unităţii naţionale prin recuperarea literaturii din exil (şi, nu mai puţin, a personalităţilor creatoare), a fost un proces îndelung, care abia dacă cunoaşte în zilele noastre un final: un scriitor ca Michel del Castillo, cunoscut cititorului român prin *Noaptea Verdictului* (Ed. Univers, 1988), aparţinea încă la acea dată literaturii franceze, deşi acţiunea romanului se petrece în Spania. Au trebuit părăsite şi căile – inutile de-acum – ale literaturii "rezistenţei" anti-franchiste din interior, ale angajării politice, ale realismului şi criticii sociale; aceste teme – deşi rămase de actualitate – au îmbrăcat noi forme estetice, care să le asigure supravieţuirea în condiţiile în care subiectul îndrăzneţ, ocolirea cenzurii, nu mai reprezentau o calitate suficientă. Literatura Spaniei contemporane se află încă, după părerea specialiştilor, sub imperiul diversităţii, dominate de două tendinţe aparent opuse dar, în fond, complementare: integrarea deplină în cultura occidentală, dincolo de vechile complexe de

superioritate şi inferioritate, prin asumarea unui statut de normalitate; pe de altă parte, căutarea, câteodată exagerată, a unei identităţi distinctive şi reprezentative.

Ce cumpără astăzi cititorul spaniol? O analiză a pieţei de carte pune în evidenţă, şi din acest punct de vedere evoluţia gustului tinde spre o normalizare, în sensul unei internaţionalizări a operelor literare, constituirea unei serii de criterii – nu întotdeauna aparţinând sferei esteticului – care controlează fenomenul receptării. În primul rând, concursul adus de mass-media, romanele popularizate de televiziune sau cinematografie; urmate îndeaproape de literatura de divertisment (romane poliţiste, de spionaj sau fantastice); literatura non-ficţională (mărturii, experienţe personale privind probleme care preocupă pături largi – politice, sociale), racordată la evoluţia şi importanţa jurnalisticii într-o societate de tranziţie, semnată adesea de cunoscuţi ziarişti care pun în practică tehnici narative situate între ficţiune şi reportaj. Temele sunt adesea de cea mai stringentă actualitate: crime celebre (*Los invitados* de Alonso Grosso, 1978), terorismul (Raul Guerra Garrido, *Lectura insolita de El Capital*, 1977, Ramon Ayerra, *Los terroristas*, 1981), încercarea de lovitură de stat din 23 februarie 1981 (Ramon J. Sender, Enrique Cerdán Tato, Vicente Soto).

Istoria, atât ca durată lungă cât şi ca trecut apropiat, rămâne un subiect de interes. Adeseori, reconstituirea prezentului în trecut prin mijloacele analogiei împinse spre fantastic se dovedeşte a fi o tehnică cu mijloace nebănuite: Francisco Umbral scrie în 1980 *Las helechos arborescentes*, o alegorie fantastică al cărei sincretism istoric permite coprezenţa lui Filip al II-lea în Escorial, a lui Fernando al VII-lea din tabloul lui Goya şi a lui Franco în noiembrie 1975. Romanele de reconstrucţie a trecutului, numeroase şi variate sub raport stilistic, oscilează între riscul de a plictisi cititorul şi necesitatea vitală de "a se înfrunta cu adevărul ca atare", după cum spunea marele profesor Enrique Tierno Galvan la comemo-

rarea a cincizeci de ani de la începutul războiului civil în Spania, "chiar dacă ni se poate părea trist, neplăcut, nedrept sau crud, viața noastră colectivă nu mai trebuie ascunsă".

Literatura fantastică sau, pur și simplu, de imaginație, căutînd totodată *să încânte, să captiveze și să emoționeze*, cum cerea criticul și scriitorul Fernando Sanchez Dragó, este, în fond, adeseori, o altă formă a literaturii de evaziune; aici, însă, funcționează diferit receptarea în funcție de realitățile mentale ale cititorului, ceea ce pentru autor și cei care-i împărtășesc condiția istorică este o literatură document, se poate încadra, în alt spațiu, în coordonatele unei literaturi exotice. Nu numai tradiția însăși a literaturii spaniole, de la Cervantes încoace, permite dezvoltarea unui strălucit gen hibrid între fantastic și realist, ci și, pentru ultimele decenii, situația ei privilegiată în raport cu proza realismului-magic al continentului sud și centro-american, al cărei cordon ombilical cultural cu Peninsula Iberică nu a fost niciodată secționat definitiv.

Dincolo de cele câteva teme de larg interes, cititorul poate fi atras de opere literare care se racordează câteodată neașteptat la o anumită franjă a sensibilității sale: cartea place, explicația succesului este întotdeauna la îndemâna criticii, nu însă și previzibilitatea lui. Nu arareori, autori unor asemenea romane de mare succes sunt mari scriitori, de o certă valoare (Umberto Eco, Marguerite Yourcenar, Marguerite Duras, García Marquez, Eduardo Mendoza, între alții). Alteori, un roman de succes impune un nou scriitor, pe care timpul îl poate, sau nu, confirma. Câteodată este vorba despre un tânăr scriitor: este cazul cărții de față.

Antonio Muñoz Molina s-a născut în 1956 în Andaluzia și este stabilit în Granada. A urmat cursuri de ziaristică (la Madrid) și de istoria artei (la Granada) și a început prin a publica articole în presă, reunite în volumele *El Robinson urbano* (Robinsonul urban), (1989) și *Diario del Nautilus* (Jurnal de pe Nautilus) (1985). Primul său roman, *Beatus Ille* (1986) a obținut premiul

Icar; consacrarea îi este adusă însă de-al doilea roman *El invierno en Lisboa* (Iarna la Lisabona) (1987), premiată în 1988 mai întâi cu Premiul Național al Criticii, și o lună și jumătate mai târziu, cu Premiul Național de Literatură (pentru proză). Publică în 1988 *Las otras vidas* (Celelalte vieți), o culegere de patru povestiri. Următorul roman, *Beltenebros* (1989), este o reușită readucere în scenă a fantomelor războiului civil, care, peste decenii, indiferente la mersul istoriei, rupte de realitate sau conștiente chiar de zădărnicia continuării unei lupte de fapt încheiate, urzesc o rețea complicată de acțiuni misterioase, de condamnări și execuții în rândul unor organizații clandestine și romantice. Distanța dintre miza reală a jocului – pierdută de fapt la terminarea războiului, cu decenii în urmă – și permanența iluziei acțiunilor conspirative este realizată izbutit, printr-un narator intradiegetic, căruia îi aparține perspectiva critică.

Cu *El jinete polaco* (Călărețul polonez), Antonio Muñoz Molina câștigă premiul Planeta în 1991. Titlul este dat după celebrul tablou al lui Rembrandt cu același nume, aflat la New York. Din punct de vedere stilistic, acest ultim roman evoluează înspre frazele complexe, influențate poate de modelul epifonemelor lui Joyce, care cunoscuseră diverse adaptări în proza spaniolă ca mijloc de redactare a fluxului neîntrerupt al gândirii (Miguel Delibes, în *Cinco horas con Mario* (Cinci ore cu Mario), de exemplu, roman aproape clasic, tradus în românește cu aproape două decenii în urmă, reușea astfel să redea aproape de perfecțiune savoarea limbii vorbite într-un text scris), dar și, mai recent, A. Grosso în *Florido Mayo*. Protagonistul refăcut în cursul narațiunii, sub forma unui mozaic complex, viața dintr-un sat andaluz (Mágina), încadrată temporal între 1870 și războiul din Golf. Recrearea trecutului de-a lungul a patru generații este, în fapt, o reconstituire a personalității naratorului, cu mijloacele narative ale prozei moderne și cu o perfectă stăpânire a recursurilor stilistice ale limbii spaniole.

El invierno en Lisboa, primul mare succes de public și de critică, a reprezentat în fapt o mare surpriză. Opt din zece critici spanioli concordau în a-l considera unul din cele mai bune romane ale anului, fapt reflectat în cele două premii primite. Deși o parte a criticii semnala progresul față de primul său roman, autorul a atras atenția că, în realitate, existau puncte comune: naratorul intradiegetic (spre deosebire însă de *Beltenebros*, el însuși lipsit de o istorie a sa proprie, un personaj transparent) reconstruirea timpului printr-un "puzzle" de imagini vii (tehnică pe care o vom întâlni și în celelalte romane ale sale), obținute prin amintirile altora.

Diferența esențială rezidă în timpul narațiunii – în *Beatus Ille* este trecutul. În *El invierno en Lisboa* fluxul temporal este circular: momentul de debut este la câteva săptămâni de cel al finalului, dar perioada acoperă câțiva ani... Serii de analepse întrerupte prin reveniri la momentele narațiunii (încadrate toate într-un interval scurt și într-un spațiu închis – o cameră de hotel, o masă într-un bar) recompun o istorie a cărei desfășurare necesită arii largi, punctate de mari orașe (San Sebastian, Berlin, Geneva, Stockholm, Paris, Lisabona).

Criticii spanioli au oscilat între a-l încadra în seria "romanelor negre", întrucât cuprinde în tema lui crime, lupta pentru obținerea (și valorificarea) unui tablou celebru, urmăriri și travesturi, schimbări de identitate și, mai presus de toate, un omniprezent pistol, niciodată utilizat, simbol al unui climat de violență, specific noii mitologii a marilor aglomerări urbane, a-i pune în evidență recursul la transtextualitate (în special conexiunile cu lumea cinematografiei hollywoodiene și a jazzului) sau a-l defini, pur și simplu, ca o poveste de dragoste imposibilă și perfectă totodată. Greu de încadrat tematic, romanul este totuși construit cu o perfectă economie de mijloace narative, pe schema clasică a basmului în

viziunea lui Propp, având un subiect (Santiago Biralbo) ale cărui gânduri şi acţiuni se concretizează asupra femeii iubite în taină (Lucreţia), "obiect" al căutărilor lui, în cursul cărora este sprijinit de o serie de aliaţi (naratorul fără nume, Floro Bloom, maestrul său, trompetistul Billy Swann), şi intră în coliziune cu seria paralelă a adversarilor (Malcolm, soţul Lucreţiei, falsificator de tablouri, şi prietenii săi de afaceri necurate, Toussaints Morton împreună cu secretara sa, Daphne). Ca într-un basm popular, model de naraţiune pură, eroii sunt bine individualizaţi, vii prin detalii de personalitate, puternice "efecte de real". Întreg romanul răspunde perfect gustului pentru o proză în acelaşi timp artistică şi accesibilă, cu un subiect care să captiveze atenţia şi să trezească, în ecou, emoţia.

Că *Iarna la Lisabona* este un roman de succes, stau mărturie cele douăzeci de ediţii în trei ani. Secretul succesului său se explică prin acel complex de factori culturali şi sociali care condiţionează gustul cititorului modern. Dar nu numai atât, din fericire: dincolo de contextul receptării, romanul rămâne, în primul rând, o viguroasă creaţie literară care a reuşit miracolul etern al adevăratei arte: să nască, pur şi simplu, viaţă.

Ileana Mihăilă-Hâncu

„Există un moment, în despărțiri, când ființa iubită nici nu mai este cu noi".

Flaubert, ***Educația sentimentală***

Capitolul I

Trecuseră aproape doi ani de când îl văzusem ultima oară pe Santiago Biralbo, dar când l-am întâlnit din nou, la miezul nopții în barul din *Metropolitan*, salutul nostru a fost la fel de lipsit de emfază, ca și cum am fi băut împreună toată noaptea de dinainte, și nu la Madrid, ci la San Sebastian, în barul lui Floro Bloom, unde el cântase la pian o lungă bucată de vreme.

Acum cânta la *Metropolitan*, împreună cu un contrabasist negru și un baterist francez foarte nervos și foarte tânăr, care părea nordic și pe care-l numeau Buby. Grupul se chema *Giacomo Dolphin Trio*; pe-atunci nu știam că Biralbo își schimbase numele și că Giacomo Dolphin nu era un pseudonim sonor pentru meseria lui de pianist, ci chiar numele care acum figura în pașaportul său. Mai înainte de a-l vedea, aproape că l-am recunoscut după modul său de a cânta la pian. O făcea de parcă ar fi pus cantitatea cea mai mică posibilă de efort în muzică, ca și cum ceea ce cânta nici nu avea de-a face prea mult cu el. Eu eram așezat la bar, cu spatele la orchestră, și când am auzit cum pianul insinua, foarte de departe, notele unui cântec al cărui titlu nu mi-l puteam aminti, am avut dintr-o dată presimțirea a ceva anume, poate a acelei senzații abstracte a trecutului pe care uneori am simțit-o în muzică, și, când

m-am întors, încă nu știam că ceea ce eram pe cale să recunosc era o noapte pierdută în *Lady Bird*, la San Sebastian, unde de-atâta vreme nu mă mai întorsesem. Pianul aproape că încetă să se mai audă, retrăgându-se în spatele contrabasului și al bateriei, și atunci, privind pe rând fără vreun motiv anume chipurile consumatorilor și ale cântăreților, atât de șterse din pricina fumului, am văzut profilul lui Biralbo, care cânta cu ochii pe jumătate închiși și cu o țigară în colțul gurii.

L-am recunoscut de îndată, dar n-aș putea spune că nu se schimbase. Poate că o făcuse, dar într-o direcție absolut previzibilă. Purta o cămașă de culoare închisă și o cravată neagră, iar timpul adăugase chipului o ușoară demnitate verticală. Mai târziu, mi-am dat seama că eu văzusem întotdeauna la el acea calitate de nezdruncinat a acelor care trăiesc, chiar fără s-o știe, în acord cu un destin ce probabil le-a fost fixat în adolescență. După treizeci de ani, când toată lumea se îndreaptă șchiopătând spre o decadență mai rușinoasă decât bătrânețea însăși, ei se opresc într-o ciudată tinerețe, încrâncenată și totodată senină, într-un fel de curaj liniștit și atent. Privirea era schimbarea cea mai de netăgăduit pe care, în acea noapte, am simțit-o la Biralbo, dar acea fermă privire indiferentă sau ironică era cea a unui adolescent devenit puternic prin cunoaștere. Am aflat că, din această pricină, era atât de greu de suportat.

Timp de mai bine de jumătate de oră am băut bere întunecată și înghețată și am stat să-l privesc. Cânta fără să se aplece peste claviatură, mai curând ridicându-și capul, pentru ca fumul de la țigară să nu-i vină în ochi. Cânta privind publicul și făcând semne rapide altor interpreți, iar mâinile sale se mișcau cu o viteză ce părea să excludă premeditarea sau tehnica, de parcă ar fi ascultat doar de hazard care, o clipă mai târziu, în aerul în care răsunau notele, se constituia de unul singur într-o melodie, asemenea fumului de țigară ce se ridică în spirale albastre.

În orice caz, era ca şi cum nimic din toate acestea n-ar fi avut vreo legătură cu gândurile ori cu atenţia lui Biralbo. Am observat că privea adeseori o chelneriţă cu uniformă şi păr blond, care servea la mese şi că, la un moment dat, a schimbat cu ea un surâs. I-a făcut un semn; puţin mai târziu, chelniţa lăsă un whisky pe capacul pianului. Prea multe nu ştiu despre muzică, dar auzindu-l pe Biralbo la *Lady Bird*, înţelesesem cu oarecare uşurare, că muzica poate să nu fie indescifrabilă şi că poate închide în ea poveşti. În acea noapte, în timp ce-l ascultam la *Metropolitan*, îmi dădeam seama, într-un fel foarte neclar, că Biralbo cânta mai bine decât cu doi ani înainte, dar, la puţine minute de când îl priveam, am învăţat să aud pianul pentru a-mi concentra atenţia asupra schimbărilor petrecute în cele mai mici gesturi ale sale: faptul că interpreta stând drept, de exemplu, şi nu aplecat peste claviatură ca în alte vremi, că uneori cânta doar cu mâna stângă pentru a-şi lua paharul sau ca să lase ţigara în scrumieră. I-am văzut de asemeni surâsul, nu acelaşi pe care îl schimba din când în când cu chelniţa blondă. Îi zâmbea contrabasistului sau sieşi cu o fericire bruscă ce ignora lumea din jur, cum poate să zâmbească doar un orb, sigur că nimeni nu va băga în seamă sau nu va împărtăşi motivul bucuriei sale. Privindu-l pe contrabasist, m-am gândit că acest fel de a surâde este întâlnit mai ales la negri, şi că e plin de sfidare şi de mândrie. Abuzul de singurătate şi de bere îngheţată mă conducea spre iluminări arbitrare: mă gândii de asemeni, că bateristul nordic, atât de gânditor şi de arătos, aparţine unei alte specii, şi că între Biralbo şi contrabasist era un fel de complicitate rasială.

Când au terminat de cântat, nu s-au oprit să mulţumească pentru aplauze. Bateristul a rămas nemişcat şi un pic pierdut, ca un om ce intră într-o încăpere cu prea multă lumină, dar Biralbo şi contrabasistul au părăsit repede estrada, conversând în engleză, râzând împreună cu vizibilă uşurare, ca şi cum, la sunetul unei

sirene, ar fi încheiat o muncă prelungită și neînsemnată. Salutând în grabă pe câțiva cunoscuți, Biralbo veni spre mine, deși în nici un moment nu dăduse semne că m-ar fi văzut în timp ce cânta. Poate că, încă înainte ca eu să-l fi zărit, știa deja că mă aflam în bar, și presupun că mă examinase tot atât de îndelung ca și cu pe el, observându-mi fiecare gest, calculând cu o exactitate mai perspicace decât a mea ce anume făcuse timpul din mine. Mi-am amintit că la San Sebastian – adeseori îl văzusem mergând singur pe străzi. Biralbo avea un fel de-a se mișca ferit, de parcă ar fi fugit de cineva. Așa ceva se întrezărea pe-atunci în modul său de a cânta la pian. Acum, în timp ce-l vedeam venind spre mine, printre consumatorii de la *Metropolitan*, mă gândii că devenise mai lent și mai așezat, ca și cum ar fi ocupat un loc stabil în spațiu. Ne-am salutat fără eluziuni, așa se întâmplase mereu. Prietenia noastră fusese o relație discontinuă și nocturnă, bazată mai ales pe asemănarea dintre preferințele noastre alcoolice – berea, vinul alb, ginul englezesc, burbonul – decât pe orice fel de confidențe impudice la care niciodată sau aproape niciodată nu am ajuns. Băutori solvabili, amândoi eram neîncrezători în exagerările entuziasmului și prieteniei pe care o aduc cu sine băutura și noaptea; doar o dată, aproape în zori, sub influența a patru imprudente pahare de dry-martini, Biralbo îmi vorbise despre dragostea sa pentru o fată pe care eu de-abia dacă o cunoșteam – Lucreția – și de o călătorie cu ea din care tocmai se întorsese. Amândoi băusem prea mult în acea noapte. A doua zi, când m-am trezit, mi-am dat seama că nu eram mahmur, ci încă beat, și că uitasem tot ce-mi povestise Biralbo. Mi-am amintit doar de orașul unde ar fi trebuit să se termine acea călătorie atât de repede începută și încheiată: Lisabona.

La început nici n-am pus multe întrebări și nici n-am vorbit prea mult despre viețile noastre la Madrid. Chelnerița blondă se apropie de noi. Uniforma alb cu negru îi mirosea ușor a amidon, iar părul

a şampon. Întotdeauna mi-au plăcut la femei aceste mirosuri netede. Biralbo glumi cu ea şi-i mângâie mâna în timp ce-i cerea un whisky, iar eu am continuat cu berea. După o bucată de vreme vorbeam despre San Sebaştian, şi trecutul, impertinent ca un oaspete, se instală între noi.

– Îţi mai aminteşti de Floro Bloom? zise Biralbo. A trebuit să închidă *Lady Bird*-ul. S-a întors în satul lui, şi-a găsit iubita de la cincisprezece ani, a moştenit pământul tatălui său. Acum câtva timp am primit o scrisoare de la el. Are acum un fiu şi este agricultor. Sâmbătă noapte se îmbată în cârciuma unui cumnat de-al său.

Fără să intervină depărtarea sau timpul, sunt amintiri uşoare şi amintiri dificile, iar mie cea a *Lady Bird*-ului aproape că îmi scapă. Comparat cu luminile albe, cu oglinzile, cu măsuţele de marmură şi cu pereţii netezi ai *Metropolitanului*, care presupun că imită sala de mese a unui hotel de provincie, *Lady Bird*, acea pivniţă cu bolţi de cărămidă şi penumbră trandafirie, îmi pare în amintire un anacronism exagerat, un loc în care era improbabil să mă fi aflat vreodată. Era aproape de mare, şi când ieşeai din el se ştergea muzica şi auzeai mugetul valurilor izbindu-se de Pieptănul Vânturilor. Atunci mi-am adus aminte: îmi reveni în memorie senzaţia spumei strălucind în întuneric şi a brizei sărate şi am ştiut că acea noapte de penitenţă şi de dry-martini se terminase la *Lady Bird* şi era pentru ultima oară când eu fusesem cu Santiago Biralbo.

– Dar un muzician ştie că trecutul nu există – zise el dintr-o dată, ca şi cum ar fi contrazis un gând nerostit de mine –. Aştia care pictează sau scriu nu fac decât să acumuleze trecutul pe umeri lor, în cuvinte sau tablouri. Un muzician stă mereu în gol. Muzica sa încetează să existe în momentul în care a încetat s-o cânte. Este prezentul pur.

– Dar rămân discurile.

Eu nu eram prea sigur că-l înțeleg, și eram încă și mai puțin sigur de ce ziceam, dar berea mă făcea să-l contrazic. El mă privi cu curiozitate și zise, surâzând:

– Am imprimat câteva cu Billy Swann. Discurile nu sunt nimic. Și dacă sunt ceva, când nu-s moarte, și mai toate sunt, sunt prezentul salvat. Se întâmplă la fel și cu fotografiile: cu trecerea timpului, nu rămâne nici una care să nu fie a unui necunoscut. De aceea nu-mi place să le păstrez.

Câteva luni mai târziu am aflat că păstra totuși câteva; am înțeles însă că descoperirea aceasta nu contrazicea condamnarea trecutului. Mai curând o întărea în mod indirect și poate în chip de răzbunare, tot astfel cum întărește nefericirea ori durerea voința de-a fi viu, precum tăcerea, ar fi spus el, întărește adevărul muzicii.

Ceva asemănător îl auzisem zicând odată la San Sebastian, dar acum nu mai era atât de înclinat spre astfel de afirmații emfatice. Pe-atunci, pe când cânta la *Lady Bird*, relația sa cu muzica se asemăna cu cea a unui îndrăgostit ce se dăruie într-o pasiune superioară sieși: unei femei ce uneori îl cheamă, iar alteori îl respinge, fără ca el să-și poată vreodată explica pentru ce-i este oferită sau refuzată fericirea. Remarcasem nu arareori, în acea vreme la Biralbo, în privirea sau în gesturile lui, în mersul lui, o înclinație involuntară spre paletism, cu atât mai puternică cu cât acum, la *Metropolitan*, se dovedea absentă, exclusă din muzica lui, invizibilă deja din actele sale. Acum privea mereu drept în ochi și pierduse obiceiul de a păndi pe ascuns ușile care se deschideau. Presupun că m-am înroșit când chelneriță blondă și-a dat seama că o priveam. Mi-a trecut prin minte: Biralbo se culcă cu ea, și mi-am amintit de Lucreția când o văzusem o dată singură pe faleză și mă întrebase de el. Burnița, Lucreția avea părul strâns și ud și mi-a cerut o țigară. Înfățișarea ei era a cuiva care, împotriva voinței sale, acceptă să renunțe pentru un timp la orgoliul său nemăsurat. Am schimbat câteva cuvinte, mi-a zis adio și a aruncat țigara.

– M-am eliberat de şantajul fericirii – îmi spuse Biralbo după o scurtă tăcere, privind-o pe ospătăriţa care ne întorcea spatele. De când începusem să bem la barul de la *Metropolitan* cu aşteptam să pomenească de Lucreţia. Am ştiut că acum, fără să-i spună numele, vorbea despre ea. Continuă: – Al fericirii şi al perfecţiunii. Sunt superstiţii catolice. Ţi se trag de la catehism şi de la cântecele de la radio.

I-am spus că nu-l înţelegeam; l-am văzut cum mă priveşte surâzând în oglinda mare din cealaltă parte a barului, printre rândurile de sticle strălucitoare care atenuau fumul, somnolenţa alcoolului.

– Ba mă înţelegi. Sunt sigur că te-ai deşteptat într-o dimineaţă şi ţi-ai dat seama că nu mai ai nevoie nici de fericire şi nici de iubire pentru a rămâne, în mod raţional, viu. Este o uşurare, e tot atât de simplu ca şi cum ai întinde mâna şi ai scoate radioul din priză.

– Presupun că omul se mai şi resemnează – m-am alarmat eu, şi n-am mai băut. Mă temeam că, dacă continuam tot aşa, voi ajunge să-i vorbesc despre viaţa mea lui Biralbo.

– Nimeni nu se resemnează – zise, atât de încet, încât nu i se simţea furia din voce. – Asta-i altă superstiţie catolică. Omul învaţă şi disprefuieşte.

Asta i se întâmplase, asta-l schimbase până ce-i ascuţise pupilele cu strălucirea curajului şi a cunoaşterii, cu o răceală ca a locurilor goale, unde se simte cu putere o prezenţă ocultă. În acei doi ani el învăţase ceva, poate un singur lucru adevărat, şi de temut, care conţinea acum în întregime şi viaţa şi muzica lui: învăţase totodată să disprefuiască şi să aleagă şi să cânte la pian cu dezinvoltura şi ironia unui negru. De aceea nici nu-l mai cunoşteam; nimeni, nici chiar Lucreţia nu l-ar mai fi recunoscut, nici nu era necesar să-şi mai schimbe numele şi să locuiască la un hotel.

Era cam două dimineaţa când am ieşit pe stradă, tăcuţi şi înţepeniţi, clătinându-ne în acel fel lipsit de demnitate al beţivilor

întârziaţi. În timp ce-l conduceam la hotelul său – se afla pe Gran Vía, nu departe de *Metropolitan*, mi-a explicat că reuşise, în sfârşit, să trăiască doar din muzică. Îşi câştiga viaţa într-un mod neregulat şi puţin honar, cântând mai mereu în cluburile din Madrid şi uneori în cele din Barcelona, călătorind când şi când la Copenhaga ori Berlin, dar nu atât de des ca pe vremea când t-ăia Billy Swann. "Dar nimeni nu poate să fie sublim tot timpul şi să trăiască doar din muzică", zise Biralbo, citând o vorbă ce venea din alte timpuri: de asemenea cânta uneori în studiouri de înregistrare, în discuri de neiertat, pe care, din fericire, nu figura numele lui. "Plătesc bine", îmi spuse "şi când ieşi de acolo uiţi tot ce ai cântat". Dacă auzeam un pian, într-unul din cântecele acelea de la radio, el era probabil cel care cânta, şi zicând asta, zâmbi de parcă şi-ar fi cerut sieşi iertare. Dar nu era adevărat, m-am gândit, el nu avea niciodată să-şi mai ceară iertare de la nimeni. Pe Gran Vía, în faţa strălucirii îngheţate a Palatului Telefoanelor, s-a îndepărtat câţiva paşi de mine, pentru a-şi cumpăra ţigări de la un chioşc. Când l-am văzut întorcându-se, înalt şi legănat, cu mâinile vârâte în buzunarele paltonului său mare şi descheiat, şi cu gulerul ridicat, am înţeles că lăsa acea impresie de caracter puternic pe care o au întotdeauna purtătorii unei poveşti, ca şi purtătorii unui pistol. Dar nu fac doar o vană comparaţie literară: el avea o poveste şi purta un revolver.

Capitolul II

Într-una din acele zile am cumpărat un disc cu Billy Swann în care cânta şi Biralbo. Am spus că sunt mai curând impermeabil la muzică. Dar în acele cântece era ceva care însemna mult pentru mine, şi-mi tuguia mereu printre degete. Am citit o carte – am găsit-o în hotelul lui Biralbo, printre hârtiile şi fotografiile lui – unde scrie că Billy Swann a fost unul dintre cei mai mari trompetişti ai acestui secol. În acel disc părea să fie unicul, părea că nimeni, niciodată, nu mai cântase la trompetă în lume, că era singur cu vocea şi cu muzica sa în mijlocul unui deşert sau al unui oraş părăsit. Din când în când, în câteva cântece, i se auzea vocea şi părea vocea unui strigoi sau a unui mort. În spatele lui suna cu multă grijă pianul lui Biralbo – G. Dolphin în explicaţiile de pe coperţă. Două dintre cântece erau ale lui, nume de locuri, care-mi părură în acelaşi timp nume de femei: *Burma*, *Lisabona*. Cu acea lucidităte pe care o dă alcoolul băut de unul singur mă întrebasem cum ar fi să iubeşti o femeie care s-ar numi Burma, cum i-ar străluci părul şi ochii în întuneric. Am oprit muzica, mi-am luat impermeabilul şi umbrela şi am plecat să-l caut pe Biralbo.

Recepţia de la hotelul său era ca holul unuia dintre acele cinematografe vechi care par temple părăsite. Am întrebat de

Biralbo şi mi-au zis că nimeni cu acest nume nu e trecut acolo în registre. L-am descris, am spus numărul camerei sale, trei sute şapte, i-am asigurat că o ocupa cam de o lună. Recepţionerul, care avea un inel de grăsime în jurul gulerului uniformei cu galoane, îmi făcu un semn de bănuială sau de complicitate şi-mi zise: "Dar dumneata îmi vorbeşti de domnul Dolphin". Aproape ruşinat, i-am dat dreptate, au sunat în camera lui, dar nu era acolo. Un băiat de serviciu care avea să împlinească curând patruzeci de ani îmi zise că-l văzuse în salonul hotelului. Adăugă cu respect că domnul Dolphin cerea mereu să i se aducă acolo cafeaua şi lichiorurile.

L-am găsit pe Biralbo aşezat comod pe o canapea dintr-o piele îndoielnică şi cu multe cusături, privind un program la televizor. În faţa lui fumegau o ţigară şi o cafea. Avea paltonul pe el; părea că aşteaptă sosirea unui tren. Geamurile acelui loc gol dădeau spre o curte interioară, şi draperiile cam murdare sporeau penumbra. Înserarea de decembrie se zărea prin ele, ca şi cum noaptea şi-ar fi atribuit acolo, în acel gol întunecos, recuceriri parţiale. Nimic din toate acestea nu părea să-l privească pe Biralbo, care mă primi cu zâmbetul ospitalier pe care alţii nu-l folosesc decât în sufrageria casei lor. Pe pereţi atârnau stângace tablouri de vânătoare, iar în fund, sub una dintre acele picturi abstracte pe care îţi vine să le iei aproape ca pe nişte ofense personale, am zărit un pian vertical. Am aflat mai târziu că, în calitate de oaspete fidel, Biralbo obţinuse modestul privilegiu de a repeta dimineţile. Se răspândise printre oamenii de serviciu bănuiala stimulantă că domnul Dolphin era un muzician celebru.

Îmi spuse că-i plăcea să stea în hotelele de categoria a doua. Iubea, cu dragostea perversă şi inalterabilă a holteiului, mocheta bej a culoarelor, uşile închise, exagerarea succesivă a numerelor de la camere, ascensoarele aproape niciodată împărţite cu altcineva, în care totuşi găsea urme de oaspeţi tot atât de necunoscuţi şi de singuratici ca şi el, mucuri de ţigară pe jos, zgârieturi sau iniţiale

în aluminiul uşii automate, acel miros de aer obosit de respiraţia unor oameni invizibili. Obişnuia să se întoarcă de la muncă şi de la paharele nocturne când zorii erau foarte aproape, uneori chiar în plină zi, dacă noaptea, după cum se întâmplă câteodată, se prelungea în mod iraţional, până dincolo de ea însăşi – îmi spuse că-i plăcea mai presus de toate acea oră stranie a dimineţii în care i se părea că este unicul locuitor al coridoarelor şi al întregului hotel, zgomotul aspiratoarelor în spatele uşilor întredeschise, singurătatea eternă, senzaţia de proprietar văduvit care-l exalta când, la nouă dimineaţa, se îndrepta spre camera sa răsucind cheia grea, pipăindu-i plăcuţa cu numărul ca pe un pat de revolver. Într-un hotel, îmi zise, nimeni nu înşală pe nimeni, nimeni nu are nici măcar vreo scuză pentru a se înşela pe sine în privinţa propriei sale vieţi.

– Dar Lucreţia n-ar fi de acord ca eu să trăiesc într-un hotel ca asta – îmi spuse, şi nu ştiu dacă în după-masa aceea a fost poate pentru prima oară când pronunţa în faţa mea numele Lucreţiei. Ea credea în locuri, credea în casele vechi, cu bufet, şi în cafenelele cu oglinzi. Bănuiesc că ar entuziasma-o *Metropolitanul*. Îţi aminteşti de *Viena*, la San Sebastian. Era genul de local în care-i plăcea să-şi dea întâlnire cu prietenii. Credea că există locuri poetice din start şi altele care nu pot să fie.

Vorbea despre Lucreţia cu ironie şi distanţă, în acel mod pe care îl alegi uneori ca să vorbeşti despre tine însuţi, pentru a-ţi prelucra un trecut. L-am întrebat de ea: îmi spuse că nu ştia unde era, şi-l chemă pe chelner pentru a-i cere încă o cafea. Chelnerul veni şi plecă în felul fiinţelor care îndură cu melancolie darul de a fi nevăzute. La televizor se desfăşura, în alb şi negru, un concurs de nu ştiu ce. Biralbo îl privea din când în când ca omul care începe să se obişnuiască cu avantajele unei toleranţe nesfârşite. Nu era mai gras: era mai mare sau mai înalt, iar paltonul şi nemişcarea îl făceau să pară şi mai mare.

L-am vizitat în multe după-amiezi în acel salon, şi memoria mea tinde să le rezume într-una singură, târzie şi opacă. Nu ştiu dacă a fost în prima din ele când mi-a spus să urc la el în cameră Voia să-mi dea ceva, iar eu să i-l păstrez.

Când am intrat a aprins lumina, deşi încă nu se înnoptase, iar eu am dat la o parte draperiile de la balcon: jos, pe partea cealaltă a străzii, în colţul Telefoanelor, începeau să se adune bărbaţi cu pielea întunecată şi hanoracuri închise până la gât şi femei singure şi vopsite care se plimbau încet sau se opreau, ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva care ar fi trebuit deja să fi sosit, oameni palizi care niciodată nu înaintau şi niciodată nu se opreau din mişcare. Biralbo examină un moment strada şi trase draperiile. În cameră era o lumină insuficientă şi mohorâtă. Din dulapul în care se clătinau umeraşele goale scoase o valiză mare şi-o aşeză pe pat. În spatele draperiilor se auzeau murmurând maşinile şi ploaia, care dintr-o dată începu să răpăie cu violenţă foarte aproape de noi, pe marchiza unde încă nu era aprinsă firma hotelului. Eu simţeam mirosul iernii şi al umezelii nopţii care se lăsa şi mi-am amintit fără nostalgie de San Sebastian, dar nostalgia încă nu e cel mai rău şantaj al despărţirii. Într-o noapte ca aceea, deja foarte târziu, aproape în zori, Biralbo şi eu, exaltaţi sau iertaţi de păcate datorită ginului, ne plimbam fără demnitate şi fără umbrele sub o ploaie liniştită şi parcă pătrunsă de îndurare, cu miros de alge şi de sare, stăruitoare ca o mângâiere, ca străzile cunoscute ale oraşului pe care îl străbăteam. El s-a oprit, înălţându-şi chipul spre ploaie, sub ramurile orizontale şi goale ale tamarinilor, şi mi-a spus: "Eu trebuia să fiu negru, să cânt la pian ca Thelonius Monk, să mă fi născut în Memphis, Tennessee, să o sărut chiar în această clipă pe Lucreţia, să fiu mort".

Acum îl vedeam aplecat peste pat, căutând ceva printre hainele împăturite şi aşezate în ordine în valiză, şi dintr-o dată mă gândii – îi vedeam faţa preocupată în oglinda dulapului – că într-adevăr

era alt om, dar nu eram sigur că era mai bine. Această impresie dură doar o clipă. Îndată se întoarse spre mine arătându-mi un pachet de scrisori legate cu un elastic. Erau plicuri prelungi, cu dungi albastre şi roşii de *par avion*, cu timbre foarte mici şi exotice şi cu un scris feminin şi înclinat care scrisese cu o cerneală violetă numele lui Santiago Biralbo şi adresa sa la San Sebastian. În colţul de sus o singură iniţială: L. Am numărat vreo douăzeci sau douăzeci şi cinci de scrisori. Biralbo mi-a spus mai târziu că acea corespondenţă durase doi ani şi că s-a întrerupt atât de brusc, de parcă Lucreţia ar fi murit sau nu ar fi existat niciodată.

Dar el era cel care în acea vreme avea impresia că nu exista. Era ca şi cum s-ar fi consumat puţin câte puţin, îmi zise, ca şi cum l-ar fi consumat contactul cu aerul, legăturile cu oamenii, absenţa. Auzise atunci încetinirea timpului în locurile închise unde nu intră nimeni, tenacitatea oxidului care întârzie secole în a desfigura un tablou sau în a transforma în praf o statuie de piatră. Dar aceste lucruri mi le-a spus o lună sau două după prima mea vizită. Eram tot în camera lui, şi el avea revolverul la îndemână şi se tot ridica, la câteva minute, să privească strada prin perdelele în care străluceau lumina albastră a firmei aprinse deasupra marchizei. Sunase la *Metropolitan* zicând că era bolnav. Aşezat pe pat, lângă lampa de pe noptieră, îşi încărcase şi armase pistolul cu gesturi seci şi fluide, fumând în timp ce o făcea, vorbindu-mi nu despre bărbatul nemişcat pe care se aştepta să-l vadă de cealaltă parte a străzii, ci despre durata timpului când nu se întâmplă nimic, când omul îşi risipeşte viaţa în aşteptarea unei scrisori, a unui telefon.

– Ia asta cu tine – îmi spuse în prima noapte, fără să privească pachetul în timp ce mi-l întindea, privindu-mă în ochi. Păstrează scrisorile într-un loc sigur, deşi probabil n-o să ţi le cer.

Privi spre stradă, înalt şi liniştit în cutele paltonului său de culoare închisă, dând uşor la o parte perdelele. Înserarea şi strălucirea umedă a ploii pe asfalt şi a caroseriilor automobilelor

cufundau oraşul într-o lumină lipsită de apărare. Am pus scrisorile în buzunar şi i-am spus că trebuie să plec. Cu un aer obosit, Biralbo s-a îndepărtat de balcon şi s-a aşezat pe pat, pipăindu-şi paltonul, căutând ceva pe noptieră, ţigările lui, pe care nu le găsi. Îmi amintesc că fuma mereu ţigări scurte, americane, fără filtru. I-am oferit una dintr-ale mele, i-a rupt filtrul între degetul mare şi arătător şi s-a întins pe pat. Camera nu era prea mare şi eu mă aflam într-o situaţie incomodă, oprit în dreptul uşii, fără să mă pot hotărî să repet că plec. Probabil nu mă auzise prima oară. Acum fuma cu ochii pe jumătate închişi. Îi deschise pentru a-mi arăta, cu un gest, unicul scaun din cameră. Mi-am amintit de acel cântec al său, *Lisabona:* când îl auzeam, exact aşa mi-l imaginam, întins pe pat într-o cameră de hotel, fumând fără grabă în penumbra străvezie. L-am întrebat dacă până la urmă a ajuns la Lisabona. A început să râdă şi şi-a îndoit perna sub cap.

– Desigur – zise. La momentul potrivit. De ajuns, ajungi peste tot, dar atunci când nu-ţi mai pasă.

– Ai văzut-o acolo pe Lucreţia?

– De unde ştii? – şi se ridică din pat şi stinse ţigara în scrumieră. Am ridicat din umeri, mai mirat chiar decât el de perspicacitatea mea.

– Am ascultat acel cântec, *Lisabona*. M-a făcut să-mi amintesc de acea călătorie pe care aţi început-o împreună.

– Acea călătorie – repetă el. Atunci l-am compus.

– Dar tu mi-ai zis că n-aţi ajuns la Lisabona.

– Sigur că nu. De aceea am şi scris acel cântec. Tu nu visezi niciodată că te pierzi într-un oraş în care n-ai fost niciodată?

Am vrut să-l întreb dacă Lucreţia continuase singură călătoria, dar n-am îndrăznit, era clar că nu voia să mai vorbească despre asta. Privi ceasul şi păru să se mire de cât de târziu era; zise că, desigur, cântăreţii lui l-or fi aşteptând deja la *Metropolitan*.

Nu m-a invitat să merg cu el. În stradă ne-am despărţit repede, el îmi întoarse spatele, ridicându-şi gulerul, şi după câţiva paşi părea să fie deja foarte departe. Când am ajuns acasă, m-am servit cu un pahar şi am pus discul lui Billy Swann. Când bei de unul singur, parcă eşti feciorul în casă al unei stafii. Se dau ordine în linişte şi se execută cu precizia vagă a unui servitor somnambul: paharul, cuburile de gheaţă, doza corectă de gin sau de whisky, prudentul rotocol sub pahar pe masa de cristal, nu care cumva să vină cineva pe urmă şi să găsească reprobabila urmă rotundă pe care n-a şters-o şervetul umed. M-am întins pe canapea, sprijinindu-mi paharul încăpător pe burtă, şi am ascultat pentru a patra sau a cincea oară acea muzică. Mănunchiul de scrisori bine legat era pe masă, între scrumieră şi sticla de gin. Primul cântec, *Burma*, era plin de întuneric şi de o tensiune foarte asemănătoare cu frica susţinută până la capăt. Burma, Burma, Burma, repeta ca o prezicere sau ca un psalm vocea tenebroasă a lui Billy Swann, iar apoi sunetul lent şi ascuţit al trompetei sale se prelungea până se spărgea în note crude, ce dădeau frâu liber teroarei şi dezordinii. În acelaşi timp, fără încetare, muzica mă îmboldea spre revelaţia unei amintiri, străzi pustii în noapte, strălucirea unor mănunchiuri de lumini de cealaltă parte a străzii, proiectate pe faţade cu columne şi movile de dărâmături, oameni care fugeau şi se urmăreau, prelungiţi de umbrele lor, cu revolvere şi pălării ajurate şi paltoane mari ca cel al lui Biralbo.

Dar această amintire pe care o înrăutăţeau singurătatea şi muzica nu ţine de viaţa mea, sunt sigur de asta, ci de un film pe care poate l-am văzut în copilărie şi al cărui titlu nu-l voi şti niciodată. Îmi venise din nou în minte pentru că în acea muzică era urmărire şi era teroare, iar toate acele lucruri pe care eu le întrezăream în ea sau în mine însumi erau conţinute de acel unic cuvânt, *Burma*, şi în încetineala de augur cu care îl pronunţa Billy Swann: Burma sau Birmania, nu ţara pe care o vezi pe hărţi sau în

dicţionare, ci o dură sonoritate sau o conjurare a ceva anume. cu repetam cele două silabe şi găseam în ele, dincolo de bătăile de tobă care le accentuau în muzică, alte cuvinte anterioare ale unei limbi încredinţate inscripţiilor grosolane în piatră şi tablelor de argilă: cuvinte prea obscure pentru a putea fi descifrate fără profanare.

Muzica încetase. Când m-am ridicat să pun din nou discul, am băgat de seamă, fără să mă surprindă, că simţeam o uşoară ameţeală şi că eram beat. Pe masă, lângă sticla de gin, pachetul de scrisori avea acel aer de nerăbdare nemişcată al obiectelor uitate. Am desfăcut nodul care îl lega şi, când mi-a părut rău, scrisorile deja mi se desfăcuseră în mâini. Fără să le deschid, le-am privit, am studiat datele ştampilelor poştale, numele oraşului, Berlin, de unde fuseseră trimise, modificările culorii cernelii şi ale scrisului de pe plicuri. Una din ele, ultima, nu fusese trimisă prin poştă. Avea adresa lui Biralbo scrisă în mare grabă, şi timbrele lipite, dar intacte. Era o scrisoare mult mai subţire decât oricare dintre celelalte. Pe la jumătatea ginului următor am trecut peste scrupulul de a nu privi înăuntrul ei. Nu se afla nimic. Ultima scrisoare a Luereţiei era un plic gol.

Capitolul III

Nu ne întâlneam întotdeauna la *Metropolitan* sau în hotelul său. De fapt, după ce mi-a încredințat scrisorile, a trecut o bucată de vreme până când ne-am revăzut. Era ca și cum amândoi ne-am fi dat seama că, din pricina acestui gest al său, ne făcusem vinovați de un exces de încredere reciprocă pe care nu-l puteam atenua decât încetând să ne mai vedem câteva săptămâni. Eu ascultam discul lui Billy Swann și priveam, uneori, unul câte unul, plicurile lungi, sfâșiate cu o nerăbdare în care, fără îndoială, Biralbo nu se mai recunoștea și aproape niciodată n-am simțit tentația de a citi scrisorile, ba chiar erau zile în care uitam de ele, în zăpăceala cărților și a ziarelor vechi. Dar îmi ajungea să privesc caligrafia îngrijită și palida cerneală violetă sau albastră pentru a-mi aminti de Lucreția, poate nu atât de femeia pe care Biralbo o iubise și o așteptase timp de trei ani, ci de cealaltă, cea pe care o văzusem de câteva ori la San Sebastian, în barul lui Floro Bloom, pe Promenada Maritimă sau pe cea a Tamarinilor, cu aerul ei rătăcit, cu surâsul ei atent, care nu te băga în seamă, în vreme ce te învăluia fără motiv în certitudinea caldă că tu ai fi cel ales, ca și cum nici nu i-ar fi păsat de tine, dar ai fi fost chiar persoana pe care dorea s-o vadă în clipa aceea. M-am gândit că există o oarecare vagă

asemănare între Lucreţia şi oraşul unde Biralbo şi cu mine s-a cunoscusem, aceeaşi seninătate extravagantă şi inutilă, aceeaşi dorinţă de a părea în acelaşi timp primitoare şi străină, aceeaşi înşelătoare căldură a zâmbetelor Lucreţiei, a trandafiriului înserărilor, în spumele lente ale golfului, în ciorchinii tamarinilor.

Am văzut-o pentru întâia oară la barul lui Floro Bloom, poate în aceeaşi noapte în care au cântat împreună Billy Swann şi Biralbo. Pe vremea aceea eu îmi încheiam întotdeauna nopţile la *Lady Bird*, susţinut de vaga convingere că acolo veneau improbabilele femei care ar accepta să se culce cu mine când, stingându-se luminile celor din urmă baruri, ar veni o dată cu răsăritul soarelui fiorul dorinţei. Dar în acea noapte intenţia mea era ceva mai precisă. Aveam întâlnire cu Bruce Malcolm, pe care în unele locuri îl numeau americanul. Era corespondent de presă al unor reviste de artă străine şi se ocupa, mi se spusese, de exportul ilegal de tablouri şi obiecte vechi. În acea perioadă eu eram puţin cam strâmtorat. Aveam în casă câteva tablouri destul de întunecate, cu subiecte religioase, iar un prieten care trecuse, înaintea mea, prin asemenea nevoi urgente mi-a spus că acel american, Malcolm, mi le-ar putea cumpăra la un preţ bun şi ar plăti în dolari. L-am chemat, a venit la mine acasă, a examinat tablourile cu o lupă, a curăţat zonele mai întunecate cu vată îmbibată în ceva ce mirosea a alcool. Vorbea într-o spaniolă cu inflexiuni sudamericane şi avea o voce persuasivă şi ascuţită. A făcut cu conştiinciozitate fotografii ale tablourilor, aşezându-le cu faţa spre fereastra deschisă, şi după câteva zile m-a căutat pentru a-mi spune că era dispus să plătească o mie cinci sute de dolari pentru ele, şapte sute când i le dădeam, restul când asociaţii sau şefii săi, care erau la Berlin, aveau să le primească.

Mi-a dat întâlnire pentru a-mi da banii la *Lady Bird*. La o masă mai retrasă mi-a întins cele şapte sute de dolari în bancnote uzate, după ce le numărase cu încetineala unui casier victorian. Ceilalţi

opt sute nu i-am mai văzut vreodată. Probabil că mi-ar fi înșelat și dacă și-ar fi ținut cuvântul, dar au trecut ani de zile de când a încetat să-mi mai pese. Mai important este că în acea noapte nu venise singur la *Lady Bird*. Cu el era o fată înaltă și foarte subțire, care se înclina ușor când mergea iar când zâmbea arăta niște dinți foarte albi, cu strungăreață. Avea părul lins, tuns exact până la umeri, breteli depărtați și mai curând copilărești, nasul definit de o linie neordonată. Nu știu dacă mi-o amintesc cum am văzut-o în acea noapte sau dacă ceea ce văd când o descriu este una din fotografiile pe care le-am găsit între hârtiile lui Biralbo. Stăteau în picioare, în fața mea, cu spatele la scena pe care încă nu apăruseră cântăreții, și Malcolm, Americanul, apucând-o de braț cu un gest hotărât, de posesiune și de orgoliu, mi-a spus: "Vreau să te prezint soției mele. Lucreția".

Când Americanul a terminat de numărat banii, am băut pentru ceva pe care l-a numit cu o bucurie suspectă succesul afaceri noastre. Eu aveam dubla și neplăcuta senzație de a fi păcălit și de a juca într-un film pentru care mi se dăduseră prea puține instrucțiuni, dar asta mi se întâmplă deseori când beau cu persoane străine. Malcolm vorbea și bea mult, nu-i plăceau țigările mele, îmi dădea sfaturi să achiziționez tablouri și să mă las de fumat, cheia era echilibrul personal, mi-a spus el, zâmbind mult, dând la o parte fumul care-i venea în față, scriindu-mi pe un șervețel marca unor caramele medicinale care înlocuiau nicotina. Paharul Lucreției rămânea intact și vertical în fața ei. Mi s-a părut capabilă să rămână invulnerabilă și identică cu sine în orice loc s-ar fi aflat, dar mi-am corectat această judecată când a început să sune pianul lui Biralbo. Cântau singuri, el și Billy Swann: absența contrabasului și a bateriei dădea muzicii sale, singurătății sale pe scena străbătută de la *Lady Bird*, o calitate nudă și abstractă, ca a unui desen cubist realizat numai în creion. În realitate, acum îmi amintesc – dar au trecut cinci ani – nu mi-am dat seama că începuse muzica

până când Lucreţia nu ne-a întors spatele pentru a se răsuci spre fundul localului, unde doi bărbaţi cântau în penumbra şi în jocurile de lumini şi umbre ale fumului. A fost un singur gest, o schiţare secretă şi tot atât de scurtă ca lumina unui fulger, ca acea privire pe care ţi-o surprinzi în oglindă. Însufleţit de whisky, de amintirea celor şapte sute de dolari din buzunarul meu – în acea vreme orice cantitate considerabilă de bani mi se părea infinită, îmi impunea taxiuri fără rost şi băuturi scumpe –, încercam să leg o conversaţie cu Lucreţia, în faţa surâsului amenţit şi binevoitor al americanului, dar în clipa în care s-a auzit sunetul muzicii, ea s-a întors de parcă Malcolm şi cu mine nici n-am fi existat, şi-a strâns buzele, şi-a dat la o parte şuviţele de păr de pe faţă. Malcolm a spus: "Soţiei mele îi place mult muzica" şi a turnat ce mai rămăsese din sticlă în paharul meu fără gheaţă. Poate că nu a fost chiar aşa, că în clipa în care l-am auzit pe Biralbo Lucreţia a încetat să mă privească, dar ştiu că atunci s-a petrecut în ea o schimbare pe care eu am sesizat-o în acelaşi timp cu Malcolm. Ceva se petrecea, nu pe scena unde Biralbo îşi deschidea mâinile peste claviatură, iar Billy Swann, încă în tăcere, înălţa trompeta lui cu ceremonioasă încetineală, ci între ei, între Lucreţia şi Malcolm, în spaţiul mesei unde rămâneau acum uitate paharele, în tăcerea pe care eu încercam să n-o iau în seamă, ca un cunoscut dintr-o dată inoportun.

Era multă lume la *Lady Bird* şi toţi aplaudau, iar câţiva fotografi îngenuncheaţi îl asaltau cu blitzurile lor pe Billy Swann. Floro Bloom îşi sprijinea de bar vasta lui corpolenţă de tăietor de lemne scandinav – era gras, blond, fericit, avea ochii foarte mici şi albaştri –, şi noi, Lucreţia, Malcolm, eu însumi, ne interesam fără prea mult succes de muzică: doar noi nu aplaudam. Billy Swann îşi şterse fruntea cu o batistă şi zise ceva în engleză, încheind cu un hohot obscen care îmnoi foarte timid aplauzele. Cu gura foarte aproape de microfon şi cu vocea obosită, Biralbo traduse cuvintele celuilalt şi anunţă cântecul următor. Atunci l-am privit şi eu – Malcolm

recitea meditativ chitanţa pe care tocmai i-o dădusem şi, din depărtarea fumului, ochii lui Biralbo m-au găsit, deşi nu pe mine mă căutau. Erau fixaţi asupra Lucreţiei, ca şi cum în *Lady Bird* nu mai era nimeni altcineva în afară de ea, ca şi cum ar fi fost singuri într-o mulţime unanimă care le spiona gesturile. Privind-o, Biralbo a rostit în engleză şi apoi în spaniolă titlul cântecului pe care urma să-l cânte. Mult mai târziu, la Madrid, m-am cutremurat recunoscându-l: se afla chiar pe acel disc al lui Billy Swann, şi eu l-am ascultat singur, nemişcat, în faţa unui pumn de senzori care străbătuseră toată întinderea Europei şi indiferenţa timpului pentru a ajunge în mâinile mele de străin. *Tot ce eşti tu*, a spus Biralbo, şi între aceste cuvinte şi primele note ale cântecului a fost o scurtă tăcere şi nimeni nu a îndrăznit să aplaude. Nu doar Malcolm, ci şi eu am băgat de seamă surâsul care a iluminat pupilele Lucreţiei fără să ajungă pe buzele ei.

Am observat că străinii nu au nici cel mai mic scrupul în a anula, fără aviz prealabil, prietenia sau copioasa lor curtenie. Sub privirea lui Biralbo – dar, de asemenea, de la bar, Floro Bloom ne urmărea –, Malcolm a zis că el şi Lucreţia trebuiau să plece, şi mi-a întins mâna. Foarte serioasă, fără măcar să se scoale, ea i-a răspuns ceva în engleză, câteva cuvinte rapide, foarte educate şi reci. Am văzut-o luând paharul şi punându-l la loc pe masă, apucându-l cu degetele ei tari şi murdare de vopsea, de parcă ar fi examinat posibilitatea de a-l sparge. N-a făcut nimic: în timp ce Lucreţia îi vorbea, am observat că Malcolm avea capul uşor turtit, ca al unui saurian. Ea nu era iritată: nu părea că ar putea fi vreodată. Îl privea pe Malcolm, ca şi cum bunul-simţ ar fi fost de-ajuns pentru a-l dezarma, iar grija pe care o punea în pronunţarea fiecăruia dintre cuvinte îi sublinia suavitatea vocii, aproape ascunzând ironia. Când Malcolm a vorbit din nou, a făcut-o într-o spaniolă detestabilă. Furia îi dăuna pronunţiei, îl întorcea la situaţia de străin într-o ţară şi într-o limbă cu înţelegeri secrete duşmănoase. A spus

fără să mă privească, fără să privească pe nimeni în afară de Lucreţia: "Tu ştii pentru ce ai vrut să venim aici". Nici unuia dintre ei nu-i păsa de prezenţa mea.

M-am decis să mă interesez de tutun şi de muzică. Malcolm a admis un armistiţiu scoţând din buzunarul de la spate un teanc de bancnote, s-a apropiat de bar şi a rămas o vreme să discute cu Floro Bloom, fluturând banii în mâna dreaptă, cu un strop de ruşinare sau de furie. O privea pe Lucreţia, care nu se ridicase, pe Biralbo, absent de cealaltă parte a pianului, foarte departe de noi toţi. Uneori ridica ochii; atunci Lucreţia se îndrepta uşor, ca şi cum l-ar fi privit peste un zid. Malcolm a lăsat banii dând o lovitură seacă în lemnul tejghelei şi s-a îndreptat spre întunericul din spate. Atunci Lucreţia s-a ridicat în picioare, a înlăturat prezenţa mea, ştergându-mă cu un surâs, aşa cum se dă la o parte fumul, şi s-a dus să-i spună ceva lui Floro Bloom. Trompeta lui Billy Swann tăia aerul ca un pumnal ascuţit. Lucreţia şi-a mişcat mâinile în faţa figurii somnoroase a lui Floro şi într-o clipă, a avut între ele o hârtie şi un creion. În timp ce scria cu repeziciune, urmărea scena şi coridorul luminate în roşu pe unde dispăruse Malcolm. A îndoit hârtia, s-a întins pentru a o ascunde de cealaltă parte a barului, i-a înapoiat lui Floro creionul. Când Malcolm s-a întors, doar un minut mai târziu, Lucreţia tocmai îmi explica cum se ajunge la ei acasă şi mă invita să vin într-o zi să mănânc cu ei. Mintea cu seninătate şi vehemenţă, aproape cu duioşie.

Nici unul din ei nu mi-a întins mâna când au plecat. În urma lor draperia de la *Lady Bird* a căzut de parcă aplauzele care au răsunat chiar atunci ar fi fost pentru ei. Niciodată nu i-am mai văzut împreună. Niciodată n-am primit acei opt sute de dolari pentru tablourile mele şi nici nu l-am mai văzut pe Malcolm. Într-un anume fel, nici pe acea Lucreţia nu am mai văzut-o vreodată: cea pe care am întâlnit-o mai târziu era alta, cu părul mult mai lung, mai puţin senină şi mai palidă, cu voinţa chinuită sau pierdută, cu

acea gravă şi dreaptă expresie a celui care a văzut adevăratul întuneric şi nu a mai rămas nici curat, nici nevinovat. Cincisprezece zile după ce am întâlnit-o la *Lady Bird*, ea şi Malcolm au plecat pe un vapor de mărfuri care i-a dus la Hamburg. Stăpâna casei în care stătuseră mi-a spus că lăsaseră chiria neplătită pe trei luni. Numai Santiago Biralbo a ştiut că plecau, dar nu a văzut barca de pescuit unde s-au urcat pe ascuns la miezul nopţii, depărtându-se. Lucreţia îi spusese că vaporul îi aştepta în larg, şi nu dorea ca el să se apropie de port pentru a-şi lua rămas bun de la distanţă. Îi spusese că avea să-i scrie, îi dăduse o hârtie cu adresa din Berlin. Biralbo a păstrat-o într-un buzunar şi poate, în timp ce se îndrepta grăbit spre *Lady Bird*, căci se făcuse foarte târziu, şi-a amintit de o altă hârtie şi de un alt mesaj pe care îl aşteptase într-o noapte, cu două săptămâni în urmă, când terminase de cântat cu Billy Swann şi se dusese la bar să-i ceară lui Floro un pahar de gin sau de burbon.

Capitolul IV

Duminicile mă sculam foarte târziu şi luam bere la micul dejun pentru că îmi era un pic ruşine să mai cer cafea cu lapte la prânz într-un bar. În dimineţile de duminică, iarna, poate fi întâlnită în unele locuri din Madrid o lumină liniştită şi rece care purifică precum într-un gol transparenţa aerului, o lumină care face să pară mai ascuţite liniile albe ale clădirilor şi în care paşii şi vocile răsună ca într-un oraş pustiu. Îmi plăcea să mă scol târziu şi să citesc ziarul într-un bar curat şi gol, bând exact cantitatea de bere care să-mi permită să ajung la masa de prânz în acea stare de plăcută indolenţă care te face să priveşti toate lucrurile ca şi cum ai observa, înzestrat cu un carnet de însemnări, interiorul unui fagure cu pereţi de sticlă. Spre ora două şi jumătate îndoiam cu grijă ziarul şi îl aruncam într-un coş de hârtii, şi asta îmi dădea un sentiment de uşurare care făcea să fie foarte liniştit drumul spre restaurantul meu, un local familial îngrijit şi vechi, cu tejghea de zinc şi pahare cubice pentru vin, unde ospătarii mă cunoşteau de-acum, dar nu într-atât încât să-şi permită o familiaritate supărătoare care mă făcuse să fug, în alte dăţi, din locuri asemănătoare.

Într-una din acele duminici, pe când eu aşteptam mâncarea la una din mesele din fund, sosiră Biralbo şi o femeie foarte atră-

găteare, pe care nu mi a trebuit mult timp ca s-o recunosc a fi chelneriţa blondă de la *Metropolitan*. Aveau aerul tihnit şi zâmbitor al celor care tocmai s-au sculat împreună. Se alăturară grupului care-şi aştepta rândul aproape de bar, şi eu am rămas să mă uit la ei o vreme, mai înainte de a mă hotărî să-i strig. Mi-a trecut prin minte că nu-mi pasă dacă coama blondă a ospătăriţei era vopsită. Se pieptănase fără să piardă multă vreme în faţa oglinzii, purta o fustă scurtă şi ciorapi fumurii, iar Biralbo, în timp ce vorbeau ţinând în mână ţigări şi pahare cu bere, îi mângâia uşor spatele sau mijlocul. Ea nu-şi terminase machiajul, dar îşi făcuse buzele cu un roz aproape mov. Mi-am imaginat mucuri de ţigară cu această culoare în scrumieră, pe noptieră, m-am gândit cu melancolie şi ranchiună că mie niciodată nu-mi fusese dată o femeie ca aceea. Atunci m-am sculat pentru a-l chema pe Biralbo.

Chelneriţa blondă – se numea Monica – mâncă în mare grabă şi plecă imediat, spunând că intra în tura de după-masă la *Metropolitan*. Luându-şi la revedere, îmi ceru să-i promit că o să ne mai vedem şi mă sărută foarte aproape de buze. Am rămas singuri, Biralbo şi cu mine, privindu-ne cu neîncredere şi rezervă, ştiind fiecare la ce se gândea celălalt, evitând cuvintele care ne-ar fi readus la unicul punct de plecare, la amintirea atâtor nopţi repetate şi absurde care se rezumau într-una singură sau în două. Când eram singuri, chiar dacă nu vorbeam, era ca şi cum în vieţile noastre nu ar fi existat decât *Lady Bird* şi îndepărtatele nopţi de la San Sebastian, şi conştiinţa acestei asemănări, a acestei obstinaţii comune într-un timp dispreţuit sau pierdut, ne condamna la conversaţii pe ocolite, la precauţia tăcerii.

Mai rămăsese puţină lume în sala de mese şi coborâseră deja perdeaua metalică. Pe neaşteptate eu am vorbit despre Malcolm, dar aceasta era un fel de a o numi pe Lucreţia, un preludiu care ne-ar fi permis să nu ne-o amintim încă cu voce tare. I-am relatat lui Biralbo, cu nuanţe de ironie, povestea tablourilor şi a celor opt

sute de dolari pe care nu i-am mai văzut niciodată. A privit în jurul său ca şi cum ar fi vrut să se asigure că Monica nu era cu noi şi a început să râdă.

– Aşa că şi pe tine te-a păcălit bătrânul Malcolm.

– Nu m-a păcălit. Îţi jur că în acea noapte eu am ştiut că nu avea să-mi mai dea banii.

– Dar nu-ţi păsa. De fapt ţie îţi era totuna că nu ţi-i mai dădea. Lui nu. Precis că şi-a plătit cu banii tăi drumul la Berlin. Vroiau să plece şi nu puteau. Dintr-o dată Malcolm a sosit zicând că-i dăduse şpert căpitanului acelui vapor de mărfuri ca să-i îmbarce în chila vasului. Tu ai plătit acea călătorie.

– Ţi-a spus Lucreţia ?

Biralbo începu să râdă din nou, ca şi cum şi-ar fi bătut joc de el însuşi, şi sorbi o înghiţitură de cafea. Nu, Lucreţia nu-i spusese nimic, nu-i spusese nimic până la sfârşit, până în ultima zi. Niciodată nu vorbea despre lucrurile adevărate, ca şi cum tăcerea asupra a ceea ce se petrecea în vieţile lor când nu erau împreună i-ar fi apărat mai bine decât minciunile pe care ea le născocea pentru a veni să-l caute sau decât uşile încuiate ale hotelurilor unde se refugiau pentru a se întâlni preţ de o jumătate de oră, pentru că ea niciodată nu avea destul timp ca să ajungă la apartamentul lui Biralbo, şi minutele vinovate se transformau în nimic după prima îmbrăţişare. Ea se uita la ceas, se îmbrăca, îşi ascundea urmele roşii care îi rămăseseră pe gât cu diverse pudre pe care Biralbo le cumpărase odată, la indicaţia ei, dintr-un magazin unde se ofilaseră la el bănuitor. Fără să se poată resemna să-şi ia rămas bun de la ea în ascensor, cobora cu Lucreţia în stradă şi o vedea spunându-i la revedere la fereastra din spate a vreunui taxi.

Se gândea la Malcolm, care era singur, aşteptând-o, pregătit să caute, în hainele sau în părul ei, mirosul altui corp. Se întorcea acasă la el sau în camera de hotel şi se trântea pe pat, mort de gelozie şi de singurătate. Se învârtea printre lucruri încăpăţânân-

du-se într-o muncă imposibilă, să zorească timpul, să găsească un leac pentru golul din fiecare oră şi poate din zilele întregi care rămâneau până s-o vadă din nou pe Lucreţia. În faţa ochilor nu vedea decât ceasuri nemişcate şi ceva întunecos şi adânc ca o tumoare, o umbră pe care nici o lumină şi nici un răgaz n-o uşurau, viaţa pe care ea o trăia în chiar acele momente, viaţa cu Malcolm, în casa lui Malcolm, în care el, Biralbo, intrase pe ascuns o dată pentru a căpăta imagini nu ale scurtei şi temătoarei călduri pe care o primise acolo de la Lucreţia – se temeau că Malcolm ar putea să se întoarcă, deşi era plecat din oraş, şi fiecare zgomot pe care îl auzeau era cel al cheii sale în broască -, ci ale celeilalte vieţi a ei, instalată de atunci înainte în conştiinţa lui Biralbo cu o precizie ca a instrumentelor clinice, a obiectelor reale. O casă doar imaginată, niciodată vizitată, poate nu ar fi alimentat cu atâta eficacitate durerea lui ca amintirea exactă pe care o poseda acum despre ea. Pămătuful şi briciul de bărbierit al lui Malcom, pe o consolă de cristal, sub oglinda din camera de baie, halatul lui Malcolm, dintr-o ţesătură foarte pompoasă şi albastră, agăţat în spatele uşii dormitorului, papucii săi de pâslă sub pat, fotografia lui pe noptieră, lângă ceasul deşteptător pe care el îl auzea în fiecare dimineaţă în acelaşi timp cu Lucreţia... Mirosul coloniei lui Malcolm răspândit prin încăperi, inconfundabil în prosoapele lui, mărunta mizerie a intimităţii masculine care-l respingea pe Biralbo ca pe un uzurpator. Atelierul lui Malcolm, foarte murdar, cu borcane pline de pensule şi flacoane cu ulei de terebentină, cu reproduceri de tablouri bătute în perete de multă vreme. Dintr-o dată Biralbo, care-mi vorbise tolănit pe scaun, surâzând în vreme ce-şi scutura scrumul de la ţigară în ceaşca de cafea, îşi îndreptă spatele şi mă privi foarte fix, pentru că sfârşise prin a descoperi în memoria lui ceva nemaiamintit până atunci, ca acele lucruri pe care uneori le găsim acolo unde n-ar trebui să se afle şi care ne fac să privim cu adevărat ceva ce nu mai vedeam de mult.

Eu am văzut acele tablouri pe care tu i le-ai vândut – îmi zise, şi acum cea care le vedea era urmărea lui, şi-i era teamă să nu piardă prezenţa amintirii. Într-unul din ele era un fel de figură alegorică, o femeie legată la ochi, care avea ceva în mână.

– Un potir. Un potir cu o cruce.

– Avea părul negru şi lung, şi faţa rotundă, foarte albă, cu roşu în obraji.

Aş fi vrut să-l întreb dacă mai ştia ceva în plus despre destinul acelor tablouri, dar lui nu-i mai păsa prea mult de ce aş fi zis eu. Vedea ceva cu o claritate pe care memoria lui i-o refuzase până atunci, un strat al timpului în stare pură, căci imaginea unui tablou pe care niciodată nu se străduise să şi-l amintească îi înapoia poate câteva ore intacte din trecutul său cu Lucreţia, şi puţin câte puţin, în zecimi de secundă, ca o lumină care, oprită până acum doar asupra unui singur chip, se întinde până la a lumina o cameră în întregime, ochii săi descopereau lucrurile pe care în acea după-amiază le văzuse în jurul tabloului, apropierea de Lucreţia, lumina asupritoare de sfârşit de septembrie care era pe atunci în toate camerele în care se întâlneau, fără să ştie că se grăbeau spre ajunul unei absenţe de trei ani.

– Malcolm ne urmărea – zise Biralbo. Mă urmărea pe mine. Odată l-am văzut dând târcoale casei mele, ca un poliţist neîndemânatic, ştii cum, oprit cu un ziar la colţul străzii, bând un pahar la barul din faţă – străinii ăştia dau multă credare filmelor. În unele nopţi venea singur la *Lady Bird* şi rămânea să mă privească în timp ce eu cântam, aşezat în fundul barului, prefăcându-se că-l interesa mult muzica sau conversaţia lui Floro Bloom. Mie îmi era egal, chiar râdeam puţin în sinea mea, dar într-o noapte Floro m-a privit foarte serios şi mi-a zis, fii atent, tipul ăsta are un pistol.

– Te-a ameninţat?

– A ameninţat-o pe Lucreţia, într-un mod ambiguu. Uneori îl păşteau anumite pericole în afacerile lui. Presupun că nu ar fi

plecat într-așa o grabă dacă lui Malcolm nu i-ar fi fost frică de ceva. Avea relații cu persoane periculoase, și nu era nici atât de viteaz pe cât părea. Puțin după ce ți-a cumpărat tablourile a făcut o călătorie la Paris. Atunci am fost eu în casa lui. La întoarcere i-a zis Lucreției că multă lume voia să-l înșele, și a scos pistolul, l-a lăsat pe masă, în timp ce mâncau de seară, apoi s-a prefăcut că-l curăță. I-a spus că a pregătit un încărcător întreg pentru cine ar fi vrut să îl înșele.

– Bravade – am zis eu. Bravade de încornorat

– Aș jura că nici n-a făcut acea călătorie la Paris. Îi spusese Lucreției că fusese să vadă nu știu ce tablouri într-un muzeu, niște tablouri de Cézanne, îmi amintesc de asta. A mințit-o ca să ne spioneze. Sunt sigur că ne-a văzut intrând în casa lui și că a rămas așteptând foarte aproape de acolo. Poate l-a bătut gândul să urce și să ne surprindă și nu a reușit să-și facă curaj.

Când Biralbo îmi spuse toate acestea am simțit un fior. Tocmai terminam de băut caleaua și ospătarii aranjaseră deja mesele pentru cină, ne priveau fără să-și ascundă nerăbdarea, era cineva după-masă și la radio cineva vorbea cu fervoare despre un meci de fotbal, dar dintr-o dată eu am văzut, de sus, cum se vede în filme, o stradă obișnuită din San Sebastian, în care un om, oprit pe trotuar, ridică ochii spre o fereastră, cu mâinile în buzunare, cu un pistol, cu un ziar sub braț, călcând cu energie asfaltul ud pentru a-și dezmorți picioarele. Apoi mi-am dat seama că așa ceva se temea să vadă Biralbo când privea pe fereastra hotelului său în Madrid. Un om care așteaptă și se preface, nu prea mult, atât cât e necesar pentru ca cel care trebuie să-l vadă să știe că este aici și că nu o să plece.

Ne-am sculat. Biralbo a plătit consumația, refuzând banii mei, zicând că nu mai era un cântăreț sărac.

Am ieșit în stradă și deși încă mai era soare la etajele de sus ale clădirilor, în ferestrele mari și în acel turn, asemănător cu un far,

al hotelului Victoria, era deja o întunecime de cupru în capul străzilor şi un fng de noapte în tindele caselor. Am simţit vechea mea spaimă, iama, faţă de după-amiezele de duminică şi am fost mulţumit când Biralbo a propus imediat un loc pentru paharul următor, nu *Metropolitanul*, ci unul din acele baruri neutre şi goale, cu tejgheaua capitonată. Nu există companie în asemenea după-amieze care să-ţi aline tristeţea, în acea strălucire a luminilor pe asfalt, a reclamelor luminoase în negrul înalt al amurgului, care are încă în depărtări margini roşietice, dar eu preferam să fie cineva cu mine şi această prezenţă să mă scutească să aleg întoarcerea, drumul spre casă, mergând singur pe largile trotoare ale Madridului.

– Au plecat atât de grăbiţi de parcă i-ar fi urmărit cineva – zise Biralbo după câteva baruri şi ginuri inutile, zise de parcă gândul său se oprise când terminase de mâncat şi el încetase să-mi vorbească despre Lucreţia şi Malcolm. Pentru că până atunci se gândiseră să se instaleze definitiv în San Sebastian. Malcolm dorea să deschidă o galerie de artă, fusese chiar pe punctul să închirieze un local. Dar s-a întors de la Paris sau de unde va fi fost în acele zile şi i-a spus Lucreţiei că trebuiau să plece la Berlin.

– Ceea ce voia era să o îndepărteze de tine – am zis eu: alcoolul îmi dă o rapidă luciditate care îmi permite să ghicesc vieţile altora.

Biralbo surâse privind foarte atent nivelul ginului din paharul său. Înainte de a-mi răspunde îl făcu să scadă cam cu un centimetru.

– A fost o vreme în care mă mângâiam crezând aşa, dar acum nu mai sunt atât de sigur. Eu cred că lui Malcolm, de fapt, nici nu-i păsa dacă Lucreţia se culca din când în când cu mine.

– Tu nu ştii cum te privea în noaptea aceea, la *Lady Bird*. Avea ochii albaştri şi rotunzi, îţi aminteşti?

– ...Nu-i păsa pentru că ştia că Lucreţia era a lui sau nu era a nimănui. Putea să rămână cu mine, dar a plecat cu el.

– Îi era frică de el. Eu l-am văzut în acea noapte. Tu mi-ai spus că a amenințat-o cu pistolul.

– Un nouă lung. Dar ea voia să plece. A profitat pur și simplu de ocazia pe care i-o oferea Malcolm. O barcă de pescari sau de contrabandiști, un vapor de marfă înmatriculat la Hamburg, care avea mi se pare nume de femeie, Berta sau Lotte sau cam așa ceva. Lucreția citise prea multe cărți.

– Era îndrăgostită de tine. Și eu am văzut acest lucru. Și-ar fi dat seama oricine ar fi privit-o în acea noapte, chiar și Floro Bloom. Ți-a lăsat un bilet, nu? Eu am văzut-o scriindu-l.

În mod absurd, mă străduiam să-i demonstrez lui Biralbo că Lucreția fusese îndrăgostită de el. Cu indiferență, cu distanță gratitudine, el continua să bea, acoperindu-și bărbia și gura cu mâna care o sprijinea, și eu tot nu știam ce se ascunde în spatele strălucirii atente a ochilor lui. Poate că el continua să vadă nu durerea și nici cuvintele sigure, ci lucrurile banale pe care le împletiseră, fără ca el să-și fi dat seama, viața lui, acel bilet, de exemplu, care conținea ora și locul unei întâlniri, și pe care el a continuat să-l păstreze multă vreme după aceea, când i se părea deja o rămășiță din viața altuia, la fel ca acele scrisori pe care mi le încredințase și pe care eu nici nu le-am citit și nici nu le voi citi vreodată. Dădea ușoare semne de nerăbdare, își privea ceasul și zise că peste puțină vreme trebuia să se ducă la *Metropolitan*. Mi-am amintit de picioarele subțiri, de surâsul și parfumul chelneriței blonde. Numai eu mă mai încăpățânam să tot întreb. Vedeam privirea lui Malcolm la *Lady Bird* și o destinam omului care așteaptă ceva și se plimbă încet pe sub o fereastră, nemișcat câteodată în ploaia mărunță de la San Sebastian.

În acest timp Biralbo era în casă, era acolo unde-i dăduse întâlnire Lucreția, poate fusese chiar ea cea care îi sugerase lui Malcolm cu două zile mai devreme ca întâlnirea lui cu mine să aibă loc la *Lady Bird*... Dacă el o urmărea în permanență, în ce alt

mod ar fi putut Lucreţia să-i lase acel bilet lui Biralbo? Mi-am dat seama că judecam în gol: dacă Malcolm era atât de neîncrezător, dacă percepea şi cea mai uşoară schimbare din privirea Lucreţiei, şi era sigur că, îndată ce supravegherea lui ar fi încetat, ea s-ar fi dus să se întâlnească cu Biralbo, de ce nu a luat-o cu el la Paris?

Joi la ora şapte la mine acasă sună înainte la telefon nu vorbi până ce nu-mi auzi vocea. Asta spunea biletul, şi semnătura, ca şi în scrisori, era o singură iniţială: L. Îl scrisese atât de repede încât uitase să pună virgulele, îmi spuse Biralbo, dar scrisul ei era tot atât de impecabil ca cel dintr-un caiet de caligrafie. Un scris înclinat, minuţios, aproape prevenitor, ca un semn de bună-creştere, ca surâsul pe care mi-l oferise Lucreţia când ne făcuse cunoştinţă Malcolm. Poate îi surâsese aşa când fusese cu el la gară şi îşi luase rămas bun de pe peron. Apoi îi întorsese spatele, se urcase într-un taxi şi sosise acasă chiar la timp pentru a-l primi pe Biralbo. Cu acelaşi surâs, mi-am gândit, şi imediat am regretat: lui Biralbo, nu mie, trebuia să-i treacă acest gând prin minte.

– Ea l-a văzut plecând? – am întrebat. Eşti sigur că a aşteptat până ce a pornit trenul?

– Şi cum vrei să-mi mai aduc aminte? Presupun că da, că el a apărut la geam ca să-i spună la revedere şi toate celelalte. Dar putea să coboare la gara următoare, la graniţă, la Irun.

– Când s-a întors?

– Nu ştiu. Cred că a mai întârziat două-trei zile. Dar eu am rămas aproape două săptămâni fără nici o veste de la Lucreţia. Îi ceream lui Floro Bloom să sune la ea acasă şi nu răspundea nimeni, nu-mi mai lăsa nici un mesaj la *Lady Bird*. Într-o noapte am îndrăznit să sun, şi cineva, nu ştiu dacă Malcolm sau chiar ea, a ridicat receptorul şi pe urmă a închis fără să spună nimic. Eu mă învârteam în neştire pe strada ei şi-i urmăream intrarea la casă din caleneaua de peste drum, dar niciodată nu-i vedeam ieşind, şi nici

măcar noaptea nu puteam şti dacă erau acasă, pentru că avea obloanele trase.

Şi eu l-am sunat pe Malcolm, ca să-i cer cei opt sute de dolari ai mei.

– Şi ai vorbit cu el?

– Nu, desigur. Se ascundeau?

– Presupun că Malcolm îşi pregătea fuga

– Nu ţi-a explicat nimic Lucreţia?

– Mi-a zis doar că plecau. Nu a avut timp să-mi spună mai mult. Eu eram la *Lady Bird*, se întunecase deja, dar Floro încă nu deschisese. Repetam ceva la pian, iar el aşeza mesele şi chiar atunci a sunat telefonul. Am încercat să mai cânt, la fiecare ţârâit mi se oprea inima. Eram sigur că de data asta era chiar Lucreţia şi mă temeam că telefonul n-o să mai sune. Floro a întârziat o eternitate până să meargă să răspundă, ştii ce încet se mişca. Când a ridicat receptorul, eu mă oprisem în mijlocul barului, nici nu îndrăzneam să mă apropii. Floro a zis ceva, m-a privit, dând de câteva ori din cap, a zis da de mai multe ori şi a închis. Am întrebat cine telefonase. Cine era să fie, mi-a răspuns, Lucreţia. Te aşteaptă peste cincisprezece minute la arcadele de la Constituţie.

Era una din primele nopţi de octombrie, una din acele nopţi premature care te surprind când ieşi în stradă ca trezirea într-un tren care te-a dus într-o ţară străină unde este deja iarnă. Era încă devreme. Biralbo sosise la *Lady Bird* când încă în aer era o caldă lumină gălbuie, dar când a ieşit era deja noapte şi ploaia se înteţea cu aceeaşi îndârjire ca marea împotriva stâncilor de la ţărm. A început să fugă căutând un taxi, pentru că *Lady Bird* era departe de centru, aproape de marginea golfului, şi când în sfârşit unul s-a oprit, el era ud leoarcă şi nu reuşea să spună unde voia să meargă. Privea în întuneric ceasul luminos de la bordul maşinii, dar cum nu ştia la ce oră ieşise de la *Lady Bird*, se simţea pierdut în timp şi nu credea că va mai ajunge vreodată în Piaţa Constituţiei. Şi

chiar dacă va ajunge, dacă taxiul avea să găsească drumul în neorânduiala străzilor şi a automobilelor, de cealaltă parte a perdelei de ploaie care se închidea din nou imediat ce-o dădeau la o parte ştergătoarele de parbriz, probabil că Lucreţia va fi plecat deja, cu cinci minute sau cinci ore mai înainte, pentru că el nici nu mai ştia să calculeze mersul timpului.

Nu a văzut-o când a coborât din taxi. Felinarele de la colţuri nu reuşeau să lumineze interiorul întunecos şi umed al arcadelor. A auzit cum se îndepărta taxiul şi a rămas nemişcat, în vreme ce uluirea îi ştergea graba transformând-o în nimic. Pentru o clipă a fost ca şi cum nu şi-ar fi amintit pentru ce venise în acea piaţă atât de întunecoasă şi de pustie.

– Atunci am văzut-o – spuse Biralbo – Fără nici un fel de surpriză, ca şi cum dacă acum aş închide ochii şi i-aş deschide te-aş vedea pe tine. Era rezemată de perete lângă treptele bibliotecii, aproape în întuneric, dar de departe i se vedea bluza albă. Era o bluză de vară, peste ea purta însă o scurtă albastru închis. După felul cum mi-a zâmbit am înţeles că n-o să ne sărutăm. Mi-a zis: "Ai văzut ce plouă?" Eu i-am răspuns că aşa plouă întotdeauna în filme când eroii se despart.

– Aşa vorbeaţi voi? – am spus, dar Biralbo nu păru să-mi înţeleagă ironia. După două săptămâni în care nu v-aţi văzut, asta era tot ce aveaţi să vă spuneţi?

– Şi ea avea părul ud, dar de această dată nu-i străluceau ochii. Avea o sacoşă mare de plastic pentru că-i spusese lui Malcolm că se duce după o rochie, aşa că de-abia dacă-i rămâneau câteva minute ca să fie cu mine. M-a întrebat cum de ştiam că acea întâlnire era ultima. "Păi din fime", i-am zis, "când plouă atâta înseamnă că cineva pleacă pentru totdeauna"

Lucreţia şi-a privit ceasul – acesta era gestul ei de care lui Biralbo îi fusese cel mai teamă de când se cunoscuseră – şi i-a spus că-i mai rămâneau zece minute ca să bea o cafea. Au intrat în

singurul bar care era deschis la coloane, un loc murdar şi mirosind a peşte care lui Biralbo i s-a părut o ocară chiar mai greu de iertat decât viteza timpului sau decât ciudăţenia Lucreţiei. Sunt momente în care întârzii o clipă în a accepta brusca dispariţie a tot ce ţi-a aparţinut, tot astfel cum lumina e mai rapidă decât sunetul, conştiinţa este mai rapidă decât durerea, şi ne orbeşte ca un fulger care se destăşoară în tăcere. De aceea în acea noapte Biralbo nu simţea nimic contemplând-o pe Lucreţia, nici nu înţelegea cu adevărat ce însemnau cuvintele ei şi nici expresia feţei sale. Adevărata durere a venit câteva ore mai târziu, şi abia atunci a simţit dorinţa să-şi amintească unul câte unul cuvintele pe care ei doi le pronunţaseră, dar nu a reuşit. A aflat astfel că absenţa era acea senzaţie neutră de gol

– Dar nu ţi-a spus de ce plecau aşa? De ce pe un vapor de mărfuri şi de contrabandişti şi nu cu avionul: sau cu trenul?

Biralbo ridică din umeri: nu, nu-i trecuse prin minte să-i pună asemenea întrebări. Deşi ştia ce avea să-i răspundă Lucreţia, îi ceruse să rămână, îi ceruse fără să se roage, o singură dată, "Malcolm m-ar ucide", a zis Lucreţia, "ştii cum este. Ieri mi-a arătat din nou pistolul acela german pe care îl are". Dar o spunea într-un fel în care nimeni n-ar fi perceput frica, de parcă posibilitatea ca Malcolm s-o omoare nu ar fi fost mai de temut decât cea de a întârzia la o întâlnire. Aşa era Lucreţia, spuse Biralbo, cu seninătatea celui care a înţeles în sfârşit: dintr-o dată se stingea în ea orice urmă de ardoare şi privea ca şi cum nu i-ar fi păsat dacă pierdea tot ce avusese sau îşi dorise. Biralbo precizâ: ca şi cum nu i-ar fi păsat vreodată.

Nici nu gustase din cafea. S-au ridicat amândoi în acelaşi timp şi au rămas nemişcaţi, despărţiţi de masă, de zgomotul din bar, închişi de pe-acum în acel loc din viitor unde pe fiecare avea să-l aşeze depărtarea. Lucreţia şi-a privit ceasul şi a zâmbit înainte de a spune că trebuie să plece. Pentru o clipă i s-a părut că surâsul ei

semăna cu cel din urmă cu cincisprezece zile, când se despărțiseră înainte de ivirea zorilor în fața unei uși unde era scris cu litere aurii numele lui Malcolm. Biralbo era încă în picioare, dar Lucreția dispăruse în zona de umbră a arcadelor. Pe dosul unei cărți de vizită a lui Malcolm scrisese cu creionul o adresă din Berlin.

Capitolul V

Acel cântec, *Lisabona*. Eu îl ascultam şi eram iarăşi la San Sebastian, în acel fel în care te întorci, în vis, într-un oraş. Un oraş se uită mai repede decât un chip, rămâne remuşcarea sau golul acolo unde mai înainte a fost memoria şi, asemeni unui chip, oraşul nu mai este întreg decât acolo unde conştiinţa nu a putut să-l consume. Îl vezi dar nu meriţă întotdeauna aducerea-aminte ceea ce ai văzut în timp ce dormeai şi, în orice caz, o pierzi după câteva ore sau, şi mai rău, după câteva minute, aplecându-te deasupra apei reci din lavoar sau gustând cafeaua. Santiago Biralbo părea să fie imun la această boală a uitării imperfecte. Spunea că nu-şi amintea niciodată de San Sebastian: că dorea să fie ca acei eroi din filme a căror biografie începe o dată cu acţiunea şi nu au trecut, ci atribute definitorii. În acea noapte de duminică în care îmi povestise despre plecarea Lucreţiei şi a lui Malcolm – băuserăm iarăşi prea mult şi el ajunse târziu şi nu prea treaz la *Metropolitan* – îmi spuse, când ne-am despărţit: "Imaginează-ţi că ne-am văzut pentru prima oară aici. Nu l-ai văzut pe un om pe care îl cunoşteai, ci doar pe unul care cânta la pian". Arătând spre afişul unde se anunţau spectacolele grupului său adăugă: "Nu uita. Acum sunt Giacomo Dolphin".

Dar acea afirmaţie a lui că muzica era nepătată de trecut era o minciună, căci acel cântec al său, *Lisabona*, nu era altceva decât pura senzaţie a timpului, neatins şi transparent, ca şi cum ar fi fost păstrat într-un ermetic şipot de cristal. Era Lisabona şi totodată San Sebastian, în acelaşi fel în care un chip contemplat într-un vis conţine, fără urmă de mirare, identitatea a două persoane. La început se auzea un zgomot ca acela al acului învârtindu-se în spaţiul de linişte al unui disc, iar apoi sunetul era cel al periilor care ştergeau circular feţele metalice ale bateriei şi o bătaie asemănătoare cu cea a unei inimi aproape. Doar mai încolo schiţa trompeta cu multă grijă o melodie. Billy Swann cânta de parcă s-ar fi temut să nu trezească pe cineva, şi după un minut începea să sune pianul lui Biralbo, care părea să indice, cu îndoială, un drum pe care-l pierdea în întuneric, care apoi se întorcea, în momentul plenitudinii muzicii, pentru a descoperi forma întreagă a melodiei, ca şi cum, după ce te-ai fi pierdut în ceaţă, te-ai fi înălţat până în vârful unei coline de unde s-ar fi putut vedea un oraş dilatat de lumină.

N-am fost niciodată la Lisabona, şi au trecut ani de când nu mai merg la San Sebastian. Păstrez amintirea faţadelor în ocru, cu balcoane de piatră întunecate de ploaie, a unei faleze întinse de-a lungul unei coaste împădurite, a unui bulevard care imită un bulevard din Paris şi are un rând dublu de tamarini, goi iarna, încoronaţi, în mai, de ciudaţi ciorchini de flori de un roz palid, foarte asemănător spumei valurilor în serile de vară. Îmi amintesc vilele, părăsite, cu faţa spre mare, insula şi farul în mijlocul golfului şi luminile tot mai depărtate care îl înconjoară noaptea şi se oglindesc în apă cu sclipiri ca de stele submarine. Departe, în zare, era firma albastru şi roz de la *Lady Bird*, cu caligrafia ei de neon, vasele cu pânze ancorate care aveau la proră nume de femei sau de ţări, bărcile de pescuit care împrăştiau un miros pătrunzător de lemn ud, benzină şi alge.

Într-unul din ele s-au suit Malcolm şi Lucreţia, temându-se poate să nu-şi piardă echilibrul în vreme ce-şi duceau valizele peste scârţâitul şi legănatul pasarelei. Valize foarte grele, pline de tablouri vechi, de cărţi, de toate lucrurile pe care nu te poţi decide să le laşi în urma ta când te hotărăşti să pleci pentru totdeauna. În timp ce barca pătrundea tot mai adânc în întuneric, vor fi auzit cu uşurare bătaia lentă a motorului în apă. Se vor fi întors pentru a privi de departe farul insulei, ultimul profil al oraşului luminat, intrând încet de cealaltă parte a mării. Presupun că, la acea oră chiar, Biralbo bea burbon sec fără gheaţă, în barul de la *Lady Bird*, acceptând melancolica solidaritate masculină a lui Floro Bloom. M-am întrebat dacă Lucreţia va fi reuşit să distingă din depărtare luminile de la *Lady Bird*, dacă va fi încercat să o facă.

Fără îndoială însă că le-a căutat când s-a întors în oraş după trei ani şi a fost mulţumită că erau încă aprinse, dar n-a dorit să intre acolo, nu-i plăcea să viziteze locurile unde trăise, nici să-şi vadă vechii prieteni, nici măcar pe Floro, complice liniştitor din alte vremuri al alibiurilor sau al întâlnirilor ei, mesager nemişcat.

Biralbo nu mai credea că se va întoarce vreodată. Îşi schimbase viaţa în acei trei ani. Se plictisise de ruşinea de a cânta la orga electronică în cafeneaua *Viena* şi la serbările vulgare de cartier. Obţinuse un contract de profesor de muzică într-un colegiu catolic de fete, dar continuase să mai cânte în unele nopţi la *Lady Bird*, deşi Floro Bloom, blând resemnat în faţa unui faliment, din pricina nelealităţii consumatorilor nocturni, de-abia dacă-i mai putea plăti paharele de burbon. Se scula la opt, explica solfegiul, vorbea de Liszt şi de Chopin şi de *Sonata Lunii* în nişte săli pline de adolescente în uniformă albastră şi locuia singur într-un apartament de bloc, la malul râului, foarte departe de mare. Făcea drumul până în centru cu un tren de periferie poreclit Cârtiţa şi aştepta scrisori de la Lucreţia. În acea vreme eu nu-l vedeam aproape niciodată. Auzisem că se lăsase de muzică, că urma să plece din San Sebas-

tian, că devenise abstinent, că era acum un alcoolic, că Billy Swann îl chemase ca să cânte cu el în niște cluburi din Copenhaga. Uneori îl întâlneam pe drum când mergea la serviciu: părul unsed și piept enat foarte în grabă, un aer de docilitate sau de absență, care se lăcea simțit în felul cum își purta cravata sau servieta sobră în care păstra extemporalele pe care poate nu le corecta. Avea înfățișarea unui dezertor, de puțină vreme, dintr-o viață dezordonată și mergea mereu cu ochii în pământ, foarte repede, ca și cum ar fi fugit, nu prea convins, de o trezire mediocră. Într-o noapte m-am întâlnit cu el într-un bar din Orașul Vechi, în Piața Constituției. Era puțin băut, m-a invitat la un pahar, mi-a spus că sărbătorea treizeci și unu de ani și că de la o anume vârstă aniversările trebuie sărbătorite de unul singur. Cam pe la mijlocul nopții a plătit și a plecat fără să-și ceară multe scuze, trebuie să se scoale devreme, mi-a explicat, vârându-și capul în gulerul paltonului în timp ce-și băga mâinile în buzunar și-și așeza servieta sub braț. Avea pe atunci un mod irevocabil și straniu de a pleca: spunând adio, intra dintr-o dată în singurătate.

Scria scrisori și le aștepta. Își construise puțin câte puțin o viață perfect clandestină, în care nu interveneau nici trecerea timpului și nici realitatea. În fiecare după-amiază la ora cinci când își termina orele, se suia în Cârtița și se întorcea la el acasă, cu cravata de culoare închisă strânsă la gât și cu geanta sa de încasator de nu-știu-ce sub braț, citind ziarul în timpul scurtei călătorii sau uitându-se la blocurile înalte și la casele cu curte răspândite între dealuri. Apoi se încuia cu cheia și-și punea discuri. Își cumpărase în rate un pian vertical, dar cânta foarte puțin la el. Prefera să se lungească pe pat și să fumeze ascultând muzică. Niciodată în viața lui nu avea să mai asculte atâtea discuri și să scrie atâtea scrisori. Scotea cheia de la intrare, și înainte de a o face, din stradă, se uita la cutia de corespondență care poate conținea o scrisoare, se cutremura deschizând-o. În primii doi ani scrisorile Lucreției

obișnuiau să-i vină cam la două-trei săptămâni, dar nu era după-amiază în care el să nu spere că va găsi vreuna când deschidea cutia de scrisori, și de când se trezea dimineața trăia numai pentru a ajunge la această clipă: de obicei nu recolta decât scrisori de la bancă, anunțuri de la colegiu, reclame pe care le azvârlea cu ură, uneori cu oarecare cruzime. În mod automat, orice plic care avea marginile dungate ale poștei *par avion* îl cufunda în fericire.

Dar tăcerea definitivă a întârziat doi ani până să se instaleze, iar el n-ar putea spune că nu se așteptase. La capătul a șase luni din care nu trecuse nici o singură zi în care el să nu fi sperat, sosi ultima scrisoare a Lucreției. Nu veni prin poștă. Billy Swann i-o aduse lui Biralbo la câteva luni de când fusese scrisă.

Nu am uitat acea întoarcere a lui Billy Swann în oraș. Mă gândesc că sunt orașe în care omul se întoarce întotdeauna, tot așa cum sunt altele în care totul se termină, și că San Sebastian face parte din prima categorie, deși când vezi gura râului de pe ultimul pod, în nopțile de iarnă, când te uiți la apele care se retrag și la grația valurilor albe care înaintează ca o coamă dinspre întunerice, ai impresia că te găsești la capătul pământului. La cele două capete ale acestui pod, care poartă numele de Kursaal, ca și cum s-ar afla pe țărmurile Africii de Sud, sunt două felinare înalte cu o lumină gălbuie, care par farurile unei coaste imposibile, anunțători de naufragii. Dar eu știu că în acest oraș te întorci întotdeauna și că ceea ce vei constata într-o zi e că oricare altul. Madridul de pildă, este doar un loc de trecere.

Billy Swann se întorsese din America, se pare, chiar la timp pentru a evita o condamnare pentru narcotice, poate fugind mai cu seamă de lenta decădere a faimei sale, căci intrase în același timp în mitologie și în uitare: foarte puțini dintre cei care îi ascultau discursurile vechi, îmi povesti Biralbo, își imaginau că mai trăiește încă. În persistența singurătate și penumbră de la *Lady Bird* îl îmbrățișă îndelung pe Floro Bloom și îl întrebă de Biralbo. Îi trebui

o oarecare vreme până să-şi dea seama că Floro nu pricepea exclamaţiile sale în engleză. Sosise fără alte bagaje în afară de o valiză prăpădită şi teaca de piele neagră şi cu fund dublu în care-şi păstra trompeta. Merse cu paşi mari printre mesele goale de la *Lady Bird*, călcă energic pe estrada unde era pianul şi-i dădu la o parte husa. Cu o gingăşie care se asemăna cu sfiala cântă preludiul unui *blues*. De-abia ieşise dintr-un spital din New York. Într-o spaniolă care-i cerea cui îl auzea mai puţin atenţie cât calităţi de ghicitor îi ceru lui Floro Bloom să-l sune pe Biralbo. De când ieşise din spital trăia într-o stare de permanentă urgenţă: se grăbea să verifice că nu era mort, de-aceea se întorsese atât de repede în Europa. "Aici un cântăreţ încă e cineva", îi spuse lui Biralbo, "dar în America e mai puţin decât un câine. În cele două luni pe care le-am petrecut la New York, doar biroul de Narcotice s-a interesat de mine".

Se întorsese ca să se stabilească definitiv în Europa, îşi făcea planuri mari şi nebuloase în care era inclus şi Biralbo. Îl întrebă despre viaţa sa din ultima vreme, trecuseră doi ani de când nu mai ştia nimic despre el. Când Biralbo îi spuse că aproape nu mai cânta, că acum era profesor de muzică într-un colegiu de călugăriţe, Billy Swann s-a indignat: în faţa unei sticle de whisky, cu coatele proptite de barul de la *Lady Bird*, se lepădă de el cu acea furie sfântă care-i înalţă câteodată pe bătrânii alcoolici şi îi aminti de vremurile vechi, când avea douăzeci şi trei sau douăzeci şi patru de ani şi el, Billy Swann, îl întâlnise cântând pentru sandvişuri şi bere într-un club din Copenhaga, când voia să înveţe totul şi jura că nu va fi niciodată altceva decât un muzician şi că nu-i păsa nici de foame, nici de viaţa grea dacă ăsta era preţul pentru a reuşi.

– Priveşte-mă – îmi povesti Biralbo că îi spusese. Totdeauna am fost unul dintre cei mari, mai înainte ca deşteptii ăştia care scriu s-o fi spus, şi de asemeni după ce au încetat s-o mai spună, şi dacă mor mâine nu vei găsi în buzunarele mele bani destui ca să-mi

plăteşti înmormântarea. Dar sunt Billy Swann, iar când eu voi muri nu va mai fi nimeni în toată lumea care să facă să sune trompeta aşa aşa cum o fac eu. Când îşi proptea coatele de bar, manşetele cămăşii se înălţau, lăsând să se vadă încheieturile mâinilor foarte subţiri şi tari, brăzdate de vene. Biralbo observă cât de murdare erau marginile manşetelor lui şi văzu cu uşurare, aproape cu recunoştinţă că încă rămăseră în ele emfatici butoni de aur pe care de atâtea ori, în alte vremuri, îi văzuse lucind în lumina scenelor, când Billy Swann îşi înălţa trompeta. Dar nu mai credea că-i merită preferinţa, se temea doar de vorbele lui, de strălucirea umedă a ochilor săi în spatele ochelarilor. Cu un vag sentiment de vinovăţie sau de înşelăciune realiză dintr-o dată cât de mult se schimbase şi şchiopătase în ultimii ani: ca o piatră azvârlită în fundul unei fântâni, prezenţa lui Billy Swann cutremura nemişcarea timpului. În timp ce, de cealaltă parte a barului, Floro Bloom aproba paşnic din cap, fără să înţeleagă nici un cuvânt, şi se străduia ca paharele să nu rămână goale. Dar poate că pricepea totul, se gândi Biralbo, observând o privire a ochilor lui albaştri. Floro Bloom îl surprinsese pe când privea în mod laş la ceas şi număra puţinele ore care îi mai rămâneau până să se ducă la serviciu. Preocupat de ceva, Billy Swann îşi goli paharul, plescăi şi îşi şterse gura cu o batistă mai curând murdară.

– Nu mai am nimic să-ţi spun – încheie sever –. Acum mai, uită-te o dată la ceas şi spune-mi că trebuie să te duci să te culci, şi-ţi trag un pumn în gură.

Biralbo nu plecă: la ora nouă dimineaţa dădu telefon la colegiu ca să spună că era bolnav. Însoţiţi în tăcere de Floro Bloom au continuat să bea timp de două zile. În a treia zi Billy Swann se internă într-o clinică şi-i trebui o săptămână ca să-şi revină. Se întoarse la hotelul său cu îndoielnica demnitate a celui care a petrecut câteve zile la închisoare, cu mâinile mai osoase şi vocea puţin mai cavernoasă. Când Biralbo a intrat în camera lui şi l-a

văzut întins pe pat, s-a speriat că nu-şi dăduse seama până atunci ce faţă de mort avea.

– Mâine trebuie să plec la Stockholm – zise Billy Swann. Am acolo un contract bun. În câteva luni te chem şi pe tine. Vei cânta cu mine şi vom înregistra împreună un disc.

Auzind toate acestea, Biralbo nu simţi nici bucurie, nici recunoştinţă, ci doar un sentiment de irealitate şi de teamă. Se gândi că dacă pleca la Stockholm îşi va pierde slujba de la colegiu, că dacă va sosi poate în acest timp o scrisoare de la Lucreţia, va rămâne mai multe luni părăsită şi fără rost în cutia de scrisori. Îmi pot imagina expresia feţei sale în acele zile: am văzut-o într-o fotografie dintr-un ziar unde se scria despre sosirea lui Billy Swann în oraş. Se vedea în ea un om înalt şi îmbătrânit, cu chipul colţuros pe jumătate ascuns de borurile uneia dintre acele pălării pe care le purtau actorii de mâna a doua în filmele vechi. Lângă el, mai puţin înalt, încurcat şi foarte tânăr, era Biralbo, dar numele său nu apărea în comentariile din ziar. De acolo am aflat eu că Billy Swann se întorsese. Trei ani mai târziu, la Madrid, am verificat că Biralbo păstra acea tăietură de ziar, de-acum îngălbenită şi ştearsă, alături de o fotografie în care Lucreţia nu mai seamănă deloc cu amintirile mele: are părul foarte scurt şi zâmbeşte cu buzele strânse.

– În ianuarie am fost la Berlin – zise Billy Swann. Am văzut-o acolo pe prietena ta.

S-a oprit puţin, înainte de a continua. Biralbo nu îndrăznea să întrebe nimic. Văzu din nou ce anume îl făcea să retrăiască întoarcerea lui Billy Swann: o noapte de acum mai bine de doi ani, la *Lady Bird*, când ieşise să cânte căutând chipul Lucreţiei între capetele întunecate ale consumatorilor şi îl găsise în spate, nesigur între fumul şi luminile roşietice, senin şi hotărât, la acea masă unde se aflau şi Malcolm şi un alt bărbat, cu chip familiar, în care la început nu mă recunoscuse.

– Eu cântam de câteva nopți în *Satchmo*, un loc foarte curios, pare un bar de târfe – continuă Billy Swann, când am intrat în cabină, ea era acolo și mă aștepta. A scos din poșetă o scrisoare și m-a rugat să ți-o trimit. Era foarte agitată, a plecat imediat.

Biralbo tot nu zise nimic: faptul că, după atâta vreme, cineva îi vorbea despre Lucreția, că Billy Swann fusese cu ea în Berlin, îi provoca o ciudată stare de stupoare, aproape de teamă, de neîncredere. Nu îl întrebă pe Billy Swann ce se întâmplase cu scrisoarea, nici nu-i veni în minte să cerceteze pentru ce Lucreția n-o trimisese prin poștă. După câte știa el, Billy Swann plecase din Berlin de trei sau patru luni, se întorsese în America, aproape că îl socotiseră mort în acel spital din New York unde întârziase săptămâni întregi până să-și recapete cunoștința. Nu dorea să întrebe nimic pentru că se temea că-i va spune: "Am uitat scrisoarea în hotelul din Berlin, mi s-a rătăcit într-un aeroport valiza în care o țineam". Își dorea atât de mult să o citească, încât poate că în acea clipă ar fi preferat-o unei apariții subite a Lucreției.

– Nu am pierdut-o – i-a zis Billy Swann, și s-a ridicat pentru a deschide tocul trompetei sale, care era pe noptieră. Încă îi tremurau mâinile, trompeta i-a căzut pe jos și Biralbo s-a aplecat s-o ridice. Când s-a ridicat, Billy Swann deschisese fundul dublu al tecii și îi întindea scrisoarea.

Privi timbrele, adresa, numele său scris cu acel scris pe care niciodată nu l-ar putea atinge nici singurătatea și nici nefericirea. Pentru prima oară expeditorul nu era o lungă inițială, ci un nume întreg, Lucreția. Pipăi plicul și i se păru foarte subțire, dar nu ajunse să-l deschidă. Îl simțea neted și sensibil sub vârfurile degetelor ca fildeșul unei claviaturi pe care încă nu se hotăra să apese. Billy Swann se întinse din nou în pat. Era o după-amiază de sfârșit de mai, dar el era culcat cu costumul său negru și în galoșii de mort și se acoperise cu pătura până la gât pentru că îl pătrunsese frigul când se ridicase. Vocea lui era mai înceată și mai pe nas ca

niciodată. Vorbea de parcă ar fi repetat în cerc primele versuri ale unui *blues*.

– Am văzut-o pe prietena ta. Eu am deschis uşa şi ea era aşezată în cabina mea. Era foarte strâmt şi ea fuma, o umpluse toată de fum.

– Lucreţia nu fumează – spuse Biralbo; era o satisfacţie mărunţă să afirme un detaliu ca acesta, tot atât de precis ca exactitatea unui gest, ca şi cum într-adevăr şi-ar fi amintit dintr-o dată culoarea ochilor ei sau felul în care ea surâdea.

– Fuma când am intrat eu. Pe Billy Swann îl supăra ca cineva să se îndoiască de memoria lui. Mai înainte de-a o vedea m-a izbit mirosul ţigărilor. Ştiu să-l deosebesc de cel al marihuanei.

– Îţi mai aminteşti ce ţi-a spus? – Acuma da, acum Biralbo îndrăznea. Billy Swann se întoarse foarte încet spre el, cu corpul său de maimuţă secerat de albeaţa păturii, ridurile sale se adânciră când începu să râdă.

– Nu a spus aproape nimic. O îngrijora că poate nu-mi mai aminteam de ea, ca tipii aceia pe care îi întâlnesc din când în când şi-mi spun: "Billy, nu-ţi mai aduci aminte de mine? Cântam împreună la Boston în cincizeci şi patru". Aşa mi-a vorbit ea, dar eu îmi aminteam. Mi-am amintit când i-am văzut picioarele. Poţi recunoaşte o femeie din douăzeci privindu-i doar picioarele. În teatru e puţin lumină şi nu vezi feţele femeilor care sunt aşezate în rândul întâi, dar picioarele, da. Îmi place să le privesc când cânt. Le văd mişcându-şi genunchii şi lovind podeaua cu tocurile în ritmul muzicii.

– De ce ţi-a dat scrisoarea? Are timbrele puse.

– Ea nu purta tocuri. Avea nişte cizme joase, mânjite cu noroi. Nişte cizme de om sărac. Arăta mai bine decât când mi-ai prezentat-o aici.

– De ce trebuia să fii tu acela care să-mi dai scrisoarea?

– Cred că am mințit-o. Ea vroia ca tu s-o prunești cât mai repede. A scos din poșetă tutunul, rujul, o batistă, toate acele lucruri absurde pe care le poartă femeile. Le-a lăsat pe toate pe masa din cabină și nu găsea scrisoarea. Avea chiar și un revolver. S-a răzgândit înainte de a-l scoate, dar l-am văzut.

– Avea un revolver?

– Un treizeci și opt strălucitor. Nu există ceva ce o femeie să nu poată purta în poșetă. În sfârșit a scos scrisoarea. Eu am mințit-o. Ea vroia ca eu s-o fac. I-am zis că veneam să te văd peste câteva săptămâni. Dar pe urmă am plecat de la club și a urmat toată chestia cu New York... Poate că nici n-am mințit-o atunci. Cred că mă gândeam să vin să te văd și că am greșit avionul. Dar nu ți-am pierdut scrisoarea, băiete. Am păstrat-o în fundul dublu, ca în vremurile vechi.

A doua zi, Biralbo și-a luat rămas bun de la Billy Swann având bănuiala, că se simțea orfan și ușurat totodată. În holul gării, la bufet, pe peron, schimbară promisiuni înșelătoare: că Billy Swann o să se lase deocamdată de băut, că Biralbo va scrie o scrisoare plină de blestemății pentru a o rupe cu călugăriţele, că se vor vedea la Stockholm două sau trei săptămâni mai târziu. Biralbo n-o să mai scrie scrisori la Berlin, pentru că împotriva dragostei pentru femei nu există mai bun leac decât uitarea. Dar când trenul se îndepărtă, Biralbo intră din nou în bufet și citi pentru a șasea sau a șaptea oară acea scrisoare a Lucreției, încercând fără succes să ocolească melancolia grăbitei ei răceli: zece sau douăsprezece rânduri scrise pe spatele unui plan al Lisabonei. Lucreția îl asigura că va reveni în curând și-și cerea scuze că nu găsise altă hârtie pe care să scrie. Planul era o fotocopie ștearsă pe care se afla, spre stânga, un punct întărit cu roșu și un cuvânt scris de altcineva decât Lucreția: *Burma*.

Capitolul VI

Era de neexplicat faptul că Floro Bloom nu închisese încă *Lady Bird*, dacă nu-i cunoşteai lenea adânc înrădăcinată sau înclinaţia spre formele cele mai inutile ale corectitudinii. Se pare că adevăratul său nume era Floreal, că provenea dintr-o familie de republicani federali şi că până spre 1970 fusese fericit undeva în Canada, unde ajunsese fugind de persecuţii politice de care nu vorbea niciodată. Cât priveşte acea poreclă, Bloom, am motive să cred că i-o dăduse Santiago Biralbo pentru că era gras şi încet şi avea mereu în obraji o roşeţe rotunjime foarte asemănătoare cu cea a merelor. Era gras şi blond, părea într-adevăr născut în Canada sau în Suedia. Amintirile lui ca şi viaţa sa vizibilă erau de o simplitate confortabilă: câteva pahare-i ajungeau ca să-şi amintească de un restaurant din Quebec unde lucrase câteva luni, un fel de bufet în mijlocul unei păduri unde poposeau veveriţele ca să lingă farfuriile fără să se spene dacă-l vedeau: îşi mişcau botişorul umed, gheruţele mici, coada, plecau apoi în salturi gingaşe pe pajişte şi ştiau exact la ce oră, noaptea, trebuiau să se întoarcă pentru a isprăvi resturile de la cină. Se întâmpla uneori, când mâncai acolo, ca o veveriţă să ţi se aşeze pe masă. La barul de la *Lady Bird*, Floro Bloom îşi amintea de ele, ca şi cum ar fi putut să le vadă în faţa ochilor săi albaştri şi

lăcrimoşi. Nu se speriau, zicea, parcă vorbind despre o minune. Mişcându-şi botişorul îi lingeau mâinile, ca pisicuţele, erau veveriţe fericite. Dar pe urmă Floro Bloom împrumuta gestul solemn al acelei alegorii a Republicii pe care o păstra în camera din spate de la *Lady Bird* şi se apuca să prezică: "Îţi imaginezi că vreo veveriţă s-ar apropia aici de masa vreunui restaurant? Ar jupui-o de vie, păi sigur, ar băga furculiţa în ea".

În acea vară, graţie străinilor, *Lady Bird* cunoscu o firavă epocă de argint. Floro Bloom asista la ea cu un strop de supărare: neliniştit şi obosit, mergea să servească la mese şi la bar, aproape că nici nu mai avea vreme să stea de vorbă cu clienţii, vreau să zic cu aceia care foarte arareori plăteau. De cealaltă parte a tejghelei, privea localul cu stupoarea celui care-şi vede casa invadată de străini, învingându-şi o mustrare lăuntrică, privea discurile pe care i le cereau, asculta cu impasibilă indiferenţă confesiunile beţivilor care nu vorbeau decât în engleză, se gândea poate la veveriţele blânde de la Quebec, atunci când avea un aer pierdut.

A angajat un ospătar, rămase gânditor în faţa aparatului cu înregistrare care-i scutea să răspundă cui nu-i interesa. Timp de câteva luni, până la începutul lui septembrie, Santiago Biralbo cântă din nou la pianul de la *Lady Bird*, bucurându-se de un credit nelimitat în sticle de burbon. Timiditatea sau presentimentul eşecului m-au oprit întotdeauna să frecventez barurile pustii; în acea vară însă m-am întors şi eu la *Lady Bird*. Îmi alegeam un colţ departe de bar, beam singur, vorbeam despre Legea Cultelor în timpul Republicii cu Floro Bloom. Când Biralbo termina de cântat, beam împreună penultimul pahar. În zori porneam spre oraş, urmând curba de lumini a golfului. Într-o noapte, după ce îmi căpătasem locul şi paharul în *Lady Bird*, Floro Bloom se apropie de mine şi şterse tejgheaua privind spre un punct nedeterminat în aer.

– Întoarce-te şi uită-te la blondă – îmi zise. N-ai s-o mai poţi uita.

Dar nu era singură. Pe umeri îi cădeau pletele lungi şi lise care străluceau în lumină cu licărul aurului palid. Era în pielea tâmplelor ei o transparenţă azurie. Avea ochii nepăsători şi albaştri şi a o privi era ca şi cum te-ai fi dăruit fără păreri de rău înfrigurării unei nenorociri. Aşezate pe lungile-i pulpe, mâinile i se mişcau, urmărind ritmul cântecului pe care-l interpreta Biralbo, dar muzica nu reuşea s-o intereseze, nici privirea lui Floro Bloom, nici a mea, nici existenţa cuiva. Stătea pe un scaun contemplându-l pe Biralbo aşa cum o statuie poate contempla marea şi din când în când bea din paharul ei sau îi răspundea ceva bărbatului de lângă ea, trivial ca explicaţiile de pe un disc.

– N-au lipsit niciodată de două sau trei nopţi – mă informă Floro Bloom. Se aşează, îşi comandă paharele şi-l priveşc pe Biralbo. Dar el nu-şi dă seama. E cu gândurile aiurea. Vrea să plece la Stockholm cu Billy Swann, nu se mai gândeşte decât la muzică.

– Şi la Lucreţia – am zis eu, nimeni nu-i lipsit de clarviziune când judecă vieţile altora.

– Cine ştie – spuse Floro Bloom. Dar uită-te la blondă, uită-te la tipul ăsta care vine cu ea.

Era atât de mare şi atât de vulgar, încât stăteai un minut pe gânduri până să-ţi dai seama că era tot negru. Zâmbea mereu, nu prea mult, atâta cât trebuia pentru ca zâmbetul lui larg să nu para o insultă. Bea mult şi plecau când se termina muzica, şi el lăsa mereu pe masă bacşişuri disproporţionat de mari. Într-o noapte veni la bar să ceară ceva şi rămase lângă mine. Între dinţi ţinea o ţigară, pentru o clipă mă învălui mirosul fumului pe care-l scotea energic pe nas. La o masă, în spate, rezemată de perete, îl aştepta blonda, pierdută în silă şi singurătate. Rămase privindu-mă, cu cele două pahare în mână, şi-mi spuse că mă cunoştea. Un prieten comun îi vorbise de mine. "Malcolm", zise, şi pe urmă mestecă

ţigara şi lăsă paharele pe tejghea, ca pentru a-mi da timp să-mi amintesc. "Bruce Malcolm", repetă, şi dădu cu mâna la o parte fumul care-i venea în ochi. "Dar mi se pare că aici i se spunea americanul".

Vorbea parcă parodiind accentul francez. Vorbea exact ca negrii din filme şi zicea *ameghican* şi *îmi pague* şi ne zâmbea lui Floro Bloom şi mie de parcă ar fi avut cu noi relaţii de prietenie mai vechi decât amintirile noastre. Ne întrebă cine cântă la pian şi când i-am spus a repetat cu admiraţie: *Bigalbo*. Purta o haină de piele. Pielea mâinilor lui avea ţesătura palidă şi ţeapănă a pielăriei foarte folosite. Avea părul creţ şi cărunt şi nu înceta nici o clipă să fie de acord cu ceea ce vedeau ochii lui mari şi bovini. Dând mult din cap ne ceru scuze şi-şi luă din nou paharele: cu vizibil orgoliu, cu umilinţă, ne spuse că secretara lui îl aştepta. Este, desigur, un fapt uimitor că, fără să lase nici unul din pahare şi fără să-şi scoată din gură ţigara, a pus totuşi o carte de vizită pe tejghea. Floro Bloom şi cu mine am început s-o examinăm în acelaşi timp: Toussaints Morton, zicea, tablouri şi cărţi vechi, Berlin.

– Ai cunoscut pe toată lumea – mi-a zis Biralbo, la Madrid. Pe Malcolm, pe Lucreţia. Chiar şi pe Toussaints Morton.

– Nu-i mentul meu – am zis; nu-mi păsa că Biralbo îşi râdea de mine, cu acel zâmbet atoateştiutor. Locuiam în acelaşi oraş, mergeam la aceleaşi baruri.

– Cunoşteam aceleaşi femei. Îţi aminteşti de secretară?

– Floro Bloom nu se înşelase. Dacă o vedeai, nu mai puteai s-o uiţi. Dar era un fel de statuie de gheaţă. I se vedeau venele albastre sub piele.

– Era un pui de târfă – zise dintr-o dată Biralbo. Nu obişnuia să folosească asemenea cuvinte. Îţi aduci aminte de privirea ei în *Lady Bird?* M-a privit exact la fel când şeful ei şi cu Malcolm erau pe punctul să mă omoare. N-a trecut de atunci nici un an, la Lisabona.

Pe dată păru că regretă ceea ce tocmai spusese. Asta era la el un fel de strategie sau un obicei. Zicea ceva şi pe urmă zâmbea privind într-altă parte, ca şi cum zâmbetul său, privirea, te-ar fi îndreptăţit să nu crezi ceea ce ai auzit. Căpăta atunci aceeaşi expresie pe care o avea când cânta la *Metropolitan*, un aer de somnolenţă sau de dispreţ, o liniştită răceală de martor al propriei sale muzici sau al vorbelor sale, tot atât de neîndoielnică şi trecătoare ca un cântec de-abia interpretat. Dar a mai trecut o vreme până ce mi-a vorbit iarăşi despre Toussaints Morton şi despre secretara lui cea blondă. Când a făcut-o, în ultima noapte în care ne-am văzut, în camera lui de la hotel, avea un revolver în mână şi păndea ceva dincolo de draperiile de la balcon. Nu părea să-i fie frică: aştepta doar, nemişcat, contemplând strada, colţul plin cu lume de la Telefoane, atât de absorbit în aşteptarea lui ca atunci când povestea despre zilele care treceau de la ultima scrisoare a Lucreţiei.

El nu ştia atunci, dar sosirea lui Billy Swann a fost prima profeţie a întoarcerii. Câteva săptămâni după plecarea lui apăru Toussaints Morton: şi el venea de la Berlin, din acea parte neverosimilă a lumii unde Lucreţia continua să fie o fiinţă reală.

În amintirile mele acea vară se rezumă la câteva înserări de nepăsare, de cercuri de purpură şi roză asupra întinderii mării, de nopţi prelungite în care alcoolul avea aceeaşi moleşmă căldură ca a ploilor uşoare din zori. Cu sacoşă de plajă şi sandale de vară, cu uşorul puf de pe picioare murdare de salpetru, cu pielea delicat înroşită, străine subţiri şi blonde soseau la *Lady Bird* la căderea nopţii. De la bar, în timp ce-şi umplea paharele, Floro Bloom le aprecia în tăcere, cu duioşia unui faun, alegea în imaginaţie, îmi arăta profilul sau privirea vreuneia, iar uneori poate chiar semne favorabile. Acum mi le amintesc pe toate, chiar şi pe cele care o noapte sau două au rămas cu Floro Bloom şi cu mine când s-a închis la *Lady Bird*, ca cifre inexacte ale unui model care însuma

perfecțiunile risipite în fiecare dintre ele: impasibila, înalta și înghețata secretară a lui Toussaints Morton.

La început Biralbo nu a sesizat-o, pe atunci el nu se uita prea mult la femei, și când Floro sau eu îi ziceam să o privească pe vreuna care ne atrăgea în special, el se mulțumea să-i scoată în evidență mărunțele imperfecțiuni, că avea mâinile scurte, de exemplu, sau gleznele prea groase. În a treia sau a patra noapte – ea și Toussaints Morton veneau întotdeauna la aceeași oră și ocupau aceeași masă de lângă scenă –, în timp ce priveau pe rând fețele consumatorilor obișnuiți, îl surprinse să descopere la acea necunoscută un gest care-i amintea de Lucreția, și aceasta l-a făcut s-o privească în repetate rânduri, căutând o expresie a feței care nu s-a mai arătat, care poate nici nu ajunsese să se vadă, căci era o prelungire a timpului în care căuta la toate femeile vreo asemănare cu trăsăturile, cu privirea sau cu mersul Lucreției.

În acea vară, mi-a explicat doi ani mai târziu, începuse să-și dea seama că muzica trebuie să fie o pasiune rece și absolută. Cânta din nou în mod regulat la *Lady Bird*, aproape întotdeauna singur, simțea în degete fluiditatea muzicii ca un curent tot atât de nesfârșit și de senin precum curgerea timpului; se lăsa în voia ei ca în voia vitezei într-un automobil, înaintând tot mai repede cu fiece clipă, dăruit unei mișcări obiective de întunecare și distanțare, condus doar de inteligență, de instinctul de a se îndepărta și de a fugi fără a mai cunoaște alt spațiu decât cel pe care farurile îl luminau, era ca și cum ai conduce singur la miezul nopții pe o șosea necunoscută.

Până atunci muzica lui fusese o confesiune mereu îndreptată către cineva, către Lucreția, către el însuși. Acum intuia că ea se transforma, pentru el, într-o metodă de prezicere, aproape că pierduse instinctul automat de a se întreba, în vreme ce cânta, ce-ar gândi Lucreția dacă l-ar putea asculta. Încet-încet, singurătatea i se golea de fantasme: câteodată o bucată de vreme după ce se

deştepta, era uimit dându-şi seama că trăise câteva minute fără a-şi aminti de ea. Nici măcar în vise n-o mai vedea, doar din spate, în contra-lumină, astfel încât chipul ei i se refuza mereu sau era cel al altei femei. Adeseori rătăcea printre zgârie-nori iluminaţi şi faruri roşii şi albastre pe asfalturile lucioase din pricina burniţei, un oraş al nimănui în care nici Lucreţia nu se afla.

La începutul lui iunie îi scrise o scrisoare, ultima. O lună mai târziu, când deschise cutia de scrisori, găsi ceea ce nu mai văzuse de multă vreme, ceea ce mai aştepta doar dintr-o obişnuinţă mai adânc înrădăcinată decât însăşi voinţa lui: un plic lung, cu margini dungate, pe care erau scrise numele şi adresa Lucreţiei. Doar după ce-l desfăcu plin de nerăbdare îşi dădu seama că era aceeaşi scrisoare pe care o scrisese chiar el cu câteva săptămâni mai înainte. Avea o pată sau o semnătură în creion roşu şi dosul îi era brăzdat de o frază scrisă în germană. Cineva la *Lady Bird* i-o traduse: *Necunoscut la această adresă.*

Îşi citi din nou scrisoarea care călătorise atât de departe pentru a se întoarce la el. Se gândi fără amărăciune că trecuseră aproape trei ani de când îşi scria lui însuşi, că era timpul să trăiască o altă viaţă. Pentru întâia oară de când o cunoscuse pe Lucreţia îndrăzni să-şi imagineze cum ar fi lumea dacă ea n-ar exista, dacă el n-ar fi întâlnit-o niciodată. Dar numai bând un gin sau un whisky şi urcând apoi să cânte la pian la *Lady Bird* intra fără nici o urmă de îndoială în uitare, în goala-i exaltare. Într-o noapte de iulie un chip se contură înaintea lui, un gest întâmplător care acţiona în memoria sa ca acea mână care, aşezându-se pe o cicatrice, reînvie fără să vrea durerea crudă a rănii.

Secretara lui Toussaints Morton îl privea ca şi cum ar fi avut înaintea ei un perete sau un peisaj nemişcat. O văzu din nou câteva ore mai târziu, în acea noapte, în gara Cârtiţei. Era un loc murdar şi prost iluminat, cu acel aer de jaf şi pustiire pe care îl au întotdeauna sălile de aşteptare ale gărilor înainte de răsăritul

soaretul, dar blonda era așezată pe o bancă ca pe o canapea într-o sală de bal, neatinsă și semeață, cu o poșetă de piele și o mapă pe genunchi. Lângă ea Toussaints Morton mesteca o țigară și surâdea pereților murdari ai gării, lui Biralbo, pe care nu-și amintea să-l fi văzut la *Lady Bird*. Acel surâs era poate un salut pe care el prefera să nu-l bage în seamă, îi displăcea profund simpatia necunoscuților. Își cumpără un bilet și așteptă lângă peron, auzind cum bărbatul și femeia vorbeau foarte liniștiți în spatele lui într-un amestec fluid de franceză și engleză care pentru el era de neînțeles. Din când în când un puternic hohot de râs bărbătesc întrerupea murmurul ca de hol de spital și răsuna puternic în stația pustie. Cu un strop de teamă, Biralbo bănuia că omul râdea de el, dar nu ajunse până la a întoarce capul. Se așternu o tăcere mai lungă; știa că îl priveau. Nu se mișcară când sosi trenul. Urcat deja în el, Biralbo îi privi deschis de la geamul său și întâlni surâsul obscen al lui Toussaints Morton, care mișca din cap, de parcă i-ar fi făcut semn de adio. Îl văzu ridicându-se când Cârtița părăsi foarte încet gara. Trebuie că se urcaseră în ea două sau trei vagoane mai în spate decât cel în care se afla Biralbo, pentru că nu i-a mai văzut în acea noapte. Îi trecu prin cap că poate aveau să-și continue călătoria până la graniță, la Irun; mai înainte chiar de a fi deschis ușa casei sale, îi și uitase.

Există oameni care sunt imuni la ridicol și care par, într-adevăr, meniți în mod bolărât să fie încarnarea unei parodii. Pe atunci mă gândeam că Toussaints Morton era unul dintre ei; foarte înalt, își exagera statura purtând cizme cu toc și folosea hăini de piele și cămăși roz cu ample gulere ascuțite la vârf care aproape că-i ajungeau la umeri. Inele cu pietre prețioase mai mult decât îndoielnice și lanțuri aurii străluceau pe pielea sa întunecată și în părul de pe piept. Își lărgea zâmbetul mestecând o țigară puturoasă și purta mereu în buzunarul de sus al hăinii o lungă scobitoare de aur cu care obișnuia să-și curețe unghiile, apoi și le mirosea discret,

de parcă ar fi prizat tutun. Un miros greu de precizat în toată prezența chiar înainte de a-l fi putut vedea sau după ce tocmai plecase; era amestecul fumului de la tutunul său sălbatic cu parfumul ce o învăluia pe secretara lui, ca o palidă și rece emanație a coamei de păr lins, a nemișcării sale, a pielii roze și transparente.

Acum, după aproape doi ani, am recunoscut iarăși acest miros, care avea să rămână pentru totdeauna al trecutului și al fricii. Santiago Biralbo l-a simțit pentru prima oară într-o după-amiază de vară, la San Sebastian, în holul blocului unde locuia. Se sculase foarte târziu, mâncase într-un bar din apropiere și nu se gândea să meargă în centru pentru că în acea noapte, era într-o miercuri, era închis la *Lady Bird*. Mergea spre lift ținând încă în mână cheia de la cutia de scrisori – obișnuia să se uite în ea de câteva ori pe zi, poate, cine știe, întârziase poștașul – când o senzație de îndepărtată familiaritate și crudățenie îl făcu să-și îndrepte capul și să privească în jur, cu o clipă mai înainte de a identifica mirosul îi văzu pe Toussaints Morton și pe secretara lui așezați fericiți pe canapeaua din hol. Pe genunchi lipiți și dezgoliți ai secretarei erau aceeași geantă și aceeași mapă pe care le ținuse cu două sau cu trei nopți înainte în gara Cârtiței. Toussaints Morton îmbrățișa o pungă mare de hârtie din care ieșea gâtul unei sticle de whisky. Surâdea aproape cu mândrie strângând țigara în colțul gurii, și-o scoase doar când se ridică în picioare pentru a-i întinde una din mâinile lui man lui Biralbo: părea, la atingere, lemn lustruit prin îndelungată folosință. Cât despre secretară, Biralbo află pe urmă că se numea Daphne, ea făcu un gest aproape omenesc când se ridică mișcând într-o parte capul, își dădu părul din ochi, îi surâse lui Biralbo, doar cu buzele.

Toussaints Morton vorbea în spaniolă ca omul care conduce mașina cu toată viteza, ignorând regulile de circulație și luându-i în bătaie de joc pe polițiști. Nici gramatica și nici decența nu puteau vreo stavilă fericirii lui, și când nu găsea un cuvânt își

mușca buzele, zicea *gahat* și trecea într-altă limbă cu dezinvoltura unui exeroc care trece frontiera cu un pașaport fals. Îi ceru scuze lui Biralbo pentru *pătgundeghe*, se declară un admirator împătimit al jazzului, al Art-Tatum-ului, al lui Billy Swann, al serilor liniștite de la *Lady Bird;* spuse că prefera intimitatea meniteor mici nerozii evidente a mulțimilor - jazzul, ca și flamenco-ul, erau pasiuni ale grupurilor puțin numeroase îșt spuse numele și pe cel al secretarei sale, îl asigură că ar conduce în Berlin un dispret și înfloritor comerț cu antichități, mai curând clandestin, după cum sugeră, dacă te apuci să-ți deschizi o prăvălie și-ți instalezi o firmă luminoasă, împozitele îți mănâncă și capul. Arătă cu un gest vag mapa secretarei sale, punga de plastic pe care o ducea el însuși. În Berlin, în Londra, în New York – desigur, Biralbo auzise vorbindu-se de Nathan Levy Gallery –, Toussaints Morton era cineva în comerțul cu gravuri și cărți vechi.

Daphne surâdea cu placiditatea cuiva care ascultă zgomotul ploii. Biralbo deschisese deja ușa de la lift și se pregătea să urce la etajul opt, puțin amețit, mereu i se întâmpla asta când vorbea cu cineva după ce fusese singur vreme de mai multe ceasuri. Atunci Toussaints Morton reținu ușa de la lift în mod vădit, sprijinind-o cu genunchiul și spuse, surâzând, fără să-și scoată țigara din gură:

– Lucreția mi-a vorbit mult despre dumneata acolo, la Berlin. Am fost prieteni foarte apropiați. Zicea mereu așa: "Când nu-mi va mai rămâne nimeni, o să-mi rămână totuși Santiago Biralbo".

Biralbo nu zise nimic. Se urcară împreună în ascensor, păstrând o liniște grea, pe care o îndulceau doar zâmbetul de nezdruncinat al lui Toussaints Morton, privirea fixă a pupilelor albastre ale secretarei sale, care privea rapida succesiune a numerelor iluminate ca și cum ar fi întrezărit peisajul crescând al orașului și senina sa îndepărtare. Biralbo nu le spuse să intre: pătrunseră în coridorul casei lui cu interesul binevoitor al acelora care vizitează un muzeu de provincie, examinând cu mici semne de aprobare tablourile,

lămpile, canapeaua pe care se aşezară imediat. Dintr-o dată Biralbo se găsi între ei doi, şi nu ştia ce să le spună, era ca şi cum, intrând în propria lui casă, i-ar fi găsind făcând conversaţie pe canapeaua din sufragerie şi nu s-ar fi putut decide nici să-i dea afară, nici să-i întrebe cu ce ocazie se aflau acolo. Atunci când îţi petreci multe ore de unul singur, sentimentul realităţii îţi devine deosebit de fragil: avu o scurtă senzaţie de rătăcire, foarte asemănătoare aceleia din anumite vise, şi se văzu pe sine însuşi în faţa a doi necunoscuţi care-i ocupau canapeaua, intrigat nu de motivul prezenţei lor acolo, ci de caracterele inscripţiei care se afla pe medalia de aur pe care o purta la gât Toussaints Morton. Le oferi un pahar; îşi aminti că nu avea nimic de băut. Cu deosebită plăcere, Toussaints Morton descoperi jumătate din sticla pe care o adusese şi arătă marca cu latul său deget arătător. Biralbo se gândi că avea degetele de contrabandist.

– Lucreţia mereu spunea: "Prietenul meu Biralbo nu bea decât cel mai bun burbon". Mă întreb dacă ăsta va fi destul de bun pentru dumneata. Daphne l-a găsit şi mi-a spus: "Toussaints, e cam scump, dar nici în Tennessee n-ai găsi ceva mai bun". Şi chestia e că Daphne nu bea. Nici nu fumează, şi nu mănâncă decât verdeţuri şi peşte fiert, spune-i-o chiar tu, Daphne, domnul vorbeşte englezeşte. Dar ea e foarte timidă, îmi tot spune "Toussaints, cum poţi vorbi atât de mult în atâtea limbi?" "Pentru că trebuie să spun tot ce nu spui tu", îi răspund... Lucreţia nu ţi-a vorbit de mine?

Ca şi cum impulsul dat de hohotul său de râs l-ar fi împins înapoi, Toussaints Morton îşi rezemă spatele pe canapea, punând o mână mare şi neagră pe genunchii albi ai lui Daphne, care surâse puţin, senină şi dreaptă.

– Îmi place casa asta. – Toussaints Morton plimbă o privire lacomă şi fericită prin sufrageria aproape goală, mulţumind parcă pentru o ospitalitate îndelung râvnită. Discurile, mobilele, pianul ăsta. Când eram mic, mama mea voia să învăţ să cânt la pian

"Toussaints", îmi spunea, "odată şi-odată ai să-mi mulţumeşti". Dar n-am învăţat. Lucreţia îmi vorbea mereu de casa asta. Bun gust, sobrietate. De cum le-am văzut pe dumneata, noaptea trecută, i-am zis lui Daphne: "El şi Lucreţia sunt două suflete geniene". Eu cunosc pe un om chiar dacă îl privesc doar o dată în ochi. Pe femei, însă, nu. Sunt patru ani de când Daphne e secretara mea, şi crezi cumva că o cunosc? Nu mai mult decât pe Preşedintele Statelor Unite.

"Dar Lucreţia nici n-a fost vreodată aici", se gândi ca din depărtare Biralbo: râsul şi nesecatele cuvinte ale lui Toussaints Morton acţionau ca un somnifer asupra conştiinţei lui. Stătea încă în picioare şi când îi întrebă dacă vroiau apă, Toussaints Morton îşi acoperi gura de parcă s-ar fi prefăcut că nu-şi putea stăpâni râsul

– Bineînţeles că vrem apă. Daphne şi cu mine cerem întotdeauna whisky cu apă în barure. Apă pentru ea, whisky pentru mine.

Când Biralbo se întoarse de la bucătărie, Toussaints Morton era în picioare lângă pian şi răstoia o carte. O închise brusc, zâmbind, acum având aerul că se scuză. Pentru o clipă Biralbo remarcă în ochii lui o răceală inchizitorială care nu mai ţinea de prefăcătorie: ochi mari şi morţi, cu un cerc roşietic în jurul pupilelor. Daphne, secretara, avea mâinile încrucişate şi întinse în faţă, cu palmele în jos, şi-şi privea unghiile. Le avea lungi şi trandafirii, nedate cu lac, de un roz mai palid decât cel al pielii.

– Dă-mi voie – spuse Toussaints Morton. Îi luă lui Biralbo tava din mâini şi umplu două pahare cu burbon, apoi înclinând sticla deasupra paharului lui Daphne se prefăcu a-şi fi amintit dintr-o dată că ea nu bea. Îl lăsă pe al lui pe măsuţa telefonului după ce-şi clătise zgomotos cerul gurii cu prima înghiţitură. Se tolăni mai comod pe canapea... reconfortat, aproape ospitalier, luându-şi cu nespusă fericire ţigara stinsă.

– Ştiam eu – zise –. Ştiam cum eşti dumneata înainte să te văd. Întreab-o pe Daphne. Îi spuneam mereu: "Daphne, Malcolm nu e omul potrivit pentru Lucreţia, nu atâta vreme cât trăieşte pianistul ăla care a rămas în Spania". Acolo, în Berlin, Lucreţia ne-a vorbit mult despre dumneata. Când nu era Malcolm de faţă, se înţelege. Daphne şi cu mine am fost ca o familie pentru ea când s-au despărţit. Daphne poate să ţi-o spună: în casa mea Lucreţia avea întotdeauna la dispoziţie un pat şi o farfurie cu mâncare, n-au fost timpuri prea bune pentru ea.

– Când s-a despărţit de Malcolm? spuse Biralbo. Toussaints Morton îl privi atunci cu aceeaşi privire care-l neliniştise când se întorsese în sufragerie cu paharele şi cu gheaţa şi izbucni imediat în râs.

– Îţi dai seama, Daphne? Domnul se preface că nici nu ştie. Nu-i nevoie, amice, nu mai trebuie să vă ascundeţi, cel puţin nu în faţa mea. Ştii că eu eram cel care, uneori, duceam la poştă scrisorile pe care ţi le trimitea Lucreţia? Chiar eu, Toussaints Morton. Malcolm o iubea, el era prietenul meu, dar eu îmi dădeam seama că ea era nebună după dumneata. Daphne şi cu mine stăteam adeseori de vorbă despre asta, şi eu îi ziceam: "Daphne, Malcolm este prietenul meu şi tovarăşul meu de afaceri, dar fata asta are dreptul să se îndrăgostească de cine poftește". Aşa gândeam eu, întreab-o şi pe Daphne, nu am secrete faţă de ea.

Pentru Biralbo, cuvintele lui Toussaints Morton năşteau o senzaţie de irealitate foarte asemănătoare cu cea provocată de burbon: fără ca el să-şi fi dat seama, băuseră deja mai bine de jumătate de sticlă, pentru că Toussaints Morton nu înceta să toarne cu mişcări bruşte în cele două pahare, murdărind tava, masa, ştergându-le însă imediat cu o batistă colorată tot atât de mare ca cea a unui iluzionist. Biralbo, care de la bun început bănuise că minte, începea să-l asculte cu preocuparea unui bijutier nu între

tolul ticălos căruia i se întâmplă pentru prima oară să cumpere marfă furată.

– Nu știu nimic despre Lucreția – zise. N-am mai văzut-o de trei ani.

– N-ai încredere – Toussaints Morton dădu melancolic din cap, privindu-și secretara de parcă ar fi căutat la ea o mângâiere, în fața nerecunoștinței. Îți dai seama, Daphne? La fel ca și Lucreția. Nu mă mir, domnule – se întoarse demn și serios spre Biralbo, dar avea în ochi aceeași privire indiferentă la joc și la prefăcătorie. Nici ea n-a avut încredere în noi. Spune-i-o, Daphne. Spune-i că a plecat din Berlin fără să ne zică nimic.

– Nu mai stă la Berlin?

Dar Toussaints Morton nu-i răspunse. Se ridică în picioare cu mare greutate sprijinindu-se de spetează canapelei, gâfâind cu țigara în gura întredeschisă. Secretara îl ajută cu un gest automat, ținând mapa în brațe ca pe un copil mic, cu poșeta pe umăr. Când se mișca, parfumul ei se dilata în aer: se regăsea în el ca o idee de cenușă și de fum.

– Bine, domnule – zise Toussaints Morton, rănit, aproape trist. Văzându-l în picioare, Biralbo își aminti cât era de înalt. Înțeleg. Înțeleg că Lucreția nu mai vrea să știe nimic de noi. În ziua de azi, vechii prieteni nu mai înseamnă nimic. Dar spune-i că Toussaints Morton a fost aici și că voia s-o vadă. Spune-i asta.

Împins de o absurdă dorință de a se scuza, Biralbo repetă că nu știa nimic despre Lucreția: că nu era în San Sebastian, că poate nici nu se întorsese în Spania. Ochii liniștiți și tulburi ai lui Toussaints Morton rămâneseră fixați asupra lui, ca și cum ar fi subliniat o minciună evidentă, o inutilă lipsă de onestitate. Mai înainte de a se urca în lift, când erau pe punctul să plece, îi întinse lui Biralbo o carte de vizită: nu se gândea încă să se întoarcă la Berlin, îi spuse, vor mai rămâne câteva săptămâni în Spania. Dacă Lucreția se răzgândea și voia să-i vadă, avea aici un număr de

telefon de la Madrid. Biralbo rămase singur pe hol şi după ce intră din nou în casă încuie uşa cu cheia. Nu se mai auzea zgomotul ascensorului, dar fumul ţigărilor lui Toussaints Morton şi parfumul secretarei sale rămăseseră în aer, aproape solidificate.

Capitolul VII

– Uită-te la el – zise Biralbo. Uită-te la el cum zâmbește.

M-am apropiat și am dat ușor la o parte draperia ca să mă uit în stradă. Pe celălalt trotuar, nemișcat și mai înalt decât toți cei care treceau pe lângă el, Toussaints Morton privea și zâmbea de parcă era de acord cu toate: cu noaptea la Madrid, cu trigul, cu femeile care fumau în apropiere, pe marginea trotuarului, sprijinite de un stâlp indicator, de peretele Telefoanelor.

– Știe că suntem aici? – m-am îndepărtat de balcon: mi se păruse că privirea lui Toussaints Morton ajunsese până la mine, de la distanță.

– Sigur că da – zise Biralbo. Dorește ca eu să îl văd. Dorește ca eu să știu că m-a găsit.

– De ce nu urcă?

– Din orgoliu. Vrea să mă sperie. De două zile stă acolo.

– N-o văd pe secretara lui.

– O fi trimis-o la *Metropolitan*. Dacă ies cumva pe ușa cealaltă. Îl cunosc. Încă nu vrea să mă prindă. Pentru moment nu dorește decât eu să știu că nu pot scăpa de el.

– O să sting lumina.

– Tot una e. El va ști că suntem tot aici.

Biralbo trase complet perdelele şi se aşeză pe pat fără să lase pistolul din mână. Camera îmi părea cu fiecare clipă tot mai mică şi mai întunecoasă în lumina murdară a lămpii de pe noptieră. Sună chiar atunci telefonul: era un model vechi, negru şi foarte colţuros, cu aspect funerar. Părea special conceput pentru a transmite nenorociri. Biralbo îl avea la îndemână; rămase pe loc privindu-l şi apoi se uită la mine în timp ce telefonul suna, dar nu ridică receptorul. Eu îmi doream ca fiecare ţârâit să fie ultimul, dar urma încă unul după o clipă de tăcere, mai strident şi mai încăpăţânat, de parcă trecuseră ore de când îl ascultam. În sfârşit am ridicat receptorul: am întrebat cine e dar nu mi-a răspuns nimeni, apoi am auzit un fluierat intermitent şi ascuţit. Biralbo nu se mişcase din pat; fuma şi nici măcar nu mă privea, începu să fredoneze un cântec lent în timp ce scotea fumul. M-am dus în balcon. Toussaints Morton nu mai era pe trotuarul de la Telefoane.

– O să se întoarcă – zise Biralbo. Întotdeauna se întoarce.

– Ce vrea de la tine?

– Ceva ce eu nu am.

– Te duci la *Metropolitan* în noaptea asta?

– N-am chef să cânt. Sună tu din partea mea şi întreabă de Monica. Spune-i că sunt bolnav.

În cameră era o căldură nesănătoasă, aerul cald bâzâia în aparatele de aer condiţionat, dar Biralbo nu-şi scosese paltonul, părea să fie chiar bolnav. Mereu îl văd îmbrăcat aşa în amintirile mele din acele ultime zile, întins întotdeauna pe pat, sau fumând în spatele draperiilor de la balcon, cu mâna dreaptă în buzunarul paltonului, căutându-şi tutunul sau poate patul revolverului. În dulap păstra câteva sticle de whisky. Beam în paharele opace de la chiuvetă, în mod metodic, fără luare-aminte, nici plăcere, whisky-ul fără gheaţă îmi ardea buzele, dar eu beam în continuare şi nu ziceam aproape niciodată nimic, îl ascultam doar pe Biralbo şi priveam din când în când spre celălalt trotuar al bulevardului,

căutând silueta înaltă a lui Toussaints Morton, cutremurându-mă dacă-l confundam cu oricare dintre oamenii închiși la piele care se opreau la colțurile străzii când se întuneca. Dinspre stradă, frica urca spre mine ca un sunet de sirene îndepărtate: era o senzație ca de vreme rea, de singurătate și de vânt rece de iarnă, ca și cum pereții hotelului și ușile sale închise nu m-ar mai fi putut apăra.

Dar lui Biralbo nu-i era frică, nu putea să-i fie, pentru că nu-i păsa de ce se întâmpla în exterior, de cealaltă parte a străzii, poate cu mult mai aproape, pe coridoarele hotelului său, dincolo de ușă, când se auzeau pași înfundați și chei răsucindu-se într-o broască foarte aproape și era un oaspete necunoscut și nevăzut pe care-l auzeam mai apoi tușind în camera de alături. Adeseori își curăța revolverul, punând în mișcări atenția lipsită de concentrare a celui care își lustruiește pantofii. Îmi aduc aminte de marca înscrisă pe țeavă: *Colt trooper 38*. Avea strania frumusețe a unui cuțit proaspăt ascuțit, în forma sa strălucitoare era ca o sugestie de irealitate, ca și cum nu ar fi fost un revolver care, într-o clipă, putea să tragă sau să ucidă, ci un simbol a ceva anume, mortal în sine însuși, în neîncrezătoarea lui nemișcare, precum un șip cu venin păstrat într-un dulap.

Îi aparținuse Lucreției. Ea îl adusese de la Berlin, era un atribut al noii ei înfățișări, la fel ca părul atât de lung și ochelarii cu lentile fumurii și neexprimata-i voință de mister și de fugă fără de sfârșit. Se întorsese când Biralbo încetase s-o mai aștepte; nu mai veni din trecut, nici din Berlinul iluzoriu al vederilor și al scrisorilor, ci din absența pură, din gol, investită cu o altă identitate, tot atât de ușor de perceput pe chipul ei dintotdeauna precum accentul străin cu care pronunța acum unele cuvinte. Se întoarse într-o dimineață de noiembrie: telefonul îl trezi pe Biralbo, și la început nu recunoscu acea voce, pentru că o uitase și pe ea așa cum uitase și culoarea exactă a ochilor Lucreției.

– La unu şi jumătate – zise ea – în barul acela de pe Promenada Maritimă, *Pescăruşul*. Îţi mai aminteşti?

Biralbo nu-şi amintea: închise telefonul şi privi ceasul deşteptătorcaşi cum s-ar fi trezit dintr-un vis; era douăsprezece şi jumătate într-o dimineaţă cenuşie şi cu urzeala rărită de dubla ciudăţenie de a nu se fi dus la serviciu şi de a auzi vocea Lucreţiei, proaspătă încă în auz, recuperată, aproape necunoscută, deloc imposibilă la capătul anilor şi al depărtării, ci instalată într-un punct precis din realitate, într-un minut accesibil şi viitor, la unu şi jumătate, zisese ea, şi apoi numele barului şi un rămas-bun fără grijă care-i confirma intrarea ei în tărâmul întâlnirilor posibile, al chipurilor pe care nu e nevoie să ţi le închipui pentru că e deajuns să dai un telefon pentru a chema în ajutor prezenţa lor concretă.

Acum timpul începuse să se scurgă pentru Santiago Biralbo cu o viteză necunoscută şi care îl făcea neîndemânatic, de parcă ar fi cântat cu instrumentişti prea rapizi pentru el. Propria încetineală trecea în lucruri, aşa încât boilerul de la duş părea că nu se va mai încălzi niciodată şi hainele curate dispăruseră din dulapul în care se aflaseră întotdeauna şi ascensorul era ocupat şi întârzia ore până să urce şi nu existau taxiuri în cartier, nici în altă parte a oraşului, nimeni nu aştepta vreun tren în staţia Cârtiţei.

Îşi dădu seama că această serie de mici întârzieri îl împiedica să se gândească la Lucreţia: cu cinsprezece minute înainte de a se încheia cei trei ani ai absenţei ei, în vreme ce Biralbo căuta un taxi, Lucreţia era mai departe ca niciodată de gândurile lui. Doar când se urcă în taxi şi spuse unde merge îşi aminti, cutremurându-se de spaimă, că într-adevăr avea întâlnire cu ea, că avea să o vadă aşa cum îşi vedea propriii săi ochi încreţiţi în oglinda retrovizoare. Dar nu era chipul lui cel pe care-l privea, ci un altul, ale cărui trăsături îi erau în parte străine, căci era cel ce avea să fie privit de Lucreţia, judecat de ea, anchetat în căutarea acelor urme ale

timpului pe care doar acum Biralbo era în stare să le remarce, ca şi cum s-ar fi putut vedea pe sine însuşi cu ochii Lucreţiei.

Dar înainte chiar de a se întâlni cu ea îl atrăgea ca un magnet prezenţa ei invizibilă, pentru că fiorul şi teama erau tot Lucreţia şi senzaţia de a se lăsa în voia taxiului, ca pe vremuri, ca atunci când alerga la o întâlnire în care, timp de jumătate de oră, îşi punea la bătaie, în taină, întreaga-i viaţă. Se gândi că în ultimii trei ani timpul fusese un obiect nemişcat, asemeni spaţiului când călătorim noaptea prin întinderi cufundate în beznă. Îi măsurase durata doar prin distanţa dintre sesiunile Lucreţiei, pentru că celelalte acte ale vieţii sale îi apăreau, în memoria lui nepăsătoare, ca figurine într-un decor, crăpături sau pete în peretele pe care-l privea fix când se culca şi nu putea să adoarmă. Acum, în taxi, nu mai exista nici un fel de detaliu care să nu fie unic şi spulberat de timp şi risipit în el: în timpul trufaş pe care iarăşi trebuia să-l măsoare în minute şi chiar în fracţiuni de secunde, pe cadranul ceasului care se afla în faţa lui, lângă volan, pe cel al biserici pe lângă care trecu la unu şi douăzeci, pe cel pe care şi-l imagina deja la încheietura mâinii Lucreţiei, misterios şi stăruitor ca bătaia sângelui său. Tot astfel cum redobândise siguranţa de necrezut că Lucreţia chiar exista, îşi recăpătă teama de a nu sosi prea târziu; şi totodată, de-a se fi îngrăşat şi ticăloşit, de-a fi nedemn de amintirea pe care ea i-o păstra sau necredincios prevestirilor imaginaţiei ei.

Taxiul intră în oraş, trecu pe lângă plopii de la marginea râului, traversă bulevardul Tamarinilor şi străduţele umede din Oraşul Vechi şi ieşi dintr-o dată pe Promenada Maritimă, în faţa unei nesfârşite amiezi cenuşii, brăzdate, în bumbă, de pescăruşi sinucigaşi. Un bărbat nepăsător şi singur, cu un palton de culoare închisă şi pălăria trasă pe ochi privea marea ca şi cum ar fi contemplat sfârşitul lumii. În faţa lui, de cealaltă parte a balustradei, valurile săltau deasupra stâncilor în înalte izbucniri de spumă. Lui Biralbo i se păru că-l vede pe om ferind o ţigară de vânt cu

mâna făcută căuş. Se gândi: omul acela sunt eu. Barul unde avea întâlnire cu Lucreţia era pe un ţărm stâncos care intra până în mare. Văzu strălucirea ferestrelor sale de cristal când ieşiră dintr-o curbă. Deodată, întreaga viaţă a lui Biralbo păru cuprinsă în cele două minute care mai lipseau până să se oprească taxiul. Deasupra coamelor cenuşii ale valurilor se legănau pescăruşi nemişcaţi. Văzându-i prin geam, Biralbo îşi aminti de omul cu paltonul închis la culoare: avea ceva în comun cu ei, indiferenţa în faţa dezastrului. Dar acesta nu era decât un mod de a nu se gândi la faptul înspăimântător că mai lipseau doar câteva secunde până să se întâlnească cu Lucreţia. Taximetristul se opri la marginea falezei şi rămase pe loc privindu-l pe Biralbo în retrovizor. *"Pescăruşul"*, spuse el aproape solemn. "Am sosit".

În ciuda ferestrelor mari de cristal din spate, la *Pescăruş* domnea un întuneric ca pentru întâlniri clandestine, pentru whisky la ore nepotrivite şi pentru prudente beţii. Uşile automate se deschiseră în tăcere în faţa lui Biralbo. Văzu mese curate şi pustii, cu feţe de masă pepite, şi un bar foarte lung la care nu era nimeni. De cealaltă parte a geamurilor era insula încununată de far şi, dincolo de ea, depărtarea cenuşie a stâncilor şi marea, verdele închis al colinelor brăzdate de negură. Senin, ca şi cum ar fi fost altcineva, îşi aminti un cântec: *Stormy weather*. Asta i-o readuse în minte pe Lucreţia.

Se gândi că sosise cu întârziere, că greşise ora sau locul întâlnirii. Din profil, înaintea peisajului neclar, tulburat când şi când de picături de spumă, o femeie fuma în faţa unui pahar încăpător şi străveziu din care nu băuse. Părul foarte lung şi ochelarii fumurii îi ascundeau faţa. Se ridică în picioare, lăsă ochelarii pe masă. "Lucreţia", zise Biralbo, fără să se poată mişca, dar nu o chema, o numea doar, căci nu-i venea să creadă.

Nu-mi imaginez aceste lucruri, nu caut detaliile în cuvintele pe care mi le-a spus Biralbo. Le văd parcă din depărtare, cu o precizie

ce nu datorează nimic nici voinței și nici memoriei. Văd lenta lor îmbrățișare prin geamurile mari de la *Pescăruș*, în lumina palidă a acelei amiezi de la San Sebastian, ca și cum în acea clipă eu m-aș fi plimbat pe Promenada Maritimă și aș fi zărit pe furiș cum se îmbrățișau un bărbat și o femeie la barul pustiu. Le văd de toate din viitor, din nopțile de teamă și beție în hotelul lui Biralbo, când el îmi povestea despre întoarcerea Lucreției încercând să modereze totul printr-o ironie dezmințită de privirea ochilor lui, de revolverul pe care îl păstra pe noptieră.

Îmbrățișând-o pe Lucreția, sesiză în părul ei un miros care-i era străin. Se dădu un pas înapoi ca s-o privească mai bine și ceea ce văzu nu era chipul pe care amintirile i-l reluzaseră vreme de trei ani, nici ochii a căror culoare nici acum n-ar fi putut-o preciza, ci doar certitudinea pură a timpului: era cu mult mai slabă decât înainte și părul întunecat și obosita paloare din obraji îi subțiau trăsăturile. Căci orice chip nu-i decât o prevestire care tocmai s-a împlinit. Al Lucreției i se păru mai necunoscut și mai frumos ca niciodată, pentru că avea semnele unei împliniri care, cu trei ani în urmă, de-abia se anunța și care, înflorind, făcea să se reverse asupra ei dragostea lui Biralbo. Altădată, Lucreția obișnuia să se îmbrace în culori vii și-și tundea întotdeauna părul deasupra umerilor. Acum purta un pantalon negru foarte strâmt, care-i subțiria silueta fină, și un hanorac cenușiu foarte subțire. Acum fuma țigări americane și bea mai iute decât Biralbo, golind paharele cu bărbătească hotărâre. Urmărea tot ce se petrecea în jur din spatele ochelarilor ei fumurii. Izbucni în râs când Biralbo o întrebă ce însemna cuvântul *Burma*. Nimic, îi spuse, un loc din Lisabona: se folosise de dosul acelui plan fotocopiat pentru că avea chef să-i scrie și nu găsise altă hârtie.

– Nu s-a mai întâmplat apoi să ai chef – zise Biralbo, zâmbind pentru a îmblânzi inutilul reproș, supărarea pe care o simțea chiar el în vocea sa.

– În fiecare zi – Lucreţia îşi dădu părul pe spate, strângându-l cu mâinile apăsate pe tâmple. În fiecare zi şi la orice oră nu mă gândeam decât să-ţi scriu. Îţi scriam chiar dacă n-o făceam. Îţi povesteam toate lucrurile pe măsură ce mi se întâmplau. Toate, chiar şi cele mai rele. Chiar şi pe acelea pe care n-aş fi vrut să le ştiu nici eu. Şi tu de altfel ai încetat să-mi scrii

– Doar când mi-au trimis înapoi scrisoarea.

– Am plecat din Berlin.

– În ianuarie?

– De unde ştii? – zâmbi Lucreţia: se juca cu o ţigară fără s-o aprindă, cu ochelarii. În privirea ei atentă era o îndepărtare mai definitivă şi mai cenuşie decât cea a oraşului întins peste golf, risipit în spatele colinei şi al brumei.

– Billy Swann te-a văzut atunci. Adu-ţi aminte.

– Tu îţi aduci aminte de toate. Mi-a fost întotdeauna teamă de memoria ta.

– Nu mi-ai spus că te gândeai să te desparţi de Malcolm.

– Nu mă gândeam: într-o dimineaţă m-am deşteptat şi am făcut-o. Încă n-a reuşit într-adevăr să o creadă.

– Mai e tot la Berlin?

– Aşa cred – în privirea Lucreţiei strălucea o hotărâre care pentru întâia oară nu mai cunoştea nici îndoiala şi nici frica: nici mila, se gândi Biralbo. Dar nu mai ştiu nimic despre el de atunci.

– Unde te-ai dus? Lui Biralbo îi era teamă să pună întrebări. Îşi dădea seama că avea să ajungă la o limită dincolo de care nu îndrăznea să treacă. Fără a-i ocoli privirea, Lucreţia rămase tăcută: putea să refuze ceva fără să zică nu şi nici să-şi mişte capul, doar privind fix în ochi.

– Vroiam să merg oriunde el nu s-ar fi aflat. Nici el şi nici prietenii lui.

– Unul dintre ei a fost aici – zise încet Biralbo. – Toussaints Morton.

Lucreţia avu un foarte scurt gest de alarmă care nu reuşi să-i tulbure nici privirea şi nici linia subţire şi roză a buzelor. Pentru o clipă privi în jurul ei ca şi cum s-ar fi temut că o să-l vadă pe Toussaints Morton aşezat la o masă în apropiere, cu coatele sprijinite de bar, surâzând în spatele fumului uneia din ţigările lui boante.

– Vara asta, în iulie – continuă Biralbo. Credea că eşti la San Sebastian. Mi-a zis că eraţi foarte buni prieteni.

– El nu-i prietenul nimănui, nici măcar al lui Malcolm.

– Era sigur că tu şi cu mine trăim împreună, zise Biralbo melancolic şi stins, şi schimbă imediat tonul. Face afaceri cu Malcolm?

Lucrează singur, cu secretara aia a lui, Daphne. Malcolm îi era un fel de salariat. Malcolm a fost întotdeauna doar pe jumătate atât de important faţă de cât se credea el însuşi.

– Te-a ameninţat?

– Malcolm?

– Când i-ai spus că pleci.

– N-a zis nimic. Nu-i venea să creadă. Nu putea crede că o femeie l-ar putea părăsi. Încă stă şi mă aşteaptă.

– Lui Billy Swann i s-a părut că te temeai de ceva atunci când ai fost să-l vezi.

– Billy Swann bea mult. – Lucreţia zâmbi într-un mod pe care Biralbo nu-l cunoştea: era ca şi felul ei de a goli un pahar sau de a ţine ţigara, semne ale timpului, ale căldei ciudăţenii, ale unei vechi fidelităţi risipite în van. Nu-ţi poţi închipui bucuria mea când am aflat că era la Berlin. Nu doream să-l aud cântând, vroiam doar să-mi vorbească de tine.

– Acum este la Copenhaga. M-a sunat cu câteva zile în urmă, sunt şase luni de când nu mai bea.

– De ce nu eşti şi tu cu el?

– Trebuia să te aştept.

– Nu voi rămâne la San Sebastian.
– Nici eu. Acum pot să plec.
– Nici măcar nu ştiai dacă mă voi întoarce.
– Poate că nici nu te-ai întors.
– Sunt aici. Sunt Lucreţia. Tu eşti Santiago Biralbo.

Lucreţia îşi întinse mâinile peste masă până ce le uni cu ale lui Biralbo, care rămăseseră nemişcate. Îi atinse faţa şi părul, parcă pentru a-l recunoaşte cu o siguranţă pe care privirea nu i-o putea da. Poate că ceea ce o împingea nu era duioşia, ci sentimentul că amândoi erau oarecum orfani. Doi ani mai târziu, la Lisabona, de-a lungul unei nopţi şi-al unui răsărit de soare iarna, Biralbo avea să înveţe că acesta era singurul lucru care avea să-i unească pentru totdeauna, nu dorinţa şi nici amintirea, ci părăsirea, siguranţa că sunt singuri şi că nu au nici măcar scuza unei iubiri destrămate.

Lucreţia îşi privi ceasul, dar nu spuse că trebuia să plece. Acesta a fost aproape singurul gest pe care el îl recunoscu, singura neliniştе a altui timp pe care o regăsea intactă. Dar acum Malcolm nu mai era, nu mai exista nici un motiv pentru clandestinitate şi grabă. Lucreţia îşi luă ţigările şi bricheta şi-şi puse ochelarii.

– Mai cânţi la *Lady Bird*?

– Aproape deloc. Dar dacă vrei, voi cânta în această noapte. Lui Floro Bloom o să-i facă plăcere să te vadă. Mereu mă întreabă de tine.

– Nu vreau să merg la *Lady Bird* – zise Lucreţia, deja în picioare, închizându-şi fermoarul la hanorac. Nu vreau să merg în nici un loc care să-mi amintească de acele vremuri.

Nu s-au sărutat când şi-au luat rămas bun. La fel ca în urmă cu trei ani, Biralbo văzu cum se îndepărta taxiul cu care ea pleca, dar de data aceasta Lucreţia nu se mai întoarse pentru a-l mai privi de la geamul din spate.

Capitolul VIII

Se întoarse încet în oraş, mergând pe lângă balustrada Promenadei Mariúme, stropită când şi când de spuma rece, sfâşiată de colţii stâncilor. Bărbatul cu paltonul de culoare închisă era tot în acelaşi loc, privind poate pescăruşii. Pe scările largi de la Acvariu coborî spre portul pescarilor, năucit, flămând, puţin ameţit, susţinut de o exaltare morală care nu se asemăna nici cu fericirea şi nici cu nefericirea, care era anterioară sau indiferentă faţă de ele, precum dorinţa de a mânca orice sau de a fuma o ţigară. În timp ce mergea rostea cu voce încetă versurile unui cântec pe care Lucreţia îl preferase întotdeauna şi care erau o parolă şi o impudică declaraţie de dragoste când ea şi Malcolm intrau la *Lady Bird*, şi Biralbo începea s-o cânte, nu în întregime, ci doar nisuind-o, nisipind câteva note care nu lăsau loc de îndoială în altă melodie. Descoperi că acest cântec nu-l mai emoţiona, că nu mai făcea aluzie la Lucreţia, nici la trecut ci doar la el însuşi. Îşi aminti de ceea ce îi spusese Billy Swann: "Muzicii nu-i pasă de noi. Nu-i pasă de durerea sau de entuziasmul pe care noi îl punem în ea când o cântăm sau o ascultăm. Se foloseşte de noi ca o femeie de un amant care o lasă rece"

În acea noapte avea să cineze cu Lucreţia "Du-mă în vreun loc nou", îi zise ea, "într-un loc unde eu să nu mai fi fost niciodată". I-o spusese de parcă ar fi cerut nu un restaurant, ci o ţară necunoscută, dar acesta era felul ei de a vorbi dintotdeauna, punând un fel de poftă eroică şi de dorinţă imposibilă în cele mai banale episoade ale vieţii ei.

Avea s-o revadă la ora nouă, acum de-abia bătuse de ora trei în clopotniţele din apropiere, de la Santa Maria del Mar; din nou timpul era pentru Bralbo un loc fără aer, asemănător camerelor în care, cu trei ani în urmă, se întâlnea cu Lucreţia când ea pleca şi îl lăsa singur în faţa unui pat răvăşit şi a mării nemişcate care se vedea de la geam, acea mare de la San Sebastian, care în serile de iarnă, din depărtare, este ca placa verticală a unei table de şcoală. Hoinări pe sub arcade, printre grămezile de năvoade şi lăzile fără peşte, găsind o oarecare uşurare în culorile caselor, potolite de cenuşiul aerului, în faţadele albastre, în cadrele verzi sau roşii ale ferestrelor, în linia înaltă a acoperişurilor care se întindeau spre dealurile din zare. Era ca şi cum întoarcerea Lucreţiei l-ar fi făcut să vadă din nou oraşul, care aproape că nici nu mai existase atunci când ea nu mai era. Până şi tăcerea care-i sublinia paşii şi mirosurile regăsite ale portului, toate îi confirmau apropierea de Lucreţia.

El nu-şi amintea că am luat împreună prânzul în acea zi. Eu eram cu Floro Bloom într-o cârciumă din Oraşul Vechi şi l-am văzut intrând lent şi absent, cu părul ud, şi aşezându-se la o masă din spate. "Lacheul Vaticanului nu mai vrea să aibă de-a face cu cei care sunt doar nişte paria în această lume" zise cu voce tare Floro Bloom, întorcându-se spre el, care nu ne văzuse. Îşi aduse halba de bere şi se aşează la masa noastră, dar nu vorbi aproape de loc în timpul prânzului. Ştiu că a fost chiar în ziua aceea pentru că s-a înroşit puţin când Floro l-a întrebat dacă era chiar bolnav de-adevăratelea: în dimineaţa aceea sunase la colegiu ca să vorbească cu el şi cineva – "o voce clericală" – îi spusese că don

Santiago Biralbo lipsise de la ore pentru că se simțea indispus. "Indispus", subliniase Floro Bloom, "nimănui altcuiva decât unei călugărițe nu i ar mai trece prin cap în ziua de azi să folosească acest cuvânt". Biralbo mâncă în grabă, își ceru scuze că nu lua cafeaua cu noi, trebuia să plece, prima oră pe care o avea era la patru. Când ieși din bar, Floro Bloom dădu cu tristețe din capul său de urs: "El zice că nu-i așa", îmi spuse, "dar eu sunt sigur că îl obligă să spună rozariul, călugărițele alea".

Nici în după-amiaza aceea nu s-a dus la ore. În ultima perioadă, pe măsură ce-și pierdea încrederea în viitorul său ca muzician și se obișnuia cu insulta de-a preda solfegii, descoperise în sine însuși o nehmitată înclinație spre docilitate și spre josnicie care se stinsese brusc în răstimpul a câteva ore. Nu că nu i-ar mai fi fost teamă că-l vor da afară de la colegiu, dar de când o văzuse pe Lucreția era ca și cum altul s-ar fi aflat în acel pericol, altul cel care se trezea cuminte în fiecare zi dis-de-dimineață și era în stare să se împace cu repetițiile pentru un cântec religios cu elevele sale. Sună la colegiu: poate aceeași voce clericală care trezise iarăși în Floro Bloom instinctul ereditar al profanatorului de mănăstiri îi dori însănătoșire grabnică cu neîncredere și răceală. Nu-i păsa, Billy Swann încă îl aștepta la Copenhaga, curând va veni vremea să înceapă o altă viață, cealaltă viață, cea adevărată, cea pe care muzica i-a anunțat-o întotdeauna ca o prefigurare a ceva anume, ceva ce el cunoscuse doar, într-un mod aproape tangibil, când i se arătaseră ochii înflocați ai Lucreției. Se gândi că nu învățase să cânte la pian cu adevărat decât atunci când o făcuse pentru a fi ascultat și dorit de ea; că dacă vreodată ar atinge darul perfecțiunii, va fi doar din statornicie față de viitorul pe care Lucreția i-l întrezărise în acea noapte dintâi când îl auzise cântând la *Lady Bird*, când nici chiar el nu se gândea că i-ar fi vreodată cu putință să se asemene cu un adevărat muzician, cu Billy Swann.

- Eu m-a născocit - zise Biralbo într-una din ultimele nopți, când nici nu mai mergeam la *Metropolitan* –. Eu nu eram atât de bun pe cât credea ea, nu-i meritam entuziasmul. Cine știe, poate că am învățat doar pentru ca Lucreția să nu-și dea niciodată seama că eu nu eram decât un impostor.

– Nimeni nu ne poate născoci – zicând asta am simțit că era, poate, o mare durere. – Trecuseră mulți ani de când cântai la pian când ai cunoscut-o. Flora spunea mereu că cel care te-a făcut să descoperi că erai un muzician a fost Billy Swann.

– Billy Swann sau Lucreția. – Trântit în patul său de hotel Biralbo ridică din umeri, de parcă i-ar fi fost frig. E totuna. Pe-atunci eu nu existam decât dacă cineva se gândea la mine.

Îmi trecu prin minte că dacă asta era adevărat, atunci eu nu existasem niciodată, dar n-am spus nimic. L-am întrebat pe Biralbo de acea cină cu Lucreția unde au fost, despre ce au vorbit. Dar el nu-și mai amintea cu exactitate numele localului, durerea aproape îi șterse noaptea aceea din memorie, nu-i rămăseseră de acolo decât singurătatea din urmă și lungul drum în taxiul care-l dusese acasă, șoseaua luminată de faruri, tăcerea, fumul țigărilor lui, ferestre luminate în case singuratice pe dealuri, prin ceața sură. Așa fusese mereu acea parte a vieții lui îngemănate cu Lucreția: o tablă de șah cu alergări și cu taxiuri, o călătorie în noapte prin spațiul în alb a ceea ce nu s-a petrecut nicicând. Fiindcă în acea noapte nu s-a întâmplat nimic care să nu-i fi fost prezis dinainte de mai vechea senzație a eșecului, de golul din stomac: singur, în casa lui, ascultând discuri care nu-i mai aduceau certitudinea fericirii, se piepteana în fața oglinzii sau își alegea o cravată de parcă n-ar fi fost chiar el cel care avea întâlnire cu Lucreția, ca și cum, în realitate, ea nici nu s-ar fi întors.

Închiriase un apartament în fața gării, o locuință cu două camere aproape goale de la ale cărei ferestre se vedeau albia întunecată a râului umbrit de plopi și cele din urmă poduri. La ora

opt Biralbo intrase, dar nu se putuse hotărî să urce, rămase o vreme privind afișele de la un cinematograf și apoi rătăci prin galeriile întunecoase de la San Telmo așteptând în zadar ca minutele să treacă, în timp ce foarte aproape, de cealaltă parte a străzii, în întuneric, valurile se înălțau deasupra parapeților podului Promenadei Maritime cu straluciri de fosfor.

Privindu-le, el știu pentru ce avea senzația că mai trăise cândva o asemenea noapte: o visase, se plimba aidoma într-unul din visele lui cu orașe nocturne, nu putea decât să împlinească ceva ce, în mod misterios, i se întâmplase în timpul absenței Lucreției și care era de-acum ireparabil.

Într-un târziu ureă. În fața unei uși ostile, apăsă de mai multe ori pe butonul soneriei mai înainte ca ea să-i deschidă. O auzi scuzându-se pentru mizeria din casă și pentru camerele goale, o așteptă multă vreme în sutragene, unde nu se afla decât un fotoliu și o mașină de scris, ascultând zgomotul dușului, examinând cărțile aliniate pe jos, lângă perete. Mai erau și cutii de carton, o scrumieră plină cu mucuri de țigări, o sobă stinsă. Deasupra ei, o poșetă neagră și întredeschisă. Își închipui că era aceeași în care ea păstrase scrisoarea pe care i-o înmânase lui Billy Swann. Lucreția era încă sub duș, se auzea zgomotul apei pe cortina de plastic. Biralbo deschise de-a binelea poșeta, simțindu-se ușor abject. Șervețele de hârtie, un ruj, o agendă plină de însemnări în germană, care lui Biralbo i se părură în mod dureros adrese ale altor bărbați, un revolver, un mic portofel cu fotografii, în una din ele, în fața unui pâlc de copaci galbeni, Lucreția, cu o jachetă bleumarin, se lăsa îmbrățișată de un bărbat foarte înalt, împreunându-i mâinile pe mijlocul ei. De asemeni o scrisoare, în care pe Biralbo îl surprinse să-și recunoască scrisul, și o ilustrație îndoită cu grijă, o reproducere după un tablou: o casă, un drum, un munte albăstrui apărând dintre copaci. Prea târziu își dădu seama că încetase să mai audă zgomotul dușului. Lucreția îl privea din prag,

cu părul ud, învelită într-un halat de prosop care nu-i acoperea genunchii. Îi străluceau ochii şi pielea şi părea mai slabă: doar ruşinea îi domoli lui Biralbo dorinţa.

– Căutam ţigări – zise, cu poşeta încă în mâini. Lucreţia se apropie de el câţiva paşi pentru a i-o lua şi-i arătă un pachet care se găsea lângă maşina de scris. Mirosea puternic a săpun şi a colonie, a piele goală şi umedă sub ţesătura albastră a halatului de baie.

– Malcolm făcea aşa – îi spuse. Îmi scotocea prin geantă când eu eram la duş. O dată am aşteptat să se culce ca să-ţi scriu o scrisoare. Am rupt-o apoi în mii de bucăţi şi m-am culcat. Ştii ce-a făcut? S-a sculat, a mers să caute în coşul de hârtii şi, pe jos, a strâns una câte una toate bucăţelele până ce a reconstituit scrisoarea. I-a trebuit toată noaptea. S-a chinuit degeaba, era o scrisoare absurdă. De aceea o şi rupsesem.

– Billy Swann mi-a spus că aveai un revolver.

– Şi o reproducere după Cézanne. – Lucreţia o îndoi pentru a o păstra în poşetă – Ţi-a spus şi asta

– Era al lui Malcolm revolverul?

– I l-am luat. A fost singurul lucru cu care am plecat de la el

– Deci ţi-era într-adevăr frică de el. Lucreţia nu-i răspunse. Rămase o clipă privindu-l cu mirare şi duioşie, ca şi cum nici ea nu s-ar fi obişnuit încă cu prezenţa lui, cu acel loc pustiu care nu aparţinea nici unuia dintre ei. Singura lampă din cameră era pe jos şi le prelungea, oblic, umbrele. Luându-şi poşeta cu ea, Lucreţia dispăru dincolo de uşa dormitorului. Lui Biralbo i se păru că încuiase cu cheia. Cu coatele sprijinite de pervaz, privi linia râului şi luminile oraşului, voind să gonească din imaginaţie faptul de neconceput că, la câţiva paşi de el, în spatele uşii închise, Lucreţia se aşezase poate pe pat, parfumată şi goală, pentru a-şi pune ciorapii de mătase, puţina rufărie de corp al cărui contrast va fi accentuat în penumbră de tonul de roz şi de alb al pielii ei.

De la această fereastră oraşul i se părea altul: strălucitor, întunecos ca Berlinul pe care vreme de trei ani îl văzuse în vise, adus aproape de noaptea lipsită de lumini şi de alba linie a mării. "Visăm acelaşi oraş", îi scrisese Lucreţia într-una din ultimele ei scrisori, "dar eu îi zic San Sebastian, iar tu, Berlin".

Acum îi zicea Lisabona; dintotdeauna, cu mult înainte de a pleca la Berlin, de când o cunoscuse Biralbo, Lucreţia trăise în nelinişte şi bănuiala că adevărata ei viaţă o aştepta într-un alt oraş şi între oameni necunoscuţi, şi asta o făcea să renege surd locurile unde se afla şi să pronunţe cu disperare şi dorinţă nume de oraşe în care fără îndoială că i s-ar împlini destinul dacă vreodată le-ar vizita. Vreme de mulţi ani ar fi dat orice ca să poată trăi la Praga, la New York, la Berlin, la Viena. Acum numele era Lisabona. Avea pliante în culori, tăieturi din ziare, un dicţionar portughez, un plan mare al Lisabonei, în care Biralbo nu văzuse scris cuvântul *Burma*. "Trebuie să merg cât mai curând", îi spuse în acea noapte, "parcă ar fi sfârşitul pământului, imaginează-ţi ce vor fi simţit navigatorii din vechime când se îndepărtau în largul mării şi nu mai vedeau pământul".

– Voi merge cu tine – zise Biralbo. Nu-ţi aminteşti? Înainte vorbeam mereu să fugim împreună într-un oraş necunoscut.

– Dar tu nu te-ai născut din San Sebastian.

– Am stat şi te-am aşteptat ca să-mi ţin cuvântul.

– Nu se poate aştepta într-atâta.

– Eu am putut.

– Nu ţi-am cerut-o niciodată.

Nici eu nu mi-am pus-o în gând. Dar asta nu are nimic de-a face cu voinţa. În ultimul timp, în aceste luni din urmă, eu credeam că nu te mai aşteptam, dar nu era adevărat. Chiar şi acum te mai aştept încă.

– Nu vreau s-o faci.

– Spune-mi atunci pentru ce te-ai întors.

– Sunt în trecere. Voi pleca la Lisabona.

Îmi dau seama că în această poveste aproape că nu se desfăşoară decât nume: numele Lisabonei, titlul acelui cântec neguros pe care eu încă îl mai ascult, şi cel al Lucreţiei. Numele, ca şi muzica, mi-a spus o dată Biralbo, cu înţelepciunea celui de-al treilea sau al patrulea gin, smulg din timp fiinţele şi locurile la care fac aluzie, instituie prezentul fără alte arme decât misterul sonorităţii lor. De aceea el a putut compune acel cântec fără să fi fost niciodată la Lisabona: oraşul exista înainte ca el să-l fi văzut, tot astfel cum există acum pentru mine, care nu l-am văzut, trandafiriu şi ocru la amiază, uşor înnorat în faţa splendorii mării, parfumat cu silabele numelui său ca de o răsuflare misterioasă, Lisabona, cu tonalitatea numelui Lucreţiei. Dar chiar şi de nume trebuie să te lepezi, spunea Biralbo, pentru că şi în ele îşi află sălaş o posibilitate ascunsă de aducere-aminte, şi este absolut necesar ca s-o smulgi din tine cu totul, pentru a putea trăi, zicea, pentru a ieşi în stradă şi a te plimba spre o cafenea ca şi cum ai fi, într-adevăr, viu.

Dar acesta era unul din lucrurile pe care n-a început să le înveţe decât după întoarcerea Lucreţiei, după acea noapte de vorbe şi alcool în care dintr-o dată a înţeles că pierduse totul, că îi fusese smuls până şi dreptul de a supravieţui în amintirea a ceea ce nu mai exista. Au băut în baruri lăturalnice, în aceleaşi baruri în care mergeau cu trei ani în urmă pentru a se ascunde de Malcolm, şi ginul şi vinul alb le permiteau să-şi găsească vechiul joc al prefăcătoriei şi ironiei, al vorbelor rostite ca şi cum n-ar fi fost rostite, şi tăcerea mântuită într-o singură privire sau vorbă care năştea râsul şi mulţumirea Lucreţiei când se plimba agăţată conjugal de braţul lui Biralbo, sau îl privea în tăcere la tejgheaua unui bar. Râsul îi salvase întotdeauna: eleganţa sinucigaşă de a-şi bate joc de ei înşişi care era o mască solidară şi reciprocă a disperării, a unei duble spaime în care fiecare dintre ei continua să fie cumplit de singur, condamnat şi rătăcit.

Dinspre versantul unuia dintre cei doi munți simetrici care închid golful liniștit și nocturn precum un lac, priviră orașul, dintr-un loc cu lumânări și tacâmuri de argint și ospătari care rămâneau încremeniți în penumbră, cu mâinile încrucișate peste lungile lor șorțuri albe. Și el, Biralbo, iubea locurile, cu condiția ca în ele să se afle Lucreția, iubea în fiecare minut plenitudinea timpului cu senina zgârcenie a celui care pentru întâia oară are înaintea lui mai multe ore și monede decât a îndrăznit vreodată să-și dorească. Precum orașul de cealaltă parte a geamurilor mari, întreaga noapte părea să li se ofere fără nici un fel de limite, un pic amară, întunecată și nu întru totul favorabilă, dar cu adevărat reală, aproape la îndemână, recunoscută și impură precum chipul Lucreției. Ei erau alții; acceptau să fie astfel, să se privească de parcă s-ar fi văzut pentru întâia oară, să nu mai invoce focul sfânt și alterat de depărtare, să-și refuze nostalgia, căci era adevărat că timpul fi tăcuse mai buni și că statornicia nu le fusese fără rost. Cu o anume cruzime Biralbo înțelese că nimic din toate acestea nu-l salva, că recunoașterea reciprocă și lacomă nu excludea severa evidență a singurătății: mai curând o confirma, ca o melancolică axiomă. Se gândi: "O doresc într-atât încât nu e cu putință să o pierd". Atunci a spus din nou că o va duce la Lisabona.

– Dar nu-ți dai seama – zise Lucreția cu suavitate, ca și cum lumânările și penumbra i-ar fi domolit vocea. Trebuie să merg cu singură.

– Spune-mi dacă te așteaptă cineva acolo.

– Nu e nimeni, dar asta nu are importanță.

– Burma este numele unui bar?

– Așa ți-a spus-o Toussaints Morton?

– Mi-a spus că l-ai părăsit pe Malcolm pentru că erai încă îndrăgostită de mine.

Lucreția îl privi prin fumul albastru și cenușiu al țigărilor ca din celălalt capăt al lumii și, totodată, ca și cum ar fi fost înăuntrul

lui şi ar fi putut să se vadă pe sine însăşi dinspre pupilele lui Biralbo.

– O mai fi încă deschis la *Lady Bird*? – spuse, dar poate nu asta voia să zică.

– Dar tu nu vroiai să mergem.

– Acum da. Vreau să te aud cântând.

– Am acasă un pian şi o sticlă de burbon.

– Vreau să te aud la *Lady Bird*. O mai îi Floro Bloom?

– La ora asta e închis. Dar am o cheie.

– Du-mă la *Lady Bird*.

– O să te duc la Lisabona. Când vrei tu, mâine chiar, în noaptea asta. O să renunţ la colegiu. Floro are dreptate: mă pun să duc elevele la liturghie.

– Hai la *Lady Bird*. Vreau să cânţi cântecul acela: *Tot ce eşti tu*.

La ora două noaptea un taxi îi lăsă în prag la *Lady Bird*. Era închis, nici vorbă, Floro Bloom şi cu nime plecaserăm la ora unu după ce aşteptaserăm degeaba să apară Biralbo. Poate că şi Lucreţia se lăsase prinsă în şantajul timpului. Nemişcată pe trotuar, ridicându-şi gulerul jachetei albastre pentru a se apăra de umezeală şi de burniţă, îi ceru lui Biralbo să ţină aprinsă preţ de câteva minute firma de neon, care zugrăvi cu intermitente nuanţe de roz şi albastru asfaltul ud, chipul Lucreţiei, mai palid încă în bătaia luminilor nocturne. În întunericul *Lady Bird* mirosea a garaj, a pivniţă şi a fum de tutun. Fără nici o teamă, îşi prelungeau jocul de-a trecutul ca pe scena unui teatru pustiu. Biralbo servi paharele, aranjă luminile, o privi pe Lucreţia de pe estrada pianului: purificate parcă de aducere-aminte, lucrurile se petreceau într-un fel definitiv şi abstract, el avea să cânte, iar ea, ca în alte nopţi îndepărtate, se pregătea să-l asculte de la bar, ţinând un pahar în mână, dar nu mai era nimeni şi nimic, ca în amintirea distorsionată dintr-un vis. Pentru că se născuseră pentru a fi rătăcitori, iubiseră

Întotdeauna femeile, muzica, oraşele necunoscute. Lucreţia îşi sprijini coatele de bar, gustă din whisky şi zise, bătându-şi joc de ea însăşi şi de Biralbo, şi de tot ce era pe cale să zică, şi iubindu-l mai presus de toate.

– Mai cântă-l o dată. Mai cântă-l o dată pentru mine.

– Sam – zise el, luând în calcul râsul şi complicitatea. Santiago Biralbo

Îi era frig la degete, băuse atât de mult încât viteza muzicii în imaginaţia lui îi condamna mâinile la o stângăcie foarte asemănătoare cu trica. Pe claviatură, ieşind din luciosa suprafaţă neagră, erau două mâini singure şi autonome care aparţineau altuia, nimănui. Se aventură cu multă îndoială să cânte câteva note, dar nu avu timp să contureze forma întreagă a melodiei. Cu paharul în mână, Lucreţia se apropie de el, mai înaltă şi lentă pe tocuri.

– Mereu am cântat pentru tine – zise Biralbo. Chiar şi înainte de a ne fi cunoscut. Chiar şi când tu erai la Berlin, iar eu nu mai eram sigur că vei reveni. De muzica pe care o cânt nici nu-mi pasă dacă tu nu o asculţi.

Acesta era destinul tău. Lucreţia rămase în picioare în faţa estradei pianului, dreaptă şi îndepărtată, la un pas de Biralbo. Eu n-am fost decât un pretext.

Întorcându-şi privirea pentru a nu accepta adevărul de temut pe care-l văzuse în ochii Lucreţiei, Biralbo reînnodă începutul acelui cântec: *Tot ce eşti tu*, ca şi cum muzica încă l-ar fi putut apăra sau mântui. Dar Lucreţia continuă să vorbească, se apropie şi mai mult de el, îi spuse să aştepte puţin. Cu un gest liniştit îşi lăsă mâna pe claviatură şi-i ceru s-o privească.

– Nu te-ai uitat la mine până acum – zise. Încă nu ai vrut să mă priveşti.

– Nici n-am tăcut altceva de când m-ai sunat... Mi te închipuiam înainte chiar de a te vedea.

– Nu vreau să mă închipui. – Lucreţia îşi puse o ţigară între buze şi o aprinse fără să aştepte ca el să-i ofere foc. – Vreau să mă vezi. Priveşte-mă: nu sunt aceeaşi de pe vremuri, nu sunt cea care eram la Berlin şi-ţi scria scrisori.

– Îmi placi mai mult acum. Eşti mai reală ca niciodată.

– Nu-ţi dai seama. – Lucreţia îl privi cu tristeţea celui care se uită la un bolnav. – Nu-ţi dai seama că timpul a trecut. Nu o săptămână şi nici o lună, trei ani întregi, Santiago, au trecut trei ani de când am plecat. Spune-mi câte zile am fost noi împreună. Spune-mi-o.

– Spune-mi tu pentru ce ai vrut să venim la *Lady Bird*.

Dar la această întrebare nu căpătă nici un răspuns. Lucreţia îi întoarse încet spatele şi se îndreptă spre telefon cu mâinile vârâte în buzunarele jachetei, ca şi cum i s-ar fi făcut frig. Biralbo o auzi comandând un taxi, o privi fără să se mişte în timp ce ea îi zicea adio din uşa de la *Lady Bird*. Dintr-un capăt în altul al barului, în spaţiul dintre cele două priviri ale ei, simţi ca o palmă foarte înceată mărimea şi întunericul abisului. Pustiu pe care pentru întâia oară era în stare să-l măsoare, pe care până în acea noapte şi până la acea discuţie nici măcar nu îl întrezărise. Închise pianul, clăti paharele în chiuvetă, stinse luminile. Când, ieşind în stradă, coborî jaluzeaua metalică de la *Lady Bird*, îl uimi că încă nu simţea durerea.

Capitolul IX

– Fantome – zise Floro Bloom cu un fel de fervoare euharistică, de parcă ar ţinut în mâini un potir. Cu buzele rujate. Luând în cealaltă mână un pahar, intră în magazie murmurând diferite lucruri cu capul plecat şi cu faldurile ample ale sutanei mişcându-se foşnitor între picioare, ca şi cum ar fi mers spre sacristie după celebrarea liturghiei. Lăsă scrumiera şi paharul pe birou şi-şi frecă mâinile cu o învăluitoare suavitate ecleziastică. Fantome – repetă, semnalându-mi cu un deget arătător, grav, cele trei mucuri mânjite cu ruj. Neras şi cu sutana neîncheiată la piept, părea un ţârcovnic nerușinat. O femeie fantomă. Tare nerăbdătoare. Aprinde multe ţigări şi le părăseşte la jumătate. *Phantom Lady*. Ai văzut filmul ăsta? Pahare în chiuvetă. Două. Fantome conştiincioase.

– Biralbo?

– Cine altul dacă nu el. Oaspetele umbrelor. Floro Bloom goli scrumiera şi-şi închise ceremonios nasturii de la sutană, clătindu-şi apoi cerul gurii cu o înghiţitură de whisky. Ăsta-i defectul barurilor când sunt deschise de multă vreme. Le năpădesc fantomele. Intră omul la toaletă şi dă peste o fantomă care se spală pe mâini. Suflete din Purgatoriu. Mai bău o înghiţitură, ridicându-şi paharul spre drapelul Republicii. Ectoplasme de oameni.

– Poate că se sperie când te văd cu sutana.

– Material de primă calitate. Floro Bloom ridică fără nici un efort o ladă mare cu sticle şi o duse la bar. Croitorie eclezistică şi militară. Ştii tu de câţi ani am eu sutana asta? Optsprezece. Făcută pe măsura mea. A fost singurul lucru pe care l-am luat cu mine când m-au dat afară de la Seminar. Ideală ca halat de lucru şi de casă. Ştii cumva cât e ceasul?

– Opt.

– Păi ar cam trebui să deschidem. Floro îşi scoase sutana cu un suspin plin de tristeţe. Mă întreb dacă tânărul Biralbo va veni să cânte în noaptea asta.

– Pe cine o fi adus ieri?

– O femeie fantomă şi castă. Floro Bloom ridică o draperie şi-mi arătă patul prăpădit pe care eu sau el îl foloseam uneori. Nu s-a culcat cu ea. Cel puţin nu aici. Aşa că nu rămâne decât o singură posibilitate: frumoasa Lucreţia.

– Deci voi aţi ştiut – zise Biralbo: ca pe orice om care a trăit absorbit de o pasiune fără margini îl uimea să descopere că şi alţii aflaseră despre ceea ce pentru el fusese o stare foarte profundă a conştiinţei lui. Iar surpriza îi era cu atât mai mare cu cât îl obliga să-şi modifice o veche amintire. Dar Floro nu mi-a spus nimic atunci.

– Se simţea îndurerat. "Neloiali", îmi zicea, "eu care le-am fost mijlocitorul în vremuri grele şi acuma se ascund de mine".

– Nu ne ascundeam – Biralbo vorbea de parcă încă ar fi putut simţi atingerea acelei dureri. Ea se ascundea. Nici eu nu o vedeam.

– Dar aţi făcut împreună acea călătorie.

– Eu n-am ajuns s-o sfârşesc. Mi-a mai trebuit un an până să merg la Lisabona.

Stau încă şi ascult cântecul: ca o istorie care mi-a fost povestită de multe ori, mă bucur de fiecare detaliu, de fiecare stăşiere, de fiecare capcană pe care mi-o întinde muzica, disting vocile îm-

preunate ale trompetei și pianului, aproape le îndrum, pentru că în fiecare clipă știu ce se va auzi îndată, ca și cum eu însumi aș inventa cântecul și povestea pe măsură ce le ascult, încet și îndoit, ca o conversație auzită pe furiș de cealaltă parte a unei uși, ca amintirea acelei ultime ierni pe care am petrecut-o la San Sebastian. Așa e, sunt unele orașe și unele chipuri cu care nu faci cunoștință decât pentru a le putea pierde pe urmă, nimic nu ne este niciodată înapoiat, nici ceea ce am vrut, nici ceea ce meritam.

– A fost o trezire bruscă – zise Biralbo. Ca atunci când ai adormit la amiază și te trezești pe înserat, și nu recunoști lumina, nici nu-ți mai amintești unde te afli și cine ești. Așa li se întâmplă bolnavilor în spitale, mi-a povestit Billy Swann în acel sanatoriu din Lisabona. S-a trezit și a văzut că era mort și visa că trăia, că era încă Billy Swann. Ca în povestea aceea a adormiților din Efes care îi place așa de mult lui Floro Bloom, îți amintești? Când Lucreția a plecat, eu am stins luminile de la *Lady Bird* și am ieșit în stradă; și, dintr-o dată, trecuseră trei ani, chiar atunci, în acele ultime cinci minute. Îi auzeam vocea zicându-mi de mai multe ori în șir în timp ce mergeam spre casă: "Au trecut trei ani". Încă pot s-o aud, dacă închid ochii.

Spuse că, mai-curând decât în durere ori în singurătate, se deșteptase în amurgul unei lumi și a unui timp lipsite de rezonanțe, ca și cum de atunci înainte trebuia să trăiască mereu în interiorul unei case capitonate: orașul, muzica, memoria lui, viața lui, se îmbinaseră de când o cunoscuse pe Lucreția într-un joc de corespondențe sau de simboluri care se susțineau unele pe altele într-un fel nespus de delicat, îmi zise, ca instrumentele unei orchestre de jazz. Billy Swann obișnuia să-i spună că ceea ce contează în muzică nu este măiestria, ci ecoul. Într-un spațiu pustiu, într-un local plin de voci și de fum, în sufletul cuiva. Oare nu este chiar asta pur și simplu un ecou, un instinct al timpului și al întrezăririi,

ceea ce se întâmplă în mine când ascult acele cântece pe care Billy Swann şi Biralbo le-au cântat împreună, *Burma* sau *Lisabona*?

Dintr-o dată se năpustise asupra lui tăcerea: simţi că în el se destrămau ultimii ani ai vieţii sale asemenea ruinelor năruite în fundul mării. De acum înainte lumea nu va mai fi un sistem de simboluri care să trimită la Lucreţia. Fiecare gest şi dorinţă şi fiece cântec pe care l-ar cânta se vor sfârşi în ele însele asemeni unei flăcări care se stinge fără să lase în urma ei cenuşă. În foarte puţine zile sau săptămâni, Biralbo se văzu îndreptăţit să numească renunţare sau seninătate acel pustiu fără voci. Orgoliul şi obişnuinţa singurătăţii îi veniră în ajutor pentru că orice gest pe care l-ar fi făcut ar fi fost, fără putinţă de tăgadă, o rugăminte, nu avea să o caute pe Lucreţia, nici să-i scrie, nici să bea în barurile din preajma casei ei. Cu o punctualitate de nezdruncinat, se ducea la colegiu în fiecare dimineaţă şi la ora cinci după-amiaza se întorcea acasă cu Cârnţa, citind ziarul sau privind în tăcere rapidele privelişti din împrejurimi. Încetă să mai asculte discuri; orice cântec pe care-l auzea, cele pe care le iubea mai mult, cele pe care ştia să le cânte cu ochii închişi, erau de acum mărturia unei înşelăciuni. Când bea peste măsură îşi imagina scrisori teribil de lungi pe care niciodată nu a ajuns să le scrie şi stătea şi privea cu încăpăţânare telefonul. Îşi aminti de o noapte petrecută cu câţiva ani în urmă de-abia o cunoscuse pe Lucreţia şi-şi imagina, uşuratic, posibilitatea de a se culca cu ea, dar nu vorbiseră decât de trei sau patru ori la *Lady Bird*, la o masă din barul *Viena*. Cineva sună la uşă, lucru de mirare, căci era deja foarte târziu, când deschise, Lucreţia se afla în faţa lui, cu totul neaşteptată, cerându-şi iertare, oferindu-i ceva, o carte sau un disc pe care, după câte se părea, i-l promisese şi de care Biralbo nu-şi amintea.

În ciuda voinţei sale, se cutremura ori de câte ori auzea ţârâitul telefonului sau al soneriei şi apoi se lepăda de el însuşi pentru slăbiciunea de a-şi fi permis să creadă că era poate Lucreţia cea

care suna. Într-o noapte am fost să-l vedem, Floro Bloom şi cu mine. Când a deschis uşa, am citit în privirea lui uluirea celui care a petrecut multe ore în singurătate. În timp ce înaintam pe coridor, Floro Bloom înălţă solemn, cu amândouă mâinile, o sticlă de whisky irlandez, imitând în acelaşi timp sunetul unui clopoţel.

Hoc est enim corpus meum – zise, în vreme ce servea paharele. *Hic est enim calix sanguinis mei*. Malţ pur, Biralbo, proaspăt adus din bătrâna Irlandă.

Biralbo dădu drumul la muzică. Spuse că fusese bolnav şi, cu un aer de uşurare, se duse la bucătărie să caute gheaţă. Se mişca în tăcere, cu neîndemânatică ospitalitate, surâzând doar cu buzele la glumele lui Floro, care se instalase într-un balansoar, ceărând aperitive şi cărţi pentru poker.

– Bănuiam noi, Biralbo – zise. Şi cum azi barul meu e închis am hotărât să venim să îndeplinim cu tine câteva fapte de milostenie, a da de băut celor însetaţi, a dojeni pe cei păcătoşi, a vizita pe cei bolnavi, a învăţa pe cei neştiutori, a sfătui pe cei ce stau la îndoială... Ai nevoie de un sfat bun, Biralbo ?

Amintirile mele despre acea noapte sunt mai degrabă tulburi: nu mă simţeam deloc în apele mele, m-am îmbătat cât ai clipi, am pierdut la poker, spre miezul nopţii sună telefonul în camera plină de fum. Floro Bloom mă privi pieziş, cu faţa aprinsă din pricina whisky-ului. Când bea aşa de mult ochii lui păreau mai mici şi mai albaştri. Biralbo stătu puţin pe gânduri înainte să răspundă: pentru o clipă ne privirăm toţi trei de parcă am fi aşteptat acea convorbire.

– Să facem aici trei corturi – zise Floro în timp ce Biralbo se îndrepta spre telefon. Mi se păru că trecuse multă vreme de când una şi că era pe punctul să amuţească. Unul pentru Ilie, altul pentru Moise...

– Eu sunt – zise Biralbo, privindu-ne neîncrezător, arătându-se a fi de acord cu ceva ce nu voia ca noi să ştim. Da. Chiar acum. Voi lua un taxi. În cincisprezece minute.

– Degeaba – zise Floro. Biralbo închisese telefonul şi aprindea o ţigară. Nu reuşesc să-mi amintesc pentru cine era celălalt cort...

– Trebuie să plec. Biralbo îşi căută banii prin buzunare, îşi puse la loc tutunul, nici nu-i păsa că noi eram acolo. Voi mai rămâneţi dacă vreţi, e bere în bucătărie. S-ar putea să mă întorc târziu.

– *Malattia d'amore*... – zise Floro Bloom, în aşa fel încât doar eu să-l pot auzi. Biralbo deja îşi pusese jacheta şi se piepteăna în grabă în faţa oglinzii din hol. Am auzit că trântea cu putere uşa şi apoi zgomotul liftului. Nici nu trecuse un minut de când sunase telefonul şi Floro Bloom şi cu mine eram singuri şi dintr-o dată ne-am simţit intruşi în casa şi în viaţa altuia. – A adăpostit pe străini. Cu melancolie, Floro lăsa să se scurgă în paharul său sticla goală. Uită-te la el: îl cheamă, şi el se repede ca un câine. Se piaptănă înainte de a ieşi. Îşi părăseşte cei mai buni prieteni...

De la una din ferestre l-am văzut pe Biralbo ieşind şi înaintând ca o umbră, fugind prin burniţă înspre locul unde stăteau alinate luminile verzi ale taxiurilor. "Vino. Vino cât mai repede", îl implorase Lucreţia cu o voce pe care nu i-o cunoşteam, tremurând de plâns sau de frică, pierdută parcă într-o întunecare a morţii, în oraşul îndepărtat şi împresurat de iarnă, în spatele vreuneia din ferestrele şi luminile fără somn pe care eu încă le priveam din casa lui Biralbo în vreme ce el înainta, adăpostit din nou în penumbra unui taxi, înţelegând poate că un impuls mai puternic decât dragostea şi inimile tocul străin duioşiei, dar nu şi dorinţei şi nici singurătăţii, încă-l lega de Lucreţia, în pofida lor chiar, în ciuda voinţei şi a raţiunii lor, în ciuda oricărui fel de speranţă.

Coborând din taxi văzu o singură lumină aprinsă în partea cea mai de sus a faţadei întunecate. Cineva era la fereastră şi se dădu la o parte când Biralbo rămase singur în lumina felinarelor de pe stradă. Urcă în salturi pe o scară care nu se mai sfârşea. Gâfâia şi îi tremurau mâinile când apăsă pe butonul soneriei. Nimeni nu veni să-i deschidă, îi trebui ceva timp ca să înţeleagă că uşa era

întredeschisă. Chemând-o încet pe Lucreţia, o împinse. În capătul coridorului strălucea o lumină în spatele cristalelor opace. Mirosea puternic a fum de ţigară şi a parfum de femeie, care nu era al Lucreţiei. Când Biralbo deschise uşa camerei iluminate răsună ca o împuşcătură soneria telefonului. Era pe jos, lângă maşina de scris, într-o dezordine teribilă de cărţi şi hârtii murdărite de urma unor pantofi foarte mari. Continuă să sune cu un fel de cruzime încăpăţânată, în vreme ce Biralbo examina dormitorul pustiu, cald încă şi cu patul desfăcut, camera de baie unde văzu halatul albastru al Lucreţiei, palida bucătărie plină de pahare nespălate. Se întoarse în sufragerie: preţ de o clipă crezu că telefonul nu va mai suna, se cutremură auzind un nou ţârâit, mai lung şi mai ascuţit. Aplecându-se să-l ridice văzu că una din acele hârtii călcate în picioare era o scrisoare pe care el i-o trimisese Lucreţiei. Îi auzi vocea. I se păru că acoperise cu mâna receptorul.

– De ce-ai întârziat atâta?

– Am venit cât am putut de repede. Unde eşti?

– Te-a văzut cineva urcând?

– De jos mi s-a părut că era cineva la fereastră.

– Eşti sigur?

– Cred că da. Sunt hârtii şi cărţi pe jos.

– Ieşi imediat de acolo. Ei stau probabil la pândă.

– Spune-mi ce se petrece, Lucreţia.

– Sunt undeva în Oraşul Vechi. Hanul *Cubana*, lângă piaţa Trinităţii.

– Vin chiar acum.

– Fă un ocol. Nu te apropia dacă nu eşti sigur că nu te urmăresc.

Biralbo era pe punctul să mai întrebe ceva când ea închise. Rămase locului o clipă, ascultând absurd tonul telefonului. Privi scrisoarea mânjită cu noroi: era datată din octombrie; cu doi ani înainte. Dintr-un delicat sentiment de lealitate faţă de sine însuşi o luă fără s-o citească şi stinse lumina. Se uită pe fereastră: i se

păru că cineva se ascundea în umbra unui prag, că văzuse mucul aprins al unei țigări. Farurile unei mașini îl liniștiră. În umbra portalului nu era nimeni. Închise foarte încet ușa și coborî scările încercând să nu i se audă pașii. La ultimul palier se opri la auzul unei conversații. Brusc răsună o muzică, ca și cum cineva ar fi deschis și închis o ușă, și apoi un râs de femeie. Nemișcat în întuneric, Biralbo aștepta ca liniștea să fie din nou deplină pentru a-și continua coborârea. Cu o ușurare plină de neliniște se îndreptă spre dunga de lumină care venea din stradă, palidă și rece ca a lunii. O umbră se înălță dintr-o dată în bătaia ei. Într-o clipă lumina murdară din vestibul îl zăpăci pe Biralbo: văzu înaintea sa, atât de aproape încât l-ar fi putut atinge, chipul întunecat și zâmbitor al unui bărbat, văzu niște ochi de bou și o mână foarte mare care i se întindea cu o încetineală ciudată, auzi ca din depărtări o voce care-i pronunța numele, "dgagul meu Bigalbo" și, când împinse acel chip cu o violență care-l surprinse până și pe el și o rupse la fugă spre stradă, văzu ca într-o străfulgerare o coamă blondă și o mână care ținea un pistol.

Îl durea umărul: își aminti sunetul greu al unui corp care se prăbușea și o înjurătură obscenă în franceză. Alerga căutând străduțele cartierului vechi: vântul sărat și rece al mării îi izbi fața și-și dădu seama că nu știa unde se află. Își auzea pașii sunând pe asfaltul ud: ecoul îi înapoia în străzile pustii, sau poate erau pașii omului care-l urmărea. Cu o neobișnuită claritate îi apăru înaintea ochilor imaginea chipului Lucreției. Simțea că se sufocă și continua să fugă, traversă o piață luminată în care se aflau un palat și un ceas, îi ajunse în nări mirosul de pământ umed și de ferigi al coastei muntelui Urgull, simți că era invulnerabil și că dacă nu se oprea din fugă avea să-și piardă cunoștința, trecu pe lângă o verandă din care străbătea o lumină roșie și o femeie care fuma rămase privindu-l nemișcată. Ca și cum ar fi ieșit din adâncurile unui puț, se sprijini de un perete, cu gura larg deschisă și cu ochii

închişi, simţind cu spatele frigul pietrei netede. Deschise ochii, îl orbea ploaia, avea părul ud leoarcă. Era chiar lângă biserica Santa Maria del Mar. Nu văzu pe nimeni pe străzile care se deschideau în faţa ei. Deasupra capului său, mai sus decât clopotniţele şi acoperişurile, în ceaţa galbenă şi cenuşie din care cobora liniştită ploaia, băteau din aripi pescăruşi nevăzuţi. În capătul străzilor întunecoase străluceau clădirile înalte de pe bulevardele iluminate parcă de reflectoare nocturne. Biralbo tremura de oboseală şi de frig şi ieşi din întuneric, mergând foarte aproape de pereţi, de obloanele barurilor închise. Din când în când întorcea capul: era ca şi cum în acea noapte numai el s-ar fi preumblat printr-un oraş părăsit.

Hanul *Cubana* era aproape tot atât de scârbos pe cât o promitea numele său. Holurile lui miroseau a cearşafuri uşor transpirate şi a pereţi cu igrasie, a aer închis din dulapuri. În spatele tejghelei de la recepţie un cocoşat pedala pe o bicicletă statică. Îşi şterse faţa de sudoare cu un prosop murdar, în timp ce îl studia cu o neîncredere lentă pe Biralbo.

– Domnişoara vă aşteaptă – zise. Camera douăzeci şi unu, în fundul culoarului.

Îşi puse ochelarii care-i măreau ochii şi arătă un colţ neclar în penumbră. Biralbo observă un uşor tremurat al mâinilor sale umflate, aproape albastre.

– Ascultaţi – omul îl chemă când el intrase deja în hol. Să nu credeţi că îngăduim întotdeauna astfel de lucruri

În spatele uşilor încuiate se auzeau foşnete de corpuri şi sforăieli de beţivi. Irealitatea se făcuse iarăşi stăpână asupra lui Biralbo: când ciocăni la uşa camerei douăzeci şi unu se îndoi că, într-adevăr, avea să-i deschidă Lucreţia. Lovi uşor de trei ori, ca şi cum ar fi fost un semnal convenit. La început nu s-a întâmplat nimic: se gândi că şi de data asta va împinge uşa şi nu va fi nimeni

de partea cealaltă, că se rătăcise, că niciodată nu avea s-o mai găsească pe Lucreţia.

Auzi scârţâitul unui pat, paşii unor picioare desculţe pe dale inegale; foarte aproape, cineva tuşea şi era tras un zăvor. Îl izbi iarăşi în nări mirosul de sudoare veche şi de pereţi igrasioşi şi nu reuşi să lege această senzaţie cu încântarea de neînvins de a privi, după atâtea zile, ochii suri ai Lucreţiei. Cu părul lăsat liber, cu pantaloni de culoare închisă şi bluză viorie strânsă pe talie, părea şi mai slabă şi mai înaltă. Închise uşa, sprijinindu-se de ea îl îmbrăţişă îndelung pe Biralbo fără să lase din mână revolverul. Frica sau frigul o făceau să tremure de parcă ar fi răscolit-o dorinţa. Privind în jur sărăcia ruşinoasă a patului şi a noptierei pe care se afla lampa cu abajur brodat, Biralbo îşi aminti într-o străfulgerare de luciditate şi de milă de hotelurile de lux pe care ea le îndrăgise dintotdeauna. E o minciună, se gândi, nu suntem aici, Lucreţia nu mă îmbrăţişează, nu s-a întors.

- Te-au urmărit? Nici măcar chipul ei nu mai era cel de altădată anii sau singurătatea îl chinuiseră, poate că nu mai era frumoasă, dar cui îi păsa, oricum nu lui Biralbo.

– Am ieşit în fugă. N-au putut să mă prindă.

– Dă mi o ţigară. N-am mai fumat de când m-am închis aici.

– Spune-mi de ce te urmăreşte Toussaints Morton.

– L-ai văzut?

L- m trântit la pământ dintr-o lovitură. Dar chiar mai înainte simţeam parfumul secretarei lui.

– *Poison*. Nu foloseşte niciodată altul. I-l cumpără el.

Lucreţia se lungise pe pat, tremura încă, trăgând în piept cu lăcomie fumul de la ţigară. Pe picioarele ei desculţe, Biralbo remarcă cu nestăvilită duioşie urmele roşietice de la tocurile pe care ea nu era obişnuită să le poarte. Aplecându-se o sărută uşor pe obraji. Fugise, la fel ca şi el, avea părul ud şi mâinile îngheţate

Vorbi foarte rar, cu ochii închiși, strângând din [illegible] în când pentru ca Biralbo să nu audă zgomotul sec al dinților când un fior prelung îi făcea să se lovească unii de alții. Atunci apuca mâna lui Biralbo și o lipea de pieptul ei, înfigându-i [illegible] unghii la încheieturi, ca și cum s-ar fi temut ca el ar [illegible] ca, dacă-i dădea drumul, ca s-ar cufunda în teama. Când tremura își pierdea șirul cuvintelor, care erau șterse de o exaltare foarte asemănătoare febrei, se ridica în mijlocul patului, [illegible] cată în vreme ce el îi așeza o țigară între buz[illegible] trandafirii, ca în alte vremuri, ci aspre și reda[illegible] o [illegible] încăpățânare și singurătate ce se risipea uneori în forma [illegible] ului ei surâs, cel pe care Biralbo aproape că-l uita[illegible], pentru că [illegible] zâmbea Lucreția când era pe punctul să o sărute, cu atenția [illegible] în urmă. Se gândi că acest surâs nu-i era destinat lui, [illegible] pe unul infantile pe care le repetăm în vise.

Pentru întâia oară vorbi despre viața ei la Berl[illegible] despre nesiguranță, despre camerele închiriate de [illegible] mizerabile chiar decât cele ale Hanului *Cu* [illegible] prieină oarecare pe care ca nu o află niciodată, pierdu[illegible] protecția foștilor lui șefi și slujba la acea îndoielnică revistă de artă pe care nimeni nu reușise s-o vadă vreodată, îi spuse ca, după mai multe luni în care se văzuse obligată să îngrijească de copii și să facă curățenie în diverse birouri și case de nemți cu nume imposibile, Malcolm s-a întors într-o zi cu ceva bani, zâmbind mult, duhnind a băutură, anunțând o că în foarte scurtă vreme seria ghinioanelor lui va lua sfârșit: o săptămână sau două după aceea s-au mutat în alt apartament și și-au făcut apariția Toussaints Morton și secretara lui, Daphne.

– Îți jur că habar n-am din ce trăiam – zise Lucreția –, dar mie nu mi păsa. Măcar nu mai vedeam gândaci fugind prin chiuveta de la bucătărie când aprindeam lumina. Era ca și cum Malcolm și Toussaints s-ar fi știut dintotdeauna, glumeau tot timpul, râdeau

în hohote, se încurcau cu secretara ca să vorbească de afaceri, ziceau ei, plecau în călătorie şi trecea o săptămână până să se întoarcă şi, când veneau, Malcolm îmi arăta un teanc de dolari sau de franci elveţieni şi-mi zicea: "Ţi-am promis eu, Lucreţia, ţi-am promis că bărbatul tău o să fie cineva...". Dintr-o dată Toussaints şi Daphne au dispărut. Malcolm a devenit foarte nervos, a trebuit să părăsim apartamentul şi ne-am dus în nordul Italiei, la Milano, ca să schimbăm aerul, zicea el.

– Îl căuta poliţia?

– Ne-am întors în camerele cu gândaci. Malcolm îşi petrecea ziua întreagă trântit pe pat şi-l blestema pe Toussaints Morton, jura că o să-l ţină minte când o să dea de el. Într-o zi a primit o scrisoare la post-restant. A venit acasă cu o sticlă de şampanie şi mi-a spus că mergem înapoi la Berlin. Asta s-a întâmplat în octombrie, anul trecut. Toussaints Morton era iar cel mai bun prieten al lui, nici nu-şi mai amintea de toate înjurăturile pe care se gândise să i le spună. Din nou scotea teancuri de bancnote din buzunarul pantalonilor, nu-i plăceau cecurile şi nici conturile la bancă, înainte să se culce îşi număra banii şi-i lăsa apoi în sertarul de la noptieră, punând deasupra un revolver...

Lucreţia se întrerupse; preţ de câteva minute Biralbo ascultă doar zgomotul neregulat al răsuflării ei, simţindu-i dintr-o dată pieptul cutremurându-se sub mâna lui întinsă. Muşcându-şi buzele, Lucreţia încerca să-şi domolească un fior tot atât de puternic precum convulsiile febrei. Întoarse privirea spre noptieră, spre revolverul care strălucea sub lumina slabă a veiozei. Apoi îl privi pe Biralbo cu acea expresie de înstrăinare şi recunoştinţă cu care se uită un bolnav la cel care a venit să-i facă o vizită.

– Aproape în fiecare zi Toussaints şi Daphne veneau să ia masa cu noi. Aduceau vinuri foarte scumpe, caviar, fals, presupun, somon afumat, lucruri din astea. Toussaints îşi înnoda şervetul la gât şi propunea mereu să închinăm, zicea că toţi patru eram o

familie mare... Duminicile, dacă era vreme frumoasă, ne duceam cu toţii la iarbă verde, pe Malcolm şi pe Toussaints îi încânta să se scoale devreme, ca să pregătească proviziile, încărcau port-bagajul maşinii cu coşuri cu feţe de masă şi cu lăzi de băutură, dar mai înainte chiar de a ieşi din casă erau deja beţi, Malcolm cel puţin, cred că celălalt nu se îmbăta niciodată, măcar că vorbea şi râdea atâta, păreau doar că se prefac a forma unul din acele cupluri foarte tramice, iar lui Daphne îi era totuna, zâmbea, îmi vorbea foarte puţin, mereu mă supraveghea, nu avea încredere în mine, dar se prefăcea, cu stilul acela al ei de a se face că priveşte la televizor şi că se plictiseşte grozav, câteodată chiar scotea andrelele şi un ghem de lână şi începea să tricoteze... Ei stăteau deoparte, bând mereu, tăind lemne pentru foc, făcând glume care-i distrau grozav pe amândoi, povestind bancuri murdare foarte încet, ca să nu-i auzim. De Crăciun au venit şi ne-au spus că închiriaseră o cabană lângă un lac, într-o pădure, aveam să petrecem acolo Revelionul, în cadru intim, doar cu câţiva invitaţi, dar până la urmă n-a apărut decât unul singur, îi ziceau Portughezul, dar părea să fie belgian sau neamţ, foarte înalt, cu tatuaje pe braţe, un beţiv care bea bere, când termina o cutie o îndoia între degete şi o arunca unde se nimerea. Îmi amintesc că în acea zi, treizeci şi unu dimineaţa, el se pusese pe băutură şi s-a apropiat de Daphne, eu cred că a pus mâna pe ea, şi atunci ea, care tricota, a luat o andrea şi i-a îndreptat-o spre gât, el a rămas nemişcat şi alb la faţă, apoi a plecat din cameră şi nu s-a mai uitat nici la Daphne şi nici la mine, ne-a mai privit doar mai târziu, noaptea, când Toussaints îl strangula pe acelaşi canapea unde el se lungea ca să bea bere, îmi amintesc şi acum ce mari i s-au făcut ochii, şi faţa vânătă şi albastră, şi mâinile... Malcolm îmi spusese că avea de gând să facă cu Portughezul cea mai grozavă afacere a vieţii lor, vor câştiga atâţia bani că după aceea oricare dintre noi se va putea retrage pe Riviera, ceva în legătură cu un tablou, toată dimineaţa se plimbaseră lustrei

pe malul lacului, deşi ningea foarte tare, eu îi vedeam oprindu-se din loc în loc şi dând din mâini de parcă s-ar fi certat, apoi s-au înciuiat în cealaltă cameră în vreme ce Daphne şi cu mine pregăteam de mâncare, strigau, dar eu nu înţelegeam ce spuneau, pentru că Daphne a dat radioul mai tare. Au ieşit de acolo foarte târziu, mâncarea era de mult rece şi n-au spus nimic; erau toţi trei foarte serioşi, Toussaints o privea din când în când pieziş pe Daphne, şi-i zâmbea, îi făcea semne, se uita la Malcolm fără să zică nimic, iar Portughezul între timp mânca cu mult zgomot şi nu vorbea cu nimeni, era doar în cămaşă, în ciuda frigului, după cum arăta trebuie să fi fost atlet sau aşa ceva mai înainte de-a se fi apucat de băutură, atunci i-am văzut tatuajele acelea pe braţe şi m-am gândit că o fi fost înrolat în legiunea străină în Indochina sau în Africa, pentru că avea pielea foarte înnegrită de soare. Afară ningea tare şi se însera deja, în încăpere era o lumină foarte ciudată, o tăcere de zăpadă, iar eu simţeam că avea să se petreacă ceva şi-mi ardeau obrajii, băusem mult vin, aşa că mi-am pus jacheta şi am ieşit afară, m-am plimbat un timp prin pădure, spre lac, dar mi s-a părut dintr-o dată că mă aflam foarte departe şi că aveam să mă pierd, mă scufundam în zăpadă fără să mai pot înainta şi picioarele îmi înghe ţaseră, era deja noapte, m-am întors la cabană luându-mă după lumina din fereastră, şi când m-am apropiat de ea am văzut ce făceau cu Portughezul, era chiar în faţa mea, privindu-mă, de cealaltă parte a geamului, dar tăcerea tăcea ca totul să pară foarte îndepărtat sau că ar fi închipuire, unul din acele jocuri care îi plăceau lui Toussaints, ca şi cum s-ar fi prefăcut că-l sugrumau, dar era adevărat, Portughezul avea faţa albastră şi ochii lui mă priveau, Toussaints era în spatele lui, în picioare, aplecat deasupra umărului său, ca şi cum i-ar fi spus ceva la ureche, şi Malcolm îi răsucea un braţ la spate, cu cealaltă mână îi băga pistolul în coşul pieptului, vârându-l în cămaşa albă, şi Portughezului i se vedeau venele de la gât şi îl strângeau cu ceva foarte subţire care străluceau,

un fir de nilon, mi-am amintit că uneori îl văzusem în mâinile lui Toussaints, care se juca cu el răsucindu-şi-l pe degete, ca atunci când îşi curăţă unghiile cu scobitoarea aceea atât de lungă. Daphne era şi ea acolo, dar cu spatele la mine, tot atât de liniştită ca atunci când tricota sau se uita la televizor, iar Portughezul dădea puţin din picioare, erau mai curând spasme, îmi aduc aminte că purta pantaloni *blue-jeans* şi cizme militare, dar eu nu auzeam loviturile sale în podeaua de lemn, şi zăpada mă orbea, atunci Toussaints şi Malcolm m-au văzut, eu nu m-am mişcat. Daphne s-a întors şi ea spre fereastră, şi ochii Portughezului înceţoşaţi s-au fixat la mine, dar deja nu mă mai vedeau, îi tremurau puţin picioarele, apoi au încetat să se mai mişte şi Malcolm i-a luat pulsul de la piept şi Portughezul tot mai mă privea...

N-a fugit când Malcolm a ieşit s-o caute ea tremura, neputincioasă, înţepenită din pricina frigului. Îşi amintea ce s-a mai întâmplat pe urmă, că şi cum ar fi văzut totul din spatele unui geam aburit. Malcolm o împinsese uşor înăuntrul cabinei, îi scosese jacheta udă, apoi ea era aşezată pe canapea şi avea în faţă un pahar cu brandy, iar Malcolm se îngrijea de ea cu mărşăvia plină de atenţii a unui soţ vinovat.

Imposibilă, se uita la ce făceau ei: Toussaints s-a întors din garaj, curăţându-şi zăpada de pe umeri, şi a adus o pânză groasă de sac şi o frânghie, a îngenunchiat lângă Portughez, vorbindu-i ca unui bolnav care nu şi-a revenit după anestezie, i-a îndreptat picioarele, în vreme ce Malcolm îl ridica de umeri, iar Daphne întindea sacul pe jos, chiar lângă picioarele Lucreţiei. Corpul era greu, scândurile duşumelei bubuiră când căzu peste ele, cu mâinile împreunate peste pântece, foarte noduroase, foarte tari, tatuajele pe braţe, faţa întoarsă într-un chip ciudat, parcă contractată deasupra umărului stâng, ochii acum închişi pentru că Toussaints îi trecuse o mână peste pleoape, se învârteau în jurul mortului ca infirmieri cu mişcări bruşte şi eficace, îl învelră în sac, Malcolm

îi ridică capul pentru ca funia să vină peste gât şi apoi îl lăsă să cadă cu un zgomot sec, îi legară picioarele, mijlocul, încingând cu frânghia ceva ce nu mai era de-acum un corp, ci o povară, o formă neclară şi grea care-i făcu să gâfâie şi să blesteme când au ridicat-o, când au ieşit izbindu-se de uşi şi de colţurile mobilelor, precedaţi de Daphne, care-şi pusese cizmele de apă şi un impermeabil roz şi ţinea sus, cu mâna dreaptă, o lampă cu carbid aprinsă, pentru ca afară, pe poteca înspre lac, fulgii de zăpadă sclipeau fosforescent într-un întuneric de pivniţă cu capacul pus. În el i-a văzut topindu-se Lucreţia din pragul cabanei, simţindu-se tot atât de rătăcită şi de slăbită ca şi cum ar fi pierdut mult sânge, auzea voci înfundate în zăpadă, înjurăturile lui Toussaints, engleza pe nas şi gâfâită a lui Malcolm, aproape până şi zgomotul răsuflării lor, iar apoi bufnituri, lovituri de topor, pentru că suprafaţa lacului era îngheţată, în sfârşit un plescăit ca al unei pietre foarte mari care se scufunda în apă, apoi nimic, tăcerea, voci pe care vântul le risipea printre copaci.

În dimineaţa următoare s-au întors în oraş. Gheaţa se închidea din nou peste netezimea de nezdruncinat a lacului. Vreme de câteva zile Lucreţia a fost ca şi moartă, într-un somn de narcotice. Malcolm avea grijă de ea, îi aducea cadouri, mari buchete de flori, îi vorbea în şoaptă, fără să-i pomenească niciodată de Toussaints Morton şi nici de Daphne, care dispăruseră din nou. O anunţă că nu peste multă vreme aveau să se mute într-un apartament mai mare. Imediat ce a putut să se scoale, Lucreţia a fugit: încă fugea şi acum, după aproape un an , nu era nici măcar în stare să-şi închipuie că vreodată fuga ei se va sfârşi.

– Şi între timp eu aici – zise Biralbo, înecat într-un sentiment de banalitate şi de vinovăţie, el mergând la oare în fiecare dimineaţă, acceptând liniştit umilinţa, bănuiala eşecului, aşteptând ca un adolescent dispreţuit scrisori care nu veneau, străin de Lucreţia, necredincios, inutil în aşteptarea lui, în supuşenia durerii lor, în

neştiinţa sa asupra adevăratei vieţi şi asupra cruzimii. Se apleca spre Lucreţia, îi mângâie pometii ascuţiţi ai obrajilor, care luau în lumină ca faţa unei femei înecate, şi, în timp ce o făcea, simţea cu vârfurile degetelor o umezeală ca de lacrimi, şi apoi, când îi atingea bărbia, începutul uşor al unui tremurat care în scurtă vreme avea să o înfioare toată ca unda unei pietre în apă. Fără să deschidă ochii, Lucreţia îl trase spre ea, îmbrăţişându-l, încleştându-şi mâinile pe mijlocul şi pe coapsele lui, înfigându-i în ceafă unghiile, moartă de groază şi de frig, ca în acea noapte în care răsuflarea ei aburise geamul ferestrei în spatele căreia, încet-încet, era sugrumat un om. "Mi-ai făcut o promisiune" spuse, cu faţa ascunsă la pieptul lui Biralbo, ridicându-se pe coate pentru a-i prinde pântecul sub muchiile dure ale şoldurilor ei şi ajungând la gura lui, ca şi cum s-ar fi temut să nu-l piardă: "Du-mă la Lisabona".

Capitolul X

Conducea surescitat din cauza fricii şi a vitezei: nu mai simţea, ca-n alte dăţi, abandonarea din taxiuri, nemişcarea din faţa burbonului, pasiva senzaţie a unei călătorii într-un tren pierdut în noapte, viaţa inertă a ultimilor ani. Berbecul de atac al timpului, chiar el îl mânuia, ca atunci când cânta la pian, iar ceilalţi interpreţi şi toţi cei care-l ascultau erau prăvăliţi în viitor şi-n gol de îndrăzneala fanteziei lui şi de mişcarea disciplinată şi ameţitoare cu care mâinile sale loveau clapele pianului, neînblânzind muzica, nedomolindu-i vigoarea, lăsându-se cu totul în voia ei, asemeni unui călăreţ ce dă frâu liber calului în vreme ce înfige pinteni în burtă. Conducea maşina lui Floro Bloom cu seninătatea celui care, în sfârşit, s-a regăsit în preaplinul fiinţei sale, în miezul cel mai profund al vieţii lui, părăsind pentru totdeauna nălucirea memoriei şi a resemnării, trăindu-şi pe deplin nemişcarea statornică şi caldă în vreme ce gonea cu o sută de kilometri la oră. Mulţumea fiecărei clipe care-i îndepărta de San Sebastian, de parcă distanţa i-ar fi despărţit de trecut, scăpându-i de vrăjile-i întunecate, doar pe el şi pe Lucreţia, fugari dintr-o cetate blestemată, de-acum nevăzută în spatele colinelor şi al ceţii, astfel încât nici unul din ei să nu poată cădea pradă ispitei de a întoarce ochii spre ea. Tremurânda limbă

indicatoare de la bordul luminat al mașinii nici nu m[illegible]
cu încîntarea inimii lui, ștergătoarele de parbriz în[illegible]
todie ploaia pentru a le arăta drumul spre Lisabona. L[illegible]
ochii spre oglinda retrovizoare, vedea fruntea Lucr[illegible]
cea puțin pentru a o privi din profil atunci când ea îi [illegible]
buze o țigară aprinsă, îi privea pe ascuns mâinile care [illegible]
butoanele radioului, când mai tare când se auzea [illegible]
cântece care erau odinioară adevărate, pentru că a[illegible]
lui Floro – este posibil, de altfel, ca el să le fi [illegible]
bună-știință – casete vechi, înregistrate la *Lady Bird*, [illegible]
cele bune, pe când ei nici nu se cunoșteau, când Bill
Biralbo cântau împreună, iar ea s-a apropiat la sfârșit [illegible]
nu a mai auzit pe nimeni cântând la pian asemenea lui [illegible]
cred că au auzit și caseta care a fost trasă în noap[illegible] în care
Malcolm m-a prezentat Lucreției și că în zgomotul de [illegible]
paharelor ciocnite și al conversațiilor deasupra cântu[illegible]
înalta trompetă a lui Billy Swann a rămas o urmă a [illegible]

Ascultau muzica în vreme ce călătoreau spre vest pe [illegible]
de pe coastă, lăsând mereu în dreapta lor țărmurile stâncoase și
marea, își recunoșteau imnurile secrete care-i legaseră în taină mai
înainte chiar de a se fi cunoscut, fiindcă mai târziu, atunci când le
ascultau împreună, li s-au părut semne distinctive ale simetriei
propriilor vieți de până atunci, prezicătoare ale hazardului care le-a
potrivit pe toate pentru ca ei să se întâlnească, până și muzica unor
șlagăre ale anilor '30: *Fly me to the moon*, îi spuse Lucreția, după
ce automobilul lăsase în spate cele din urmă străzi din San Sebas-
tián. "Du-mă în Lună, la Lisabona".

Pe la șase după-amiază, când se înnopta de-acum, [illegible] se opriră
lângă un motel aflat la o mică distanță de șosea: de aici nu se
vedeau decât ferestrele iluminate în spatele copacilor. În timp ce
încuia mașina, Biralbo auzi foarte aproape zgomotul lent al [illegible]
xului. Cu geanta de călătorie pe umăr și cu [illegible]

unui lung pahon în carouri, Lucreţia îl aştepta deja în faţa intrării luminate a hotelului. Din nou înţelesul de zi cu zi al timpului i se risipea lui Biralbo: îi era absolut trebuincios să afle un alt fel de a-l măsura atunci când era cu ea. Ultima noapte, întâlnirea lui cu Floro Bloom şi cu mine, toate cele ce i se întâmplaseră mai înainte ca Lucreţia să-i telefoneze, toate aparţineau unui trecut îndepărtat. Conducea de cinci sau şase ore când se oprise la motel; şi toate acestea şi le amintea cu lipsă de consistenţă a de-abia câtorva minute, părându-i-se puţin probabil ca în chiar acea dimineaţă el să mai fi fost la San Sebastian, ca oraşul să mai existe încă, acolo departe, în întuneric.

Încă existam. Îmi place să aşez faţă în faţă trecuturi simultane: poate că în acelaşi timp în care Biralbo cerea o cameră, eu îl întrebam pe Floro Bloom despre el. Încheindu-şi nasturii de la sutană mă privi cu blânda tristeţe a celui care n-a putut să stea în calea unui dezastru.

– Pe la opt dimineaţa a venit la mine acasă. Cine naiba o fi, mă întreb, mahmur cum eram. Mă scol mai-mai să cad, ies pe hol, blestemând în latineşte, în timp ce soneria de la uşă nu se mai astâmpăra cu ţârâitul, de parcă era unul din ceasurile alea deşteptătoare care nu te iartă. Deschid: Biralbo. Cu ochii cât cepele, ca un om nedormit, cu mutra aia de turc pe care o are când nu se rade. La-neput nici nu pricepeam ce-mi zice, i-am spus: "Maestre, ai privegheat şi te-ai rugat toată noaptea, în vreme ce noi dormeam?" Când colo nici nu mă bagă-n seamă, n-avea timp de pierdut cu bancuri, m-a pus să-mi bag capul în apă rece şi nici măcar să-mi fac o cafea nu m-a lăsat. Voia să mă duc acasă la el. Mi-a arătat o hârtie: lista lucrurilor pe care trebuia să i le aduc. Actele, carnetul de cecuri, cămăşi curate, ce ştiu eu. Ah: şi un pachet de scrisori pe care le păstra în noptieră. Ghici de la cine. Mai făcea şi pe secretosul la ora aia, ca şi cum eu mai aveam chef de secrete: "Floro, nu mă întreba nimic, pentru că nu ţi-aş putea răspunde"

les în stradă, îl aud că mă strigă, vine în fugă: uitase să-mi dea cheile. Când m-am întors, m-a primit de parcă eram trimisul Țarului. Băuse cam juma' de litru de cafea și părea în stare să fumeze două țigări deodată. A devenit brusc foarte serios, zise că trebuia să-mi ceară o ultimă favoare. "De-aia și sunt prietenii", i-am zis eu, "ca să profiți cât poți de pe urma lor și nici măcar să nu le spui nimic". Voia să-i dau mașina mea. "Unde te duci?" Iar a făcut pe secretosul: "O să-ți spun. Cât de repede o să pot". Îi dau cheile și-i zic: "să-mi scrii", dar nici nu m-a mai auzit, o întinsese deja.

Camera pe care le-au dat-o nu era prea mare. Era spațioasă și nu prea primitoare sau potrivită, cu un lux făcut inutil de o ușoară senzație de adulter. În vreme ce se apropia de ea, Biralbo simțea cum îl părăsea fragila-i fericire, că-i era frică. Ca s-o învingă, se gândi: "Mi se întâmplă ceea ce am visat întotdeauna, sunt în hotel cu Lucreția și nu va pleca peste o oră, mâine dimineață când mă scol, ea o să fie cu mine, mergem la Lisabona". Închise ușa cu cheia, se întoarse spre ea și o sărută, căutându-i mijlocul subțire pe sub țesătura paltonului. Era prea multă lumină, Lucreția nu lăsă aprinsă decât veioza de pe noptieră. Se purtau cu un soi de politețe, cu ușoară răceală, de parcă ar fi vrut să treacă peste faptul că pentru prima oară în trei ani aveau să se culce împreună.

Camuflat sub un fel de măsuță de toaletă foarte severă găsiră un frigider plin cu băutură. De parcă ar fi fost poftiți la o petrecere la care nu știau pe nimeni, se așezară în pat fiecare la câte un capăt, fumând, cu paharele între genunchi. Orice mișcare a lor era ca o prevestire a ceva ce nu reușea să se petreacă. Lucreția se rezemă de pernă, își privi paharul, razele aurii ale luminii în gheață, apoi îl privi în tăcere pe Biralbo, iar în ochii ei, umbriți de oboseală și neîncredere, el regăsi dogoarea din alte vremuri, nu și nevinovăția, dar ce-i păsa, o prefera așa, mai înțeleaptă, izbăvită de teamă, vulnerabilă, hipnotică precum statuia unei zeițe. Nimeni nu i-ar fi

putut găsi, erau pierduți în lume, într-un hotel, în mijlocul nopții și al furtunii care biciuia geamurile, acum el purta revolverul și avea să știe s-o apere. Se aplecă cu grijă spre ea, când o văzu sculându-se de parcă s-ar fi deșteptat dintr-o dată și privind spre fereastră. Auziră motorul unei mașini, un zgomot de cauciucuri în pietrișul de pe drum.

– Nu se poate să ne fi urmărit, zise Biralbo. Asta nu-i șoseaua principală.

– M-au urmărit ei pe mine până la San Sebastian. Lucreția se uită pe fereastră. Era încă o mașină în fața intrării motelului, jos, între copaci.

– Așteaptă-mă aici. Verificând piedica revolverului, Biralbo ieși din încăpere. Nu-l speria pericolul; îl îngrijora că teama ar putea-o face pe Lucreția din nou străină.

În holul de la intrare un călător glumea cu recepționerul. Tăcură când apăru el, vorbeau fără îndoială despre femei. Punând revolverul în cutia de bord, conduse până la un restaurant din împrejurimi unde o figură de neon anunța gustări la minut și sandviciuri. La întoarcere, luminile unei stații de benzină i se părură demne de aducere-aminte, dotate cu acea calitate de simboluri pe care o au primele priveliști dintr-o țară necunoscută în care ai ajuns noaptea, stații răzlețe, orașe înmuiecate cu obloanele trase. Ascunse mașina între copaci și auzi un șerâșnet lung de ferigi umede sub roți, apoi, în vreme ce se îndrepta spre motel, privi ferestrele luminate: în spatele unora dintre ele, Lucreția aștepta. Vag, își aminti fără regrete de toate lucrurile pe care le părăsise: viața cea veche, colegiul, *Lady Bird*, care avea poate încă luminile aprinse.

Când intră în holul motelului, recepționerul îi spuse ceva în șoaptă călătorului și amândoi îl priviră. Ceru cheia de la cameră. I se păru că acel călător era puțin beat. Recepționerul, un om slab și foarte palid, îi zâmbi larg înmânându-i cheia și-i dori noapte bună. Auzi un râs înăbușit când se îndrepta spre ascensor. Era

liniştit şi nu îndrăznea să recunoască faţă de el însuşi că simţea nevoia unuia dintre acele zdrobitoare pahare de burbon pe care Flora Bloom le păstra pentru cei mai buni prieteni ai săi în cămara cea mai tainică de la *Lady Bird*. În vreme ce introducea cheia în uşa camerei se gândi: "Odată şi-odată am să-mi spun că în acest gest era ascunsă toată viaţa mea".

- Provizii pentru a face faţă unui lung asediu – spuse, arătându-i Lucreţiei punga cu sandviciuri. Încă n-o privise. Era aşezată pe pat, în sutien, învelitoarea o acoperea până în talie. Citea una din scrisorile pe care i le trimitea lui Biralbo de la Berlin. Plicuri goale şi foi scrise de mână erau risipite pe genunchii ei îndoiţi sau pe cuvertură. Le strânse pe toate şi sări sprintenă din pat ca să caute bere şi pahare de carton. O rufă subţire şi întunecată, strălucind ca mătasea, îi acoperea pubisul şi îi trimitea o linie subţire pe şolduri. De-o parte şi de alta a feţei îi flutura părul parfumat şi lins. Deschise două cutii cu bere şi spuma i se prelinse pe mâini. Găsi o tavă, puse pe ea paharele şi sandviciurile, nu părea să bage de seamă împietrirea şi dorinţa lui Biralbo. Bău o sorbitură de bere şi-i zâmbi cu buzele umede, dându-şi la o parte părul de pe faţă.

– Ce curios e să citeşti scrisorile astea după atâta timp.

– De ce-ai voit să le aduc?

– Ca să ştiu cum eram eu atunci.

- Dar în ele nu-mi povesteai niciodată adevărul.

– Acesta era singurul adevăr: cel pe care ţi-l povesteam. Viaţa mea reală era o minciună. Mă salvam, scriindu-ţi ţie.

- Eu eram cel pe care-l salvai. Eu nu trăiam decât pentru a-ţi aştepta scrisorile. Am încetat să mai exist atunci când n-au mai sosit.

- Iată ce viaţă am trăit – Lucreţia îşi încrucişă braţele peste piept, de parcă i-ar fi fost frig sau s-ar fi îmbrăţişat pe ea însăşi. Scriind scrisori sau aşteptându-le, trăind din cuvinte, atâta timp, atât de departe.

– Tu erai întotdeauna lângă mine, chiar dacă eu nu te gândeam. Mergeam pe stradă şi-ţi povesteam ce vedeam, mă emoţionam ascultând un cântec la radio şi mă gândeam: "Sigur că şi Lucreţiei i-ar place dacă l-ar putea auzi". Dar nu mai vreau să-mi amintesc de nimic. Acum suntem aici. În noaptea aceea la *Lady Bird* tu aveai dreptate: a-ţi aminti este o [illegible]ciună, noi nu mai repetăm ceea ce s-a petrecut în urmă cu trei ani.

– Mi-e frică. Lucreţia luă o ţigară şi aşteptă ca el să i-o aprindă. Poate că e prea târziu.

– Am supravieţuit peste toate. N-o să ne pierdem acum.

– Cine ştie dacă nu ne-am şi pierdut.

Cunoştea acea mişcare a colţurilor gurii, acea expresie de milă senină şi de renunţare pe care timpul o rafinase în privirea Lucreţiei. Dar sfârşi prin a înţelege că nu mai era, ca pe vremuri, un semn de trecătoare descurajare, ci o obişnuinţă definitivă a sufletului ei.

Involuntar, îndeplineau pas cu pas o comemorare: şi în noaptea aceea, ca în cea dintâi, mai greu de şters din conştiinţa lui Biralbo decât faptele sale prezente. Lucreţia închise lumina mai înainte de a se furişa între cearşafuri. La fel ca atunci, el îşi termină în întuneric ţigara şi paharul, se întinse lângă ea, dezbrăcându-se la nimereală, repezit şi neîndemânatic, cu o zadarnică voinţă de tainică pecetluire ce se prelungi în cele dintâi mângâieri. Alteeva n-a ştiut niciodată să-şi amintească: gustul gurii ei, delicatul şi prelungul fulger al pulpelor Lucreţiei, leşinul de fericire şi dormită în care simţi că se pierde când se împletiră cu ale sale.

Dar îmi spuse că o parte a conştiinţei lui răsuflarea străină de febră, neatinsă de sărutări, trează de neîncredere şi singurătate, ca şi cum el însuşi, calm în umbra din încăpere, ar fi păstrat aprins jarul fără somn al ţigării lui şi ar fi putut să se vadă îmbrăţişând o pe Lucreţia şi şi-ar fi murmurat la ureche că nu era adevărat ceea ce se petrecea, că nu-şi recăpăta darurile unei împliniri atâta vreme pierdute, ci voia doar să născocească şi să păstreze cu ochii închişi

şi cu corpul orbeşte lipit de pulpele reci ale Lucreţiei copia imperfectă a unei nopţi anume, irepetabile, imaginare şi cufundate în uitare.

Băgă de seamă duşmănia din sărutările amândorura, singurătatea dorinţei lui, uşurarea pe care o datorau întunericului. Căuta în el apropierea puţin ostilă a celuilalt corp, nevrând să accepte încă ceea ce mâinile lui simţeau, înecăpăţânatul calm, acea grijă retractilă cu care se reneagă focul. Tot mai auzea acea voce care-l avertiza la ureche, se vedea iar în picioare într-un colţ al camerei, iscoadă indiferentă care va fi observând în vreme ce fuma zgomotul fără rost al corpurilor, neliniştea celor două umbre care respirau ca şi cum ar fi scormonit ţărâna.

Pe urmă aprise lumina şi căută ţigările. Fără să-şi ridice capul de pe pernă, Lucreţia îi ceru s-o stingă. Mai înainte de-a o face Biralbo îi privi strălucirea ochilor prin părul ciufulit. Cu acel aer de uşurătate pe care-l avea când mergea desculţă, se duse la baie. Biralbo auzi ca pe o insultă zgomotul robinetelor şi al apei rotindu-se la gurile de scurgere, leşind de acolo, ca lăsă aprinsă acea lumină tot atât de palidă ca a unui frigider. O văzu cum vine goală şi uşor aplecată şi intră dârdâind şi cu bărbia tremurândă. Dar aceste semne de duioşie nu-l mai îmbărbătau pe Biralbo; era pentru totdeauna o alta, aşa fusese de când se întorsese, poate chiar cu mult înainte, când încă nici nu plecase, depărtarea nu era minciună, dar era îndrăzneala de a crede că cineva ar putea-o învinge, prefăcătoria de a . de vorbă şi de a aprinde ţigări ca şi cum n-ai şti că orice cuvânt de-acum e în zadar.

Biralbo nu-şi mai amintea pe urmă dacă a reuşit sau nu să adoarmă. Ştia doar că multe ore-n şir a continuat să o îmbrăţişeze în penumbra luminată pieziş de becul din baie şi că în nici o clipă dorinţa lui nu s-a domolit. Uneori Lucreţia îi mângâia în somn şi surâdea spunând lucruri pe care el nu a putut să le înţeleagă. A avut un coşmar: s-a trezit tremurând şi el a trebuit s-o prindă de mâinile

care-i căutau faţa pentru a-şi înfige . aghiile în ea. Lucreţia aprinse lumina, ca şi cum ar fi vrut să fie sigură că se deşteptase. Căldura prea mare sporea lipsa de somn. Biralbo se risipi din nou în apropierea tulbure a viselor: vede„ încă încăperea, fereastra, mobilele, chiar şi hainele lui pe jos, dar era în San Sebastian sau n-o avea alături pe Lucreţia, sau era o altă femeie cea pe care o ţinea atât de strâns în braţe.

A ştiut că adormise atunci când a tresărit, simţind cu certitudine că cineva se mişca prin cameră: o femeie, cu spatele, îmbrăcată cu un straniu halat roşu – Lucreţia. Preferă ca ea să-l creadă încă adormit. O văzu deschizând cu grijă frigiderul şi turnându-şi un pahar, închise ochii când ea se aplecă deasupra noptierei ca să ia o ţigară. Flacăra brichetei îi lumină faţa. Se aşeză lângă fereastră ca şi cum s-ar fi pregătit să aştepte ivirea zorilor. Lăsă paharul jos şi-şi aplecă faţa: părea că vrea să vadă ceva dincolo de geam.

– Nu ştii să te prefaci – zise când el se apropie de ea. Mi-am dat seama că nu dormeai.

– Nici tu nu ştii.

– Ai fi preferat altfel?

– Mi-am dat seama imediat. Prima oară când te-am atins. Dar n-am vrut să fiu sigur.

– Mi se părea că nu eram singuri. Când am stins lumina totul s-a umplut de chipuri, ale oamenilor care vor fi dormit aici în alte nopţi, al tău, nu cel de azi, ci de acum trei ani, al lui Malcolm când se lăsa peste mine şi eu nu voiam.

– Aşa că Malcolm tot ne mai urmăreşte.

– Îl simţeam parcă foarte aproape de noi, în camera de-alături, ascultând. L-am şi visat.

– Voiai să mă zgârii pe faţă.

– M-a salvat faptul că te-am recunoscut. N-am mai visat lucruri din astea.

– Dar te-ai trezit din nou.

Tu nu ştii că eu nu dorm aproape de [illegible]; făceam rost de ceva bani cumpăram Valium şi te [illegible] dor[illegible] ce-mi rămânea.

– Nu mi-ai spus că ai fost la Geneva.

– Trei luni, când am plecat de la Berlin. Mureşenii ăştia de acolo nici câinii nu suferă de foame. Să nu ai bani la Geneva e mai rău decât să fii un câine sau un gândac. I-am văzut cu sutele, peste tot, chiar şi pe noptierele acelor hoteluri de negri. Îţi [illegible] aruncam scrisorile. Mă priveam în oglindă şi mă [illegible] gândi tu dacă m-ai putea vedea. Tu nu cunoşti [illegible] în oglindă când trebuie să te culci fără să fi mâncat. Mă [illegible], că o să mor în una din camerele alea sau în mijlocul străzii şi să mă îngroape fără măcar să ştie cine eram.

– Acolo l-ai cunoscut pe bărbatul din fotografie?

– Nu ştiu de cine-mi vorbeşti

– Ba ştii. Cel care te îmbrăţişează în pădure.
Încă nu te-am iertat că mi-ai controlat geanta.

– Şuu, ştiu; aşa făcea şi Malcolm. Cine era?

– Eşti gelos?

– Da. Te culcai cu el?

– Avea un centru de fotocopiat. Mi-a dat de lucru. Aproape că am leşinat la uşa lui.

– Te culcai cu el.

– Dar ce importanţă are?

– Pentru mine are importanţă. Cu el nu vedeai feţe în întuneric.

– Nu pricepi nimic. Eu eram singură. Fugeam. Mă căuta ca să mă omoare. În el era bunătate, ceva ce nici tu nici eu nu avem. A fost amabil şi generos şi niciodată nu mi-a pus întrebări, nici când îţi-a văzut fotografia în portofelul meu, acea tăietură din ziar pe care mi-ai trimis-o. N-a întrebat nimic nici atunci când i-am cerut să-mi plătească spitalul. A făcut-o ca şi cum ar fi crezut că el era de vină.

Lucreția aștepta în tăcere o întrebare pe care Biralbo n-o puse. Avea gura uscată și-l dureau plămânii, dar continua să fumeze cu o îndârjire străină cu totul de plăcere. Se lumina de ziuă de cealaltă parte a copacilor, pe un cer neted și cenușiu, pe care încă dăinuia noaptea, brăzdată de fâșii de purpură zdrențuită. Trecuseră ore de când nu mai asculta marea. Peste foarte scurtă vreme întâia lumină avea să ridice negura dintre copaci. În picioare, în fața ferestrei, Lucreția continuă să vorbească fără să-l privească pe Biralbo. Poate nu pentru ca el să știe sau să-i fie milă de ea, ci pentru ca și el să-și primească partea lui de pedeapsă, dreapta măsură de ticăloșie și de rușine.

...în acea noapte la cabană. Nu ți-am povestit totul. Mi-au dat somnifere și coniac, cădeam din picioare când Malcolm m-a dus în pat. Îl priveam și vedeam pe umeri lui capul Portughezului cu ochii deschiși și limba vânătă care-i ieșea din gură. M-a dezbrăcat ca pe un copil adormit, apoi au intrat Toussaints și Daphne, surazând, știi cum, ca acei părinți care vin să spună noapte-bună. Sau poate că asta s-a întâmplat mai înainte. Toussaints vorbea întruna, apropiindu-se mereu, îi simțeam răsuflarea. Mi-a zis: "Dacă fetița bună nu tace, tata Toussaints taie limba". Mi-a spus-o în spaniolă și mi s-a părut foarte curios, eu, de luni de zile, vorbeam și chiar visam în germană sau în engleză. Chiar și tu îmi vorbeai în germană când te visam. Apoi au plecat. Am rămas singură cu Malcolm, îl vedeam mișcându-se prin cameră, dar eram adormită, s-a dezbrăcat și eu mi-am dat seama ce avea de gând, dar nu puteam să fac nimic, era ca atunci când te urmărește cineva în vis și nu poți să fugi. Era greu și se mișca peste mine, gemea, cu ochii închiși, îmi mușca gura și gâtul și iarăși se mișca și eu nu mai doream decât ca totul să se termine cât mai repede ca să pot dormi. Malcolm gemea de parcă era pe moarte, cu gura deschisă, și mi-a murdărit fața cu salivă. Nu se mai mișca, dar era greu ca un mort, atunci am înțeles ce înseamnă asta: era greu ca Portughezul când

l-aceau de cap şi de picioare şi l-au ridicat în pânza aia de sac de undă. la Geneva, a început să-mi fie rău şi-mi venea să vars când mă sculam, dar nu de foame, şi mi-am amintit de Malcolm şi de acea noapte. De salivă. De felul cum gemea cu gura lipită d' a mea.

Se luminase de ziuă. Biralbo se îmbrăcă şi spuse că se duce să facă rost de două cești cu cafea. Când se întoarse cu ele, Lucreția încă se uita pe fereastră, dar acum lumina îi subția trăsăturile şi îi făcea şi mai palidă pielea în contrast cu mătasea roşie în care se înfăşurase, un veşmânt foarte larg, strâns pe talie, cu un vag aer chinezesc sau medieval. Se gândi cu remuşcare şi ciudă că i-l făcuse cadou bărbatul din fotografie. Când Lucreția se aşeză pe pat ca să-şi bea cafeaua, genunchii şi pulpele îi ieşiră din pânza roşie. Niciodată nu o dorise aşa de mult. Îşi dădu seama că trebuia să plece de unul singur: că trebuia să i-o spună înainte să i-o ceară ea.

– Am să te duc la Lisabona – zise. Nu voi pune nici o întrebare. Sunt îndrăgostit de tine.

– Ai să te întorci la San Sebastian. Ai să-i dai maşina înapoi lui Floro Bloom. Spune-i că nu l-am uitat.

– Nu-mi pasă de nimeni în afară de tine. N-am să-ți cer nimic, nici măcar să fii iubita mea.

– Du-te cu Billy Swann, ia un avion chiar mâine. Vei fi cel mai bun pianist negru din lume.

– Asta nu va mai însemna nimic dacă tu nu eşti cu mine. Voi face tot ce vrei. Te voi face să te îndrăgosteşti iar de mine.

– Tu nu înțelegi că eu aş da orice pentru ca asta să se întâmple. Dar singurul lucru pe care eu îl doresc într-adevăr este să mor. Mereu, acum, aici chiar.

Niciodată, nici chiar atunci când se cunoscuseră, nu întrezărise Biralbo în ochii ei atâta duioşie: se gândi cu durere şi mândrie şi disperare că n-o va mai întâlni niciodată în ochii nimănui. Lucreția

îl sărută, întredeschizând buzele şi se îndepărtă. Lăsă halatul de mătase roşie să alunece pe jos şi intră goală în baie.

Biralbo se apropie de uşa închisă. Cu mâna nemişcată pe mâner ascultă susurul apei. Apoi îşi puse haina, şi după o clipă de îndoială, destrămată de amintirea zâmbetului lui Toussaints Morton, îşi luă cheile şi revolverul. Portofelul era mult prea voluminos: îşi aminti că înainte să plece din San Sebastian îşi scosese toţi banii din bancă. Puse deoparte câteva bilete şi lăsă restul pe noptieră, între paginile unei cărţi. Se întoarse după ce deschisese încet uşa: uitase să ia scrisorile Lucreţiei. Un soare orizontal şi galben strălucea în geamurile din hol. Simţi mirosul de pământ jilav şi de tufe de terigi în timp ce se îndrepta spre automobil. Doar când îl porni şi acceptă că pleca, într-adevăr, înţelese ultimele cuvinte pe care i le spusese Lucreţia şi seninătatea cu care le pronunţase: acum şi el îşi dorea să moară în acel fel pasionat, răzbunător şi rece în care cineva îşi doreşte ceea ce este doar al lui, ceea ce ştie că a meritat dintotdeauna.

Capitolul XI

Fix la douăsprezece noaptea se domoleau luminile și [illegible] discuților în *Metropolitan* iar o lumină roșie și [illegible] locul unde aveau să cânte interpreții. Cu un aer [illegible] guri de eficacitatea lor, precum gangsteri care [illegible] înfăptuiască o crimă la ora stabilită, membri [illegible] *Trio* cu coatele sprijinite de un colț al barului [illegible] chelnerița blondă sau eu ne apropiam, își [illegible] țigările și schimbau semne între ei. Contrabasistul [illegible] ca o subreră neagră. Zâmbind fără grabă și [illegible] se-așeza pe un taburet și-și sprijinea de umărul [illegible] privirea, examinându-și spectatorii de parcă n-ar [illegible] ce nici o altă virtute afară de condescendență. Buby, [illegible] ședea în fața tobelor, isteață și tăioasă ca un luptător [illegible] își ținea bețele în cercuri cu pensule speciale, fără a le [illegible] atunci când ar cânta. Niciodată nu bea alcool. Avea [illegible] zilnic câte o sută de porții de cafea. "Buby este un purist", [illegible] Ralbo, "nu consumă decât heroină". Cât despre el, [illegible] whisky. Cu primul [illegible] cu ochelarii negri, cu umerii lăsați și mâinile bălăn[illegible] ale unui pistolar, se îndrepta fără grabă spre prag, fără [illegible]

la oameni şi, cu un gest brusc, îmbrăţişa claviatura întreagă, întinzându-şi degetele în acelaşi timp în care se aşeza în faţa ei. Se făcea liniştea cu fiecare dintre noi auzeam trosnindu-şi ritmic degetele şi lovind în podea cu piciorul şi fără anunţuri prealabile, iar muzica începea, ca şi cum, de fapt, ar fi sunat deja de multă vreme şi doar atunci ne-ar fi fost îngăduit s-o ascultăm, fără preludiu, fără emfază, fără început şi fără sfârşit, aşa cum se ascultă dintr-o dată ploaia când ieşi în stradă sau când deschizi geamul într-o noapte de iarnă.

Mai presus de toate mă fascina încremenirea din privirile lor şi viteza mâinilor, a fiecărei părţi din trupurile lor unde se putea manifesta vizibil ritmul; capetele, umerii, călcâiele, totul în ei urlei se mişca cu acel instinct al simultaneităţii cu care se mişcă în bătaia lor bronhiile şi aripioarele peştilor în spaţiul închis al unui acvariu. Păreau că nu mai executau muzica, ci că erau blând posedaţi şi străbătuţi de ea, că o împingeau spre urechile şi spre inimile noastre prin undele aerului cu senina nepăsare a unei înţelepciuni pe care nici măcar ei nu o dominau, ci bătea, nesfârşită şi obiectivă, în muzică, precum viaţa în puls sau frica şi dorinţa în întunerec. Deasupra pianului, lângă paharul de whisky, Biralbo avea o hârtie oarecare pe care-şi notase în ultima clipă titlurile cântecelor pe care urmau să le cânte. Cu timpul am ajuns să le recunosc, să aştept liniştita turie cu care îşi risipeau melodia pentru a se întoarce mai pe urmă la ea, ca râul în matcă după o revărsare, şi pe măsură ce le ascultam, căpătam de la fiecare dintre ele lămurirea propriei mele vieţi, şi chiar a aducerii mele aminte, a tot ce nu aveam să am niciodată şi pe care le recunoşteam în muzică tot atât de precis ca liniile feţei mele într-o oglindă.

Ei înălţau cântând splendori de arhitectură translucide care se prăbuşeau la urmă, doborîte ca pratul de sticlă, sau aşezau lungi spaţii de seninătate ce se învecinau cu liniştea pură şi se frământau pe negândite până ce răneau auzul şi-l încolăceau într-un bine-gândit labirint de cruzime şi stridenţă. Surâzând, cu ochii pe jumătate

închiși, ca și cum s-ar fi jucat de-a nevinovăția, se întorceau mai apoi la o liniște ca de vorbe susurate. Mereu era o clipă de uluire și tăcere înainte să înceapă aplauzele.

Privindu-l pe Biralbo, impenetrabil și singur, cinic, fericit în spatele ochelarilor fumurii, observând de la barul *Metropolitan*-ului eleganța imposibilă și cosmopolită a gesturilor lui, mă întrebam dacă acele cântece vor mai fi făcând aluzie la Lucreția: *Burma, Fly me to the moon, Just one of those things, Alabama song, Lisabona*. Credeam că-mi e de ajuns să le repet numele ca să-mi fie totul clar. De-aceea mi-a trebuit atâta timp până să înțeleg ceea ce el îmi spusese într-o noapte: că autobiografia este cea mai murdară perversiune pe care o poate avea un interpret în timp ce cântă. Așa încât trebuia mereu să-mi aduc aminte că el nu se mai numea Santiago Biralbo, ci Giacomo Dolphin, între altele pentru că-mi atrăsese atenția să-i spun mereu așa când erau alții de față. Nu, aceasta nu era doar o subtilitate, în a evita cine știe ce verificări ale poliției: de mai bine de un an acesta era singurul și adevăratul său nume, semn că sfărâmase, cu o disciplină plină de curaj, vraja cea rea a trecutului.

De la San Sebastian la Madrid, biografia lui era o pagină albă brăzdată de numele unui singur oraș, Lisabona, de datele și locurile unde fuseseră înregistrate câteva discuri. Fără să-și ia rămas bun de la Floro Bloom și nici de la mine – nu mi-a spus că pleca în ultima noapte în care am băut împreună la *Lady Bird* – a dispărut din San Sebastian cu fermitatea și prudența celui care pleacă pentru totdeauna. Vreme de aproape un an a stat la Copenhaga. Primul său disc cu Billy Swann acolo a fost înregistrat: pe el nu figurau nici *Burma*, nici *Lisabona*. După călătorii ocazionale prin Germania și Suedia, cvartetul lui Billy Swann, incluzându-l pe cel care încă nu se numea Giacomo Dolphin, a cântat într-o serie de localuri din New York, până spre jumătatea lui 1984. Judecând după anunțurile dintr-o revistă pe care am găsit-o între hârtiile lui

Biralbo, în vara acelui an, trio-ul lui Giacomo Dolphun – dar acest nume încă nu era înscris în pașaportul său – a cântat cu regularitate în mai multe cluburi din Quebec. (Citind toate astea, mi-am amintit de Floro Bloom și de veverițele care veneau să-i mănânce din palmă și m-a copleșit un sentiment statornic de recunoștință și de surghiun.) În septembrie 1984 Billy Swann n-a participat la un anume festival din Italia pentru că fusese internat într-o clinică franceză. Două luni mai târziu, altă revistă dezmințea știrea că ar fi murit, aducând drept dovadă participarea lui într-un viitor apropiat la un concert organizat la Lisabona. Nu era prevăzut ca Santiago Biralbo să cânte cu el. Nici nu a făcut-o: pianistul care l-a acompaniat pe Billy Swann în noaptea de 12 decembrie într-un teatru din Lisabona era, după cum scriau ziarele, un muzician de origine irlandeză sau italiană care se numea Giacomo Dolphin.

În primele zile ale acelui decembrie el se afla la Paris, fără să facă nimic, fără să se plimbe măcar prin oraș, care-l plictisea de altfel, citind romane polițiste în camera hotelului, bând până la ore foarte târzii în cluburi pline cu lume și fără să vorbească cu nimeni, pentru că-i fusese întotdeauna lene să vorbească franțuzește, îmi zicea că îl obosea imediat, precum băutul unor lichioruri foarte dulci. Se afla la Paris așa cum s-ar fi putut afla în oricare altă parte, singur, așteptând, nesigur, un contract care nu-i mai sosea, dar nici de asta nu-i păsa, chiar îi convenea să mai întârzie câteva săptămâni până să-l sune, așa încât atunci când a țârâit telefonul a fost de parcă ar fi auzit un nedorit ceas deșteptător. Era unul dintre cântăreții lui Billy Swann, Oscar, contrabasistul, chiar cel care avea să cânte mai târziu cu el la *Metropolitan*. Telefona de la Lisabona și vocea lui suna ca de la mare distanță, lui Biralbo îi trebui ceva vreme până să priceapă ce îi spunea, că Billy Swann era foarte bolnav, că medicii se temeau că va muri. Se apucase iar de băutură în ultima vreme, zise Oscar, bea până nu mai știa de el și bea din nou când se trezea dintr-o beție. Într-o zi se prăbușise

chiar lângă tejgheaua unui bar şi au trebuit să-l ducă cu o ambulanţă la una din clinicile acelea pentru nebuni şi beţivi, un vechi sanatoriu, în afara Lisabonei, un loc care părea un castel agăţat de o costişă de deal împădurit. Fără să-şi fi recăpătat complet cunoştinţa, îl striga pe Biralbo sau îi vorbea de parcă ar fi fost aşezat pe marginea patului său, întreba de el, cerea să-l cheme, să nu-i spună nimic, să vină cât mai repede ca să cânte cu el. "Dar este mai probabil că nu va mai cânta niciodată", zise Oscar. Biralbo îşi notă adresa sanatoriului, închise telefonul, îşi puse într-o geantă hainele curate, paşaportul, romanele poliţiste, bagajele sale de pribeag. Avea să călătorească la Lisabona, dar încă nu asocia numele acelui oraş, unde poate că Billy Swann avea să moară, cu titlul unui cântec pe care-l compusese chiar el, şi nici măcar cu un loc îndelung oprit amintirii sale. Doar după câteva ore în sala de aşteptare a aeroportului, când văzu scris *Lisabona* cu literele luminoase pe tabloul pe care se anunţau zborurile, îşi aminti ce însemnase acest cuvânt pentru el, cu atâta vreme în urmă, într-o altă viaţă, şi înţelese că toate oraşele în care trăise de când plecase din San Sebastian erau episoadele dilatate ale unei călătorii pe care de-abia acum o va încheia: atâta vreme de aşteptare şi de fugă, iar acum, la capătul a două ore, avea să ajungă la Lisabona.

Capitolul XII

Îşi imaginase un oraş tot atât de învăluit în ceaţă ca San Sebastian sau Paris. Îl surprinse transparenţa aerului, precizia rozului şi a ocrului pe faţadele caselor, aceeaşi culoare roşcată la toate acoperişurile, nemuşcătoarea lumină aurie care domnea peste colinele oraşului având splendoarea unei ploi proaspete. De la fereastra camerei sale, într-un hotel cu coridoare întunecoase unde toată lumea vorbea în şoaptă, se vedea o piaţă cu balcoane toate la fel şi profilul statuii unui rege călare care arăta cu emfază spre sud. Îşi dădu seama că, dacă i se vorbea cu repeziciune, portugheza îi era tot atât de indescifrabilă ca şi suedeza. În acelaşi timp, însă, că celorlalţi le era foarte uşor să-l înţeleagă pe el: îi spuseseră că locul unde vroia să meargă era foarte aproape de Lisabona. Într-o gară mare şi veche se sui într-un tren care intră pe dată într-un tunel foarte lung: când ieşi de acolo se înserase deja. Văzu cartiere cu clădiri înalte în care începeau să se aprindă luminile şi gări aproape pustii, în care oameni cu pielea măslinie se uitau la tren de parcă ar fi stat multă vreme să-l aştepte, dar care, pe urmă, nu se mai urcau în el. Câteodată trecea chiar pe lângă geamul lui rafala de lumină a altor trenuri care mergeau spre Lisabona. Îmbătat de singurătate şi tăcere privea chipuri necunoscute şi locuri neştiute.

ca şi cum ar fi contemplat acele flăcări galbene c[illegible] apar în întuneric atunci când închidem ochii. Dacă-i închidea pe-ai săi, l nici nu mai era la Lisabona: călătorea cu metroul prin subteranele Parisului, sau cu unul dintre acele trenuri care străbat păduri[illegible] întunecoase de mesteceni de prin nordul Europei.

După fiecare staţie trenul rămânea tot mai gol. Când rămase singur în vagon, Biralbo se temu că se rătăcise. Simţea aceeaşi descurajare şi neîncredere pe care le simte cel ce călătoreşte cu metroul la ora cea mai târzie a nopţii şi nici nu aude, nici nu vede pe nimeni şi se teme că trenul acesta nu merge acolo unde se anunţase sau că e goală cabina conductorului. În sfârşit coborî într-o gară murdară cu pereţi acoperiţi cu plăci de faianţă. O femeie care se preumbla pe peron bălăngănind o lampă de semnalizare – lui Biralbo îi trecu prin minte că semăna cu acele lămpi marii submarine pe care le purtau, cu un secol în urmă, scafandrii – îi explică cum să ajungă la sanatoriu. Era o noapte umedă şi fără lună şi, ieşind din gară, Biralbo simţi mirosul puternic de pământ ud şi de scoarţă de pin. Exact la fel mirosea la San Sebastian, în unele nopţi de iarnă, în hăţişurile de pe muntele Urgull.

Mergea înainte pe şoseaua prost luminată şi, dincolo de teama că Billy Swann va fi murit deja, era o nemărturisită senzaţie de secol şi de cutremurată aducere-aminte care transforma în simbolun luminile caselor răzleţe, mirosul de pădure al nopţii, zgomotul apei care picura şi se prelingea pe undeva, foarte aproape, printre copaci. Nu mai văzu gara şi i se păru că şoseaua şi noaptea se închideau treptat în spatele lui, nu mai era sigur că pricepuse ce îi spusese femeia cu lămpaşul. Atunci ieşi dintr-o curbă şi văzu umbra înaltă a unui munte presărat cu lumini şi un sat ale cărui case se strângeau în jurul unui palat sau castel cu coloane înalte şi arcuri şi stranii turnuri ori coşuri conice luminate de jos, mărite peste măsură de o lumină ca de făclii.

Era ca şi cum s-ar fi pierdut într-un peisaj de vis, felul cum înainta înspre acea unică lumină ce tremura în întuneric: la stânga şoselei găsi drumul despre care-i vorbise femeia şi semnul indicator pentru sanatoriu. Drumul urca şerpuind printre copaci, prost luminat de scundele felinare galbene ascunse prin tufişuri. Îşi aminti ceva ce-i spusese odată Lucreţia: că a ajunge la Lisabona ar fi ca şi cum ai ajunge la capătul lumii. Îşi aminti că o visase cu o noapte înainte, un vis scurt şi brăzdat de ciudă în care-i văzuse chipul aşa cum era cu mulţi ani în urmă, când de-abia se cunoscuseră, cu atâta claritate încât n-o recunoscuse decât atunci când se trezise. Îşi spuse că mirosul de pădure era cel care i-o readucea în minte: spărgând canoanele puternice ale uitării, se întoarse înapoi la San Sebastian, apoi într-un loc şi mai îndepărtat, deocamdată necunoscut, ca o gară al cărei nume nu-l putuse încă citi de la fereastra trenului. Era, îmi explică el la Madrid, ca şi cum de când sosise la Lisabona se topeau puţin câte puţin marginile timpului, voluntara-i înregimentare în prezent şi-n uitare, fruct numai al disciplinei şi al voinţei, asemenea înţelepciunii lui în muzică: era ca şi cum pe drumul ce străbătea acea pădure ar fi fost trasată graniţa nevăzută dintre două ţări duşmane şi el, pe undeva anume, trecuse dincolo. Aceasta a înţeles şi l-a înfricoşat atunci când a sosit la intrarea în sanatoriu, când a văzut luminile din hol şi automobilele parcate în faţa lui: nu-şi amintea de o plimbare prin San Sebastian de-a lungul coastelor muntelui Urgull, nu era acesta mirosul şi nici senzaţia de negură şi umezeală care-i înapoiau întreagă durerea de-a o fi pierdut pe Lucreţia într-o altă epocă a vieţii sale şi a lumii întregi. Era un alt loc şi o altă noapte ceea ce-şi amintea, luminile unui hotel, sclipirea unui automobil ascuns între pini şi ferigi înalte, un drum întrerupt spre Lisabona, ultima oară când fusese cu Lucreţia.

O călugăriţă cu pălărie care se desfăşura asemeni unor aripi albe în jurul capului îi spuse că programul de vizite se terminase

la ora aceea. Îi explică atunci că venise de foarte departe, numai ca să-l vadă pe Billy Swann, că se temea să nu-l găsească mort dacă întârzia o oră sau o zi. Cu capul plecat călugărița îi zâmbi pentru întâia oară. Era tânără, avea ochi albaștri și vorbea calm în engleză. "Mister Swann nu va muri. Nu acuma". Mișcându-și în fața lui rigida pălărie albă, înaintând pe lespezile reci ale coridoarelor de parcă și-ar fi dezlipit cât mai puțin picioarele unul de celălalt, îl conduse pe Biralbo în camera lui Billy Swann. De arcadele înalte erau suspendate globuri de lumină murdare de praf, ca în cinematografele vechi, iar la fiecare colț al coridoarelor și pe fiecare palier al scărilor monumentale dormitau ușieri în uniforme gri deasupra unor mese recuperate parcă de prin vechi birouri. Așezat pe o bancă, lângă o ușă închisă, se afla Oscar, contrabasistul, cu brațele puternice încrucișate și capul în piept, ca și cum de-abia ar fi adormit.

– Nu s-a mișcat de aici de când l-au adus pe mister Swann.

Călugărița vorbise în șoaptă, dar Oscar se ridică, frecându-se la ochi, zâmbindu-i lui Biralbo cu recunoștință obosită și cu surprindere.

– Și-a revenit – zise. Azi e mult mai bine. Se temea că a trecut ziua concertului.

– Când trebuia să cântați?

- Săptămâna care vine. Este convins că așa vom face.

Mister Swann a înnebunit. Călugărița dădu din cap și borurile pălăriei ei mișcară aerul împrejur.

– Veți cânta – zise Biralbo. Billy Swann e nemuritor.

Cam greu. Oscar încă se freca la ochi cu degetele sale mari cu burice albe. Pianistul și bateristul au plecat.

– Voi cânta eu cu voi.

– Bătrânul era îndurerat că n-ai vrut să vii la Lisabona - zise Oscar. La început, când l-am adus aici, nu vroia să te anunțe. Dar când delira pronunța numele tău.

– Puteţi intra – zise călugăriţa din uşa întredeschisă. Mister Swann era treaz.

Chiar dinainte să-l vadă, de când îi mirosise în aer a boală şi a medicamente, Biralbo se simţi subjugat de un impuls teribil de profund, de recunoştinţă şi de căldură, de vină şi de milă totodată, de uşurare, pentru că nu voise să meargă cu Billy Swann la Lisabona şi drept pedeapsă fusese cât pe ce să nu-l mai vadă niciodată. Ce trădare murdară, l-am auzit spunând odată, chiar şi când nu mai e îndrăgostit, omul e în stare să prefere dragostea prietenilor: intră în cameră şi încă tot nu-l putea vedea pe Billy Swann, era foarte întuneric, era acolo o fereastră mare şi o canapea cu faţa de plastic, şi pe ea se găsea tocul negru al trompetei şi apoi, la dreapta, un pat înalt şi alb şi o lampă care-i lumina pieziş trăsăturile dure ca de mamuţă, trupul descărnat sub pături şi învelitoare, aproape inexistent, absurda pijama în dungi a lui Billy Swann. Cu braţele întinse drept pe lângă corp şi capul înclinat pe perne. Billy Swann zăcea tot atât de nemişcat ca şi cum ar fi pozat pentru o statuie frumoasă. Auzind vocile, recăpătă viaţă şi pipăi masa în căutarea ochelarilor.

– Pui de căţea – zise, arătându-l pe Oscar cu unghia lungă şi galbenă a degetului său arătător. Ţi-am interzis să-l chemi. Ţi-am zis că nu vreau să-l văd la Lisabona. Te-ai gândit că o să mor, nu-i aşa? Îi invitai pe vechii prieteni la înmormântarea lui Billy Swann...

Îi tremurau uşor mâinile, mai descărnate ca niciodată, modelate de forma pură a oaselor: la fel ca şi pomeţi şi tâmplele şi fălcile încordate de cadavru, schelet transfigurat în parodie a omului viu pe care-l susţinuse. Doar nervuri şi pielea străbătută de vene de alcoolic: părea că rama neagră a ochelarilor face parte din oasele sale, din ceea ce va rămâne din el când va fi mort de multă vreme. Dar în ochii lui încrustaţi ca pe o mască ingrată de carton şi în linia acidă a gurii rămâneau neatinse orgoliul şi batjocura, autoritatea sfântă a blasfemiei şi reproşului, mai legitimă acum ca niciodată,

pentru că privea moartea cu același dispreț cu care în alte vremuri privise eșecul.

– Așa încât ai venit – îi zise lui Biralbo, și îmbrățișându-l se sprijini de el ca un boxer încorect. N-ai vrut să cânți cu mine la Lisabona, dar ai venit să mă vezi murind.

– Am venit să-ți cer de lucru, Billy – spuse Biralbo –. Mi-a zis Oscar că nu aveți pianist.

– Limbă de Iuda. Fără să-și scoată ochelarii, Billy Swann își adânci capul în peme. Nici baterist și nici pianist. Nimeni nu vrea să cânte cu un mort. Ce făceai la Paris?

– Citeam romane în pat. Tu nu ești mort, Billy. Ești mai viu decât noi.

– Explică-i asta lui Oscar și călugăriței și mediculuI. Când intră aici se ridică puțin în vârful picioarelor ca să mă privească, de parcă m-ar și vedea pe catafalc.

– Vom cânta împreună pe doisprezece, Billy. Ca la Copenhaga, ca-n vremurile vechi.

– Ce știi tu, băiete, de vremurile vechi. Multe s-au întâmplat înainte ca tu să te naști. Alții au murit chiar atunci și de treizeci de ani tot cântă în Iad sau unde va fi trimițând Dumnezeu oameni ca noi. Privește-mă, eu sunt o umbră, sunt un surghiunit. Nu din țara mea, ci din acele vremuri. Cei care am rămas ne prefacem că nu am murit, dar e o minciună, suntem doar niște impostori

– Tu nu minți niciodată atunci când cânți.

– Dar nici nu spun adevărul...

Când Billy Swann izbucni în râs, fața i se contractă ca într-un spasm de durere. Biralbo își aminti de fotografiile de pe primele discuri, profilul său de pistolar sau de erou nelegiuit, cu o șuviță strălucind de briantină între ochi. Asta făcuse timpul din chipul său: îl redusese, năruindu-i fruntea pe care încă mai rămăsese un smoc din acea șuviță temerară, unind într-o singură grimasă ca de cap micșorat nasul și gura și bărbia despicată care aproape că

dispărea atunci când Billy Swann cânta la trompetă. Se gândi că poate era mort, dar nimeni nu-l doborâse, nimeni şi nimic, niciodată, nici măcar alcoolul sau uitarea.

Cineva bătu la uşă. Oscar, ce rămăsese lângă ea ca un paznic tăcut, o deschise puţin pentru a vedea cine era: prin crăpătura uşii apăru capul mişcător şi împrăştiat al călugăriţei, care cercetă camera de pareă ar fi căutat o sticlă clandestină de whisky. Spuse că se făcuse foarte târziu, că era timpul să-l lase să doarmă pe mister Swann.

- Eu, soră, nu dorm niciodată – spuse Billy Swann. Adu-mi un ulcior de vin sfinţit şi roagă-te la Dumnezeul catolicilor să-mi vindece insomnia.

- O să vin mâine să te văd. Biralbo, care păstra o spaimă copilărească faţă de vălurile albe ale călugăriţelor, se supuse imediat obligaţiei de a pleca. Sună-mă dacă ai nevoie de ceva. La orice oră. Oscar are numărul de telefon de la hotel.

Nu vreau să vii mâine. Ochii lui Billy Swann păreau mai mari în spatele lentilelor de la ochelari. Pleacă din Lisabona chiar mâine, în noaptea asta. Nu vreau să rămâi să aştepţi moartea mea. Să plece şi Oscar cu tine.

- O să cântăm împreună, Billy. Pe doisprezece.

Billy Swann se ridică, sprijinindu-se de Oscar, fără să-l privească pe Biralbo, ca un orb.

Eu ştiu că-ţi era teamă şi că din pricina asta mi-ai povestit minciuna aia că te duceai să cânţi la Paris. Să nu-ţi pară rău acum. Încă ţi-e teamă. Ascultă-mă şi pleacă fără să întorci capul înapoi.

Dar Billy Swann era cel căruia îi era teamă în acea noapte. îmi zise Biralbo, teamă să nu moară, sau să nu-l vadă cineva murind, sau să nu rămână singur în orele din urmă ale sfârşitului: teamă nu numai pentru el, ci şi pentru Biralbo, cine ştie dacă doar pentru el, căci nu trebuia să vadă ceva ce Billy Swann şi întrezărise în acel sanatoriu de la capătul lumii. Ca pentru a-l salva de la un naufragiu

sau pentru a nu se molipsi de moarte, îi ceru să plece, iar apoi căzu peste pernă, și călugărița îl acoperi până la gât și stinse lumina.

Când Biralbo sosi la gară, se miră dându-și seama că era abia nouă seara. Se gândi că acele locuri, sanatoriul, pădurea, satul, castelul cu turnuri conice și pereți acoperiți de iederă aparțineau numai nopții, că niciodată la ei nu soseau zorii sau că se topeau ca negura în lumina soarelui. La bufet bău un rachiu de culoarea opalului și fumă o țigară în timp ce aștepta plecarea trenului. Cu un strop de fericire și de spaimă se simți pierdut și străin, mai mult ca la Stockholm sau la Paris, pentru că numele acestor orașe măcar există pe hartă. Cu redutabila autoritate suverană a celui care se găsește singur într-o țară străină, dădu pe gât al doilea pahar de rachiu și se sui în tren, știind cu exactitate cât de treaz îl lăsau să mai fie alcoolul, singurătatea și călătoria. Spuse *Lisabona*, când văzu apropiindu-se luminile orașului, așa cum se spune numele unei femei pe care o săruți și care nu te tulbură. Într-o gară care părea părăsită trenul se opri chiar lângă un altul care mergea în sens opus. Se auzi șuieratul și amândouă începură să se miște foarte încet, cu un zgomot de metale care se loveau fără nici un ritm. Biralbo, împins înainte, privi ferestrele celuilalt tren, chipuri precise și îndepărtate pe care nu avea să le mai vadă niciodată, care-l priveau pe el cu un soi de melancolie simetrică. Singură în ultimul vagon, înainte de luminile roșii și de revenirea întunericului revenit, o femeie fuma cu capul plecat, atât de absorbită de gândurile ei încât nici măcar nu-și ridicase ochii spre a privi afară când trenul se puse în mișcare. Avea o scurtă albastru închis cu guler ridicat și părul foarte scurt. "Din pricina părului", îmi spuse Biralbo pe urmă, "de-aceea n-am recunoscut-o la început". Se ridică inutil în picioare, făcu semne cu mâna în gol, pentru că trenul dădu intrase vertiginos în tunel când își dădu seama că, preț de o secundă, o văzuse pe Lucreția.

Capitolul XIII

Nu-şi mai amintea câtă vreme, câte ceasuri ori câte zile a umblat ca un lunatec pe străzile şi scările monumentale ale Lisabonei, pe străduţele murdare şi prin înaltele foişoruri, prin pieţele cu columne şi statui de regi călare, prin marile magazine întunecate şi prin gropile de gunoi din porturi, şi mai departe încă, dincolo de un pod nesfârşit şi roşu care trecea peste un râu asemenea mării, în cartiere de la periferie cu mănunchiuri de blocuri care se înălţau ca nişte faruri sau ca nişte insule în mijlocul unor terenuri virane, în fantomatice gări din apropierea oraşului ale căror nume le citea fără să-şi poată aminti în care oare o văzuse pe Lucreţia. Dorea să se lase în voia întâmplării pentru ca imposibilul să se poată repeta: privea unul câte unul chipurile tuturor femeilor, cele pe care le întâlnea pe stradă, cele care treceau nemişcate dincolo de geamurile tramvaielor sau autobuzelor, cele care mergeau pe bancheta din spate a taxiurilor sau se arătau la o fereastră într-o stradă pustie. Chipuri bătrâne, impasibile, banale, indecente, gesturi nesfârşite şi priviri, scurte albastre care niciodată nu erau ale Lucreţiei, tot atât de asemănătoare între ele ca şi răspântiile, antreurile întunecoase, acoperişurile stacojii şi labirintul celor mai proaste străzi din Lisabona. O încăpăţânare obosită, pe care în alte vremuri ar fi

numit-o disperare, îl mâna înainte ca marea pe cel ce nu mai are putere să înoate, şi chiar şi când îşi permitea un răgaz şi intra într-o cafenea, alegea o masă de la care să poată vedea strada, iar din taxiul care la miezul nopţii îl aducea înapoi la hotel privea trotuarele pustii ale bulevardelor şi colţurile luminate de firme de neon unde se postau femei singure cu braţele încrucişate. După ce stingea lumina şi se lungea fumând în pat tot mai vedea în penumbră feţe şi străzi şi o mulţime de oameni care treceau înaintea ochilor săi pe jumătate închişi cu o iuţeală tăcută ca aceea a proiecţiilor cu lanterna magică, şi oboseala nu-l lăsa să adoarmă, ca şi cum privirea lui, flămândă de dorinţa de a-şi continua căutările, ar fi părăsit trupul nemişcat de pe pat şi ar fi ieşit în oraş ca să se piardă iarăşi în el până la sfârşitul nopţii.

Dar nu mai era sigur că o văzuse pe Lucreţia, nici că dragostea era cea care-l mâna să o caute. Cufundat în acea stare hipnotică a celui ce merge singur printr-un oraş necunoscut, nici măcar nu mai ştia dacă o căuta; atâta doar că şi ziua şi noaptea tiluna îi era complet străină, că în fiecare din străduţele care suiau pe colinele Lisabonei sau se cufundau tot atât de abrupte precum trecătorile la munte simţea o chemare neînduplecată şi tainică peste care nu putea trece, că ar fi trebuit şi ar fi putut să plece când i-o ceruse Billy Swann, dar acum era mult prea târziu, ca şi cum ar fi pierdut ultimul tren pentru a părăsi un oraş asediat.

Dimineţile se ducea la sanatoriu. Urmărea în zadar, plin de superstiţie, geamurile trenurilor care se încrucişau cu al său şi citea numele staţiilor până ce le învăţase pe dinafară. Înfofolit într-un halat prea mare pentru el şi cu o pătură pe genunchi, Billy Swann îşi petrecea zilele contemplând pădurea şi satul de la fereastra camerei sale şi nu vorbea aproape niciodată. Fără să se întoarcă, ridica mâna ca să ceară o ţigară şi apoi o lăsa să ardă fără s-o ducă mai mult de o dată sau de două ori la gură. Biralbo îl vedea din spate, profilat în lumina cenuşie a ferestrei, singur şi inert ca o

statuie într-o piață goală. De la mâna lungă și îndoită care ținea țigara se ridica, vertical, fumul. O mișca puțin ca să se desprindă scrumul, care cădea alături fără ca el să pară a-și da seama, dar dacă se apropia cineva, putea să vadă un tremurat al degetelor care nu înceta niciodată. O negură călduță și umedă, ca de burniță, înneca peisajul și făcea ca locurile și lucrurile să pară foarte îndepărtate. Biralbo nu-și amintea să-l mai fi văzut vreodată pe Billy Swann atât de senin sau de docil, atât de rupt de toate, chiar și de muzică și de băutură. Din când în când cânta ceva foarte încet, cu îngândurată dulceață, versuri din vechi litanii ale negrilor sau din cântece de dragoste, mereu întors cu spatele, unindu-și apoi buzele pentru a imita, leneș, sunetul unei trompete. În prima dimineață când intră să-l vadă, Biralbo îl auzi inventând stranii variații la o melodie care-i era totodată necunoscută și familiară, *Lisabona*. Rămase în dreptul ușii întredeschise pentru că Billy Swann nu părea să fi luat notă de prezența lui și murmura cântecul de parcă ar fi fost singur, bătându-i liniștit ritmul cu piciorul.

– Deci n-ai plecat – zise, fără să se întoarcă spre el, privind fix în geamul ferestrei, de parcă ar fi fost o oglindă unde l-ar fi putut vedea pe Biralbo.

– Am văzut o azi-noapte pe Lucreția

– Pe cine? Acum Billy Swann întoarse capul. Se răsese și părul rar și încă negru strălucea de briantină. Ochelarii și halatul îl făceau să pară un pensionar liniștit. Dar această impresie era repede spulberată de strălucirea din ochi lui și de tensiunea ciudată a oaselor sub pielea obrajilor. Biralbo se gândi că așa trebuie să strălucească fălcile unui mort proaspăt ras.

– Pe Lucreția. N-oi fi vrând să cred că nu-ți mai amintești de ea.

– Fata de la Berlin – zise Billy Swann cu un aer ca de necaz sau de batjocură. Ești sigur că n-ai văzut o fantomă? Întotdeauna m-am gândit că ca asta era.

- Am văzut-o într-un tren care mergea încoace.

- Mă întrebi dacă a venit cumva să mă vadă?

– Era o posibilitate.

– Nimănui altcuiva decât ţie sau lui Oscar nu i-ar trece prin minte să vină într-un loc ca ăsta. Miroase a moarte pe holuri. N-ai simţit? Miroase a spirt, a cloroform şi a flori ca la întreprinderile de pompe funebre din New York. Se aud ţipete noaptea. Tipi legaţi cu curele de paturi care văd gândaci urcându-li-se pe picioare.

– N-a durat nici măcar o secundă. Acum Biralbo era în picioare lângă Billy Swann şi privea pădurea verde închisă înecată în ceaţă, femeile risipite în vale, încununate de coloane de fum, acoperişurile îndepărtate ale gării: un tren tocmai intra, părea să înainteze în perfectă linişte. Mi-a trebuit ceva timp până să-mi dau seama că o văzusem. S-a tuns scurt.

N-a fost decât închipuirea ta, băiete. Asta-i o ţară foarte curioasă. Aici lucrurile se întâmplă într-un mod ciudat, ca şi cum s-ar fi petrecut cu câţiva ani în urmă şi tu ţi-ai amintit despre ele.

Mergea cu trenul acela, Billy, sunt sigur.

Şi ţie, mă rog, ce-ţi pasă. Billy Swann îşi scoase încet ochelarii: aşa făcea întotdeauna când voia să-i arate cuiva toată puterea dispreţului său. Parcă te vindecaseşi, nu? Am făcut un pact. Îţi mai aminteşti? Eu mă lăsam de băut şi tu de linş rănile ca un câine

– Tu nu te-ai lăsat de băut.

– Am făcut-o acum. Billy Swann se va duce la groapă mai sobru ca un mormon.

- Ai văzut-o pe Lucreţia?

Billy Swann îşi puse din nou ochelarii şi nu se uită la el. Privea atent turnurile sau coşurile palatului, întunecate de ploaie, atunci când îi vorbi din nou, cu o intonaţie studiată şi neutră, aşa cum se vorbeşte unui servitor, cuiva pe care nici nu-l vezi.

– Dacă nu mă crezi, întreabă-l pe Oscar. El n-o să te mintă. Întreabă-l dacă a venit vreo fantomă în vizită la mine.

"Dar nu Lucreţia era fantoma, ci eu", mi-a spus Biralbo după mai bine de un an, în ultima noapte în care ne-am văzut, întins pe patul său de hotel din Madrid, neruşinat şi senin de beat de whisky, atât de lucid şi de străin de toate de parcă ar fi vorbit în faţa unei oglinzi: el era cel care aproape nici nu exista, care se ştergea puţin câte puţin de-a lungul plimbărilor sale prin Lisabona, precum amintirea unui chip pe care nu l-am văzut decât o singură dată. Şi Oscar a negat că vreo femeie l-ar fi vizitat pe Billy Swann: precis, îi spuse, el nu lipsise nici o clipă de acolo, ar fi văzut-o, de ce să-l mintă. Din nou coborî pe poteca din pădure şi bău în gară, în vreme ce aştepta trenul ca să se întoarcă la Lisabona, privind teneuiala trandafirie a pereţilor şi arcadele albe ale sanatoriului, gândindu-se la liniştea stranie a lui Billy Swann, care va fi rămas nemişcat în spatele vreuneia dintre ferestrele acelea mari, aproape că-l simţea urmărindu-l şi dezaprobându-l, tot aşa cum îşi amintea felul în care murmurase notele acelui cântec compus de Biralbo cu mult înainte de a ajunge la Lisabona.

Se întoarse în oraş ca să se piardă în el, ca într-una din acele nopţi de muzică şi burlzom care nu păreau să se mai termine niciodată. De acum iarna adumbrise străzile şi pescăruşii zburau peste acoperişuri şi statui ecvestre de parcă ar fi căutat adăpost împotriva furtunilor mărit. În fiecare înserare timpurie era o clipă în care oraşul părea câştigat pentru totdeauna de iarnă. Dinspre malul râului totul era împresurat de negură, ştergând zarea şi clădirile mai semeţe de pe dealuri, iar amnătura roşie a podului înălţat peste apele cenuşii se întindea spre un gol. Dar atunci începeau să se aprindă luminile, înşiruitele felinare ale bulevardelor, palidele anunţuri luminoase care se stingeau şi clipeau formând nume sau desene, linii fugare de neon vopsind ritmic în roz şi roşu şi albastru cerul atât de jos al Lisabonei.

El mergea mereu, bolnav de nesomn în spatele gulerului ridicat al paltonului, recunoscând locuri pe unde mai trecuse de-atâtea ori sau rătăcindu-se tocmai când era mai sigur că învăţase urzeala oraşului. Era, îmi zise, ca şi cum ai bea acele ginuri parfumate care au transparenţa sticlei şi a dimineţilor reci de decembrie, ca şi cum ţi-ai inocula o substanţă, înveninată şi dulce, care ţi-ar dilata conştiinţa dincolo de marginile raţiunii şi ale fricii. Percepea toate lucrurile cu o exactitate îngheţată prin care întrezărea câteodată cu câtă naturaleţe este posibil să aluneci spre nebunie. Sfârşi prin a înţelege că, pentru cel care-şi petrece multă vreme singur într-un oraş străin, nu există nimic care să nu se poată transforma în primul semn al unei halucinaţii: ca faţa ospătarului care-i servea cafeaua sau a recepţionerului căruia-i lăsa cheia camerei lui erau tot atât de ireale ca şi prezenţa, într-o clipă regăsită şi pierdută, a Lucreţiei, ca şi propria-i figură în oglinda de la baie.

Niciodată nu înceta să o caute şi niciodată nu se gândea la ea. În acelaşi fel în care ceaţa şi apele râului Tajo izolau Lisabona de restul lumii, transformând-o nu într-un loc, ci într-un peisaj al timpului, el simţea pentru întâia oară în viaţă caracterul insular absolut al gesturilor lui: devenea tot atât de străin de propriul său trecut şi de viitorul său ca de obiectele care-l înconjurau noaptea în camera de hotel. Poate că la Lisabona a cunoscut pentru întâia oară aceeaşi îndrăzneaţă şi ermetică fericire pe care eu o descoperisem la el în prima noapte când l-am văzut cântând la *Metropolitan*. Îmi amintesc de ceva ce mi-a spus odată: că Lisabona era patria sufletului său, unica patrie posibilă pentru cei care se nasc străini.

Şi de asemeni a celor care aleg să trăiască şi să moară ca nişte renegaţi; una din axiomele lui Billy Swann era că orice om cât de cât decent termină prin a detesta ţara în care s-a născut şi fuge din ea pentru totdeauna, scuturându-şi praful de pe tălpile sandalelor.

Într-o după-amiază, Biralbo se simţi obosit şi pierdut într-un cartier din care nu se putea întoarce pe jos mai înainte de căderea nopţii. Hangare părăsite din cărămidă roşie erau aliniate la marginea râului. Pe malurile murdare ca nişte gropi de gunoi erau aruncate între bălării maşinării vechi care păreau oseminte de animale dispărute. Biralbo auzi un zgomot familiar şi îndepărtat ca de metale târşâindu-se. Un tramvai se apropia încet, înalt şi galben, clătinându-se, între zidurile înnegrite şi straturile de zgură. Se sui în el: nu înţelese ce-i explica vatmanul, dar îi era totuna unde mergea. Departe, deasupra oraşului, strălucea soarele ceţos de iarnă, dar peisajul prin care trecea Biralbo era cenuşiu ca o înserare ploioasă. După o călătorie care i se păru foarte lungă, tramvaiul se opri într-o piaţă deschisă spre estuarul râului. Avea terase adânci, încununate de statui şi frontoane de marmură şi o scară largă care se cufunda în apă. Pe piedestalul său cu elefanţi albi şi îngeri înălţând trompete de bronz, un rege al cărui nume Biralbo nu reuşi să-l afle niciodată ţinea hăţurile calului, ridicându-se cu semnătatea unui erou împotriva vântului dinspre mare, care mirosea a port şi a ploaie.

Era încă zi, dar luminile începeau să se aprindă în penumbra înaltă şi umedă a porticurilor. Biralbo trecu pe sub un arc cu figuri alegorice şi cu scuturi şi îndată se pierdu pe străzi pe care nu era de loc sigur că mai trecuse vreodată. Dar asta i se întâmpla mereu la Lisabona: nu reuşea să deosebească necunoaşterea de amintire. Erau străzi mai înguste şi mai întunecoase, locuite de magazine înfundate şi de mirosuri dense ca de port. Străbătu o piaţă mare şi îngheţată ca un sarcofag da marmură, în care străluceau pe partea carosabilă liniile curbe ale tramvaielor, printr-o stradă în care nu se afla nici o singură uşă, ci doar un lung zid ocru cu ferestre zăbrelite. Intră pe o străduţă ca un tunel, care mirosea a pivniţă şi a saci de calea şi grăbi pasul auzind în spate paşii altcuiva. Coti din nou, pătruns de teama că cineva îl urmărea. Dădu o monedă

unui cerşetor aşezat pe o treaptă, care avea lângă el un picior ortopedic, cât se poate de demn, de culoare portocalie, cu o şosetă în carouri, cu curele şi catarame şi un mic pantof foarte curat, aproape melancolic. Văzu crâşme murdare, pentru marinari, şi portaluri de pensiuni sau de neîndoielnice bordeluri. De parcă ar fi coborât într-un puţ, simţea că aerul se face tot mai dens: vedea tot mai multe baruri şi tot mai multe chipuri, măşti întunecate, ochi migdalaţi, cu pupile reci, trăsături palide şi nemişcate, antreuri cu becuri roşii, pleoape albastre, zâmbete parcă de buze tăiate care sprijineau ţigări, care se aplecau spre a-l chema pe la colţuri, din pragurile cluburilor cu uşi capitonate şi draperii de catifea purpurie, sub anunţuri luminoase care se aprindeau şi se stingeau, deşi încă nu era noapte, dorindu-i sosirea, anunţând-o.

Nume de oraşe sau de ţări, de porturi, de regiuni îndepărtate, de filme, nume care străluceau fosforescent, necunoscute şi incitante ca luminile unui oraş contemplat dintr-un avion în puterea nopţii,-strânse laolaltă ca ramificaţiile de coral sau cristalele de gheaţă. *Texas*, citi, *Hamburg*, cuvinte roşii şi albastre, galbene, violet palid, dâre subţiri de neon. *Asia*, *Jacarta*, *Mogambo*, *Goa*, fiecare dintre baruri şi dintre femei i se oferea sub un hram corupt şi sacru, şi mergea ca şi cum ar fi urmărit cu degetul arătător planigloburile imaginaţiei şi memoriei sale, ale vechiului instinct al fricii şi al pierzaniei pe care întotdeauna le recunoscuse în aceste nume. Un negru cu ochelari întunecaţi şi pardesiu de gabardină foarte strâmt se apropie de el şi îi vorbi arătându-i ceva în palma albă a mâinii sale. Biralbo dădu din cap că nu, şi celălalt începu să enumere lucruri pe englezeşte: aur, heroină, un revolver. Simţea că-i era frică, se complăcea în ea ca în ameţeala celui ce conduce noaptea un automobil. Îşi aminti de Billy Swann care, întotdeauna când sosea într-un oraş necunoscut, nu căuta decât străzile cele mai periculoase. Văzu atunci acel cuvânt iluminat, la ultimul colţ, lumina albastră tremurândă, de parcă ar fi fost gata să se stingă.

înalta în întunerice asemeni unui far, ca luminile de pe cel din urmă pod din San Sebastian. Pentru o clipă n-o văzu, apoi se desfăşurară flăcări iuţi albastre, în sfârşit se luminară una câte una literele suspendate deasupra străzii, alcătuind un nume, o chemare, *Burma*.

Intră ca un om care închide ochii şi se aruncă în gol. Femei blonde, cu pulpe groase şi de-o urâţenie severă, beau la bar. Erau acolo oameni şterşi, în picioare, aşezaţi pe divane, aşteptând ceva, numărând pe ascuns banii, postaţi în faţa unor cabine cu becuri roşii care uneori se stingeau. Atunci cineva ieşea dintr-una din ele cu capul plecat şi alt bărbat intra şi se auzea cum închidea uşa pe dinăuntru. O femeie se apropie de Biralbo "doar patru monede de douăzeci şi cinci de scuzi", îi spuse. El o întrebă într-o portugheză şovăitoare pentru ce acel loc se numea *Burma*. Femeia zâmbi fără să priceapă nimic şi îi arătă culoarul unde se aliniau cabinele. Biralbo intră într-una din ele. Era tot atât de strâmtă ca lavoarul unui tren şi avea în centru o fereastră rotundă opacă. Una câte una vârî cele patru monede în şănţuleţul vertical. Lumina din cabină se stinse şi o luminiţă roşie ilumină acea fereastră asemănătoare unui ochi de bou. "Nu sunt eu", se gândi Biralbo, "nu mă aflu la Lisabona, acest loc nu se numeşte *Burma*". De cealaltă parte a geamului, o femeie palidă şi aproape goală se răsucea sau dansa pe un podium rotitor. Îşi mişca braţele întinse, prefăcându-se că se mângâie, îngenunchea sau se întindea cu disciplină şi dispreţ, agitându-se, privind uneori fără nici o expresie pe figură şirul de ferestre rotunde.

Cea a lui Biralbo se stinse de parcă ar fi acoperit-o bruma. Îi era frig la ieşire şi se rătăci. Tunelul cabinelor aidoma nu-l duse la bar, ci la o cameră goală, cu un singur bec şi o uşă metalică întredeschisă. Pe pereţi erau pete de umezeală şi desene obscene. Biralbo auzi paşii unor oameni urcând o scară cu trepte de fier, dar nu avu timp să asculte de ispita de-a se ascunde. O femeie şi un

bărbat, ţinându-se de mijloc, apărură în uşă. Bărbatul era nepieptănat şi evită privirea lui Biralbo. Continuă să meargă înainte când ei nu l-ar mai fi putut vedea. Scara cobora până la un garaj sau o prăvălie foarte slab luminată. Între armături de fier, sfera mare a unui ceas strălucea ca sulful deasupra unui spaţiu tot atât de gol ca o pistă de dans părăsită.

La fel ca în anumite staţii de cale ferată cu bolţi gotice şi înalte vitralii înnegrite de fum, era în acel loc o senzaţie de distanţe infinite, amplificată de penumbră, de becurile roşii aprinse deasupra uşilor, de muzica obsedantă şi violentă care răsuna în gol, în muchiile metalice ale scărilor. În spatele unui bar lung şi gol un ospătar palid în smoching pregătea o tavă cu băuturi. Poate din pricina luminii, lui Biralbo i se păru că un strat uşor de pudră roz îi acoperea obrajii. Se auzi o sonerie. Lumina roşie se aprinse deasupra unei uşi metalice. Ţinând tava numai cu o mână, ospătarul străbătu tot salonul şi bătu în uşă. În clipa în care se deschidea se stinse lumina; lui Biralbo i se păru că aude un vacarm de râsete şi de pahare amestecat cu muzică.

De pe o altă uşă, mai din spate, ieşi un bărbat închizându-se la paltaloni cu o oarecare neruşinare, ca a unuia care tocmai iese de la closet. Era alt bar acolo, mai îndepărtat, iluminat ca acele capele foarte adânci ale catedralelor. Alt ospătar în smoching şi un client singuratic se zăreau cu precizia unor siluete decupate într-un carton negru lucios. Bărbatul care se încheiase la paltaloni îşi puse o pălărie trăgând-o pe ochi şi-şi aprinse o ţigară. O femeie ieşi după el, înfoindu-şi cu degetele coama blondă, punându-şi în poşetă o pudrieră sau o oglindă în timp ce strângea din buze. De la barul cel mai apropiat de scara de ieşire, Biralbo îi văzu trecând pe lângă el, vorbind încet cu un murmur de s-uri şi de vocale închise portugheze. Când tocurile femeii răsunară pe scările metalice, încă se simţea mirosul unui parfum foarte puternic şi vulgar.

– Sunteţi singur, domnule? Ospătarul se întorsese cu tava goală şi îl privea fără să zâmbească în spatele tejghelei de marmură. Avea faţa foarte lungă şi părul lipit pe frunte. Nu aveţi de ce să fiţi aşa la *Burma*.

– Mulţumesc – zise Biralbo. Aştept pe cineva.

Chelnerul îi zâmbi cu buzele sale prea roşii. Nu-l credea, fără îndoială, poate că dorea să-i dea curaj. Biralbo comandă un gin şi rămase privind barul simetric din fundul sălii. Acelaşi ospătar, acelaşi smoching cu croiala ca din 1940, acelaşi client cu umerii căzuţi şi cu mâinile nemişcate lângă pahar. Simţi aproape ca o uşurare descoperirea că nu privea într-o oglindă, pentru că celălalt nu fuma.

– Aşteptaţi o femeie? Chelnerul vorbea o spaniolă eficace şi arbitrară. Când vine puteţi trece la douăzeci şi cinci. Dumneata apeşi soneria şi eu aduc paharele.

– Îmi place locul acesta. Şi numele lui – zise Biralbo, zâmbind ca un beţiv singuratic şi fidel. Îl nelinişti gândul că celălalt client o fi zicând acelaşi lucru celuilalt chelner. Dar cel mai mare merit al ginului gol şi îngheţat este că te dă gata într-o clipă. *Burma*. De ce se numeşte aşa?

– Domnul este ziarist? – chelnerul părea neîncrezător. Avea un zâmbet ca de sticlă.

– Scriu o carte. Biralbo simţi plin de fericire că mimând nu-şi ascundea viaţa, ci o inventa puţin câte puţin. "Lisabona nocturnă".

– N-are rost să le scrieţi pe toate. Şefilor mei nu le-ar face plăcere.

– Nici nu mă gândeam s-o fac. Doar urme, ştii dumneata. Sunt oameni care ajung într-un oraş şi nu găsesc ce caută.

– Domnul vrea să servească încă un gin?

– Mi-ai ghicit gândul. După atâtea zile fără să schimbe o vorbă cu nimeni, Biralbo simţea o dorinţă lipsită de pudoare de a sta de vorbă şi de a minţi. *Burma*. E deschis de multă vreme?

– Cam de un an. Înainte era un magazin de cafea.

– Stăpânii lui au dat faliment, presupun. Atunci se numea tot așa?

– Nu avea nici un nume, domnule. S-a petrecut ceva. Se pare că nu cafeaua era adevărata afacere. A venit poliția și a înconjurat tot cartierul. I-au scos cu cătușe la mâini. Despre proces s-a scris în ziare.

– Erau contrabandiști?

– Conspirau. Chelnerul se sprijini pe coate înaintea lui Biralbo și se apropie mult de fața lui, vorbindu-i în șoaptă, cu o pecete teatrală de taină. Ceva legat de politică. *Burma* era o societate secretă. Erau arme aici...

Se auzi o sonerie și ospătarul străbătu salonul mergând cu pași repuși de duus spre o ușă deasupra căreia se aprinsese lumina roșie. Celălalt consumator se dezlipi încet de la barul din fund și înaintă spre ieșire, urmând o linie dreaptă suspectă. Pe chipul lui se succedau ca niște flăcări tonurile de lumină și de penumbră. Era foarte înalt și fără îndoială că era beat, avea mâinile vârâte în buzunarele jachetei cu aer militar. Nu era portughez, nici spaniol, nici măcar nu părea să fie european. Avea dinți mari și o barbă tunsă, roșietică, fața puțin turtită și curbura deosebită a frunții îl făceau să se asemene pe departe cu un saurian. Se opri în fața lui Biralbo, legănându-se deasupra cizmelor lui mari cu catarame, zâmbindu-i cu uimire letargică, jubilând cu întârziere ca un bețiv. Înaintea privirii acelor ochi albaștri, memoria lui Biralbo se întoarse la cele mai bune zile de la *Lady Bird*, la cele mai vechi, la fericirea candidă și aproape adolescentină de a fi fost iubit de Lucreția. "Nu-ți amintești de mine?" îi spuse celălalt, iar el îi recunoscu râsul, accentul leneș și nazal. "Nu-ți mai amintești de bătrânul Bruce Malcolm?"

Capitolul XIV

– Ne aflam acolo – zise Biralbo –, unul în faţa celuilalt, privindu-ne cu neîncredere, cu simpatie, ca doi cunoscuţi care n-au ajuns să-şi fie apropiaţi şi cărora nu le trebuie nici cinci minute ca să nu mai ştie ce să-şi spună. Dar mi-era simpatic. Atâţia ani urându-l şi până la urmă dându-mi seama că-mi făcea plăcere să stau cu el de vorbă despre vremurile vechi. Poate că ginul a fost de vină pentru toate. Adevărul e că atunci când l-am văzut mi-a tresărit inima. Îşi amintea de San Sebastian, de Floro Bloom, de toate. Mi-a trecut prin minte că nimic nu apropie mai mult doi bărbaţi decât faptul că au iubit aceeaşi femeie. Şi de-a o fi pierdut. Şi el o pierduse pe Lucreţia...

– Aţi vorbit despre ea?

– Cred că da. După trei sau patru ginuri. Privi în jurul lui localul şi zise: "Sunt sigur că i-ar place Lucreţiei"

Dar au întârziat câtăva vreme până să rostească acel nume, îi dădeau mereu târcoale, se opreau când erau pe punctul să-l pronunţe, ca în faţa unui cerc gol pe care se prefăceau că nu-l văd, pe care şi-l ascundeau unul altuia cu băutura şi cuvintele, cu întrebări şi minciuni despre ultima perioadă de timp şi evocări ale unui trecut ale cărui zile de apogeu erau ale amândurora, pentru că

spațiul gol pe care atâta au întârziat până să îndrăznească a-l numi îi unea ca o veche conspirație. Mai cereau câte un gin, penultimul întotdeauna, zicea Malcolm, care încă-și amintea glumele spaniole, vorbeau despre întâmplări tot mai îndepărtate, disputându-și detalii salvate din uitare, exactități fără rost, prima oară când s-au întâlnit, primul concert al lui Billy Swann la *Lady Bird*, *dry-martini*-urile lui Floro Bloom, alchimie pură, zise Malcolm, cafelele cu frișcă de la *Viena*, viața aceea liniștită de la San Sebastian, să nu-ți vină să crezi că trecuseră de-abia patru ani, ce făcuseră oare de-atunci încoace: nimic, decădere, maturitate sordidă, viclenie ca să ocolești nenorocul, ca să câștigi un pic mai mulți bani vânzând tablouri sau să supraviețuiești cântând la pian în cluburi din orașe prea reci, singurătate, spuse Malcolm, cu ochii tulburi, *loneliness*, strângând paharul între degetele sale umbrite de păr roșietic, ca și cum ar fi vrut să-l spargă. Atunci Biralbo simți teamă și frig și o amărăciune ca o presimțire a mahmurelii și se gândi că poate Malcolm avea asupra lui un pistol, acela pe care Lucreția îl văzuse, acela pe care îl înfipsese odată în pieptul unui om care era strangulat cu un fir de nylon... Dar nu, cine-ar crede o asemenea poveste, cine-și poate imagina că asasinii ar exista cu adevărat în afara romanelor sau a rubricilor de știri senzaționale din ziare și că s-ar așeza lângă tine să bea gin și să te întrebe de prieteni comuni într-o crâșmă, la subsol, în Lisabona: erau amândoi tot atât de singuri și aproape la fel de beți, cuprinși de aceeași lașitate și de aceeași nostalgie, singura diferență perceptibilă era că Malcolm nu fuma, și chiar și asta îi făcea complici, pentru că amândoi își aminteau caramelele medicinale pe care, în acea vreme, mereu le purta Malcolm asupra sa, le făcea cadou la toată lumea, chiar și lui Biralbo, care într-o noapte aruncase una și o călcase în picioare la *Lady Bird*, otrăvit de ciudă și de gelozie. Dintr-o dată Malcolm rămase tăcut în fața paharului gol și îl privi pe Biralbo fără să ridice capul, înălțându-și doar ochii.

– Dar eu te-am invidiat întotdeauna – zise, cu vocea schimbată, de parcă până atunci s-ar fi prefăcut doar că era beat. Muream de invidie când cântai la pian. Terminai de cântat, noi te aplaudam, veneai la masa noastră zâmbind cu paharul în mână, cu acea privire dispreţuitoare, fără să te uiţi la nimeni..

– Nu era decât teama. Mi-era frică de toate, să cânt la pian, chiar şi să mă uit la oameni. Mă temeam că-şi râd de mine.

– .. invidiam felul în care te priveau femeile. Malcolm continua să vorbească fără să-l audă. Nu-ţi păsa de ele, tu nici măcar nu le vedeai.

Niciodată n-am crezut că ele m-ar fi văzut – zise Biralbo; bănui că Malcolm îl mintea, că-i vorbea despre altcineva.

– Chiar şi Lucreţia. Da, chiar şi ea. Se opri de parcă ar fi fost pe punctul să dezvăluie o taină, bău o înghiţitură de gin, ştergându-şi gura cu mâna. Tu nu-ţi dădeai seama, dar eu n-am uitat cum te privea. Urcai pe podium, cântai câteva note, şi gata, nimic nu mai exista pentru ea în afara muzicii tale. Mi-amintesc că mi-a trecut o dată prin minte: "Chiar aşa şi-ar putea dori un bărbat să-l privească femeia pe care o iubeşte". M-a părăsit, ştii doar. O viaţă întreagă împreună şi m-a lăsat baltă la Berlin.

Minte, se gândi Biralbo, voind să se apere de o capcană nevăzută, de aurarea alcoolului, se preface că niciodată n-a ştiut nimic ca să verifice ceva anume, nu ştiu ce, şi pe care eu trebuie să-l ascund, a mințit tot timpul pentru că nu ştie să nu mintă, minciună sunt şi nostalgia, prietenia, durerea, până şi strălucirea acestor ochi prea albaştri care nu arată nimic altceva decât propria lor răceală, chiar dacă e adevărat că este singur şi rătăcit în Lisabona, la fel ca şi mine, singur şi rătăcit şi cu gândul la Lucreţia, şi stând cu mine de vorbă doar pentru că şi eu am cunoscut-o. Aşa că trebuie să rămână prudent şi să nu mai bea, să-i spună că trebuie să plece, să fugă cât mai repede, chiar acum. Dar capul îi era greu.

îl ameţeau muzica şi jocurile de lumini, o să mai aştepte câteva minute, cât să mai bea un pahar.

– Am o întrebare pe care mereu am vrut să ţi-o pun – zise Malcolm, era atât de serios încât părea treaz, avea poate acea gravitate a omului care e pe punctul să cadă sub masă. O întrebare personală. Biralbo înţepeni, regretă că băuse atâta şi că rămăsese acolo. Nu-mi răspunzi dacă nu vrei. Dar dacă o faci, promite mi că ai să-mi spui adevărul.

– Promit – zise Biralbo. Ca să se apere, îşi spuse: "Acum o s-o spună. Acum o să mă întrebe dacă m-am culcat cu nevastă sa"

– Erai îndrăgostit de Lucreţia?

– Acum nu mai are nici o importanţă. A trecut atâta vreme, Malcolm.

Mi-ai promis adevărul.

Dar tu ai spus mai înainte că eu nici nu mă uitam la femei, nici măcar la ea.

La Lucreţia, da. Mergeam la *Viena* să luăm micul dejun şi ne întâlneam cu tine. Şi la *Lady Bird*, îţi aminteşti? Terminai de cântat şi te aşezai cu noi la masă. Vorbeaţi mult amândoi, o făceaţi ca să vă puteţi privi în ochi, cunoşteaţi toate cărţile şi văzuserăţi toate filmele şi ştiaţi numele tuturor actorilor şi tuturor cântăreţilor, îţi aminteşti? Eu vă ascultam şi îmi părea întotdeauna că stăteaţi de vorbă într-o limbă pe care n-o puteam pricepe. De-aceea m-a părăsit. Pentru filme şi cărţi şi cântece. Nu zice că nu, erai îndrăgostit de ea. Ştii de ce am plecat cu ea de la San Sebastian? O să-ţi spun. Ai dreptate, acum nu mai are importanţă. Am luat-o cu mine ca să nu se îndrăgostească de tine. Chiar dacă nu v-aţi fi cunoscut, chiar dacă nu v-aţi fi văzut niciodată, eu tot aş fi fost gelos. Şi o să-ţi mai spun ceva: încă mai sunt.

Biralbo îşi dădea vag seama că nu sunt singuri în subsolul mare al *Burmei*. Femei blonde şi bărbaţi învăluiţi în fumul ţigărilor urcau sau coborau scările matalice şi luminile roşii continuau să

se aprindă deasupra uşilor închise. Cu sentimentul că străbătea un deşert, traversă toată întinderea salonului ca să ajungă la cabinetele de toaletă. Cu faţa foarte aproape de plăcile de faianţă îngheţate de pe pereţi, îi trecu prin minte că se scursese multă vreme de când se despărţise de Malcolm, că o să-i trebuiască încă mult mai multă vreme până să se întoarcă. Se aplecă să-şi clătească faţa cu apă rece deasupra unui lavoar tot atât de mare ca o cristelniţă. Mai era cineva în oglindă când deschise ochii. Dintr-o dată toate chipurile din memoria lui reveneau, ca şi cum ar fi fost convocate de gin sau de Lisabona, toate chipurile uitate pentru totdeauna şi pierdute fără leac, şi cele pe care niciodată nu crezuse că avea să le mai vadă. La ce-o fi folosind să fugi dintr-un oraş într-altul dacă te vor urmări până la capătul lumii. Era la Lisabona, în cabinetele de toaletă ireale ale Clubului *Buma*, dar faţa pe care-o vedea înaintea ochilor, în spatele lui, pentru că zărind pistolul întârzie o clipă mai înainte să se întoarcă, aparţinea tot trecutului şi lui *Lady Bird:* zâmbind cu o fericire de necuprins, Toussaints Morton i-l îndrepta în ceafă. Continua să vorbească la fel ca un negru din filme sau ca un actor prost care imită la teatru accentul francez. Avea părul mai cărunt şi era mai gras, dar purta încă aceeaşi cămaşă şi aceleaşi brăţări şi avea o politeţe liniştită de şarpe veninos.

– Prietene – zise –, întoarce-te încetişor, dar nu ridica mâinile, te rog, ăsta e un gest vulgar, nu-l înghiţi nici la cinema. E destul dacă le ţii pe lângă corp, la oarecare distanţă. Aşa. Dă-mi voie să-ţi controlez buzunarele. Simţi ceva rece în ceafă? E pistolul meu. Nimic în haină. Perfect. Acum n-au rămas decât pantalonii. Înţeleg, nu mă privi aşa, şi pentru mine e tot atât de neplăcut ca şi pentru dumneata. Ia închipuie-ţi că cineva ar intra chiar acum? S-ar gândi la ce poate fi mai rău, văzându-mă aşa lipit de dumneata, la toaletă. Dar nu-ţi fă griji, prietenul Malcolm păzeşte uşa. Fără îndoială că nu merită încrederea noastră, nu, nici pe cea a dumitale, dar trebuie să-ţi mărturisesc că nu am vrut să risc să-l las singur.

Aşa că dulcea Daphne este cu el. Daphne, nu-ţi aminteşti? Secretara mea. Avea chef să te vadă din nou. Nimic în pantaloni. Şosetele? Sunt oameni care ţin acolo un cuţit. Nu dumneata, Daphne îmi tot zicea: "Toussaints, Santiago Biralbo e un tânăr excelent. Nu m-ar mira ca Lucreţia să-l lase pe animalul acela de Malcolm din pricina lui". Acum vom ieşi. Să nu-ţi treacă prin minte să ţipi. Nici să fugi, ca ultima oară când ne-am văzut. Îţi vine să crezi dacă îţi spun că încă mă doare acea lovitură? Daphne are dreptate. Am căzut prost. Dumneata te gândeşti că dacă ai cere ajutor, ospătarul ar chema poliţia. Eroare, prietene. Nimeni nu va auzi nimic. Ai văzut câte magazine cu aparate pentru surzi sunt în oraşul acesta? Deschide uşa. Mai întâi dumneata, te rog. Aşa, cu mâinile depărtate, priveşte drept în faţă, zâmbeşte. Ţi s-a stricat frizura. Eşti palid. Ţi-a făcut rău ginul? Cine te pune să umbli prin baruri cu Malcolm. Zâmbeşte-i lui Daphne. Ea te apreciază mai mult decât crezi. În linie dreaptă, te rog. Vezi lumina aceea din fund?

Nu-i era frică, doar o greaţă rămasă în stomac, căinţa de-a fi băut atâta, un gând încăpăţânat că acele lucruri nu se petreceau cu adevărat. În spatele său Toussaints Morton se conversa plin de jovialitate cu Malcolm şi Daphne, cu mâna dreaptă în buzunarul jachetei sale cafenii, cu braţul uşor îndoit, ca şi cum ar fi imitat gestul măsurat al unui dansator. Când trecură pe sub ceasul cel mare atârnat de tavan, feţele lor se colorară palid în verde. Biralbo înălţă ochii şi văzu în jurul sferei o inscripţie circulară: *Um Oriente ao oriente do oriente*.

Toussaints Morton îi spuse suav să se oprească în faţa uneia dintre uşile închise. Toate erau metalice şi erau vopsite în negru sau în albastru foarte închis, la fel ca şi pereţii şi pardoseala de lemn. Malcolm deschise şi se dădu la o parte pentru ca ceilalţi să treacă, foarte cuminte, cu capul plecat, ca un băiat de hotel.

Camera era mică şi strâmtă şi mirosea a săpun vulgar şi a sudoare rece. Un divan, o lampă, o plantă agăţătoare din plastic şi un bideu o umpleau toată. Lumina avea tonuri trandafirii în care părea să se dizolve o muzică ambientală fără nici un rost, de chitară şi de orgă. "Poate că mă vor omorî aici", se gândi Biralbo cu indiferenţă şi fără să se amăgească, privind tapetul de pe pereţi, tapiseria de culoarea somonului de pe divan, care avea pete întinse şi arsuri de ţigară. Abia aveau loc să se mişte toţi patru într-un spaţiu atât de strâmt, era aproape ca şi cum ai fi călătorit într-un vagon de metrou, simţind în şira spinării lucrul acela tare şi îngheţat şi în ceafă respiraţia grea a lui Toussaints Morton. Daphne privi sever divanul şi se aşeză aproape pe margine, cu genunchii foarte strânşi. Cu o legănare a capului îşi alungă din ochi părul blond platinat şi apoi rămase nemişcată, în profil faţă de Biralbo, privi porţelanul roz al bideului.

– Aşează-te şi tu – îi porunci Malcolm. Acum el ţinea pistolul în mână.

– Prietene – zise Toussaints Morton –, va fi nevoie să ierţi şi dumneata mojicia lui Morton, a băut prea mult. Nu e numai vina lui. Te-a văzut pe dumneata, mi-a dat telefon, i-am spus să-ţi ţină puţin de urât, nu până într-atât, desigur. Mi-ai îngădui să-ţi spun că şi dumitale îţi miroase răsuflarea a gin?

– E târziu – zise Malcolm. N-o să stăm aici toată noaptea.

– Detest muzica asta. Toussaints Morton privea în toate colţurile, căutând difuzoarele nevăzute din care începuse să se audă blând o fugă barocă. Daphne, închide-o.

Totul deveni şi mai straniu când se făcu tăcere. Muzica de afară nu trecea prin pereţii capitonaţi. Din buzunarul de sus al jachetei sale, Toussaints Morton scoase un tranzistor şi-i desfăcu antena foarte lungă până ce atinse cu ea tavanul. Se auziră între fluierături cuvinte portugheze, italiene, spaniole. Toussaints Morton asculta şi înjura mânuind tranzistorul cu degetele sale herculeene. Se opri

când reuşi să prindă ceva ce părea o uvertură de operă. "Acum o să mă lovească", se gândi Biralbo, adept incurabil al cinematografului, "va pune muzica mai tare pentru ca nimeni să nu-mi audă ţipetele".

– Îl ador pe Rossini – zise Toussaints Morton. Antidotul perfect atât împotriva lui Verdi, cât şi a lui Wagner.

Aşează cu grijă tranzistorul lângă robinetele bideului şi se aşează pe marginea lui, fredonând melodia cu gura închisă. Simţindu-se incomod, poate şi puţin vinovat sau abătut ca urmare a băuturii, Malcolm se sprijinea când pe un picior, când pe celălalt, şi-l ţintea pe Biralbo, încercând să nu-l privească în ochi.

– Iubitul meu prieten. Preaiubitul meu prieten. Figura lui Toussaints Morton se lăţi într-un zâmbet părintesc. Toate acestea sunt foarte dezagreabile, crede-mă, şi pentru noi. Aşa încât ar fi bine să facem ceea ce trebuie cât mai repede. Eu îţi pun trei întrebări, dumneata îmi răspunzi la oricare dintre ele, şi noi toţi o să uităm ce-a fost. Numărul unu: unde este frumoasa Lucreţia. Numărul doi, unde este tabloul. Numărul trei, dacă nu mai e nici un tablou, unde sunt banii. Te rog, nu mă privi aşa, nu spune ceea ce era cât pe-aci să spui. Dumneata eşti un cavaler, ani ştiut-o de când te-am văzut pentru întâia oară, dumneata presupui că trebuie să ne minţi crezând că aşa o aperi pe Lucreţia, fără îndoială, nu e demn de un cavaler să spună în dreapta şi-n stânga secretele unei doamne. Permite-mi să-ţi spun că ştim deja jocul ăsta. L-am jucat acum o bucată de vreme la San Sebastian, îţi aminteşti?

– Sunt ani de când nu mai ştiu nimic despre Lucreţia. Biralbo începuse să simtă oblicitatea celui care răspunde la un chestionar oficial.

– E curios atunci că într-o anume noapte dumneata ai ieşit din casa ei de la San Sebastian, cu nişte maniere foarte urâte, ce-i drept. Toussaints Morton îşi atinse umărul stâng, prefăcându-se că i s-ar

fi trezit o veche durere. Că în ziua următoare ați pornit-o amândoi la un drum foarte lung...

– Este adevărat? Ca și cum s-ar fi deșteptat dintr-o dată, Malcolm înălță pistolul și, pentru întâia oară de când intraseră în cameră, îl privi pe Biralbo în ochi. Cei ai lui Daphne, foarte deschiși și ficși, se mișcau dintr-o parte într-alta, cu ușoare tresăriri, ca pupilele unei păsări.

– Malcolm – zise Toussaints Morton –, aș prefera ca, după atâția ani, să nu alegi chiar acest moment ca să pricepi că ai fost ultimul care și-a dat seama. Calmează-te. Ascultă-l pe Rossini, *La gazza ladra*...

Malcolm ocări în engleză și mai apropie puțin pistolul de fața lui Biralbo. Se priveau în tăcere, ca și cum ar fi fost singuri în cameră sau n-ar fi auzit cuvintele celuilalt. Dar în ochii lui Malcolm se citea mai puțin ură, cât uluire sau teamă și dorință de a ști.

– De-aceea m-a părăsit – zise, dar nu-i vorbea lui Biralbo, repeta cu voce tare ceva ce niciodată nu îndrăznise să gândească. Ca să obțină tabloul și să-l vândă și să cheltuiască cu tine toți banii ăia...

– Un milion și jumătate de dolari, poate ceva mai mult, cum știi desigur și dumneata. Și Toussaints Morton se apropia de Biralbo, vorbindu-i mai încet. Dar e o mică problemă la mijloc, prietene. Acești bani sunt ai noștri. Îi vrem, pricepi? Acum.

– Nu știu nici despre ce bani și nici despre ce tablou îmi vorbiți. Biralbo se trase mai în spate pe divan pentru ca răsuflarea lui Morton să nu-i vină în nas. Era liniștit, un pic amețit încă din pricina ginului, aproape complet străin de sine însuși, de acel loc, nerăbdător. Ceea ce știu sigur e că Lucreția n-avea un ban. Nici unul. I-am dat banii mei ca să poată pleca din San Sebastian

– Ca să poată veni la Lisabona, vrei să spui. Mă înșel? Doi foști amanți se întâlnesc din nou și încep împreună un drum lung...

– N-am întrebat-o unde mergea.

– Nici nu aveai nevoie. Toussaints Morton încetă să mai zâmbească. Păru, într-o clipă, că nici n-o făcuse vreodată. Știu că ați plecat împreună. Mai știu chiar și că dumneata conduceai mașina. Vrei să îți spun data exactă? Daphne trebuie s-o aibă notată în agendă.

– Lucreția fugea de voi. De o bucată de vreme Biralbo își dorea cu putere să poată fuma. Scoase încet tutunul și bricheta, rezistând privirii vigilente a lui Malcolm, și aprinse o țigară –. Mai știu și eu câte ceva. Știu că se temea să n-o omoriți ca pe tipul acela, Portughezul.

Toussaints Morton îl urmărea, imitând fără rușine gestul celui care ascultă nerăbdător sfârșitul unui banc ca să pufnească în râs, schițând deja un zâmbet, ridicând puțin din umeri. În sfârșit dădu drumul unui hohot și-și plesni coapsele cu palmele late ale mâinilor.

– Chiar vrei s-o credem? Și îi privi cu gravitate pe Biralbo și pe Malcolm, de parcă ar fi trebuit să-și împartă între ei toată mila lui. Vrei să spui că Lucreția nu ți-a explicat nimic despre planul pe care ni l-a furat? Că nu știai nimic despre *Burma?*

– Minte – spuse Malcolm. Lasă-l pe mâna mea. Îl fac eu să spună adevărul.

– Liniștește-te, Malcolm. Toussaints Morton îl dădu la o parte agitându-și zgomotos mâna pe care străluceau brățările aurii. Mă tem ca nu cumva amicul Biralbo să fie mai neghiob chiar decât tine... Și spune-mi, domnule. Acum vorbea ca unul din acei polițiști plini de răbdare și de bunătate. De acord. Regret din suflet, dar pot înțelege. Îi era frică, și o înțeleg, pentru că ne-a văzut omorând un om. Specia umană n-a pierdut mare lucru în acea noapte, dar dumneata poți să-mi spui, și nu fără motiv, că nu-i momentul să stăm să analizam asemenea amănunte. Și cu asta sunt de acord. O singură întrebare vreau să-ți pun: de ce frumoasa Lucreția, atât de înspăimântată de crima la care nu trebuia să asiste,

nu s-a dus imediat la Poliție? Era ușor, scăpase de noi, știa locul exact unde se afla cadavrul. Dar n-a făcut-o... Nu-ți dai seama din ce cauză?

Biralbo nu spuse nimic. Îi era sete și îl usturau ochii, era prea mult fum în încăpere. Daphne îl privea cu un anume interes, așa cum e privit cel care călătorește pe locul de alături. El trebuia să se țină tare, fără să clipească măcar, să se prefacă că știe și că ascunde totul. Își aminti de o scrisoare a Lucreției, ultima, un plic pe care-l găsise gol câteva luni după ce plecase pentru totdeauna din San Sebastian. *Burma*, repeta în gând, *Burma*, de parcă ar fi spus o vrajă, al cărei înțeles nu-l știuse, un cuvânt sacru și de neînțeles.

– *Burma* – zise Toussaints Morton. Este dureros că nimic nu se mai respectă azi. Cineva închiriază acest local și uzurpă acest nume și transformă totul într-un bordel. Când am văzut firma din stradă i-am spus lui Daphne: "Ce-ar gândi răposatul dom Bernardo Ulhman Ramires dacă ar înălța capul?". Dar bag de seamă că dumneata nici nu știi cine a fost dom Bernardo. Tineretul nu știe nimic și vrea să treacă peste toate. Chiar dom Bernardo mi-a spus-o odată, la Zürich, parcă-l văd așa cum te văd pe dumneata. "Morton", mi-a spus, "în ceea ce ne privește pe oamenii din generația și din clasa mea socială, sfârșitul lumii a sosit. Nu ne mai rămâne altă consolare decât să colecționăm tablouri și cărți frumoase și să umblăm dintr-o stațiune balneară internațională în alta". Trebuia să-i fi auzit vocea, măreția cu care spunea, de exemplu, "Oswald Spengler", sau "Asia", sau "civilizație". Avea în Angola păduri întregi și plantații de cafea mai mari decât Portugalia, și ce palat, prietene, într-o insulă, în mijlocul unui lac, cu nu l-ani văzut niciodată, spre ghinionul meu, dar se povestea că era tot din marmură, ca Taj Mahalul. Dom Bernardo Ulhman Ramires nu era un moșier, era creierul unui regat magnific înălțat în junglă, bănuiesc că acuma tipii ăștia îl vor fi transformat într-un sat de

zdrenţăroşi scuturaţi de friguri. Dom Bernardo iubea Orientul, iubea marea Artă, dorea ca colecţiile sale să se poată compara cu cele mai bune din Europa. "Morton", îmi zicea, "când văd un tablou şi îmi place, nu-mi pasă de câţi bani trebuie să dau ca să-l am". Iubea mai presus de toate pictura franceză şi hărţile vechi, era în stare să umble o jumătate de lume ca să examineze un tablou, iar eu le căutam pentru el, nu numai eu, avea o duzină de agenţi care băteau Europa în căutare de tablouri şi hărţi. Spune-mi un mare artist, oricare, dom Bernardo avea un tablou sau un desen de-al lui. Îi plăcea de asemenea opiumul, de ce s-o ascundem, aceasta nu-i micşorează măreţia. În timpul războiului lucrase pentru englezi în sud-estul Asiei şi de acolo venise cu gustul pentru opiu şi cu o colecţie de pipe pe care nimeni în toată lumea n-o va egala. Îmi amintesc că-mi recita mereu un poem în portugheză – un vers suna aşa: "Um Oriente ao oriente do Oriente...". Te plictiseşti? Îmi pare rău, eu sunt un sentimental. N-am decât dispreţ pentru o civilizaţie în care nu-şi mai găsesc locul oameni ca dom Bernardo Ulhman Ramires. Ştiu, ştiu: dumneata nu aprobi imperialismul. Şi din acest punct de vedere te asemeni cu Malcolm. Dumneata te uiţi la culoarea pielii mele şi te gândeşti: "Toussaints Morton ar trebui să urască imperiile coloniale". Eroare, prietene. Dumneata ştii unde aş fi eu dacă n-ar fi fost imperialismul, cum zice Malcolm. Nu aici, fără îndoială, lucru care pentru dumneata ar fi o uşurare. În vârful unui cocotier, în Africa, sărind ca o maimuţă. Aş cânta un tam-tam, presupun, aş face măşti din scoarţă de copaci... N-aş şti nimic despre Rossini, nici despre Cézanne. Şi nu-mi vorbi *du Bon Sauvage*, te implor!

– El să ne vorbească despre Cézanne – zise Malcolm. Să ne spună ce-au făcut el şi Lucreţia cu tabloul.

– Iubitul meu Malcolm – Toussaints Morton surâdea cu blândeţe papală –, o dată şi-o dată te va pierde nerăbdarea ta. Am o idee: să-l recrutăm pe prietenul nostru Biralbo pentru vesela

noastră societate. Să-i propunem un târg. Să admitem posibilitatea ca relaţiile sale mercantile cu frumoasa Lucreţia să nu fi fost tot atât de satisfăcătoare ca cele sentimentale... Aceasta este oferta mea, prietene, cea mai bună şi cea din urmă: dumneata ne ajuţi să ne recuperăm ceea ce este al nostru, iar noi te includem la împărţeala beneficiilor. Îţi aduci aminte, Daphne? Aceeaşi ofertă i-am făcut-o Portughezului.

– Nu facem nici un târg – spuse Malcolm. Nu cât sunt eu aici. Crede că ne poate păcăli, Toussaints, zâmbea în timp ce-i vorbeai. Spune-ne unde este tabloul, unde sunt banii, Biralbo. Spune-ne sau te omorîm. Chiar acum.

Strângea atât de tare patul pistolului, încât avea încheieturile degetelor albe şi-i tremura mâna. Daphne se dădu uşor la o parte de lângă Biralbo, se ridică în picioare, lipindu-şi spatele de perete. "Malcolm", zicea în şoaptă Toussaints Morton, "Malcolm", dar el nu-l asculta şi nici nu-l vedea, se uita doar la ochii liniştiţi ai lui Biralbo de parcă i-ar fi cerut să-i fie frică sau să se supună, afirmând în tăcere, tot atât de rigid ca şi felul în care ţinea pistolul, permanenţa unei vechi ranchiune, inutila, aproape comuna turbare de-a fi pierdut dreptul la amintiri şi la demnitatea înfrângerii.

– Ridică-te – zise, şi când Biralbo se sculă în picioare îi puse pistolul în mijlocul pieptului. De aproape era tot atât de mare şi de nerușinat ca o bucată de fier. Vorbeşte chiar acum sau te omor.

Biralbo mi-a povestit mai târziu că vorbise fără să ştie ce spunea: că în acea clipă groaza îl făcuse invulnerabil. Spuse:

– Trage, Malcolm. Mi-ai face o favoare.

– Unde am mai auzit eu asta? – zise Toussaints Morton, dar lui Biralbo i se păru că vocea sa răsuna în altă cameră, pentru că el nu vedea în faţa lui decât pupilele lui Malcolm.

– În *Casablanca* – zise Daphne, cu indiferenţă şi precizie Bogart îi spunea aşa lui Ingrid Bergman.

Auzind asta, pe chipul lui Malcolm se petrecu o schimbare. O privi pe Daphne, uitã cã avea pistolul în mânã, adevãrata furie şi cruzimea adevãratã îi contractarã gura şi-i micşorarã ochii când îl privi iarãşi pe Biralbo şi se aruncã asupra lui.

- Filme – zise, dar era foarte greu sã-i înţelegi cuvintele. Numai asta conta pentru voi, aşa-i? Îi dispreţuiaţi pe cei ce nu le cunoşteau, vorbeaţi despre ele şi despre cãrţile voastre şi cântecele voastre, dar eu ştiam cã de fapt vorbeaţi despre voi, nu vã pãsa de nimeni şi de nimic, realitatea era prea sãracã pentru voi, nu-i adevãrat?...

Biralbo vãzu cum trupul mare şi înalt al lui Malcolm se apropia ca şi cum ar fi fost gata sã se prãvale peste el, îi vãzu ochii atât de aproape încât i se pãrurã ireali, dând înapoi se izbi de divan, iar Malcolm se tot apropia ca o avalanşã, îl lovi cu piciorul în burtã, se dãdu la o parte ca sã-i evite cãderea şi atunci avu în faţã mâna care încã strângea pistolul, o lovi sau o muşcã şi întunericul coborî asupra lui şi când deschise iarãşi ochii pistolul era în mâna lui dreaptã. Se ridicã în picioare strângându-l bine, dar Malcolm încã era îndoit de burtã, cu faţa lipitã de divan, iar Daphne şi Toussaints Morton îl priveau şi se dãdeau înapoi, "cuminte", murmura Morton, "cuminte, prietene", dar nu reuşea sã zâmbeascã, privind fix pistolul care acuma era îndreptat asupra lui, şi Biralbo fãcu câţiva paşi cu spatele şi pipãi uşa în cãutarea zãvorului, dar nu-l gãsea, Malcolm întoarse faţa spre el şi începu sã se ridice foarte încet, în sfârşit uşa se deschise şi Biralbo ieşi cu spatele, amintindu-şi cã aşa ieşeau eroii din filme, trânti uşa şi începu sã fugã spre scãrile de fier şi numai când trecu prin penumbra trandafirie a barului unde beau femeile blonde îşi dãdu seama cã încã ţinea pistolul în mânã şi cã multe perechi de ochi îl priveau rând pe rând cu surprizã şi spaimã.

Capitolul XV

Ieşi în stradă şi izbindu-l dintr-o dată în faţă aerul umed al nopţii, înţelese de ce nu-i era frică: dacă o pierduse pe Lucreţia, nu-i mai păsa de nimic. Băgă pistolul greu într-unul din buzunarele paltonului şi preţ de câteva clipe nu fugi, cuprins de o lene ciudată, aidoma celei care uneori ne înţepeneşte în vis. Deasupra capului său se stingea şi se aprindea, cu pauze scurte, firma *Burma Club*, luminând un zid teribil de înalt, cu balcoane pustii. Începu să meargă foarte iute, cu mâinile în buzunare, de parcă ar fi întârziat undeva, nu putea alerga, pentru că o mulţime de oameni, ca într-un port asiatic, umpleau strada, chipuri albastre şi verzi sub firmele de neon, misterioase femei singure, grupuri de negri care se mişcau de parcă s-ar fi supus unui ritm pe care doar ei îl ascultau, grupuri de bărbaţi cu feţele arămii şi trăsături orientale care păreau aduşi acolo de un tulburc dor de oraşele ale căror nume străluceau pe stradă, *Shangai*, *Hong Kong*, *Goa*, *Jakarta*.

Avea liniştea de moarte a celui care simte că se îneacă şi-şi întorcea capul să privească firma *Burmei*, atât de aproape încă, de parcă nici nu s-ar fi mişcat din loc. Fiecare clipă era pentru el un minut nespus de lung şi privea nenumăratele chipuri căutându-l între ele pe cel al lui Malcolm, al lui Toussaints Morton, al lui

Daphne, chiar şi pe al Lucreţiei, ştiind că ar trebui să fugă şi că îi lipsea voinţa s-o facă, ardonia celui care ştie că trebuie să se scoale, dar îşi mai dăruie un răgaz, şi când deschide iarăşi ochii crede că a dormit multă vreme, dar n-a trecut nici un minut şi iarăşi se hotărăşte să se scoale. Atâtea atât de greu pistolul, mi-a spus, erau atâtea feţe şi atâtea trupuri, încât ca să-şi facă drum printre ele era ca şi cum ai înainta în desişul nesfârşit al junglei. Atunci se întoarse şi îl văzu pe Malcolm în aceeaşi clipă în care ochii albaştri şi îndepărtaţi îl descopereau pe el, dar Malcolm venea spre el tot atât de încet de parcă ar fi înotat împotriva unui curent puternic, încâlcit în alge, mai înalt decât ceilalţi, cu ochii fixaţi asupra lui Biralbo ca asupra ţărmului la care şi-ar fi dorit să ajungă, şi din pricina asta cei doi se mişcau şi mai încet, pentru că nu încetau o clipă să se privească şi se izbeau de trupuri pe care nu le vedeau şi între care se înecau câteodată, ascunzându-i fiecăruia vederea celuilalt. Dar iarăşi se descopereau, cu tot mai puţine chipuri şi lumini de cluburi în jur, şi deodată Biralbo îl văzu pe Malcolm liniştit şi singur în mijlocul unui caldarâm pe care nu se mai afla nimeni, oprit în faţa propriei sale umbre, şi atunci chiar începu să fugă şi străzile i se deschideau înainte ca o şosea în faţa farurilor unui automobil. Auzea în spatele lui răpăitul paşilor lui Malcolm şi chiar gâfâitul răsuflării sale, foarte departe şi foarte aproape, ca o ameninţare sau o plângere în tăcerea pieţelor strălucitoare şi goale, pieţe mari cu columne, străzi cu vitrine una după alta, unde paşii săi şi cei ai lui Malcolm răsunau la unison, şi pe măsură ce oboseala îl făcea să-şi piardă răsuflarea i se tărâmiţa în mii de bucăţi conştiinţa spaţiului şi a timpului, era la Lisabona şi la San Sebastian, fugea de Malcolm cum într-o altă noapte fugise de Toussaints Morton, nu încetase nici o clipă acea urmărire printr-un oraş dedublat care-şi destăcea urzeala pentru a se transforma în labirint şi în hăţuială.

Şi aici străzile deveneau dintr-o dată egale şi geometrice, abandonate, într-un fel, nopţii, perspectivele goale ale unor pieţe

mai luminoase de unde venea o rumoare slabă şi ceţă de oraş locuit. Fugea spre aceste lumini ca spre un miraj care se tot îndepărta. Auzi în spatele lui zgomotul lent al unui tramvai care şterse paşii lui Malcolm şi îl văzu trecând chiar pe lângă el, înalt şi galben şi pustiu ca un vas în derivă şi oprindu-se puţin mai încolo, poate l-ar putea prinde, cineva coborî, şi tramvaiul întârzie o clipă până să pornească din nou, Biralbo aproape că îl prinsese, când se puse foarte încet în mişcare şi se clătină depărtându-se. Ca şi cum ar fi privit într-o gară trenul pe care l-a pierdut, Biralbo rămase nemişcat, cu gura şi ochii deschişi, ştergându-şi transpiraţia de pe faţă şi saliva care-i mânjea buzele, uitând de Malcolm, de obligaţia de a fugi şi, deşi îl costa un efort imposibil întorsul capului, se răsuci încet şi văzu că şi Malcolm se oprise la câţiva metri de el, pe marginea celuilalt trotuar, ca pe cornişa unei clădiri de pe care urma să se arunce, gâfâind şi tuşind, dându-şi la o parte părul roşu din ochi. Atinse în buzunar patul pistolului şi o halucinaţie rapidă îl făcu să se vadă ţintind spre Malcolm şi aproape că auzi împuşcătura şi căderea surdă a trupului peste şine, ar fi fost tot atât de nespus de uşor ca şi cum ar fi închis ochii şi nu s-ar mai fi mişcat niciodată şi ar fi fost mort, dar Malcolm se şi îndrepta spre el, scufundându-se pas cu pas într-o stradă de nisip. Fugi din nou, dar nu mai putea, văzu la stânga lui o înfundătură mai întunecoasă, o scară mare, un turn subţire şi mai înalt decât acoperişurile caselor, absurd de singur şi ridicat între ele, cu ferestre goticе şi nervuri de fier, fugi spre o lumină şi o uşă întredeschisă unde era un om, un taxator care avea prinsă de curea o geantă plină cu monezi şi care îi dădu un bilet. "Cincisprezece scuzi", îi spuse, îl împinse înăuntru, închise fără grabă un soi de grilaj ruginit, învârti de o manivelă de cupru, iar locul acela pe care Biralbo încă nu-l privise începu să se cutremure şi să scârţâie ca podelele unui vapor cu aburi, să se ridice, vedea o faţă dincolo de grilaj, care se scufunda în subsol, care dispăru cu totul pe când

Biralbo încă nu pricepea cu-adevărat că era într-un ascensor şi că nu mai avea nevoie să fugă.

Taxatorul, o femeie cu un batic pe cap şi un bărbat cu favoriţi albi şi cu o gabardină severă îl priveau cu o dezaprobare plină de interes. Femeia avea faţa foarte lată şi mesteca ceva, examinând cu încetineală metodică pantofii murdari de noroi, cămaşa scoasă din pantaloni, figura congestionată şi transpirată a lui Biralbo mâna sa dreaptă mereu ascunsă în buzunarul paltonului. De cealaltă parte a ferestrelor goluce, oraşul se lăţea şi se îndepărta pe măsură ce ascensorul îşi continua mişcarea: pieţe albe asemenea unor lacuri de lumină, firme luminate slab deasupra acoperişurilor, cu faţa spre întunericul de-abia ghicit al gurii râului, clădiri încălecate pe o colină care culmina cu un castel luminat violent de reflectoare.

Când ascensorul se opri întrebă unde se aflau: în oraşul de sus, îi spuse taxatorul. Ieşi într-un pasaj unde sufla vântul rece al mării ca pe puntea unui vapor. Scări şi ziduri de case părăsite coborau vertical spre străzile profunde pe unde poate că încă umbla Malcolm. Lângă turnul unei biserici în ruină era un taxi care-i păru tot atât de ciudat şi de nemişcat ca una din acele insecte pe care le surprinzi când ai aprins lumina. Îi ceru taximetristului să-l ducă la gară. Privea prin geamul din spate în căutarea luminilor altei maşini, urmărind chipurile din colţurile în umbră. Apoi oboseala îl dărâmă pe speteaza tare din plastic şi-şi dori ca acea călătorie în taxi să dureze cât mai mult până să se sfârşească. Cu ochii întredeschişi se scufunda în oraş ca într-un peisaj submarin, recunoscând locuri, statui, firme de prăvălii vechi sau de magazine, holul hotelului său de unde părea să fi ieşit cu nespus de multă vreme în urmă.

Întreaga Lisabonă, îmi spuse, chiar şi gările, este un labirint de scări care niciodată nu reuşesc să ajungă până în vârf, întotdeauna rămâne deasupra celui care urcă o cupolă sau un turn sau un şir de

case galbene care-i sunt inaccesibile. Se urcă pe scări metalice şi coridoare cu closete murdare, până la peroanele de unde pleca trenul pe care-l lua în fiecare dimineaţă ca să-l viziteze pe Billy Swann.

De câteva ori se temu că încă-l mai urmăreau. Privea înapoi şi fiecare privire era cea a unui duşman ascuns. Aşteptă în restaurantul gării să nu mai rămână nimeni pe peron şi bău un pahar de rachiu. Se temea şi de privirile controlorilor şi ale ospătarilor, ghicea în ele şi în cuvintele pe care le asculta în spatele lui şi nu le putea pricepe semne ale unei conspiraţii de care poate că nu avea să reuşească să scape. Îl priveau, poate îl şi recunoşteau, bănuiau starea lui de fugar şi de străin. În oglinda unei toalete se înspăimântă de chipul său: avea părul răvăşit şi era foarte palid şi cravata destăcută în atâma ca un ştreang în jurul gâtului, dar ceea ce era cel mai înspăimântător erau acei ochi ciudaţi care nu mai priveau ca în urmă cu câteva ore, care păreau totodată să simtă milă faţă de el şi să-i prezică condamnarea. "Sunt eu", zise cu voce tare, privindu-şi buzele care se mişcau în oglindă, "sunt Santiago Biralbo".

Totuşi lucrurile, locurile întunecoase, turnurile conice ale palatului înconjurate de acoperişuri de culoarea fumului, drumul din pădure păstrau o misterioasă şi liniştită identitate, întărită şi de pecetea nopţii. La intrarea în sanatoriu, un om încărca sacoşe şi valize într-o maşină mare, un taxi strălucitor care nu semăna cu taxiurile vechi din Lisabona. "Oscar", zise Biralbo: omul se întoarse cu faţa spre el, pentru că în întuneric nu îl recunoscuse, sprijini cu multă grijă contrabasul de scaunul din spate şi, când văzu cine e, îi zâmbi, ştergându-şi fruntea cu o batistă tot atât de albă în penumbră ca şi surâsul său.

– Plecăm – zise – în noaptea asta. Billy a hotărât că se simte mai bine. Urma să te sun la hotel. Doar îl cunoşti, vrea să începem să repetăm chiar de mâine.

– Unde este?

– Înăuntru, își ia rămas-bun de la călugărițe. Mă tem că se străduiește să le dea în dar ultima lui sticlă de whisky.

– E adevărat că nu mai bea?

– Suc de portocale. Zice că e mort. "Noi, morții, suntem abstinenți, Oscar". Așa-mi zice. Fumează mult și bea suc de portocale.

– Oscar, trebuie să-ți pun o întrebare.

– Fără îndoială. Ți-ai luat o față ca de polițist.

– Cine a achitat nota de plată de la sanatoriu? În dimineața asta am văzut o factură. Este enorm de scump.

– Întreabă-l pe el. Fără să-l privească pe Biralbo, Oscar se feri de prea marea lui apropiere ștergându-și cu batista transpirația de pe mâini. Uite-l. Tocmai vine.

– Oscar, Biralbo se așează în fața lui și-l făcu să se oprească. Ți-a poruncit să mă minți, așa-i? Ți-a interzis să-mi spui că Lucreția venise...

– Se întâmplă ceva pe aici? Înalt și fragil, cufundat în palton cu borul pălăriei chiar deasupra ochelarilor, cu o țigară în gură și cu cutia trompetei în mână, Billy Swann venea spre ei cu spatele înspre lumină. Oscar, du-te și spune-i taximetristului că putem pleca.

– Chiar acum, Billy. Oscar se supuse cu sentimentul de ușurare al celui care a reușit să scape de o pedeapsă. Avea față de Billy Swann un respect sacru pe care uneori nu reușea să-l distingă de teamă.

– Billy – spuse Biralbo, și simți că vocea îi tremura ca atunci când băuse prea mult sau după o noapte întreagă de nesomn – spune-mi unde este.

– Arăți prost, băiete. Billy Swann era foarte aproape de el, dar Biralbo nu-i vedea ochii, ci doar strălucirea lentilelor de la oche-

lari. Ai o față de mort, mai rău ca mine. Nu te bucuri că mă vezi? Bătrânul Billy Swann s-a întors în împărăția celor vii.

– Te întreb de Lucreția, Billy. Spune-mi unde pot s-o găsesc. Este în pericol.

Billy Swann încercă să-l dea la o parte, ca să intre în taxi, dar Biralbo nu se mișcă din loc. Era atât de întuneric încât nu-i putea vedea expresia feței, și asta-l făcea și mai de neînțeles, un pată gol sub borurile pălăriei. Dar Billy Swann îl vedea pe el: luminile din hol îi luminau fața. Lăsă jos cutia trompetei, aruncă țigara după ce mai trase scurt un fum care făcu să i se vadă linia dură a buzelor, apoi își scoase foarte încet mănușile, îndoindu-și degetele, de parcă i-ar fi fost amorțite.

– Ar trebui să-ți vezi chiar acum fața, băiete. Tu ești în pericol.

– Nu o să stau aici toată noaptea, Billy. Trebuie s-o găsesc înaintea lor. Vor s-o omoare. Au fost cât pe ce să mă omoare pe mine.

– Vino cu noi – zise Billy Swann. Taximetristul pusese motorul în funcțiune, dar Biralbo nu se dezlipea de ușa din față. Îi era frig și avea puțină febră, o senzație de grabă și de ameteală.

– Spune-mi unde este Lucreția.

– Când vrei tu, Billy. Oscar își scoase capul mare și cârlionțat pe geam și-l privea cu neîncredere pe Biralbo.

– Femeia asta nu-i bună pentru tine, băiete – zise Billy Swann, dându-l la o parte cu un gest hotărît. Deschise portiera și lăsă cutia pe scaunul din față, ordonându-i sec taximetristului să nu se mai grăbească chiar așa. O făcu în engleză, dar motorul se opri. – Poate că nu e vina ei. Poate că e din pricina a ceva ce ai în tine și care nu are nimic de-a face cu ea și care te duce la pierzanie. Ceva asemănător whisky-ului sau heroinei. Știu despre ce-ți vorbesc și tu știi că eu știu. Mi-e de-ajuns să mă uit chiar acum la ochii tăi. Seamănă cu ai mei după o săptămână în care am stat încuiat cu o ladă de sticle. Urcă în taxi. Închide-te în hotelul tău. O să cântăm

pe doisprezece şi vom pleca de aici. Când o să te sui în avion va fi ca şi cum n-ai fost vreodată la Lisabona.

– Nu înţelegi, Billy, nu e vorba de mine. De ea e vorba. O vor ucide dacă o găsesc.

Fără să-şi scoată pălăria, Billy Swann se aşează înăuntrul taxiului, punându-şi pe genunchi cutia neagră a trompetei. Nu închise portiera. De parcă ar fi vrut să câştige timp, aprinse o ţigară şi trimise fumul spre Biralbo.

– Te gândeşti că tu eşti cel care a căutat-o, că în acea zi ai văzut-o din întâmplare în tren. Dar ea te-a căutat în repetate rânduri şi eu n-am vrut niciodată ca tu să afli. I-am interzis să te vadă. M-a ascultat pentru că se teme de mine ca şi Oscar. Îţi aminteşti de teatrul acela de la Stockholm unde am cântat înainte de a pleca în America? Ea era acolo, în sală, venise de la Lisabona să ne vadă. Ca să te vadă pe tine, vreau să spun. Şi puţin mai târziu la Hamburg, ea a ieşit din cabina mea cu cinci minute înainte ca tu să vii. Ea m-a adus aici şi a plătit cu anticipaţie doctorii. Acum are mulţi bani. Este singură. Presupun că te aşteaptă chiar în această clipă. Mi-a explicat cum se ajunge la ea acasă. Din gara asta, de aici de jos, pleacă un tren spre coastă la fiecare douăzeci de minute. Coboară în penultima gară, când ai să vezi un far. Trebuie să-l laşi în spate şi să mergi cam o jumătate de milă, având mereu marea în stânga ta. Mi-a spus că are o casă cu turn şi grădină înconjurată de un zid. Chiar lângă grilaj e un nume în portugheză. Nu mă întreba pentru că nu sunt în stare să-mi amintesc nici o vorbă în limba asta. Casa lupilor sau cam aşa ceva.

– *Quinta dos Lobos* – zise Oscar în întuneric. Eu mi-aduc bine aminte.

Billy Swann închise uşa taxiului şi rămase privindu-l impasibil pe Biralbo în timp ce ridica geamul de la portieră. Preţ de o clipă, când şoferul manevra ca să intre pe cărare, îi veni în ochi lumina unui felinar. Era o faţă slabă şi împietrită şi atât de necunoscută ca

şi cum omul ale cărui trăsături Biralbo nu le văzuse în timp ce îl asculta fusese un impostor.

Capitolul XVI

Mi-l amintesc vorbindu-mi multe ore în şir în camera lui de la hotel, otrăvit de tutun şi de cuvinte, oprindu-se ca să-şi aprindă ţigările, ca să bea scurte înghiţituri dintr-un pahar în care de-abia dacă mai rămăsese puţină gheaţă, stăpânit fără leac, noaptea târziu, pe la trei sau patru dimineaţa, de locurile şi de numele pe care cu atâta răceală începuse să le evoce, hotărît să continue să vorbească până ce noaptea se va sfârşi, nu numai acea noapte viitoare de la Madrid pe care o împărţeam amândoi, ci şi cealaltă, aceea care se întorsese în cuvintele sale ca să pună stăpânire pe el şi pe mine ca un duşman cu chipul învăluit. Nu-mi istorisea o poveste, fusese prins prin trădare de ea, aşa cum uneori îl prindea muzica, fără să-i lase vreme să răsufle, nici posibilitatea să tacă ori să se hotărască. Dar nimic din toate astea nu lăsa să se ghicească în vocea lui calmă şi senină şi nici în ochii săi, care încetaseră să mă mai privească, rămânând fixaţi, în vreme ce-mi vorbea, de jarul ţigării sau de gheaţa din pahar sau de draperiile trase ale balconului, pe care eu le dădeam puţin la o parte din când în când ca să verific fără nici o uşurare că nimeni nu ne urmărea pe trotuarul din faţă. Povestea de parcă ar fi vorbit despre altcineva, cu tonul neutru şi minuţios al celui care dă o declaraţie: poate că dacă n-a voit să se oprească

până la sfârșit a fost pentru că știa deja că nu ne vom mai vedea niciodată.

– Și atunci – îmi spuse –, când am aflat unde era Lucreția, când taxiul lui Billy Swann a plecat și eu am rămas singur pe drumul din pădure, totul a fost la fel ca întotdeauna, ca atunci când eram la San Sebastian și aveam întâlnire cu ea și mi se părea că orele sau minutele care mai lipseau până s-o văd aveau să fie mai lungi decât întreaga mea viață și că barul sau hotelul unde mă aștepta ea erau în cealaltă parte a lumii. Și totodată aceeași teamă că ea plecase, iar eu n-o voi mai putea găsi. La început, la San Sebastian, când plecam în căutarea ei, priveam toate taxiurile cu care se încrucișa al meu, temându-mă că Lucreția ar putea fi într-unul din ele...

Înțelesese dintr-o dată că uitarea era o minciună și că singurul adevăr, izgonit chiar de el din conștiință, de când plecase din San Sebastian, își găsise adăpost în visurile lui, unde nici puterea voinței și nici rațiunea nu-l puteau ajunge, în visurile care-i înfățișau vechiul chip și gingășia de neuitat a Lucreției, așa cum le cunoscuse cu cinci sau șase ani în urmă, când nici unul din ei nu pierduse încă nici curajul nici dreptul la dormță și la nevinovăție. În Stockholm, în New York, în Paris, în hotelurile străine în care se deștepta, după lungi săptămâni în care nu-și amintea de Lucreția, exaltat sau mulțumit de prezența altor femei trecătoare, își amintise și uitase visuri în care o durere caldă îi lumina fericirea neștirbită a celor mai bune zile pe care le trăise alături de ea și culorile spulberate pe care lumea nu le-a avut decât atunci. Ca în acele visuri, acum el era cel care o căuta și o ghicea, fără să o vadă, într-o privelițte cu copaci și dealuri noptatice care-l purta cu iuțeală spre mare. Privea toate luminile, îngrozit că ar putea să n-o vadă la vreme pe cea a farului, ca să poată coborî din tren. Era trecut de miezul nopții și nu mai era nici un călător în vagon în afară de Biralbo. Controlorul îi spuse că nu mai erau decât zece

minute până la penultima stație. Printr-o ferestruică ovală vedea mișcându-se departe, în spate, barele metalice ale vagonului următor, și nici acolo nu părea să mai călătorească nimeni. Își privi ceasul și nu era în stare să-și amintească câte minute trecuseră de când vorbise cu controlorul. Tocmai avea de gând să-și pună paltonul, când văzu chipul lui Malcolm la ferestruica ovală din spate, privindu-l, lipit de geam.

Se ridică, avea mușchii amorțiți și îl dureau genunchii. Trenul mergea atât de repede încât nu se putea ține pe picioare, nici Malcolm, de altfel, care pentru a-și păstra echilibrul rămase nemișcat, cu picioarele depărtate, în vreme ce ușa vagonului se balansa și se izbea în fața lui, împinsă de un vânt rece care se pornise dintr-o dată și care ajunsese până la Biralbo, aducând cu el zgomotul monoton al roților de tren pe șine și un scârțâit de lemn și încheieturi metalice care păreau să-și iasă din țâțâni la curbe. Fugi pe hol prinzându-se cu amândouă mâinile de șirul de speteze, voi să deschidă cealaltă ușă a vagonului, dar nu era cu putință, iar Malcolm se apropiase atât de tare încât putea să-i vadă strălucirea albastră a ochilor. În mod absurd se încăpățână să tragă de ușă spre înăuntru și de-aceea nu reușea s-o deschidă, o trână îl împinse în ea și se trezi, cuprins de groază și de amețeală, pe o platformă care se mișca de parcă i s-ar fi deschis sub picioare, în gol, în spațiul dintre două vagoane, deasupra unei bezne în care scânteiau și dispăreau șinele și sufla un vânt care trecea prin el, tămâdu-i răsuflarea, împingându-l spre un parapet care de-abia dacă-i ajungea la mijloc și de care reuși să se prindă chiar când simți, ca într-o presimțire, că avea să cadă, că o să fie azvârlit între șine.

Se întoarse, Malcolm era la un pas de el, de cealaltă parte a ușii, în străfulgerarea unui singur gest trebuia să se desprindă de parapet și să ajungă la celălalt vagon, fără să privească în jos, fără să vadă cum se mișcau planșeurile metalice deasupra amețitoarei și șerpuitoarei potecі de pietriș pe care întunericul o înfuleca adâncă

unui puţ. Sări cu ochii închişi, şi uşa se deschise iar se închise la loc în urma lui ermetic, dintr-o singură mişcare. Alergă prin vagonul gol spre o altă uşă şi spre o altă ferestruică ovală: era posibil ca succesiunea şirurilor de scaune fără nimeni pe ele şi luminile galbene şi prăpăstiile de umbră cosită de vânt să nu se termine niciodată, ca şi cum trenul ar fi mers numai pentru ca el să se ducă s-o caute pe Lucreţia, urmărit de Malcolm, pe care nu-l mai vedea, poate fiindcă nici el nu reuşea să iasă din celălalt vagon. Auzi lovituri, văzu apărând în ovalul de cristal figura lui Malcolm care lovea uşa cu picioarele şi pe care reuşi s-o deschidă, şi acum venea spre el cu părul răvăşit de vânt, ieşi din nou în beznă ţinându-se cu amândouă mâinile de barele îngheţate ale parapetului, dar dincolo nu mai era nici o uşă, ci doar un perete cenuşiu de metal, ajunse la locomotivă şi Malcolm se tot apropia încet de el, aplecat în faţă de parcă ar fi mers împotriva vântului.

Îşi aminti de pistol: căutându-l îşi dădu seama că îl lăsase în palton. Dacă trenul încetinea, poate avea să-şi ia inima în dinţi şi să sară. Dar trenul fugea de parcă s-ar fi rostogolit pe o pantă, iar Malcolm deschisese deja singura uşă care-l separa de el. Îşi sprijini spatele de metalul ondulat şi îl văzu apropiindu-se de parcă n-avea să ajungă niciodată, ca şi cum viteza trenului i-ar fi ţinut la distanţă. În mâinile deschise ale lui Malcolm nu se afla pistolul. Îşi mişca buzele, poate că striga ceva, dar vântul şi zgomotul locomotivei îi împrăştiau cuvintele, curajul zadarnic al furiei. Cu picioarele foarte depărtate şi cu palmele deschise se aruncă asupra lui Biralbo sau fu împins spre el. Nu se luptau, păreau să se îmbrăţişeze sau să se sprijine stângaci unul de celălalt ca să nu cadă. Alunecau pe platformă şi cădeau în genunchi şi se ridicau încolăcindu-se ca să cadă din nou sau ca să fie împinşi în acelaşi timp în gol. Biralbo auzea o răsuflare despre care nu ştia dacă este a lui sau a lui Malcolm, cuvinte murdare în engleză pe care poate că le rostea chiar el. Simţea mâini şi unghii şi lovituri şi greutatea unui corp şi

senzaţia îndepărtată că îi era izbit capul de ntuchiile de metal. Se ridică în picioare, văzu lumini, ceva cald şi umed care i se prelingea pe frunte îl orbi: îşi şterse ochii cu mâna şi îl văzu pe Malcolm ridicându-se chiar lângă el, atât de încet de parcă ar fi ieşit dintr-un lac de nămol, prinzându-se cu amândouă mâinile de stofa pantalonilor lui, de buzunarul sfâşiat al hainei sale. Mai înalt şi mai greu de desluşit ca niciodată, Malcolm se clătină peste el şi-şi întinse spre gâtul său mâinile lui mari şi nemişcate, şi pentru o clipă, când Biralbo se trase la o parte, păru că se apleacă peste parapet ca şi cum ar fi vrut să examineze adâncimea terasamentului sau a nopţii. Biralbo îi văzu mâinile agitându-se ca aripile unei păsări, văzu o privire de uluire şi de implorare când trenul sări de parcă se răsturna, iar el căzu prăvălit cu faţa la planşeurile metalice auzi un ţipăt tot atât de ascuţit şi de lung ca scârţâitul frânelor şi, închise ochii ca şi cum întunericul voit l-ar fi putut salva de a mai auzi

Rămase trântit la pământ, pentru că tremura aşa de tare, încât n-ar fi putut să se ţină pe picioare. Vedea case risipite între copaci, bariere cu treceri de nivel în spatele cărora aşteptau automobile. Acum trenul înainta puţin mai încet. Biralbo se aşeză în genunchi, îşi şterse din nou faţa de umezeala murdară, încă tremurând, căutând pe bâjbâite un mâner ca să se poată ridica. Când trenul aproape că se oprise, văzu în spatele copacilor o lumină înaltă care dispărea şi revenea cu un ritm la fel de lipsit de grabă şi tot atât de exact ca bătăile unui pendul. De parcă s-ar fi înfiorat dintr-un vis sau dintr-o uitare completă, îl surprinse să-şi amintească unde ajunsese şi pentru ce se afla acolo.

Sări peste linii pentru ca nimeni să nu-l vadă şi se îndepărtă de luminile gării mergând printre vagoane părăsite, împiedicându-se de liniile ascunse sub buruieni. Trecu peste un gard din scânduri putrezite, se împiedică şi căzu urcându-se pe un terasament şi nu mai vedea nici gara, nici lumina farului. Mort de frig, continuă să meargă înainte pe pământul umed şi plin de gropi, printre copaci,

fugind de luminile caselor unde lătrau câinii şi de gardurile grădinilor care-i închideau drumul. Tot ocolindu-l pe unul din ele la nesfârşit, se temu că se rătăcise: era pe o stradă curată şi obişnuită, cu obloanele trase şi felinare la colţuri şi coşuri de hârtii din plastic. Se gândi: "Am hainele sfâşiate, am faţa mânjită de sânge, dacă mă vede cineva, cheamă poliţia". Dar îi lipseau şi inteligenţa şi voinţa de a face orice altceva decât să urmeze drumul drept al străzii, căutând zgomotul sau mirosul mării, lumina farului între eucalipţi.

Strada era, desigur, atât de dreaptă şi de lungă pentru că mergea paralel cu şoseaua de pe coastă: uneori Biralbo auzea foarte aproape motoare de automobile şi simţea bătându-i în faţă briza mării. Gardurile aidoma ale fermelor se sfârşiră într-un teren viran noroios pe care se înălţau cu faţa spre bezna netedă a cerului schelele unei clădiri în construcţie. Într-o parte era şoseaua, iar apoi tarul şi genunile mării. Ca să evite farurile automobilelor, se îndepărtă de bordura şoselei şi merse aproape de marginea falezei. Departe, în zare, se înălţa şi strălucea fosforescent spuma, lovindu-se de stânci: nu a vrut să rămână s-o privească pentru că-l înspăimanta legănarea acelui abis care-l ţinea nemişcat şi părea să-l cheme. Farul îl lumina cu o rază asemănătoare cu cea a lunii mari şi galbene din timpul verii, o lumină rotitoare şi poliedrică, care-i multiplica umbra amestecându-i-o iarăşi atunci când se stingea. Cu capul plecat şi cu mâinile în buzunare, mergea cu acea încăpăţânare a vagabonzilor rătăcind pe străzi, fără altă pavăză împotriva vântului rece al mării decât gulerul ridicat al hainei. Era de acum foarte departe de far când văzu peste coroanele pinilor casa pe care i-o prevestise Billy Swann. Un gard foarte lung care nu se putea vedea din şosea, apoi un grilaj întredeschis şi un nume: *Quinta dos Lobos*.

Intră temându-se de lătratul câinilor. Grilajul s-a deschis în tăcere când l-a împins cu mâna şi n-a auzit, în vreme ce străbătea un fel de grădină, decât zgomotul paşilor săi pe pietriş. Văzu un

tum, o mică galerie cu coloane, o fereastră luminată. Se opri în faţa uşii, cu aceeaşi senzaţie de gol şi de sfârşeală pe care o simţise pe platforma trenului şi la marginea falezei. Apăsă pe sonerie şi nu se întâmplă nimic. Mai apăsă o dată: de acea dată o auzi chiar el, foarte departe, în fundul casei. Apoi tăcere, vântul printre copaci, siguranţa că a auzit nişte paşi şi că era cineva, cu băgare de seamă, nemişcat, în spatele uşii, "Lucreţia", spuse, de parcă i-ar fi vorbit la ureche ca să n-o trezească, "Lucreţia".

Dar eu nu-mi pot închipui cum era chipul pe care Biralbo l-a văzut atunci şi nici felul cum s-a petrecut între ei recunoaşterea sau duioşia, niciodată nu i-am văzut şi nici nu mi i-am putut imagina împreună: ceea ce-i lega, ceea ce poate că încă îi uneşte, era o legătură care închidea în ea însăşi esenţa secretului. Niciodată n-au avut martori, nici măcar când nu-i mai îmboldea nimic să se ascundă. Dacă cineva pe care eu nu-l cunosc a fost împreună cu ei sau i-a surprins vreodată într-unul din acele baruri şi hoteluri clandestine unde-şi dădeau întâlnire la San Sebastian, sunt sigur că nu a putut vedea nimic din ceea ce aveau cu adevărat: o ţesătură de cuvinte şi gesturi, de pudoare şi lăcomie, pentru că niciodată n-au crezut că se meritau şi nu şi-au dorit şi n-au avut niciodată ceva care să nu fie numai ei înşişi, un regat al lor nevăzut în care n-au locuit aproape niciodată, dar de care nici nu se puteau lepăda, pentru că graniţele lui îi înconjurau tot atât de fără scăpare ca şi pielea sau parfumul, forma unui corp. Privindu-se, ei îşi aparţineau unul altuia, asemenea celui care ştie cine este văzându-se într-o oglindă. Rămaseră o clipă fiecare de câte o parte a pragului, fără să se îmbrăţişeze, fără să spună nimic, de parcă amândoi s-ar fi trezit faţă în faţă cu cineva pe care nu se aşteptau să-l vadă. Mai frumoasă sau mai înaltă, aproape de nerecunoscut, cu părul tuns foarte scurt, cu o bluză de mătase, Lucreţia deschise larg uşa pentru a-l vedea bine în lumină şi-i spuse să intre. Poate că şi-au vorbit la început cu o distanţă neîncălzită de amintirile comune, ci de acea

politeţe laşă şi lacomă care de-atâtea ori îi făcuse să-şi fie străini când un singur cuvânt sau o mângâiere le-ar fi fost de ajuns ca să se recunoască.

– Ce ţi s-a întâmplat? – zise Lucreţia. Ce ţi-au făcut la faţă?

– Trebuie să pleci de aici. Pipăindu-şi fruntea, Biralbo atinse mâna care-i dădea părul la o parte ca să-i vadă rana. Oamenii aceia te caută. Te vor găsi dacă nu fugi.

– Ai buza crăpată. Lucreţia îi atingea faţa şi el nu-i simţea vârfurile degetelor. Îi mirosea părul, vedea atât de aproape culoarea exactă a ochilor ei, totul îi venea ca din depărtarea unui leşin; dacă se mişca, dacă făcea numai un pas, avea să cadă. – Tremuri. Vino, sprijină-te de mine.

– Dă-mi un pahar de ceva. Şi o ţigară. Mor de nevoia să fumez. Mi-am lăsat tutunul în palton. Ca şi pistolul. Cui i-ar trece prin minte.

– Ce pistol? Dar nu, nu vorbi, sprijină-te de mine.

– Cel al lui Malcolm. Era să mă omoare cu el, şi eu i l-am luat. În modul cel mai stupid.

Realiza totul cu intermitenţe, în alternanţe rapide de luciditate şi leşin. Dacă închidea ochii era iarăşi în tren şi se temea că-l va prăvăli ameţeala. În timp ce mergea, ţinându-se de Lucreţia, se văzu într-o oglindă şi se sperie de faţa lui mânjită de sânge şi de cercul roşietic care îi înconjura pupilele. Ea îl ajută să se întindă pe o canapea, în camera goală unde ardea focul. Deschise ochii şi Lucreţia nu mai era. O văzu întorcându-se cu o sticlă şi cu două pahare. Îngenunchiată lângă el, îi şterse faţa cu un prosop umed şi apoi îi puse o ţigară în gură.

– Malcolm ţi-a făcut asta?

– Am căzut cu faţa de ceva. Ceva de metal. Sau poate că el m-a împins. Totul era foarte întunecat. Cine mai ştie. Eu cădeam şi mă ridicam şi el mereu voia să mă lovească. Săracul Malcolm. Turba din pricina mea. Era nebun după tine.

– Unde este acum?

– Pe lumea cealaltă, bănuiesc. Între şine, dacă a mai rămas ceva. L-am auzit ţipând. Încă-l mai aud.

– Tu l-ai omorît?

– Păi nu mai ştiu. Cred că i-am dat un brânci, dar nu sunt sigur. Poate că l-au şi găsit. Trebuie să pleci de aici.

– Te-a urmărit cineva?

– Toussaints Morton o să te găsească dacă nu pleci. Cum o să citească mâine ziarele va şti unde să te găsească. Îi va lua o săptămână sau o lună, dar te va găsi. Pleacă de aici, Lucreţia.

– Cum o să plec acum când ai venit tu.

– Oricine poate intra. Nici măcar nu aveai grilajul închis.

– L-am lăsat deschis pentru tine.

Biralbo sorbi o înghiţitură din paharul său de burbon şi se sprijini de umărul Lucreţiei ca să se ridice. Îşi dădu seama că ea crezuse că el avea să o sărute şi că de aceea zâmbise aşa când se aplecase spre el. Burbonul îi ardea rănile de pe buze şi-l readucea la viaţă cu o căldă şi dorită încetineală. Îi trecu prin minte că trecuseră mulţi ani de când Lucreţia îl privea aşa ca acum: foarte fix, atentă la fiecare detaliu al prezenţei lui, aproape înspăimântată de intensitatea propriei sale priviri, de teamă că un gest, oricare, ar putea fi un semn că el ar vrea să plece. Dar nu-şi aducea el aminte: se cutremură dându-şi seama că vedea pentru prima oară în ochii Lucreţiei o privire al cărei martor până atunci fusese doar Malcolm. Ceea ce memoria lui nu putuse niciodată păstra îi era înapoiat de gelozia unui mort.

Se spălă pe faţă cu apă rece într-o sală de baie foarte mare căreia strălucirea porţelanului şi a robinetelor îi dădea un aer de veche sală de operaţii. Avea buza de jos crăpată şi o rană în frunte. Se pieptănă cu grijă şi îşi aranjă cravata ca pentru o întâlnire cu Lucreţia. În timp ce se întorcea în salonul unde ea îl aştepta, examină pentru întâia oară casa: în fiecare încăpere, locurile

păreau să fi fost aranjate ca să proslăvească forma pură a spațiului și a singurătății. Călăuzit de o muzică dată foarte încet reuși să se întoarcă lângă Lucreția fără să se rătăcească.

– Cine cântă asta? o întrebă. Muzica îi oferea o mângâiere tot atât de caldă ca aerul unei nopți de mai, ca amintirea unui vis.

– Tu, zise Lucreția. Billy Swann și cu tine. *Lisabona*. Nu te recunoști? Mereu m-am întrebat cum ai putut să compui acest cântec fără să fi fost niciodată la Lisabona.

– Tocmai din pricina asta. Acum însă n-aș mai putea să îl scriu.

Era așezat pe un colț al canapelei, în fața focului, în mijlocul camerei goale. Doar o etajeră cu discuri și cărți, o combină muzicală la perete, cu lumini mici roșii și verzi în spatele gemuleților întunecate. Nu contează ce lucruri posedă sau păstrează, se gândi, adevărații singuratici construiesc golul în locurile în care stau și pe străzile pe care merg. În cealaltă parte a canapelei, Lucreția fuma ascultând muzica, cu ochii întredeschiși, deschizându-i câteodată de-a binelea ca să se uite la Biralbo, cu neștirmurită duioșie.

– Am o istorie întreagă să-ți povestesc, îi spuse.

– Nu vreau s-o aflu. Am auzit multe în această noapte.

– Trebuie s-o știi. De data aceasta am să-ți spun tot adevărul.

– Îl bănuiesc deja.

– Ți-a vorbit de tablou, nu? De planul pe care l-am luat de la el.

– Nu pricepi, Lucreția. N-am venit aici ca să-mi povestești nimic. Nu vreau să știu de ce te caută, nici pentru ce mi-ai trimis acel plan al Lisabonei. Am venit să te previn că trebuie să fugi. Am să plec imediat ce-mi termin paharul.

– Nu vreau să pleci.

– Mâine am repetiție cu Billy Swann. Vom cânta pe douăsprezece. Lucreția se apropie și mai mult de el. Obișnuința tementății și a singurătății îi mânse ochii. Părul atât de scurt înapoia trăsătu-

rilor ei, liniile line şi adevărul pe care poate că nu-l avuseseră decât în adolescenţă. Voi să spună ceva, dar strânse buzele cu acel gest al ei de zădărnicie sau de renunţare şi se ridică în picioare. Biralbo o văzu îndepărtându-se spre etajera cu cărţi. Se întoarse cu una în mână şi o deschise în faţa lui. Era un volum cu pagini mari şi lucioase, cu reproduceri de artă. Lucreţia îi arătă unul dintre ele, sprijinind cartea deschisă pe claviatura maşinii de scris. Biralbo mi-a spus că a privi acel tablou era ca şi cum ai fi auzit o muzică foarte aproape de tăcere, ca şi cum ai fi fost foarte lent pătruns de melancolie şi de tenerire. Înţelese dintr-o dată că aşa ar fi trebuit să cânte el la pian, la fel cum pictase acel om; cu recunoştinţă şi pudoare, cu înţelepciune şi nevinovăţie, ca şi cum ar fi ştiut totul şi n-ar fi ştiut nimic, cu gingăşia şi teama celui care îndrăzneşte pentru întâia oară să schiţeze o mângâiere, să rostească cuvântul necesar. Culorile, subţiate de apă sau de depărtare, desenau pe spaţiul alb un munte vioriu, o întindere cu uşoare pete verzui, care păreau copaci ori umbre de copaci în umbrişul unei după-amieze de vară, o potecă pierzându-se înspre povârnişuri, o casă joasă şi singuratecă cu o fereastră de-abia schiţată, o alee cu copaci care aproape o ascundeau, ca şi cum cineva ar fi ales să trăiască acolo neştiut, ca să privească singur vârful muntelui vioriu. *Paul Cézanne*, citi în josul lui, *La montagne Sainte Victoire, 1960, Col. B.U. Ramires.*

– Eu am avut acest tablou – zise Lucreţia şi închise cartea dintr-o mişcare. Privind fotografia, nu poţi să-ţi închipui cum era. L-am avut şi l-am vândut. N-o să mă împac niciodată cu gândul că n-am să-l mai văd.

Capitolul XVII

Înteţ focul, aduse ţigări, umplu paharele cu încetineala senină a celui ce îndeplineşte o ceremonie intimă. Afară vântul bicluia geamurile şi se auzea aproape mugetul valurilor izbindu-se de stânci. Biralbo luă cartea şi o lăsă deschisă pe genunchi, ca să se mai uite la tablou în vreme ce Lucreţia vorbea. Contemplarea acelui peisaj transformase dintr-o dată totul: noaptea, fuga, teama de a muri, de a nu o găsi pe Lucreţia. Ca dragostea uneori şi ca aproape întotdeauna muzica, acea pictură îl făcea să înţeleagă posibilitatea morală a unei dreptăţi stranii şi inflexibile, a unei ordini aproape întotdeauna tainice care modela hazardul şi făcea lumea locuibilă, fără să fie din această lume. Ceva sacru şi ermetic şi în acelaşi timp cotidian şi diluat în aer, asemenea muzicii lui Billy Swann când cânta la trompetă într-un ton atât de jos, încât sunetul său se pierdea în tăcere, ca lumina în ocru şi roz a amurgurilor Lisabonei: senzaţia de a nu descifra înţelesul muzicii, sau al petelor de culoare, sau al misterului nemişcat al luminii, ci de a fi înţeles şi acceptat de către ele. Dar încă cu ani în urmă el ştiuse şi uitase toate acestea. Le recupera acum aşa cum le avusese atunci, cu mai multă înţelepciune şi mai puţină înfocare, legate pentru totdeauna de Lucreţia, de vocea ei liniştită dintotdeauna şi

de felul cum zâmbea fără să-şi dezlipească buzele, de acel parfum al zilelor de altădată care iarăşi era ca mireasma aerului unei patrii pierdute.

De-aceea îi şi păsa atât de puţin de povestea pe care ea i-o istorisea: îi păsa de vocea ei, nu de cuvintele sale, de prezenţa ei şi nu de motivul pentru care o găsise acolo, mulţumea ca pentru un dar pentru fiecare din lucrurile care i se întâmplaseră de când sosise la Lisabona. Îşi ridică ochii de pe carte ca s-o privească pe Lucreţia şi se gândi că poate n-o mai iubea, că poate nici măcar n-o mai dorea. Dar acea răceală fără bănuială, care-l curăţa de trecut şi de stricăciunile durerii, era şi în spaţiul în care avea să o vadă aşa cum o văzuse cu câteva zile sau câteva ore mai înainte de a se îndrăgosti de ea, la *Lady Bird* sau la *Viena*, în vreo stradă uitată din San Sebastian: tot atât de prielnică şi de viitoare, tot atât de iluminată ca acele oraşe în care suntem pe cale să ajungem pentru întâia oară.

Auzea din nou cuvintele, numele care atâta timp îl urmăriseră şi al căror întunerec rămas neclintit chiar şi după acea noapte, pentru că el era în continuare mai puternic decât adevărul sau minciuna închise în el: Lisabona, Burma, Ullman, Morton, Cézanne, nume care se destrămau în vocea Lucreţiei pentru a se aduna din nou într-o urzeală necunoscută care modifica şi corecta în parte amintirile lui Biralbo, iarăşi auzi cuvântul Berlin, recunoscând în sunetul său straturile succesive şi îndepărtate de mizerie şi durere pe care i le adăugase timpul din acele vremuri de demult, în care îi scria Lucreţiei scrisori şi nu se mai aştepta s-o vadă vreodată: când se supusese mediocrităţii şi decenţei şi dădea ore într-un colegiu de calugăriţe, culcându-se devreme, în timp ce ea vedea cum îl strangulau pe un om cu un fir de nylon şi fugea apoi pe zăpada murdară a străzilor în căutarea unei cutii de scrisori sau a cuiva căruia să-i poată încredinţa ultima ei scrisoare pentru

Biralbo, acel plan al Lisabonei, mai înainte ca Malcolm şi Toussaints Morton şi Daphne s-o prindă...

– Te-am mințit, zise Lucreția. Aveai dreptul să cunoşti adevărul, dar nu ți l-am spus. Sau nu în întregime. Pentru că dacă ți l-aş fi spus te-aş fi legat de mine şi eu voiam să fiu singură şi să ajung singură la Lisabona, eram de ani de zile legată de Malcolm şi chiar şi de tine, de amintirile şi de scrisorile tale, şi mi se rătăcise viaţa şi eram sigură că aveam s-o capăt înapoi dacă rămâneam singură, de-aceea te-am mințit şi ți-am spus să pleci când eram în hotelul acela, de-aceea am avut curajul să-i iau lui Malcolm planul şi revolverul şi să fug de el, îmi era totuna că îl ajutase pe Toussaints să-l omoare pe beţivul acela, asta nu mă făcea să simt pentru el nici mai mult dispreţ şi nici mai multă scârbă, nu era mai murdar să sugrume un om decât să se întindă deasupra mea fără să mă privească nici o clipă în ochi şi să fugă apoi la baie, cu capul în pământ... Voia să avem un fiu. De când apăruse Portughezul nu-mi vorbea decât de asta, avea să câştige mulți bani, ne puteam retrage şi să avem un fiu şi să nu mai muncim tot restul vieții, mi se făcea greaţă numai gândindu-mă, o casă cu grădină şi un copil al lui Malcolm, şi Toussaints şi Daphne venind să mănânce cu noi în fiecare duminică. Îmi amintesc de noaptea în care l-au adus pe Portughez, sprijinindu-l amândoi ca să nu cadă, tot atât de mare ca un copac, blond, roşu, cu ochii atât de tulburi şi înfundaţi în cap ca ai unui porc, îmbuibat de bere, cu tatuajele acelea pe braţe, l-au trântit pe canapea şi a rămas acolo respirând zgomotos şi zicând tot felul de lucruri cu limba împleticită. Toussaints a adus din maşina lui o ladă cu cutii de bere şi i-a pus-o lângă el, şi Portughezul le desfăcea şi le bea una câte una, ca şi cum ar fi fost un automat, şi apoi le îndoia cu mâna de parcă erau de hârtie şi le arunca pe jos. Eu îl auzeam repetând un cuvânt, Burma, care uneori părea a fi un loc şi alteori numele unei amante sau al unei conspirații. Toussaints şi Daphne nu se mişcau de lângă el, îi puneau la

îndemână o cutie cu bere şi Daphne îl asculta şi lua notiţe, cu mapa pe genunchi, "unde se găseşte *Burma*", îl întreba Toussaints pe Portughez, "în ce parte a Lisabonei", şi într-una din acele dăţi Portughezul s-a ridicat de parcă dintr-o dată ar fi fost treaz şi a spus: "Nu voi vorbi, nu-mi voi călca promisiunea pe care i-am făcut-o lui dom Bernardo Ulham Ramires când era pe moarte". Deschise larg ochii şi ne privi pe toţi, încercă să se scoale, dar căzu din nou pe canapea şi adormi pe dată ca un bou.

"Îl vedeţi pe ultimul soldat al unei armate învinse", a spus Toussaints Morton, cu solemnitatea celui care ţine un discurs funebru. Lucreţia îşi amintea că vorbindu-le de dom Bernardo Ulhman Ramires şi de imperiul său spulberat, şi-a şters zgomotos nasul cu o batistă mare în carouri şi i-au ţâşnit lacrimile: lacrimi adevărate, zise Lucreţia, lacrimi mari şi strălucitoare care-i curgeau pe faţă ca broboanele de mercur. În timp ce Portughezul dormea, păzit de Daphne, Toussaints Morton le-a explicat ce era Burma şi de ce aveau ei posibilitatea să se îmbogăţească pentru totdeauna, folosind numai un strop de minte şi de viclenie, "fără forţă brutală, Malcolm", îl preveni, va fi de ajuns să aibă răbdare şi să nu-l lase niciodată singur pe Portughez şi să nu lipsească din frigider cutiile de bere, "toată berea de pe lume", zise întinzându-şi mâinile, "ce-ar gândi bietul dom Bernardo Ulhman Ramires dacă ar vedea în ce s-a transformat cel care a fost cel mai bun dintre oştaşii săi".

– O armată secretă, spuse Lucreţia. Tipul acela îşi pierduse plantaţiile de cafea şi palatul din mijlocul unui lac şi aproape toate tablourile şi trebuise să fugă din Angola după independenţă. Se întorsese pe ascuns în Portugalia şi cumpărase cel mai mare magazin din Lisabona, ca să-şi stabilească acolo sediul conspiraţiei sale. Asta a fost ceea ce i-a povestit Portughezul lui Morton: că dom Bernardo a vândut puţinele tablouri care-i rămăseseră ca să cumpere arme şi să plătească mercenari, şi că, după moartea lui, *Burma* se târâmiţa, nu mai rămăsese aproape nimic din magazin,

de aceea plecase el din Lisabona, nu pentru că i-ar fi fost frică de poliție. Dar a mai spus încă ceva: că în biroul lui dom Bernardo era un calendar vechi și un tablou foarte mic care nu valora desigur nimic de vreme ce nu fusese vândut.

– Prieteni – Toussaints Morton se asigură că Portughezul dormea încă în cealaltă cameră. Credeți că un *amateur* de inteligența lui dom Bernardo Ulhman Ramires și-ar atârna în biroul său un tablou fără valoare? Eu, care l-am cunoscut bine, zic că nu. "E un peisaj", zice animalul ăla, "se vede un munte și un drum". Am tremurat când l-am auzit. Cu multă discreție l-am întrebat dacă se vede și o casă între copaci, jos, în dreapta. Eu și știam că va răspunde că da... Cunosc acel tablou, mi l-a arătat dom Bernardo acum cincisprezece ani, la Zürich. Și acum stă agățat lângă un calendar, umplându-se de praf în magazinul acela din Lisabona, unde nimeni nu se uită la el. L-a pictat Paul Cézanne în o mie nouă sute șase. Cézanne, Malcolm! Îți spune ceva numele ăsta? Dar e în zadar, nu sunteți în stare să vă imaginați câți bani ni s-ar da pentru el dacă l-am găsi.

– Dar nu știau unde se află Burma, zise Lucreția. Doar că era un magazin de ceaiuri și de coloniale și că pentru a coborî în subsolul unde trebuia să spui cuvântul *Burma*. Îl îmbătau pe Portughez și nu îndrăzneau niciodată să-l întrebe de-a dreptul de teamă că n-ar mai avea încredere, dar trebuie că și-au pierdut răbdarea, bănuiesc, că Malcolm a zis ceva care l-a făcut să intre la bănuială, pentru că în ziua aceea, la cabană, când s-au încuiat cu el, eu l-am auzit că striga și l-am văzut ieșind și băgând ceva în buzunar, o hârtie mototolită, dar cădea din picioare, a intrat în baie și a rămas înăuntru multă vreme, când urina făcea tot atât de mult zgomot ca un cal...

Toussaints l-a strigat, foarte nervos, eu cred că se temea ca Portughezul să nu fi aruncat planul în closet. "Ieși de acolo", îi spunea, "o să-ți dăm jumătate, tu n-ai știi unde să-l vinzi de unul

singur". Atunci l-am văzut băgând în buzunar firul acela de nilon m-a privit şi mi-a spus: "Lucreţia, dragă, la toţi ne este foarte foame, n-ai vrea s-o ajuţi pe Daphne să pregătească prânzul?"

Biralbo se ridică şi ataţă tocul. Cartea era încă deschisă şi sprijinită de maşina de scris. Îi trecu prin minte că acel peisaj avea aceeaşi gingăşie netulburată ca privirea şi vocea Lucreţiei: şi-l închipui ascuns în penumbră, invizibil pentru cei care treceau pe lângă el şi nu îl vedeau, aştepând nemişcat, cu fidelitatea statuilor, tot atât de străin de vreme ca şi de lăcomie şi de crimă. Un singur cuvânt ar fi fost de-ajuns ca să-l capeţi: dar nu l-a putut spune decât cine îl merita...

– A fost atât de uşor... – spuse Lucreţia. A fost ca trecutul unei străzi sau urcatul într-un autobuz. Am ajuns la magazin şi era aproape gol, erau acolo oameni care încărcau mobile vechi şi saci de cafea într-un camion. Am intrat şi nimeni nu mi-a spus nimic, de parcă nici nu mă vedeau... În fund era una din acele mese de scris vechi şi un bărbat foarte înalt, cu părul alb, care scria într-un registru foarte mare, de parcă nota lucrurile pe care ceilalţi le luau... M-am oprit în faţa lui, îmi bătea inima şi nu ştiam ce să-i spun. Şi-a scos ochelarii ca să se uite mai bine la mine, i-a lăsat pe carte şi a pus tocul în călimară, cu multă grijă, pentru a nu murdări ceea ce scrisese. Purta un halat cenuşiu. M-a întrebat ce voiam, foarte politicos, ca ospătarii aceia vechi de la cafenele, zâmbindu-mi. Eu am zis: "Burma", am crezut că nu m-a auzit, pentru că zâmbea ca şi cum nu m-ar fi putut vedea bine. Dar a dat din cap şi mi-a spus coborând vocea mult: "Burma nu mai există. A încetat să existe cu mult înainte ca poliţia să fi sosit" . Şi-a pus din nou ochelarii, a luat tocul şi a început iar să scrie, oamenii aceia urcau de la subsol cu saci de cafea în spinare şi cu lăzi pline de lucruri ciudate, feimare de apor, curele, obiecte de cupru, parcă erau aparatură de navigaţie. M-am luat după unul dintre ei printr-un coridor şi apoi pe nişte scări metalice. Tabloul era acolo jos, într-un

birou foarte mic. Erau şi cărţi şi hârtii aruncate pe jos. Am închis uşa şi l-am scos din ramă. L-am pus într-o pungă de plastic. Am ieşit de acolo de parcă n-aş fi atins pământul. Bărbatul cu părul alb nu mai era la masa de lucru. Am văzut tocul, cartea deschisă, ochelarii, unul dintre cei care încărcau în camion mi-a zis ceva, iar ceilalţi au pufnit în râs, dar eu nu m-am uitat la ei. Am stat două zile închiată în camera unui hotel, privind tabloul, atingându-l cu vârfurile degetelor, de parcă l-aş fi mângâiat. N-aş fi vrut să încetez să-l privesc niciodată.

– L-ai vândut la Lisabona?

– La Geneva. Acolo ştiam unde să mă duc. Mi l-a cumpărat unul dintre acei americani din Texas care nu pun întrebări. Presupun că-l va fi pus imediat într-un seif. Bietul Cézanne.

– Dar eu puteam să pierd acea scrisoare, zise Biralbo, după o lungă tăcere. Sau s-o fi aruncat după ce am citit-o.

– Tu ştii că atunci aceasta era imposibil. Şi eu o ştiam.

– Ai luat planul în acea noapte, în hotelul de pe şosea, aşa-i? Când am ieşit să ascund maşina lui Floro.

– Era un motel. Îţi mai aminteşti cum se numea?

– Eram pierdut de tot. Cred că nici nume nu avea.

– Dar n-ai ieşit ca să ascunzi maşina. Lucreţiei îi făcea plăcere să atace memoria lui Biralbo. Ai spus că mergeai să cumperi nişte sandviciuri.

– Am auzit un motor. Nu-ţi mai aminteşti? Te-ai făcut albă de frică. Ai crezut că Toussaints Morton ne-a şi găsit.

– Ţie îţi era frică, şi nu că ne-ar fi putut găsi Toussaints. Frică de mine. Cum am rămas singuri în cameră, mi-ai spus să coborîm să bem un pahar. Dar era acolo un frigider plin cu băuturi. Atunci ţi-a venit în minte să te duci să cauţi sandviciuri. Erai mort de frică. Ţi se vedea în ochi, în gesturile pe care le făceai.

– Nu era teamă. Nu era decât dezgust.

– Îţi tremurau mâinile când te-ai întins lângă mine. Mâinile şi buzele. Ai stins şi lumina.

– Dar tu ai stins-o. Şi sigur că tremuram. N-ai simţit niciodată că ţi se taie răsuflarea de cât de tare doreşti pe cineva?

– Ba da.

– Să nu-mi spui pe cine.

– Pe tine.

– Dar asta a fost la început. În prima noapte când ai fost cu mine. Atunci tremuram amândoi. Nici în întuneric nu îndrăzneam să ne atingem. Dar nu era frica. Era pentru că nu credeam că meritam ceea ce ni se întâmpla.

– Şi nici nu o meritam. Lucreţia îşi sublinie cuvintele cu gestul de a aprinde o ţigară. Dar nu o făcu cu ea deja în gură, îi oferi bricheta lui Biralbo, în podul palmei, ca el s-o ia şi s-o aprindă. Acest unic gest refuza nostalgia şi preamărea prezentul. Nu eram mai buni ca acum. Eram prea tineri. Şi prea nemernici. Ceea ce făceam ni se părea neîngăduit. Credeam că ne scuza întâmplarea. Aminteşte-ţi de acele întâlniri în hoteluri, de teamă că ne-ar putea descoperi Malcolm sau că ne-ar vedea împreună prietenii tăi.

Biralbo refuză: nu voia să-şi amintească de teamă şi nici de orele meschine, zise, la capătul atâtor ani îşi ştergea din minte tot ce putea murdări sau tăgădui cele două sau trei nopţi astrale ale vieţii lui, pentru că nu-l interesa să-şi amintească, ci să aleagă ceea ce îi aparţinea de-acum pentru totdeauna: noaptea de neuitat în care ieşise de la *Lady Bird* împreună cu Lucreţia şi cu Floro, şi oprise un taxi şi se urcase în el, înciudat de atâta gelozie şi laşitate, şi Lucreţia deschisese uşa şi se aşezase lângă el şi spusese: "Malcolm e la Paris. Vin cu tine". De pe trotuar, Floro Bloom, gras şi zâmbitor, apărat de frig de scurta lui vătuită de vânător cu harponul, le făcea la revedere cu mâna.

– Şi tu aveai o jachetă cu guler foarte mare, zise Biralbo. Neagră, dintr-o piele foarte fină. Aproape că-ţi acoperea faţa.

– Am lăsat-o la Berlin. Acum Lucreţia era tot atât de aproape ca înăuntrul acelui taxi. Nu era piele adevărată. Mi-o dăruise Malcolm.

– Bietul Malcolm. Biralbo îşi aminti într-o străfulgerare cele două mâini deschise care căutau în aer un imposibil mâner. Falsifica şi hăini?

– Voia să fie pictor. Iubea pictura tot atât de mult cât poţi tu să iubeşti muzica. Dar pictura nu-l iubea pe el.

– Era tare frig în noaptea aceea. Aveai mâinile îngheţate.

– Dar nu din pricina frigului. Şi acum Lucreţia îi căuta mâinile în vreme ce îl privea: simţi în ele aceeaşi răceală pe care o aveau ale lui când se ducea să cânte şi-şi aşeza pentru prima oară mâinile pe claviatură. Îmi era teamă să te ating. Trupul tău întreg şi al meu le atingeam în mâinile tale. Ştii când mi-am amintit de clipa aceea? Când am ieşit din acel magazin cu tabloul lui Cézanne într-o pungă de plastic. Totul era în acelaşi timp imposibil şi nesfârşit de uşor. La fel, să mă ridic din pat şi să-i iau lui Malcolm planul şi revolverul şi să plec pentru totdeauna...

– De-aceea nu erau nemernici, zise Biralbo – acum ameţeala nedomolită de viteza trenului se contunda cu aceea din taxiul care-i dusese spre sfârşitul acelei nopţi pe străzile îndepărtate de la San Sebastian. Pentru că nu căutam decât lucrun imposibile. Ne scârbea mediocritatea şi fericirea celorlalţi. De prima oară când ne-am văzut, ţi-am citit în ochi că mureai de dorinţă să mă săruţi.

– Nu ca acum.

– Mă minţi. Niciodată nu va putea fi nimic mai bun decât ceea ce am avut atunci.

– Va fi, pentru că este imposibil.

– Vreau să mă minţi, spuse Biralbo. Să nu-mi spui niciodată adevărul. Dar zicând acestea, atingea deja buzele Lucreţiei.

Capitolul XVIII

Când deschise ochii, crezu că dormise doar câteva minute. Își amintea albastrul abstract al ferestrei, recile raze sure care înfiorau lumina lămpii și înapoiau încet-încet lucrurilor forma lor, nu însă și culorile, amestecate sau dizolvate în albastrul palid al penumbrei, în albul cearceafurilor, în strălucirea obosită și caldă a pielii Lucreției. Avusese sau visase senzația că cele două trupuri ale lor creșteau și ocupau lacom integritatea spațiului și răscoleau cutremurându-se umbrele lipite între ele; în hotarele râvnitei alunecări în leșin a amândurora, îi readucea la simțuri o recunoștință calmă de complici. Poate nimic nu le-a fost înapoiat în acea noapte; poate în acea lumină străine ce nu părea venită de nicăieri au căpătat, văzându-se, ceva ce nu bănuiau, ceva ce nici măcar n-au știut să-și dorească până atunci, străfulgerarea prin care le era posibil să se descopere în timp, în urma dezlegării de păcate a memoriei.

Dar nu dormise numai câteva minute; lumina soarelui bătea în perdelele translucide. Nici nu-și amintea vreun vis, căci Lucreția era cea care dormea atât de liniștită lângă el, goală sub cearceaful întins în jurul coapselor ei, cu părul răvășit, cu gura întredeschisă,

zâmbind parcă, cu profilul atât de aproape de Biralbo, ca şi cum ar fi adormit când era pe punctul s-o sărute.

Fără să se mişte încă, de teamă să n-o trezească, privi în jur începerea, amintindu-şi vag lucrurile, căpătând de la fiecare dintre ele detalii risipite din ceea ce îşi amintea: pantalonii lui, aruncaţi pe jos, cămaşa, pătată de mici picuri întunecaţi, tocurile înalte ale Lucreţiei, biletele de tren pe noptieră, lângă scrumieră, semne ale unei nopţi devenită dintr-o dată îndepărtată ireală doar, şi nu de temut sau prielnică. Încet şi cu grijă, începu să se ridice: Lucreţia respiră mai adânc şi spuse ceva în somn, în vreme ce-i îmbrăţişa mijlocul. Se gândi că era foarte târziu, că Billy Swann o fi sunând deja la hotelul lui. Se gândi în grabă cum să se scoale fără ca ea să bage de seamă. Se întoarse foarte încet: mâna Lucreţiei îl atinse delicat pe coapse când se dădu la o parte şi apoi rămase aproape nemişcată, căutând orbeşte în cearceafuri. Ghemuită, zâmbi ca şi cum l-ar fi îmbrăţişat încă, şi-şi vârî faţa în pernă, fugind de deşteptare şi de lumină.

Biralbo întredeschise obloanele. Îi trebui o bucată de vreme până să-şi dea seama că senzaţia de uşurare care-i făcea mişcările atât de taimice n-o datora orelor de somn, ci pur şi simplu absenţei trecutului. Pentru prima oară după mulţi ani nu se deştepta împins de teama vreunui necaz sau de un chip pe care trebuia neapărat să şi-l amintească. Nu îşi ceru sieşi socoteală de noaptea de dinainte în oglinda de la baie. Avea încă buza de jos crăpată şi o cicatrice subţire îi brăzda fruntea, dar nici măcar aerul fioros al obrajilor lui neraşi nu-i păru chiar atât de condamnabil. De la geam se vedea marea: soarele strălucea în coamele subţiri ale valurilor cu reflexe metalice. Un singur lucru îl înduioşă: pe agăţătoarea prosoapelor era halatul roşu al Lucreţiei, care mirosea delicat a pielea ei şi a săruri de baie.

În alte vremuri ar fi căutat, cu ciudă geloasă, urme ale vreunei prezenţe bărbăteşti: acum, ieşind de la duş, îl nemulţumea posibi-

litatea că n-ar găsi cu ce să se radă. Examină cu nesocotită plăcere flacoanele de cosmetice, mirosind cutiile de pudră roz, săpunuri, parfumuri. Se rase cu mare greutate cu o lamă de ras mică şi ascuţită, care-i aminti de mârşăvia pistolului unui trişor. Apa caldă şterse aproape complet petele de sânge de pe cămaşă. Îşi puse cravata; strângând-o, simţi o durere intensă la gât şi-şi aminti fugar de Malcolm; fără nici o părere de rău, cu singura dorinţă de a uita şi de a fugi a celui care-şi aminteşte la trezire că a băut prea mult cu o noapte înainte.

În salon, pe maşina de scris, era încă deschisă cartea despre Cézanne, lângă două pahare cu puţină apă şi o sticlă goală. Privi drumul, munţii vioriu, casa dintre copaci, i se păru imună la pierderea încet-încet a oricărui prestigiu, de care se îmbolnăveau toate, până şi lumina în ceaţă a mării. Era ca şi cum ar fi întârziat peste măsură până să se întoarcă în patria căreia-i aparţinea; în pofida voinţei lui, îl inunda treptat o senzaţie blajină de straniu şi de minciună, de libertate, de uşurare.

Pe când căuta bucătăria, pentru că îi făcea plăcere să-şi pregătească el cafeaua, nimeri într-o cameră care avea trei ferestre mari ce dădeau înspre ţărmul stâncos. Se găsea acolo o masă plină de cărţi şi pagini scrise de mână şi o altă maşină de scris cu un sfert de coală albă. Scrumiere, alte cărţi pe jos, cutii de ţigări goale, un bilet de avion vechi de câteva luni: *Lisabona–Stockholm–Lisabona*. Paginile, scrise cu cerneală verde, erau pline de ştersături. Pe perete văzu fotografia unui necunoscut: el însuşi, cu trei sau patru ani în urmă, cu ochii aţintiţi asupra a ceva ce nu se găsea în camera aceea, nici în vreun alt colţ al lumii, cu mâinile întinse deasupra claviaturii unui pian care era cel de la *Lady Bird*. Umbra ascundea jumătate din acea faţă: în cealaltă, în privirea şi în gestul buzelor, era teamă şi duioşie şi un instinct pur de prezicător. Se întrebă ce va fi gândit şi simţit Lucreţia privind în fiecare noapte ochii aceia

care păreau întotdeauna să zâmbească celui aflat în fața lor, dar și să se lepede de el, să nu-l vadă.

Casa nu era atât de mare pe cât i se păruse la sosire: o dilatau spațiul gol și orizontul mării din ferestre. Căutase zadarnic în ea semne ale vieții Lucreției: tăcerea, pereții albi, cărțile erau singurele răspunsuri la toate întrebările lui. În capătul unui coridor descoperi bucătăria, atât de curată și de anacronică, de parcă mulți ani se scurseră de când nimeni n-o mai folosise. Pe fereastră, deasupra copacilor, văzu turnul conic al farului. Rămase tot atât de uimit să-l vadă așa de aproape, ca atunci când descoperea mărimea neadevărată a vreunui loc din copilărie. Făcu cafeaua: îi simți cu recunoștință mirosul ca pe o dovadă de fidelitate regăsită. Când se întoarse în salon să caute o țigară, Lucreția era acolo și îl privea. Fără îndoială că îi ascultase pașii pe culoar și se oprise să aștepte ca el să apară în prag. Văzându-l, închise radioul: îl privea de parcă, la trezire, se temuse că nu-l va mai găsi. În lumina zilei figura ei nu mai era atât de dominatoare, ci mai primitoare sau mai fragilă, dintr-o dată gravă, docilă în fața bănuielii unui pericol înălțată împotriva ei.

– Au găsit trupul lui Malcolm, zise. Te caută. Tocmai am auzit la radio.

– Au spus numele meu?

– Numele și prenumele și hotelul unde locuiai. Un controlor a declarat că v-a văzut bătându-vă pe platforma trenului.

Vor fi găsit paltonul meu, zise Biralbo. Tocmai voiam să mi-l pun când a apărut Malcolm.

– Ți-ai lăsat în el pașaportul?

Biralbo se căută prin buzunare: pașaportul era în haină. Atunci își aminti.

– Recipisa de la hotel, zise. O aveam în palton, de aceea îmi știu numele.

– Măcar nu au și fotografia ta.

– Au spus că eu l-am omorît?

– Doar că te caută. Controlorul îşi amintea foarte bine de Malcolm şi de tine. Se pare că nu mai era nimeni în tren.

– Şi pe el l-au identificat?

– Au spus până şi ocupaţia pe care şi-o trecea în paşaport: restaurator de tablouri.

– Trebuie să plecăm de aici chiar azi, Lucreţia. Tr. esaints Morton acum ştie unde să ne caute.

– Nimeni nu ne poate găsi dacă nu ieşim din această casă.

– Ştie numele gării. O să înceapă să pună întrebări. Nu-i trebuiască nici două zile ca să ajungă aici.

– Dar o să-ţi dea numele la postul de poliţie de la aeroport. Nu mai poţi să te întorci la hotel şi nici să pleci din Portugalia.

– O să merg cu trenul.

– Există poliţie şi prin trenuri.

– O să mă ascund câteva zile în hotelul lui Billy Swan.

– Aşteaptă. Cunosc pe cineva care ne poate ajuta. Un spaniol care are un club aproape de *Burma*. Îţi va căuta el un paşaport fals. M-a ajutat să falsific documentaţia tabloului.

– Spune-mi unde locuieşte şi o să merg să-l văd.

– El va veni aici. O să-i dau un telefon.

– N-avem timp, Lucreţia. Trebuie să pleci de aici.

– Vom pleca împreună.

– Sună-l pe tipul ăla şi spune-i că merg să-l văd. Eu singur.

– Nu cunoşti pe nimeni în Lisabona. Nu ai bani. Peste câteva zile putem pleca fără nici un pericol.

Dar el aproape că nu simţea nici o ameninţare; totul, până şi bănuiala că maşinile poliţiei ar patrula pe aleile umbroase ale fermelor, i se părea îndepărtat, fără legătură cu el, tot atât de indiferentă vieţii sale ca priveliştea mării şi grădina părăsită care înconjurau casa, precum casa însăşi şi ardoarea îndepărtată a nopţii trecute, curat de orice fel de cenuşă, asemeni focului diamantelor.

Nu mai voia, ca-n alte dăţi, să prindă timpul ca să nu-i fie smulsă apropierea Lucreţiei, ca să deguste până în ultima clipă nu numai încântarea, ci şi durerea, ca atunci când căuta şi ocolea ultimele note, de teamă că liniştea ar putea aboli pentru veşnicie în închipuirea şi în mâinile sale domnia muzicii. Poate că ceea ce îi fusese dat sub lumina nemişcată a zorilor nu îngăduia durata, nici comemorarea şi nici revenirea, va fi veşnic a sa dacă refuza să întoarcă privirea înapoi.

Fără să spună nici unul nimic, Lucreţia ştia la ce se gândea şi înţelese nemărginita duioşie a despărţirii sale în tăcere. Îl sărută uşor pe buze şi se întoarse spre dormitor. Biralbo o auzi formând un număr de telefon. În timp ce ea întreba de cineva în portugheză, el îi aduse o ceaşcă de cafea şi o ţigară. Cu un fel de clarviziune a viitorului, ştiu că în aceste gesturi stătea fericirea. Cu faţa întoarsă într-o parte, ca să ţină receptorul pe umărul gol, Lucreţia spunea cuvinte foarte repezi pe care el nu reuşi să le înţeleagă şi îşi notă ceva într-un carnetel sprijinit de genunchi. N-avea pe ea decât o cămaşă mare şi un pic bărbătească, pe care n-o terminase de încheiat. Avea părul ud şi câteva picături de apă încă-i străluceau pe pulpe. Închise telefonul, lăsă carnetul şi creionul pe noptieră, apoi sorbi încet cafeaua, privindu-l prin fum pe Biralbo.

– Te aşteaptă în după-amiaza aceasta, la ora patru, zise, dar privirea ei era complet străină de cuvintele sale. La adresa aceasta.

– Sună chiar acum la aeroport. Biralbo îi puse o ţigară între buze. Se aşeză lângă ea. Rezervă-ţi un bilet pentru primul avion care pleacă din Portugalia.

Lucreţia îndoi perna şi se sprijini de ea, scoţând fumul printre buzele de-abia dezlipite în lente fire cenuşii şi albastre, vărgate, ca penumbra şi lumina. Îşi îndoi genunchii şi-şi sprijini picioarele lipite şi desculţe de marginea patului.

– Eşti sigur că nu vrei să vii cu mine?

Biralbo îi mângâie călcâiele: dar nu era atât o dezmierdare, cât o delicată recunoştinţă. Îi dădu puţin la o parte cămaşa, simţind încă cu vârful degetelor umezeala pielii. Se priviră din nou: părea că ceea ce ar face mâinile sau ar spune vocile lor le împrejmuia intensitatea privirii tot atât de zadarnic ca fumul ţigărilor.

– Gândeşte-te la Morton, Lucreţia. De el şi nu de poliţie trebuie să ne temem.

– Acesta este singurul motiv? Lucreţia îi scoase ţigara din gură şi-l trase spre ea atingându-i cu vârfurile degetelor buzele şi rana din frunte.

– Mai este ceva.

– Ştiam eu. Spune-mi-o.

– Billy Swann. Pe douăsprezece trebuie să cânt cu el.

– Dar va fi foarte periculos. Cineva poate să te recunoască.

– Nu şi dacă folosesc un alt nume. Mă voi strădui ca luminile să nu-mi vină în faţă.

– Nu cânta la Lisabona. Lucreţia îl împinse puţin câte puţin până ce îl întinse lângă ea şi îi luă faţa în mâinile ei pentru ca el să nu o poată privi. Billy Swann o să înţeleagă. Nu va fi ăsta ultimul lui concert.

– Ba poate că da, zise Biralbo. Închise ochii, îi sărută colţurile buzelor, umerii obrajilor, începutul părului, într-o beznă mai râvnită decât muzica şi mai dulce ca uitarea.

Capitolul XIX

- N-ai mai văzut-o de atunci? i-am zis. Nici măcar n-ai căutat-o?

– Cum era s-o caut, Biralbo mă privi, provocându-mă aproape să-i răspund. Spune-mi.

– La Lisabona, presupun, după câteva luni. Casa era a ei, nu? Avea să se întoarcă acolo.

- Am sunat o dată la telefon. N-a răspuns nimeni.

Sigur că te caută.

Nu pe mine, ci pe Santiago Biralbo. Își căută pașaportul în noptieră și mi-l întinse, deschis la prima pagină. Nu pe Giacomo Dolphin

Părul creț și foarte scurt, ochelarii fumurii, o umbră răzleață, de la mai multe zile de neras în obraji, lungindu-i fața prelungă și foarte palidă, care era deja a altui om, el însuși, el, cel care petrecuse câteva zile ascuns într-un loc care nu era tocmai un hotel, așteptând să-i crească barba ca să fie la fel cu bărbatul din fotografie, pentru că acel spaniol, Marana, mai înainte să i-o facă, îi umbrise cu un creion dermatograf și o mică perie dată prin pudră cenușie bărbia și umerii obrajilor, întinzându-i-le pe față cu degetele lui umede, în fața oglinzii, ca unui actor neîndemânatic, și îi ridicase apoi părul, înmuindu-i-l cu fixativ, spunându-i pe urmă,

mulțumit de opera sa, atent să refacă mici detalii în vreme ce pregătea aparatul de fotografiat. "nici maică-ta nu te-ar recunoaște; nici Lucreția".

Vreme de trei zile, închis în camera aceea cu o singură fereastră de la care se vedeau o cupolă albă, acoperișuri roșietice și un palmier, așteptând mereu să se întoarcă Marana cu pașaportul fals, s-a transformat treptat în altul, cu încetineala unei metamorfoze invizibile, tot atât de încet precum îi creștea barba, mânjindu-i fața, fumând cu ochii la becul din tavan, privind cupola unde lumina era mai întâi galbenă și apoi albă, și pe urmă era cenușie și albastră, privindu-se în oglinda de la lavoar unde picura un robinet cu regularitatea unui ceas, aducându-i când îl deschidea de tot un damf ca de gură de canal. Își trecea mâna peste obrajii țepoși, căutând parcă semne ale unei transformări care încă nu se vedea și număra orele și picuratul apei și murmura cântece imitând sunetul trompetei și al contrabasului, în vreme ce din stradă ajungeau până la el vocile unor chinezoaice care chemau bărbații și râdeau ca niște păsărele, și mirosuri de carne friptă pe jar, și mâncăruri cu mirodenii. Una din tinerele chinezoaice, micuță și fardată, înzestrată cu o obscenă poluteță infantilă, îi aducea cu punctualitate de infirmieră cafea și mâncăruri de orez cu pește, și vin verde, și ceai, și rachiu, și țigări americane de contrabandă, pentru că domnul Marana îi poruncise așa mai înainte să plece, și o dată chiar se întinse lângă el și începu să-l sărute ca o pasăre care ciugulește din apă, râzând apoi cu ochii în jos când Biralbo o făcu să priceapă cu blândețe că prefera să stea singur. Spaniolul, Marana, se întoarse în a treia zi cu pașaportul vârît într-o pungă de plastic care era udă când Biralbo o atinse, pentru că lui Marana îi asudau rău mâinile și ceafa, și urca scările de la stradă răsuflând din greu, ca o balenă, cu costumul său ca din un colonial și cu ochelarii cu lentile verzi care ascundeau ochii de albinos și apăsătoarea lui ospitalitate de satrap. Ceru cafea și rachiu, le răzgoni

cu câteva pălmuțe pe chinezoaice, nu-și scoase ochelarii când vorbi cu Biralbo: fi ridică doar puțin și-și șterse ochii cu vârful unei batiste.

– Giacomo Dolphin, zise, mânuind pașaportul ca și cum ar fi vrut ca Biralbo să bage de seamă meritul flexibilității lui. Născut la Oran, în o mie nouă sute cincizeci și unu, din tată brazilian, deși născut în Irlanda, și din mamă italiancă. De azi înainte ăsta ești tu, camarade. Ai văzut ziarele? Nici nu mai pomenesc de rankeul pe care l-ai lichidat acum câteva zile. Treabă curată, păcat că ți-ai lăsat paltonul în tren. Un brânci și drum bun, nu?

– Nu-mi amintesc. De fapt nici nu știu dacă n-a căzut singur.

– Stai calm, omule. Suntem compatrioți sau nu? Marana bău o înghițitură de rachiu și transpirația îi acoperi fața. Eu mă simt ca un consul al spaniolilor la Lisabona. Ori merg la ambasadă, ori vin la mine. Cât despre mulatrul ăla din Martinica ce umblă pe urmele tale, i-am spus deja Lucreției: nici o grijă. O să mă ocup personal de el până ce pleci din Lisabona. O să te duc la teatrul ăla unde o să cânți. Chiar cu mașina mea. Umblă înarmat mulatrul?

– Cred că da.

– Și eu. Marana, gâfâind, scoase de la brâul lui umflat cel mai mare pistol pe care Biralbo îl văzuse vreodată, chiar și în filme. Trei sute cincizeci și șapte. Numai să-mi iasă în față.

– Obișnuiește să se așeze în spate. Cu un fir de nilon.

– Păi să n-ajung să mă întorc. Marana se sculă în picioare și vârî la loc revolverul. Trebuie să plec. Să te duc undeva?

– La teatru, dacă poți. Trebuie să repet.

– La dispoziția ta. Pentru Lucreția sunt în stare să mă fac falsificator, gorilă și taximetrist. Astea-s afacerile: azi pentru tine, mâine pentru mine. Mare noroc ai, camarade. Asta înseamnă să trăiești de pe urma femeilor...

În fiecare noapte Marana venea după el, vârît într-o mașină neverosimilă care se cățăra pe străduțe ca un gândac, unul din acele

Morris care au fost teribil de sportive acum douăzeci de ani şi în care Biralbo s-a întrebat mereu cum putea să intre şi să se mişte Maraña. În timp ce conducea, strivit parcă de capotă, pufnea sub mustaţa ca de animal marin care-i acoperea gura şi mânuia volanul cu bruşte răsuciri fără rost: uneori era un exilat politic din vremurile de demult şi alteori fugarul din pricina unei nedrepte acuzaţii de delapidare. Nu avea nostalgia Spaniei, acest pământ al nerecunoştinţei şi al invidiei, care-i condamna la surghiun pe toţi cei care se ridicau împotriva mediocrităţii: nu era şi el, Biralbo, un exilat, n-a trebuit să plece în străinătate ca să triumfe în muzică? În timpul repetiţiilor, aşezat în rândul întâi al fotoliilor, ca un Buda de seu, Marana zâmbea şi adormea liniştit, iar când un răpăit al bateriei sau năpustirea liniştii îl deşteptau, schiţa gestul iute de a căuta pistolul şi examina penumbra teatrului gol, draperiile roşii întredeschise. Biralbo n-a îndrăznit niciodată să întrebe câţi îi plătise Lucreţia şi nici ce datorie îşi achita apărându-l pe el. "În exil, noi, spaniolii, trebuie să ne ajutăm unii pe alţii", zicea Maraña, "uitaţi-vă la poporul evreu..." Dar în după-amiaza concertului, Biralbo nu aşteptă să audă claxonul maşinii lui şi nici zgomotul catastrofal cu care se rostogolea pe pavaj şi se oprea la uşa casei, lângă ferestrele unde se rezemau uneori pe coate chinezoaicele. Se sculă din pat ca un bolnav împins de datoria de a fi curajos, bău o înghiţitură de rachiu, se privi în oglindă, pupilele dilatate excesiv şi barba de opt zile îi dădeau un aer de petrecăreţ şi de noapte albe, îşi luă paşaportul de parcă ar fi ascuns o armă, îşi puse ochelarii fumurii şi coborî pe o scară foarte strâmtă care avea treptele îmbrăcate în muşama murdară şi dădea în stradă. Auzi în spatele lui scurte râsete ascuţite şi nu voi să se întoarcă. Dintr-o crâşmă din apropiere ieşea un fum gros cu mirosuri de grăsime, de clei şi de mâncăruri asiatice. În spatele lentilelor de la ochelari, lumea avea o opacitate de amurg sau de eclipsă. Coborând pe drumul înspre Oraşul de Jos, simţea aceeaşi uşurare aproape involuntară

ca atunci când îi dispărea teama de muzică, pe la jumătatea unui concert, în acea clipă în care mâinile sale nu mai transpirau şi ascultau de un instinct la vitezei şi al orgoliului, tot atât de străin de conştiinţă ca şi bătăile inimii lui. Dând colţul unei străzi, văzu oraşul întreg şi golful, vapoarele îndepărtate şi macaralele din port, podul roşu şi şters, peste ape, de o brumă de opal. Numai instinctul muzicii îl călăuzea şi îl împiedica să se piardă, ajutând să recunoască locuri pe care le văzuse pe când o căuta pe Lucreţia, îmbrăncindu-l prin gangurile umede şi străduţe înfundate înspre largile pieţe ale Lisabonei şi columnele cu statui, spre acel teatru cam murdar unde străluciseră luminile şi umbrele sincopate ale primelor filme la sfârşitul celuilalt secol din care numai la Lisabona se mai puteau găsi semne: îmi spuse că localul concertului avea pe faţadă o firmă cu alegorii şi nimfe şi litere sinuoase care formau un cuvânt ciudat, *Animatograf*, şi că mai înainte de a ajunge la străzile drepte şi egale ale Oraşului de Jos începuse să vadă afişele în care noul său nume era scris sub cel al lui Billy Swann, cu litere mari şi roşii, *Giacomo Dolphin, la pian*.

Văzu pe dealuri galbene case înălţate, răceala luminii de decembrie, scara monumentală şi turnul subţire de metal şi ascensorul care într-o noapte îndepărtată îl salvase pentru moment de urmărirea lui Malcolm, văzu portalurile întunecoase ale magazinelor şi ferestrele luminate deja ale birourilor, mulţimea zgomotoasă şi nemişcată, adunată la căderea serii sub luminile albastre, aşteptând sau asistând pareă la ceva, poate la invizibilitatea sau destinul tainic al acestui bărbat cu ochelari fumurii şi gesturi făcute pe furiş, care nu se mai numea Santiago Biralbo şi care se născuse din nimic la Lisabona.

Ajunse la teatru şi era deja lume la ghişeu, mi-a zis că la Lisabona mereu e lume multă peste tot, chiar şi la W.C.-urile publice şi la uşile cinematografelor indecente, în locurile cele mai condamnate la singurătate, în colţurile din apropierea gărilor,

mereu bărbaţi singuri, în costume întunecate, bărbaţi singuri şi prost raşi parcă de-abia coboriţi dintr-un accelerat de noapte, albi cu pielea arămie şi privire pieziş, negri tăcuţi sau asiatici care îndură cu nesfârşită melancolie şi dor de casă vitorul care i-a adus în oraşul acesta de la marginea lumii. Dar acolo, la uşa acelui cinema sau teatru care se numea animatograf, văzu aceleaşi feţe palide pe care le cunoscuse în nordul Europei, aceleaşi gesturi de răbdare cultă şi de şiretenie şi se gândi că nici el şi nici Billy Swann nu cântaseră niciodată pentru acel fel de oameni, că era vorba de o greşeală, pentru că, în ciuda faptului că erau acolo şi îşi cumpăraseră cuminţi bilete, muzica pe care urmau s-o asculte nu-i va putea niciodată mişca.

Dar asta era ceva ştiut întodeauna de Billy Swann şi [illegible] nici nu-i păsa, pentru că atunci când ieşea să cânte era [illegible] ar fi fost singur, protejat şi izolat de către reflectoare [illegible] scufundau publicul în beznă şi marcau o graniţă de netrecut la marginea scenei. Billy Swann era în cabină, indiferent la luminile oglinzii şi la umezeala murdară a pereţilor, cu o ţigară în colţul gurii, cu trompeta pe genunchi, cu o sticlă de suc la îndemână, străin şi singur, ascultător, ca în sala de aşteptare a unui doctor. Părea să nu-l mai recunoască nici pe Biralbo, nici pe nimeni, nici măcar pe Oscar, care-i aducea îndoielnice doctorii în capsule şi pahare cu apă şi se străduia să nu se rupă niciodată în jurul lui un cerc de singurătate şi de limite.

– Billy, spuse Biralbo. Sunt aici.

– Eu, nu. Billy Swann îşi duse ţigara la gura într-un fel crudat, cu mâna ţeapănă, de parcă s-ar fi prefăcut că fumează. Vocea lui era mai domoală şi mai întunecată şi mai greu de descifrat ca niciodată. Ce vezi cu ochelarii ăia?

– Mai nimic. Biralbo şi-i scoase. Lumina becului gol îi răni ochii şi cabina se făcu mai mică. Tipul ăla mi-a spus să-i port mereu.

– Eu văd totul în alb şi negru. Billy Swann îi vorbea peretelui. Cenuşiu şi cenuşiu. Mai închis şi mai deschis. Nu ca-n filme. Aşa cum văd lucrurile insectele. Am citit o carte despre asta. Nu văd culorile. Când eram tânăr, eu chiar le vedeam. Când fumam iarbă vedeam o lumină verde în jurul lucrurilor. Cu whisky-ul era altfel: mai gălbui şi mai roşu, mai albastru, ca atunci când se aprind refectoarele alea.

– Le-am spus să nu ţi le pună în faţă, zise Oscar.

– Ea va veni în noaptea asta? Billy Swann se întoarse cu încetineală şi oboseală spre Biralbo la fel cum îi vorbea: în fiecare cuvânt pe care-l rostea era cuprinsă o poveste.

– A plecat, spuse Biralbo.

– Unde? Billy Swann bău o înghiţitură de suc cu un aer de scârbă şi de cuminţenie, aproape de nostalgie.

– Nu ştiu, zise Biralbo. Eu am vrut să plece.

– O să se întoarcă. Billy Swann îi întinse mâna şi Biralbo îl ajută să se ridice. Îl simţi că nu avea nici o greutate.

– Ora nouă, zise Oscar. E timpul să ieşim. Foarte aproape, dincolo de scenă, se auzea rumoarea sălii. Lui Biralbo îi era tot atât de teamă ca atunci când auzea marea în întuneric.

– De patruzeci de ani aşa îmi câştig pâinea. Billy Swann mergea sprijinit de braţul lui Biralbo, strângând trompeta la piept, de parcă i-ar fi fost teamă să n-o piardă. Dar tot nu pricep la ce vin ei să ne asculte, nici de ce cântăm noi pentru ei.

– Noi nu cântăm pentru ei, Billy, zise Oscar. Erau toţi patru împreună cu bateristul blond şi francez, Buby, strânşi la capătul unui culoar de draperii, luminile scenei le luminau deja feţele.

Biralbo avea gura uscată şi îi transpirau mâinile. De cealaltă parte a cortinei auzea voci şi fluierături răţăcite. "În teatrele astea este ca şi cum ai ieşi în arena unui circ", îmi spuse o dată, "fiecare se bucură dacă altul iese întâi, ca să-l sfâşie leii". Primul ieşi Buby, bateristul, cu capul plecat, zâmbind, mişcându-se în felul iute al

anumitor animale nocturne, lovindu-şi ritmic în părţi *blue-jeans*-ii. Un ropot scurt de aplauze îl întâmpină. Oscar apăru în urma lui, gras şi şovăielnic, cu un gest calm de dispreţ. Contrabasul şi bateria se auzeau deja când ieşi Biralbo. Îl orbiră reflectoarele, rotunde focuri galbene dincolo de lentilele ochelarilor săi, dar el nu vedea decât înşiruita albeaţă şi lungimea claviaturii. Să-şi aşeze pe ea cele două mâini a fost ca şi cum s-ar fi prins de cea din urmă scândură într-un naufragiu. Laş şi neîndemânatic, începu un cântec foarte vechi, privindu-şi mâinile încordate şi albe care se mişcau de parcă ar fi fugit. Buby făcu să răsune tobele cu o violenţă ca a zidurilor semeţe ce se prăbuşesc şi apoi atinse circular talgerele şi obţinu liniştea. Biralbo văzu că Billy Swann trecea chiar pe lângă el şi se opri chiar la marginea scenei ridicându-şi foarte puţin picioarele de pe podium, de parcă ar fi înaintat pe bâjbâite sau s-ar fi temut să nu trezească pe cineva. Înălţă trompeta şi şi puse muştiucul în gură. Închise ochii: avea faţa roşie şi contractată, încă nu începuse să cânte. Părea să se pregătească pentru a primi o lovitură. Cu spatele la ei, le făcu un semn cu mâna, de parcă ar fi mângâiat un animal. Pe Biralbo îl cutremură o stângă presimţire a inevitabilului. Îl privi pe Oscar, care ţinea ochii închişi şi se aplecase în faţă, cu mâna stângă deschisă pe gâtul contrabasului, aşteptând lacom şi atoateştiutor. I se păru atunci că asculta susurul unei voci imposibile, că vedea din nou îngânduratul peisaj al muntelui vioriu şi drumul şi casa ascunsă între copaci. Mi-a spus că în acea noapte Billy Swann nu a cântat nici măcar pentru ei, martorii şi complicii săi: a cântat pentru el însuşi, pentru întunerec şi tăcere, pentru capetele în umbră, lipsite de trăsături, care se agitau, nemişcate aproape, de cealaltă parte a cortinei de lumini, ochi şi auzuri, şi ritmice inimi ale umănui, profiluri alunecate ale unui senin abis unde doar el, Billy Swann, înarmat cu trompeta lui, sau nici măcar cu ea, căci o mănuţa de parcă n-ar fi existat, cuteza să se arate. El, Biralbo, a vrut să-i conducă în continuare pe ceilalţi,

înaintând spre el, care era singur și foarte departe, și le întorcea spatele, învăluindu-i într-un curent cald și puternic căruia părea să i se supună pentru o clipă și Billy Swann, ca și cum l-ar fi oprit oboseala, și de care fugea mai apoi ca de minciună sau de resemnare, căci era poate minciună și lașitate ceea ce cântau ei: ca un animal care știe că cei ce-l urmăresc nu-l vor putea prinde, își schimba deodată direcția fugii sau se prefăcea că rămâne în urmă și, potolit, adulmecând aerul, trăgând cu muzica lui o linie neauzită care-l înconjura ca un clopot de sticlă, un timp numai al lui înăuntrul timpului domestic de ceilalți.

Când Biralbo înălța ochii de pe pian, îi vedea profilul stacojiu și contractat și pleoapele strânse ca o cicatrice dublă. De mult nu-l mai puteau urma, și se împrăștiau, fiecare dintre ei trei rătăcindu-se plini de sârguință în urmărirea lui. Doar Oscar pipăia corzile contrabasului cu o încăpățânare străină de orice ritm, fără să se lase învins de tăcere și de îndepărtarea lui Billy Swann. După câteva minute și mâinile lui Oscar înceteară să se miște. Atunci Billy Swann își luă trompeta de la gură și Biralbo crezu că trecuseră mai multe ore și că se termina concertul, dar nimeni nu aplaudă, nu se auzi nici un zgomot în bezna înspăimântată în care ultima notă ascuțită a trompetei încă nu se stinsese. Billy Swann, atât de aproape de microfon încât i se putea auzi respirația ca un ecou greu, cânta. Eu știu cum cânta, l-am auzit pe discuri, dar Biralbo spunea că nu-mi voi putea imagina niciodată modul în care a răsunat vocea lui în noaptea aceea: era un murmur dezbrăcat de muzică, o lentă psalmodie, o stranie rugăciune de asprime și dulceață, sălbatică și profundă și domolită ca și cum, pentru a o asculta, ar fi fost nevoie să-ți lipești urechea de pământ. El își înălța mâinile, mângâia claviatura căutând parcă o fisură a tăcerii, începu să cânte, călăuzit de voce ca un orb, acceptat de către ea, imaginându-și deodată că Lucreția îl asculta în umbră și-l putea judeca, dar nici de asta măcar nu-i mai păsa, doar de delicata forță

hipnotică a vocii care-i arăta în sfârşit soarta şi senina şi singura justificare a vieţii sale, explicaţia a toate, a ceea ce nuicând nu va pricepe, lipsa de sens a fricii şi dreptul la mândrie, la întunecata certitudine a ceva ce nu era suferinţă, nici fericirea, şi care le închidea în ea într-un fel de neînţeles, şi totodată vechea-i dragoste pentru Lucreţia, şi singurătatea lui vreme de trei ani, şi recunoştinţa amândurora în zori zilei, în casa de pe ţărmul stâncos. Vedea acum totul într-o lumină nemişcată şi înaltă, ca de dimineaţă rece de iarnă pe o stradă din Lisabona sau din San Sebastian, ca şi cum s-ar fi deşteptat, şi îşi dădu seama că nu mai auzea vocea lui Billy Swann: cânta singur şi Oscar şi bateristul îl priveau. Lângă pian, în faţa lui, Billy Swann îşi ştergea lentilele de la ochelari, lovind uşor podeaua cu piciorul şi dând din cap, fiind parcă de acord cu ceva ce asculta de foarte de departe.

– A reînceput să bea?

– Nici un strop. Biralbo se ridică din pat şi se duse să deschidă balconul: se vedea deja o geană de lumină pe acoperişurile clădirilor, în ferestrele cele mai înalte ale Telefoanelor. Apoi se întoarse spre mine, arătându-mi o sticlă goală. Pentru că nu el a renunţat la băutură şi la muzică. I s-au sfârşit la Lisabona. La fel ca sticla aceasta. De-aceea îi era totuna dacă era viu sau mort.

Trase de tot draperiile şi aruncă sticla goală într-un coş de hârtii. Părea că nu ne mai cunoaştem în lumina dimineţii. M-am uitat la el gândindu-mă că trebuie să plec fără să ştiu ce să spun. Dar eu niciodată nu am ştiut să spun adio.

Capitolul XX

În zilele următoare am făcut o scurtă călătorie într-un oraş nu foarte departe de Madrid. La întoarcere m-am gândit că venise vremea să-i scriu lui Floro Bloom, despre care nu mai ştiam nimic de când plecaseni din San Sebastian. Nu-i cunoşteam adresa; m-am hotărît să i-o cer lui Biralbo. Am sunat la hotelul lui şi mi-au spus că nu era acolo. Dintr-un motiv pe care nu mi-l amintesc, am întârziat câteva zile până să merg să-l caut la *Metropolitan*. Nu mă mişcă de obicei revenirea în locuri unde am fost cu zece sau douăzeci de ani în urmă, dar dacă mă duc într-un bar pe care-l freeventam în mod obişnuit după doar două săptămâni sau o lună, simt un gol insuportabil în timpul care a continuat să treacă peste lucruri în absenţa mea şi le-a supus fără ştirea mea la schimbări nevăzute, adoma celui care-şi lasă casa pentru o vreme unor chiriaşi incorecţi.

La uşa de la intrare la *Metropolitan* nu mai era afişul lui *Giacomo Dolphin Trio*. Era încă devreme: un chelner pe care nu-l cunoşteam mi-a spus că Monica intră în tură pe la opt. Nu l-am întrebat de Biralbo şi de cântăreţii lui; mi-am amintit că era ziua din săptămână în care ei nu cântau. Am cerut o bere şi m-am aşezat s-o beau în tihnă la o masă din spate. Monica a venit cu câteva

minute înainte de ora opt. Nu m-a văzut la început: s-a uitat la mine când i-a spus ceva ospătarul de la bar. Era nepieptănată și se fardase foarte în grabă. Dar ea mereu părea să ajungă peste tot la capătul ultimului minut. Fără să-și scoată paltonul se așeză în fața mea; din felul cum mă privea am înțeles că mă va întreba despre Biralbo. În gura ei nu-mi părea ciudat că se numea Giacomo.

– A dispărut de-acum zece zile, îmi spuse. Niciodată nu vorbiserăm numai noi doi. Am băgat pentru întâia oară de seamă că în culoarea ochilor ei erau tonuri violete. A dispărut fără să-mi spună nimic. Dar Buby și Oscar, ei știau că urma să plece. S-au dus și ei.

– A plecat singur?

– Credeam că tu știi. Mă privi fix, și culoarea ochilor ei se făcu mai întunecată. Nu avea încredere în mine.

– Nu-mi povestea de planurile lui.

– Părea să nici nu le aibă. Monica îmi zâmbea într-un fel înțepenit, așa cum zâmbește cineva care se simte pierdut. Dar eu știam că avea să plece. E adevărat că a fost bolnav?

Am spus că da: am născocit minciuni pe jumătate pe care ea s-a prefăcut că le acceptă, am inventat detalii aproximativ false, nu într-u totul pioase, poate inutile, așa cum se povestesc unui bolnav de a cărui durere nu ne pasă. Cu neîncredere și dispreț, sfârși prin a mă întreba dacă era la mijloc vreo altă femeie. Am răspuns că nu, străduindu-mă s-o privesc în ochi, am asigurat-o că voi continua să îl caut, că se va întoarce, i-am scris telefonul meu de acasă pe un șervețel și ea l-a băgat în geantă. Luându-mi rămas bun, mi-am dat seama fără părere de rău că nici nu mă vedea.

Începuse să burnițeze când am ieșit de la Metropolitan. Privind înaltele firme luminoase, m-am străduit să-mi închipui cum era în aceeași clipă noaptea la Lisabona; m-am gândit că poate Biralbo se întorsese acolo. Mi-am continuat drumul spre hotelul său. Pe trotuarul din față, sub ferestrele mari de la Telefoane, începuseră deja să se adune femeile nemișcate, cu țigara în colțul gurii, cu

largi paltoane şi gulere ridicate până sub bărbie, pentru că un vânt înghețat sufla pe trotuarele în beznă. Am zărit deasupra marchizei, lângă firma verticală şi încă stinsă, fereastra camerei lui Biraibo; nu era lumină înăuntru. Am traversat strada şi m-am oprit în faţa intrării hotelului. Doi bărbaţi care semănau între ei, cu scurte negre şi ochelari de soare şi mustăţi la fel, vorbeau cu recepţionerul. N-am făcut pasul la care s-ar fi deschis uşile automate ale vestibulului. Recepţionerul mă privi: continua să le explice ceva celor doi bărbaţi cu scurte negre şi privirea lui neutră aluneca peste mine, studia cu indiferenţă uşile de cristal, reveni la ei. Le arătă registrul şi, dând fiecare foaie, privea pieziş insigna pe care unul dintre ei o lăsase desfăcută pe tejghea. Am intrat în vestibul şi m-am prefăcut că privesc afişul unde erau notate preţurile camerelor. Din spate, cei doi bărbaţi erau exact la fel: printre ei privirea recepţionerului se opri iarăşi asupra mea, dar nimeni în afară de mine nu putea băga de seamă. Am auzit că unul dintre ei spunea, în timp ce-şi punea insigna în buzunarul de la spate al pantalonilor *blue-jeans*, deasupra căruia strălucea lanţul unor cătuşe: "Anunţaţi-ne dacă mai apare omul acela".

Recepţionerul închise dintr-o mişcare paginile late ale registrului. Cei doi bărbaţi cu scurte schiţară în acelaşi timp gestul excesiv de a-i strânge mâna. Apoi ieşiră în stradă: automobilul care staţiona pieziş pe trotuarul din faţa hotelului porni motorul mai înainte ca ei să se urce. Eu fumam şi mă prefăceam că aştept liftul. Recepţionerul mă strigă pe nume, arătând spre uşă cu un gest de uşurare: "În sfârşit, au plecat", spuse, dându-mi o cheie pe care nu o luă de la panou. Trei sute şapte. Cerându-şi parcă scuze pentru o stângăcie pe care n-ar fi trebuit niciodată s-o facă îmi explică cum Toussaints Morton – "bărbatul acela de culoare" şi femeia blondă care-l însoţea au răscolit în camera domnului Dolphin, iar când el a chemat poliţia era prea târziu: au putut să fugă pe la ieşirea de incendiu.

– Dacă soseau cu zece minute mai devreme i-ar fi găsit, – zise. Trebuie că s-au încrucişat în lifturi.

– Dar domnul Dolphin nu a plecat?

– N-a venit toată săptămâna. Recepţionerul găsea un motiv de oarecare mândrie în a-mi arăta complicitatea lui cu Biralbo. Dar eu i-am păstrat camera, nici măcar nu şi-a luat bagajul. S-a întors în după-amiaza aceasta. Era foarte grăbit. Mi-a spus să îi comand un taxi mai înainte de a urca în cameră.

– Nu ştiţi unde a plecat?

– Nu prea departe. Nu şi-a luat decât o sacoşă. Mi-a spus că dacă veniţi dumneavoastră să vă dau cheia de la camera lui.

– V-a mai spus ceva?

– Dumneavoastră îl ştiţi pe domnul Dolphin. Recepţionerul surâse îndepărtându-se puţin. Nu e omul care să vorbească mult.

Am urcat în cameră: faptul că recepţionerul îmi dăduse cheia era doar un semn de politeţe, pentru că broasca era smulsă. Patul era destăcut şi sertarele dulapului – răsturnate pe podea. Era în aer un parfum de lemn umed ars, un miros delicat şi precis care m-a făcut pe dată să mă întorc la noaptea de la San Sebastian în care am văzut-o pe Daphne. Pe mocheţă, între haine şi hârtii, mucul unei ţigări strivite arsese împrejur, lăsând un cerc întunecat ca o pată. Am găsit o fotografie în alb şi negru a Lucreţiei, o carte în engleză despre Billy Swann, vechi partituri cu marginile zdrenţuite, romane ieftine de senzaţie, o sticlă întreagă de burbon.

Am deschis balconul. Bruma şi frigul mi-au lovit dintr-o dată în faţă. Am închis obloanele şi draperiile şi am aprins o ţigară. Pe poliţa de la baie am găsit un pahar, aşa de opac încât părea murdar. Am încercat să uit că arăta la fel de mizerabil ca acele pahare în care se păstrează în apă dantura falsă şi l-am umplut cu burbon. Ascultând de o veche superstiţie, îl umpleam din nou mai înainte ca el să fie gol. Auzeam ca prin ceaţă zgomotul automobilelor, al liftului care uneori se oprea foarte aproape, paşi şi voci pe cori-

doarele hotelului. Am băut fără grabă, fără convingere, fără motiv, aşa cum se priveşte o stradă într-un oraş necunoscut. Aşezat pe pat, ţineam paharul între genunchi. Burbonul roşu strălucea în sticlă în lumina lămpii de pe noptieră. Băusem o jumătate când se auziră lovituri pline de băgare de seamă în uşă. Nu m-am mişcat: dacă cineva intra, să mă vadă din spate, eu n-aveam de gând să mă întorc. A bătut încă o dată: trei lovituri, ca un fel de semnal. Năucit de burbon şi de nemişcare, m-am ridicat şi m-am dus să deschid, fără să-mi dau seama că ţineam în mână sticla. Acesta a fost primul lucru pe care Lucreţia l-a privit intrând, nu faţa mea, pe care nici n-a recunoscut-o, poate doar ceva mai târziu, când mi-a spus pe nume.

Alcoolul îmi micşora surpriza de-a o vedea. Nu mai era aşa cum o cunoscusem eu, nici măcar cum mi-o imaginasem din vorbele lui Biralbo. Avea aerul de lacomă însingurare şi de grabă al celui ce de-abia a coborît dintr-un tren. Avea o gabardină albă şi descheiată şi cu umeri uzi şi aducea cu ea frigul şi umezeala străzii. A privit mai înainte de a pătrunde în camera goală dezordinea, sticla pe care eu o ţineam în mână. I-am spus să intre. Cu o doză absurdă de ospitalitate, am ridicat puţin sticla şi i-am oferit un pahar. Dar n-avea unde să se aşeze. Rămasă în picioare, în mijlocul camerei, cu faţa la mine, fără să-şi scoată mâinile din buzunarele gabardinei, m-a întrebat de Biralbo. Cerându-mi parcă scuze pentru absenţa lui, i-am spus că plecase, că eu eram acolo ca să-i strâng lucrurile. Se arătă de acord privind sertarele deschise, lumina tulbure de pe noptieră. Iluminată de ea, de ardoarea pustie a burbonului, faţa Lucreţiei avea acea calitate de perfecţiune şi de îndepărtare pe care o au femeile din reclame în revistele de lux. Părea mai înaltă şi mai singură decât femeile din realitate şi nu privea asemenea lor.

– Şi tu trebuie să pleci, i-am spus. Toussaints Morton a fost aici.

– Nu ştii unde s-a dus Santiago?

Mi s-a părut că numele acela nu se referea la Biralbo: niciodată nu auzisem pe nimeni care să-i spună așa, nici măcar pe Floro Bloom.

– Au plecat și cântăreții lui, am zis. Am simțit că ar fi fost de ajuns un singur cuvânt ca s-o mai rețin o clipă pe Lucreția, dar eu nu-l știam: era ca și cum mi-aș fi mișcat buzele în tăcere în fața ei. Fără să mai spună nimic, se întoarse și am auzit foșnetul gabardinei ei în aer, și apoi zgomotul lent al ascensorului.

Am închis ușa și am umplut din nou paharul cu burbon. De la geamurile de la balcon am văzut-o apărând pe trotuar cu spatele, un pic aplecată, cu gabardina albă desfăcută de vântul rece de decembrie, sclipitoare în ploaie sub luminile albastre ale hotelului. I-am recunoscut mersul în vreme ce trecea strada, transformată de acum într-o pată albă, departe, în mulțime, pierdută în ea, nevăzută, șterearsă deodată în spatele umbrelelor deschise și al mașinilor, de parcă nici n-ar fi existat vreodată.